

O. HENRY

POVESTE NETERMINATA

O. HENRY ● POVESTE NETERMINATA

Coperta de Cih Damadian

D i n
THE COMPLETE WORKS OF O. HENRY
Doubleday & Company, Inc. Garden City, New York
1953

O. HENRY

POVESTE
NETERMINATĂ

Traducere și note de
AL. HALLUNGA și I. PELTZ

București — 1965

Editura pentru literatură universală

O. HENRY

(1862—1910)

Proza americană cunoaște astăzi „fenomenul Salinger“. O ironie, aș zice sceptică, un zîmbet cînd candid, cînd amar, parfumul unei poezii dintre cele mai grave — iată ce caracterizează proza acestui scriitor. „De veghe în lanul de secară“, apărut și în românește¹, e în fond un poem filozofic deghizat. Față de Salinger, compatriotul său O. Henry, ca și Mark Twain, pare *un umorist de modă veche*. Nu diminuăm prin aceasta cu nimic valoarea sa literară. Pentru a scoate mai bine în relief trăsăturile specifice scrisului său, poate că e mai bine să ne amintim vechile comedii cinematografice ale lui Charlie Chaplin. Ca și acestea, povestirile lui O. Henry sînt pline de urmări trágicomiche, se aud pocnete de pistoale în noapte, se petrec răpiri, divorțuri, tot felul de scandaluri. Cojile de banane pe care alunecă și cad eroii pot fi considerate acele întîmplări ale vieții de toate zilele, minuțios povestite de scriitorul american. Bătăile cu frișcă, încurcăturile și situațiile bufe sînt întîlnite aici la tot pasul. E ceea ce făcea de altfel și Mark Twain. Lumea lui O. Henry e însă mai diversă, perspectiva e panoramică : bandiți călări, ori pe jos, mascați ori nemascați, cu porecle dintre cele mai fioroase, jefuind cu dexteritate trenuri, apoi „lichidîndu-se“ între ei ; oameni de societate care, din plictiseală, ospătează vreun cerșetor pentru a putea auzi „istoria vieții“ acestuia ; cerșetori care inventează fără nici un chef istorioare lacrimogene ; birjari asasini... din milă pentru aproape ; ratați și palavragii,

¹ Editura pentru literatură universală, București, 1965.

tineri săraci îndrăgostiți, ce cu mari sacrificii își fac cadouri inutile... Toți acești eroi sînt puși în mișcare de scriitor cu o artă de păpușar sentimental ce știe să improvizeze cîte-o istorioară adecvată pentru fiecare dintre păpușile lui. Comparația cu păpușarul n-am făcut-o întîmplător. Senzația de bilci este puternică la lectura scrierilor lui O. Henry. Ea provine atît din neobișnuita varietate de care aminteam, din caracterul „pestriț” al întîmplărilor, cît și din modul „clasic” în care își compune operele.

Născut în Carolina de Sud în anul 1862, O. Henry și-a început existența în modul, pe cît de banal pe atît de istovitor, al slujbaşului mărunț, terorizat de sărăcie. Schimbă cîteva profesii, schimbă și locul, fără ca norocul să i se arate de undeva. Căsătoria, cu o femeie de condiție de asemenea mărunță, nu va însemna nici ea găsirea unei soluții. În plus, durerea de a-și pierde de timpuriu soția, și grija pentru unica lor fiică, nevoit s-o crească singur. Deci, tot felul de greutăți. Se poate spune în această privință că O. Henry e cel mai nedescurcăț personaj al său. La un moment dat, sondează posibilitatea unei oarecare independențe economice prin înființarea unei reviste umoristice (probabil, un fel de „Moft”). Dar tot fără rezultat. Se pare că ultimii ani ai vieții (moare în 1910) au fost mai luminoși. Celebritatea pe care i-o aduc povestirile nu e însă urmată decît de o aparență de bunăstare și scriitorul e torturat de predarea „manuscriptului” cerut săptămînal de marile cotidiene.

Din cele spuse pînă acum, cititorul își poate face o idee destul de vagă despre scriitorul de care ne ocupăm. Adevărul e că O. Henry îl pune pe istoricul literar în dilemă, fiind foarte greu de încadrat într-o singură rubrică. Sensibilitatea și talentul său joacă pe toate rubricile pe care o mîină dornică de clarificare ar fi scris: „umor”, „satiră”, „tragism”, „ironie” etc.

Să luăm de exemplu povestirea „Tocmeala din Blackjack”. Este vorba despre două familii — una a lui Pike Garvey, care se îmbogățește peste noapte, cealaltă a lui Yancey Goree, care decade.

Cea care parvine cumpără de la bețivanul Goree („care dacă n-a decăzut mai mult, e din cauză că nu s-a ivit încă prilejul”), casa și împrejurimile. Noua situație n-o satisface însă pe deplin. S-ar părea că această familie are tot ce-i trebuie. Totuși, ceva lipsește. Fiecare familie „bună” poartă — așa-i tradiția — o dușmănie veche cu o altă familie. Lui Garvey îi lipsesc acești

dușmani, fapt pentru care achiziționează pe lângă casa cumpărată mai înainte și *dușmănia* familiei respective, „dușmănie veche, de mîna întii“. O. Henry povestește în asemenea manieră toate aceste lucruri, încît pînă la jumătatea povestirii ai impresia că citești o parodie izbită la adresa multspeculatei vendete. (Închipuiți-vă una dintre frumoasele povestiri despre Corsica ale lui Prosper Mérimée, „americanizată“.) Numai că de la un punct încolo lucrurile se schimbă, luînd o întorsătură tragică. Constituie, de altfel, una dintre marile calități ale lui O. Henry — aceste întorsături neașteptate, acest „joc“ foarte abil cu inerția, aș zice, a cititorului. După ce reușești „să intri“ în atmosfera unei bucăți și gîndurile îți iau o anumită direcție, O. Henry schimbă brusc situațiile. Efectul e remarcabil — dar despre asta vom vorbi mai încolo.

Răfuielile dintre familii l-au atras adeseori pe scriitorul american, prin marea doză de ridicol pe care o conțin. În „Cvadratura cercului“ ni se dau amănunte asupra „modului de desfășurare“ a unei astfel de vrajbe: „Membrii familiei Harkness erau împușcați la plug, prin fereastră, la lumina lămpii, în drum pe cînd se întorceau de la adunările religioase în aer liber, în somn, în duel, treji sau altminteri, cîte unul sau în grupuri de familie, pe pregătite și pe nepregătite“. Cînd din ambele familii nu mai rămîne decît cîte un singur supraviețuitor, unul dintre aceștia, mai slab de înger, fuge, întrucît altfel „dușmănia ar fi să capete un caracter prea personal“. Cu deosebită vervă scriitorul ironizează patriotismul îngust al sudiștilor, extremismul lor excesiv.

Revista „Trandafirul Sudului“, ai cărei redactori și colaboratori sînt aleși numai după „virtuți“ strămoșești are această deviză: „Din Sud, pentru Sud și prin Sud“. Sînt aici și săgeți îndreptate împotriva modului absurd în care se înțelegea promovarea literaturii. Cînd revista e gata să sucumbă din lipsă de cititori, apare salvatorul Thacker, un om foarte viu, „promotor al tirajelor“ oricărei publicații „care nu este tipărită în vreo limbă moartă“. Spirit practic, el îl sfătuiește pe directorul „Trandafirului“ să achiziționeze lucrările în funcție de calitatea lor.

Și pentru că a venit vorba de spiritele practice, să observăm că ele constituie o adevărată mină de aur pentru O. Henry. Cartea e plină de „oameni de inițiativă“, afaceriști fanteziști cu capul vuind de planuri în genul celor ale lui Don Quijote, apoi simpli „descurcăreți“ sau escroci în toată regula. „Catedra de filantromatematică“ îi vizează pe aceștia din urmă, care știu să

îmbine în mod ingenios filantropia („nu există plăcere egală cu aceea de a te vedea filantrop“) cu specula cea mai ordinară („Filantropia, când e pusă pe bază solidă de afaceri, e unul dintre cele mai bune «afacerisme»“).

Întîlnim apoi ratați, ratați de toate felurile. În general, pentru ei autorul dă dovadă de multă înțelegere. Povestirea sa devine aproape duioasă, ca în cazul bătrînului Berman din „Ultima frunză“. Pictor nerealizat, trăind din puținii bani pe care-i cîștigă pozînd, acesta își încheie viața realizînd o adevărată capodoperă : pictează o frunză verde pe iedera de la fereastra unei bolnave obsedate de gîndul că va muri o dată cu căderea ultimei frunze. Bunătatea celor simpli, tăria lor de caracter, puterea lor de sacrificiu — acestea nu mai țin de satiră ori de umor.

O. Henry e un maestru aproape desăvîrșit al povestirii. Foarte rar se întîmplă să întîlnim bucăți mai greoaie, cum e de pildă „Un raport municipal“, un amestec de reportaj, foileton, povestire. Căci, de cele mai multe ori, scriitorul știe să conducă firul acțiunii cu o mîină sigură, așa încît după lectura fiecărei bucăți rămîi, cum se zice, *puternic impresionat*. Și, în același timp, uimit. Te așteptai ca totul să se termine altfel — totuși, dezno-dămîntul găsit de scriitor e cel mai bun.

Să pătrundem puțin în laboratorul artistului. Să luăm chiar „Raportul municipal“ despre care am spus adineaori că e mai slabă. „Slabă“, pentru nivelul O. Henry, bineînțeles. Chiar și aici, întîlnim o mulțime de lucruri menite să capteze atenția. În primul rînd e ingenioasă alternarea de planuri : cel artistic, cursul acțiunii propriu-zise, cu cel statistic, nararea seacă a unor date, cifre etc. Iată un pasaj :

„— Orașul dumneavoastră, declarai eu pe cînd mă pregăteam de plecare (și plecarea este momentul generalizărilor dulcege) pare a fi un oraș liniștit, calm. Un oraș cu căminuri familiale unde aș spune că puține lucruri se întîmplă, în afară de cele obișnuite.“

Și urmează imediat ceea ce am putea numi *planul secund*.

„Face, în realitate, un comerț mare de sobe și vase de bucătărie cu Vestul și Sudul, iar morile sale prospere au o capacitate care depășește două mii de barile.“ Efectul comic e din nou remarcabil. Pe de altă parte, autorul conduce în așa fel povestirea, încît pare că într-adevăr în orașul despre care e vorba nu se întîmplă nimic, e un oraș liniștit, calm. O lehamite veșnică plutește peste străzi și case ca o fata morgana a plictiselii.

Singurul lucru demn de văzut e apusul soarelui ; iar cine sosește acolo după scăpătat, nu mai are pe ce-și pune ochii. Dar la sfârșit îți dai seama că, de fapt, toate acestea nu sînt decît aparențe, orașul atît de liniștit colcăie de fapte extraordinare.

O. Henry construiește foarte multe povestiri pe această *tehnică a aparenței*. Ca și în cărțile polițiste, intervin dese răsturnări de planuri ; amănuntul trecut cu vederea la început se dovedește pînă la urmă relevant.

Proza americană a cunoscut în acest sens creația halucinantă a lui Edgar Allan Poe (amintiți-vă „Cărăbușul de aur“, „Masca morții roșii“ etc.). O. Henry adaugă la calitățile excepționale ale înaintașului său, umorul, tonul ceva mai degajat. În loc să citești cu ochii măriți de groază, ca la lectura lui Poe, citești zîbind. Are un mod foarte captivant de a povesti O. Henry. Caracterizări năstrușnice ale personajelor, tot felul de aluzii la evenimentele timpului, paranteze în care-și spune „părerea“ despre cele întîmplate, toate acestea conferă schițelor și nuvelor, mai bine zis „istoriilor“ sale, un farmec deosebit. Iată cîteva citate : „Chalmers rupse scrisoarea într-o mie de bucățele și *începu să uzeze covorul său prețios, pășind pe el în lung și în lat, ca o fiară în cușcă*“ („În Madison Square, o poveste ca din O mie și una de nopți“). „De altfel, voi fi și eu pentru dumneavoastră o adevărată Șeherezadă, neîntreput, *pînă la clipa scobitorilor*“ (Ibidem). „Pictorii tineri trebuie să-și croiască drumul spre artă făcînd desene pentru nuvelele pe care autorii tineri le scriu ca să-și croiască drumul spre literatură.“ („Ultima frunză“).

Sînt observații dovedind un ochi deosebit de ager care nu „patinează“ pe lucruri, ci pătrunde în esența lor.

Autorul știe să producă umor prin hiperbolizare, umflînd mult lucrurile cele mai banale, ori prin grațioase eufemisme de felul acesta : „o persoană a cărei respirație ar fi aburit cu ușurință o oglindă, într-atît era de plină de viață“ („Trandafirul Sudului“). Situațiile comice abundă („Întorsăturile vieții“). Omul de afaceri e într-atît de băgat în cifrele sale, încît „n-are timp“ de declarații de dragoste. Simțindu-și sufletul plin de fiori pentru tînăra sa stenodactilografă (a cărei frumusețe „nu se poate descrie stenografic“) îi vorbește în felul acesta :

„Domnișoară Leslie, *începu el pe un ton grăbit, nu dispun decît de o clipă. Vreau în această clipă să-ți spun... Vrei să fii soția mea ? N-am avut timp să-ți fac curte așa cum se obișnuiește, dar te iubesc cu adevărat. Răspunde-mi, te rog, iute* —

unii indivizi tocmai acum speculează urcarea acțiunilor Union Pacific.“

Și primește din partea iubitei următorul răspuns :

„Înțeleg acum, spuse ea blind. Eternele tale afaceri te-au făcut să uiți totul. La început m-am cam speriat. Bine, dar nu-ți amintești, Harvey ? Noi doi ne-am căsătorit aseară, la ora opt, în biserița de după colț !“ („Romanța unui agent de schimb supra-ocupat“). E un final cu „poantă“, urmărind un scop pur umoristic de data aceasta.

Povestirile ocupînd, de obicei, un spațiu restrîns, autorul nu se lansează în analize psihologice, atît de frecvente și atît de bine speculate de moderni. El știe să compenseze aceasta prin alte virtuți care-i vin mai la îndemînă. Totuși, observațiile de mișcare sufletească pe care le face, ca-n trecut, sînt cu totul revelatorii — ca de pildă aceasta, referitoare la un fals prieten ce-și ucide tovarășul :

„Dar în același timp expresia de pe fața lui Dodson se schimbă ; arăta acum o rece ferocitate amestecată cu o cumplită lăcomie. *Sufletul acestui om luase în clipa aceea expresia unei mutre drăcești la fereastra unei case de oameni cumsecade.*“ („Drumul pe care apucăm“).

Și pentru că sîntem la acest capitol al măiestriei literare, să adăugăm și o calitate care poate deveni ușor un defect : digresiunea. Autorul lansează o idee oarecare — apoi începe să facă fel de fel de considerații în jurul ei, e adevărat cu un real simț acrobatic. Dăm un exemplu, iar cunoștințele ei despre lume veneau doar din deducții și din inspirații. *Cam din așa ceva e alcătuit grupul mic și prețios al eseistilor etc.*“ Cîteodată totuși, cînd aceste paranteze sînt prea lungi, devin supărătoare, chiar dacă autorul începe sau termină cu o autoironie :

„Trebuie să vă povestesc cum se face că am ajuns aici, în Nashville, deși vă asigur că digresiunea este tot atît de plictisitoare pentru mine, ca și pentru dumneavoastră.“

Unele povestiri încep cu adevărat abia după o pagină sau două, prozatorul simțindu-se dator să facă un fel de acomodare a cititorului. E un procedeu întîlnit mai des la maeștrii secolului trecut.

Un caracter vesel îl au și unele povestiri despre bandiți (celebra bucată „Răscumpărarea căpeteniei Pieilor Roșii“, excelentă parodie a literaturii despre răpiri). E adevărat, tot în narațiunile cu subiecte din viața gangsterilor, hoților, afaceriștilor, întîlnim

și cele mai puternice accente de satiră, multe dintre ele devenind adevărate pamflete la adresa unor stări de lucruri cu care O. Henry nu putea fi de acord. „Drumul pe care apucăm“, e o scurtă „istorie“ a milionarului ce pornște de la un act de hoție „curată“, la drumul mare, și ajunge la jaful „onorabil“ și admis, mascat sub pavăza unui nume. Deși prin cuvintele unora dintre personaje autorul pare a da vina pe pornirile, pe înclinațiile rele ale individului („Nu-i după drumul pe care apuci, e ceva în lăuntru nostru care face din noi ceea ce sîntem“), critica socială nu apare nicidecum diminuată. Expresia „Bolivar nu poate duce povară dublă“ — devine un simbol al afaceristului care-și „curăță“ prin orice mijloace calea către îmbogățire.

Una dintre trăsăturile importante ale scrierilor lui O. Henry o constituie, după cum s-a putut observa mai sus, tonul jovial, „finalurile fericite“. S-a vorbit mult despre un oarecare *idilism* al său, demonstrîndu-se cum, pornind de la niște întîmplări reale, destul de tragice în esența lor, scriitorul a ajuns la povestiri pline de haz. Nu cred că ar fi de vină o așa zisă incapacitate de a vedea mizeria realității, a societății. Mai degrabă, natura specifică a talentului său își spune aici cuvîntul.

Să nu uităm că ideea însăși de a face literatură i-a venit lui O. Henry (pe numele său adevărat William Sidney Porter) la închisoare, unde ispășea, în calitate de casier, lipsa unei sume oarecare de bani. Multe dintre cele aproape trei sute de povestiri rămase de la el au fost concepute chiar acolo, artistul rememoraîndu-și viața plină de greutate, de instabilitate. Amănuntul acesta spune foarte mult. Astfel înțelegem mai bine zîmbetul omului care a încercat să îndulcească „fața neprietenosă a vieții, cu puțină formă și ceremonie“, cum scrie undeva chiar O. Henry.

MARIN SORESCU

POVESTE NETERMINATA

Nu ne mai tinguim și nu ne mai punem cenușă în cap cînd se vorbește de flăcările iadului. Predicatorii înșiși au început să ne declare că Dumnezeu este radiu sau eter sau un compus științific oarecare și că lucrul cel mai rău la care noi, păcătoșii, ne-am putea aștepta ar fi o reacție chimică. Această ipoteză este destul de agreabilă; totuși, mai dăinuie ceva din vechea și nobila teroare a conformismului religios.

Numai două sînt subiectele despre care poți vorbi dînd frîu liber imaginației, fără riscul de a fi contrazis. Poți să vorbești despre ce ai visat noaptea și poți să repeți ce ai auzit că spunea un papagal. Atît Morfeu cît și pasărea în chestiune sînt martori incompetenți, iar omul care vă va asculta nu va îndrăzni să pună la îndoială cele povestite. Iată cum urzeala fără temei a unei viziuni nocturne va fi subiectul meu, ales cu scuze și regrete, în locul orizontului mai restrîns al pălăvrăge-lilor unui drăgălaș Polly¹.

Am visat un vis care e atît de departe de orice critică superioară încît socot că ține de vechea, respectabila și regretabila teorie a judecății de apoi.

¹ Numele dat de obicei papagalilor domesticiți.

Arhanghelul Gavril¹ sunase din trâmbiță și aceia dintre noi care nu răspunseseră îndată la apel² fuseseră aduși în fața judecății spre a fi cercetați. Am observat într-o parte un grup de chezași de profesie îmbrăcați în haine negre de ceremonie și cu gulere încheiate la spate; dar se pare că titlurile lor de proprietate imobiliară nu prea erau în regulă și nu erau semne că ne-ar fi putut scăpa pe vreunul dintre noi de pedeapsă.

Un polițist-muscă — un înger polițist — veni la mine în zhor și mă apucă de aripa stîngă. În apropiere se găsea un grup de suflete cu înfățișare foarte prosperă, cheamate și ele la judecată.

— Nu cumva faci parte din gașca ălora? mă întrebă polițistul.

— Da' cine sînt ăia? replicai eu.

— Cin' să fie? spuse. Sînt...

Dar bag de seamă că aceste chestiuni fără importanță ocupă un loc pe care ar trebui să-l împlinească povestirea.

Dulcie lucra într-un magazin universal. Vindea dantelă îngustă de garnisit pe marginii, sau ardei umpluți, sau automobile, sau alte mărunțișuri cum se găsesc în magazinele universale. Din ce cîștiga prin munca ei, Dulcie încasa șase dolari pe săptămînă. Restul se trecea în creditul contului ei și în debitul contului altcuiva în registrul de partizi ținut de D³ — a! Puterea Supremă, spuneți, Domnule Doctor în Teologie — fie, atunci, în catastiful Puterii Supreme.

În primul an de muncă în acel magazin, Dulcie fusese plătită cu cinci dolari pe săptămînă. Ar fi instructiv să știm cum trăia cu această sumă. Nu vă interesează? Foarte bine; probabil că nu vă interesează decît su-

¹ Vestitorul știrilor bune, pe care Milton, în *Paradisul pierdut*, îl așază la poarta raiului.

² Joc de cuvinte intraductibil. „To play trump“ înseamnă *a suna din trâmbiță* și *a juca cu atú*, iar „to follow suit“ înseamnă *a juca o carte de aceeași culoare* sau care formează *suită* — iar figurat, *a urma exemplul* cuiva.

³ În original „G“, inițiala cuvîntului „God“ (Dumnezeu).

mele mai mari. Șase dolari, în schimb, sînt o sumă mai mare. Am să vă spun atunci cum trăia cu șase dolari pe săptămîină.

Într-o după-amiază, la oră 6, cînd Dulcie își înfigea acul de pălărie la o distanță de trei milimetri de *medulla oblongata*¹, îi spuse bunei sale colege și prietene, Sadie, fata care servea în stînga ei :

— Ascultă, Sadie, știi că deseară am întîlnire cu Piggy² și luăm masa împreună ?

— Ce tot spui ! exclamă Sadie, plină de admirație. Și mai zici că n-ai noroc !... Piggy e un tip grozav ; și totdeauna duce fetele în localuri grozave. Într-o seară a dus-o pe Blanche la Hoffman House, unde cîntă o muzică grozavă și unde vezi o grămadă de tipi grozavi. O să petreci grozav, Dulcie.

Dulcie se repezi într-o fugă acasă. Ochii îi sclipeau, iar obrații i se coloraseră în trandafiriul vieții adevărate — zorile vieții adevărate care se iveau. Era într-o vineri, și-i mai rămăseseră cincizeci de cenți din leafa de pe săptămîina anterioară.

Străzile erau pline de torentul de oameni care se revarsă în orele de vîrf. Becurile electrice de pe Broadway luminau puternic, atrăgînd fluturii de noapte de la distanțe de mile, de leghe, de sute de leghe, din bezna din jur, ca să vină cum vin nepricepuții la școală, ca să-și pîrlească aripile. Bărbații îmbrăcați în haine îngrijite, cu mutre ca acelea sculptate pe sîmburi de cireși de lupii de mare din azilurile de marinari bătrîni, întorceau capul și se uitau lung după Dulcie, care trecea grăbită pe lîngă ei, fără să-i bage în seamă. Manhattan, cactusul care înflorește noaptea, începea să-și deschidă petalele de un alb-cețos cu miresme greoaie.

Dulcie intră într-o prăvălie cu mărfuri ieftine și cum-pără, cu cei cincizeci de cenți pe care-i mai avea, un guler imitație de dantelă.

Banii aceștia fuseseră destinați a fi cheltuiți în alt mod ; cincisprezece cenți pentru cină, zece pentru gustarea de dimineață, alți zece pentru prînz. Zece cenți

¹ Bulbul rahidian (l. latină).

² Purcelul.

urmau să fie adăugați la micile sale economii, iar cinci să fie prăpădiți pe bomboane de miambal¹ — dintre acelea care-ți umflă falca întocmai ca un abces la măsese și țin tot așa de mult. Miambalul era o risipă, aproape un lux gastronomic, dar ce înseamnă viața fără nici o plăcere ?

Dulcie locuia într-o cameră mobilată. Între o cameră mobilată și o pensiune deosebirea este următoarea : într-o cameră mobilată lumea nu știe când rabzi de foame.

Dulcie se urcă în camera ei de la etajul al treilea al unei case cu fațadă cafenie² din West Side³. Aprinse lampa de gaz aerian. Oamenii de știință spun că diamantul este cea mai dură substanță cunoscută. Greșeală. Proprietăreșele de camere mobilate cunosc un compus pe lângă care diamantul e un fel de chit de geamuri. Ele îl îndeasă în virfurile arzătoarelor de gaz⁴ și poți să te urci pe scaun și să scobești pînă ce ți se roșesc și ți se rănesc degetele. Nici acul de păr nu-l clintește ; să-l numim, deci, neclintitul.

Spuneam că Dulcie a aprins lampa de gaz aerian. În lumina ei cu puterea unui sfert de luminare, vom examina camera. Un divan, o măsuță de toaletă, o masă, un lavoar, un scaun, de atîta era vinovată proprietăreasa. Restul îi aparținea Dulciei. Pe măsuța de toaletă se aflau comorile ei : un vas de porțelan poleit pe care i-l dăruise cîndva Sadie, un calendar tipărit de o fabrică de murături, o carte de vise, puțină pudră într-o farfurioară de sticlă și un ciorchine de cireșe artificiale legate cu o panglicuță roz.

Rezemate de oglinda cu ape, stăteau portretul generelui Kitchener⁵, al lui William Muldoon, al ducesei de Marlborough⁶ și al lui Benvenuto Cellini. Pe un perete atîrna o planșetă de ipsos reprezentînd pe un O'Cal-

¹ Sucul extras din rădăcina plantei numită lemn-dulce.

² Pe la mijlocul secolului al XIX-lea, casele oamenilor bogați aveau fațada de gresie roșcată.

³ Cartier luxos în partea apuseană a orașului.

⁴ Ca să-i oblige pe chiriași să facă economie de gaz.

⁵ Feldmareșal englez (1850—1916) ; „s-a distins“ în războaiele colonialiste din Egipt, Africa de Sud și India.

⁶ Favorita reginei Anna a Angliei (1660—1744).

lahan¹ cu coif roman. Alături se găsea o litografie, imitație de pictură în ulei, reprezentînd un copil de culoarea lămîii, fugind după un fluture ca focul de roșu. Aceasta era sentința definitivă — și niciodată infirmată — a lui Dulcie, în materie de artă. Odihna ei n-a fost niciodată tulburată de zvonuri despre capodopere furate ; după cum nici un critic de artă n-a ridicat din sprîncene în fața micului ei entomolog.

Piggy urma să vină s-o ia la ora șapte. În timp ce fata se pregătește în pripă, să ne întoarcem discret cu fața în partea cealaltă și să stăm de vorbă de una, de alta.

Pentru cameră, Dulcie plătea doi dolari pe săptămînă. În zilele de lucru, gustarea de dimineață o costa zece cenți ; își făcea cafea și fierbea un ou la lampa de gaz aerian în timp ce se îmbrăca. Duminica dimineața mînca împăratește : cotlete de vițel și gogoși cu ananas la restaurantul „La Billy“, totul la prețul de 25 de cenți — și dădea zece cenți bacșiș. New Yorkul are atîtea tentații care te fac să cazi în păcat ! Mesele de prînz le lua la cantina magazinului universal unde lucra, și o costau 60 de cenți pe săptămînă, iar masa de seară 1,05 dolari. Gazetele de seară — arătați-mi un newyorkez care nu cumpără zilnic un ziar ! — o costau șase cenți, iar gazetele de duminică — una pentru pagina de anunțuri personale și alta pentru citit — făceau zece cenți. Totalul se ridica la 4,76 dolari. Unde mai pui că trebuie să-ți cumperi și îmbrăcăminte și...

Dar mai bine renunț să le înșir. Aud de țesături minunate, vîndute cu preț redus și de adevărate minuni făcute cu acul și cu ața ; dar mă cam îndoiesc. În zadar caut să aștern pe hîrtie, ca un adaus la viața Dulciei, cîteva dintre acele bucurii care aparțin femeilor în virtutea tuturor legilor nescrise, sfinte, naturale, neaplicate, ale dreptului divin. Fusesse de două ori la Coney Island² și se dăduse în călușei. Era ne-

¹ Istoric american (1797—1880).

² Insulă în cartierul Brooklyn al New Yorkului, unde se găsesc distracții populare.

plăcut lucru să-ți numeri plăcerile din vară-n vară, în loc să le numeri din oră-n oră.

Despre Piggy e de ajuns un cuvînt. Atunci cînd fetele l-au poreclit așa, o rușine nemeritată a căzut pe capul nobilei familii a porcilor. Lecția despre cuvintele cu trei litere ¹ din vechiul nostru manual de ortografie cu scoarțe albastre începe cu biografia lui Piggy. Era gras ; avea suflet de șobolan, obiceiuri de liliac și mărinimie de pisică ²... Purta haine scumpe și era expert în arta descoperirii fetelor care mureau de foame. Dacă se uita la o vînzătoare de magazin, putea să-ți spună cu o aproximație de o oră, cît timp trecuse de cînd mîncase ceva mai substanțial decît ceai și vreo prăjitură de rădăcină de nalbă. Se învîrtea prin cartierele comerciale și colinda magazinele universale făcînd invitații la masă vînzătoarelor. Bărbații care plimbă pe stradă cîini legați cu o curea îl privesc de sus. E un ciudat specimen ; asupra lui, nu merită să te oprești ; pana mea nu-i de genul aceleia care i se potrivește ; eu nu sînt dulgher de binale.

La șapte fără zece, Dulcie era gata. Se privi în oglinda cu ape. Imaginea era mulțumitoare. Rochia albastră-închis, care cădea pe ea fără o cută, pălăria cu pană neagră, elegantă, mănușile doar nițeluș murdare — toate reprezentînd renunțări la atîtea, pînă și la mîncare — o prindeau de minune.

Dulcie uită pentru o clipă totul în afară de faptul că-i frumoasă și că viața era pe cale de a ridica un colț al vălului său misterios pentru ca ea să-i vadă minunățiile. Pînă atunci nici un domn nu o invitase să iasă în oraș. Acum, pentru cîteva clipe scurte, intra în viața de lux și de lumină orbitoare a „lumii bune“.

Fetele spuneau că Piggy e „galantom“. O să fie o masă ca-n povești, muzică, doamne în toalete splendide ca să ai la ce să te uiți, și feluri de mîncare din acelea care făceau ca fetelor să le lase gura apă cînd încercau

¹ În englezește, porc se zice „pig“.

² Pentru a obține un efect stilistic, autorul se servește de cuvinte cu aceeași consoanță : „fat“ (gras) ; „rat“ (șobolan) ; „bat“ (liliac) ; „cat“ (pisică).

să vorbească despre ele. Fără îndoială că o să mai fie invitată și în alte dăți.

Dulcie văzuse într-o vitrină o rochie albastră de mătăsică — economisind douăzeci de cenți pe săptămână în loc de zece, în... ia să vedem... vai, i-ar trebui ani de zile ! Dar era un magazin de haine vechi pe Seventh Avenue, unde...

Cineva bătu la ușă. Dulcie deschise. Proprietăreasa apără cu un suris prefăcut pe buze, căutînd să simtă după miros dacă se gătea cu gaz de furat.

— Jos e un domn care vrea să-ți vorbească, spuse ea. Îl cheamă d-l Wiggins.

Sub acest nume îl cunoșteau pe Piggy nefericitele care aveau să-l ia în serios.

Dulcie se întoarse la măsuța de toaletă ca să-și ia batista ; apoi se opri în loc și-și mușcă tare buza de jos. Pe cînd se uita în oglindă întrezărise o țară de basme și pe ea însăși, în chip de prințesă care tocmai se trezea dintr-un somn lung. Uitase de cineva care o privea cu ochi triști, frumoși, severi — de fapt singurul care putea aproba sau condamna ceea ce făcea ea. Din rama aurită a fotografiei de pe toaletă, drept și zvelt, înalt, cu o privire muștrătoare pe fața sa cu frumoase trăsături melancolice, generalul Kitchener își pironise asupra ei minunații săi ochi.

Dulcie se întoarse ca o păpușă automată către proprietăreasă.

— Spuneți-i că nu pot să merg, zise ea cu o voce ștearsă. Spuneți-i că sînt bolnavă, sau orice vreți. Spuneți-i că nu ies din casă.

După ce închise ușa și-o încuie, Dulcie căzu pe pat, strivindu-și pana neagră de la pălărie, și plînse vreo zece minute. Generalul Kitchener era singurul ei prieten. Pentru Dulcie, el întruchipa cavalerul ideal. În privirea lui se citea parcă o mihnire ascunsă, iar mustața lui minunată era un vis ; îi era și puțină teamă de acea privire aspră și totuși duioasă din ochii lui. De multe ori lăsa imaginația să zburde și-și închipuia că va veni odată acolo și va întreba de ea, cu sabia zăngănind cînd s-ar lovi de cizmele lui înalte. Odată, cînd un băiat a izbit cu o bucată de lanț un felinar, ea

deschisese fereastra și se uitase în stradă. Dar degeaba. Știa de altfel că generalul Kitchener era în Japonia, unde conducea armata sa contra turcilor sălbatici¹ și că nu va descinde niciodată din rama lui aurită de dragul ei. Totuși, în seara aceea, o singură privire a lui îl învinsese pe Piggy. Da, cel puțin în seara aceea.

După ce încetă cu plînsul, Dulcie se ridică de pe pat, își scoase rochia ei cea mai bună și își puse vechiul ei capot albastru. Nu simțea nevoia să mănînce. Cîntă două strofe din „Sammy“. Apoi își concentrează toată atenția asupra unei mici pete roșii de pe nas. După ce termină și cu asta, trase un scaun lingă măsuta cu picioare schiloade; și cu o pereche de cărți soioase își dădu în cărți.

— Ticălosul și nerușinatul! spuse cu voce tare. Și eu care n-am scos nici un cuvînt și nu i-am aruncat nici o privire care l-ar fi putut face să creadă c-o să ies cu el.

La ora nouă, Dulcie scoase din cufăr o cutie de tablă cu biscuiți și un borcănăș cu gem de zmeură și se ospătă de minune. Oferi generalului Kitchener un biscuit uns cu puțin gem; dar el se mulțumi s-o privească așa cum sfînxul ar privi un fluture dacă s-ar găsi fluturi în deșert.

— N-ai decît să nu mănînci dacă nu vrei, spuse Dulcie. Și nu-ți mai lua aerele astea și nu mă mai muștra din priviri. Mă îndoiesc că te-ai mai arăta atît de măreț și de înțelept dacă ar fi să trăiești și tu cu șase dolari pe săptămînă.

Nu era semn bun că Dulcie se purta atît de grosolan cu generalul Kitchener. Mai întoarse pe Benvenuto Cellini cu fața în jos, cu un gest repezit. Dar nu trebuie s-o condamnăm pentru acest lucru, deoarece ea crezuse întotdeauna că Benvenuto Cellini e Henric al VIII-lea.

La nouă și jumătate, Dulcie aruncă o ultimă privire portretelor de pe comodă, stinse lumina și se băgă în pat. E groaznic să te culci și să spui „noapte bună“

¹ Generalul Kitchener n-a fost niciodată în Japonia și nici nu s-a bătut cu turcii, care n-au călcat niciodată această țară.

doar cu privirea generalului Kitchener, lui William Muldoon, ducesei de Marlborough și lui Benvenuto Cellini.

Pînă aici povestea nu are, de fapt, nici un tîlc. Restul urmează mai tîrziu — cîndva, cînd Piggy avea s-o invite pe Dulcie din nou să ia masa cu el, cînd ea avea să se simtă mai singură decît de obicei, și cînd generalul Kitchener, din întîmplare, avea să se uite în altă parte ; și atunci...

După cum am spus mai înainte, visam că stau lingă o ceață de îngeri cu înfățișare înfloritoare și că un polițist mă prinde de o aripă și mă întrebă dacă fac parte din rîndurile lor.

— Da' cine-s ăia ? îl întrebai eu.

— Cin' să fie, zise el, sînt cei care au angajat femeii la munci și le-au plătit cu cinci sau șase dolari pe săptămîină, cu care trebuiau să-și ducă viața. Nu cumva ești din tagma lor ?

— Mă jur pe nemurirea voastră că nu, spusei eu. Sînt doar acela care a dat foc unui azil de orfani și care a ucis un orb ca să-i șterpească mărunțișul.

DARUL MAGILOR

Un dolar și optzeci și șapte de cenți. Asta era tot. Iar șaiszeci de cenți din aceștia erau în monede de un cent. Bănuți economisiți cîte unul sau doi de fiecare dată din apriga tocmeală cu băcanul, cu zarzavagiul și cu măcelarul, pînă ce-ți ardeau obrajii de rușinea nemărturisitei strîmtorări pe care o implica o tîrguială atît de strînsă. De trei ori îi număraseră Della. Un dolar și optzeci și șapte de cenți. Iar a doua zi era Crăciunul !

Era limpede că n-aveai alta decît să te trîntești pe mica sofa subredă și să te pornești pe plîns. Așa făcu și Della. Ceea ce duce la cugetarea că viața e făcută din plînsete, suspine și zîmbete ; suspinele, bineînțeles, predominînd.

În timp ce stăpîna casei aluneca de la prima fază la a doua, să ne aruncăm puțin ochii prin casă. Un apartament mobilat, la chiria de opt dolari pe săptămînă. Ceea ce înseamnă că, fără a da cu totul impresia de mizerie, casa putea totuși atrage atenția agenților de urmărire a cerșetorilor.

Jos, la intrare, se afla o cutie de scrisori în care n-ar fi putut încăpea nici o scrisoare și o sonerie căreia degetul nici unui muritor nu i-ar fi putut smulge vreun sunet. Se mai afla acolo și o carte de vizită purtînd numele „Mr. James Dillingham Young“.

Litelele „Dillingham“ păruseră înaripate în bătaia vîntului, într-o perioadă anterioară mai prosperă, cînd

posesorul acestui nume era plătit cu 30 de dolari pe săptămână. Acuma, cînd venitul se redusese la 20 de dolari, arătau șterse ca și cum s-ar fi pregătit serios să se comprime într-un modest și nepretențios „D”. Însă de cîte ori domnul James Dillingham Young venea acasă și ajungea în apartamentul său era strigat „Jim” și foarte strîns îmbrățișat de doamna Dillingham Young, cu care ați făcut cunoștință sub numele de Della. Așa că totul era de fapt în regulă.

Della termină cu plînsul și începu să se ocupe de obraji mînuind pămătuful de pudră. Apoi se așeză amărîtă la fereastră, să se uite la o pisică cenușie care se plimba pe un gard cenușiu într-o curte dosnică și cenușie. Mîine avea să fie Crăciunul și ea poseda numai un dolar și optzeci și șapte de cenți pentru darul pe care voia să i-l cumpere lui Jim. Fiecare cent îl economisise de luni de zile, și iată la ce biet rezultat ajunsese. Ce vrei, douăzeci de dolari pe săptămână nu te duc prea departe! Cheltuielile depășiseră calculele ei. Totdeauna le depășeau.

Numai un dolar și optzeci și șapte de cenți ca să-i cumpere un cadou lui Jim! Jim al ei! Cîte ceasuri fericite nu petrecuse ea plănuiind ceva drăguț pentru Jim! Ceva fin și rar și de bună calitate, ceva care să merite cît de cît onoarea de a fi proprietatea lui Jim!

Între cele două ferestre ale camerei se afla o oglindă. Ați văzut poate vreo oglindă într-un apartament mobilat, închiriat cu opt dolari. O persoană foarte subțire și foarte agilă ar putea, prinzînd imaginea ei într-o secvență rapidă de fișii longitudinale, să obțină o vedere destul de clară a felului cum arată. Della fiind foarte subțire, ajunsese să stăpînească această artă.

De la fereastră, făcu o piruetă și, dintr-o singură mișcare, se înfipse în fața oglinzii. Ochiul îi străluceau ca briliantele, dar fața își pierduse culoarea în douăzeci de secunde. Își trase iute părul în jos și-l lăsă să cadă în toată lungimea lui.

În posesiunea familiei James Dillingham Young existau două lucruri cu care se mîndreau amîndoi deopotrivă. Unul era ceasul de aur al lui Jim care aparținuse tatălui său și mai înainte bunicului său. Celălalt, era părul Dellei.

Dacă regina din Saba ar fi locuit apartamentul din partea cealaltă a gării de ventilație, Della și-ar fi lăsat într-o zi părul să-i atîrne pe fereastră la uscat, numai și numai ca să deprecieze giuvaericele și podoabele maiestății-sale. Dacă regele Solomon ar fi fost portarul, cu toate comorile lui înghesuite în subsol, Jim și-ar fi scos ceasul de cîte ori ar fi trecut pe acolo numai și numai ca să-l vadă pe rege smulgîndu-și barba de invidie.

Acuma, frumosul păr al Dellei se împrăstie în jurul ei, unduitor și strălucitor ca o cascadă brună. Îi ajungea pînă mai jos de genunchi și părea că o învăluie întocmai ca o haină. Și-l ridică apoi, nervos și repezit. Șovăi doar o dată, un singur minut, și rămase liniștită, în timp ce o lacrimă, două, lunecară ca niște boabe de rouă pe covorul roșu, uzat.

Își zvîrli pe umeri jacheta ei veche, maro, își trînti pe cap vechea ei pălărie maro. Se răsuci brusc și, cu o scînteie care încă mai stăruia în ochii ei, zbură pe ușa, pe scări în jos, în stradă.

Nu se opri decît acolo unde se vedea firma : „Doamna Sofronie — Obiecte de păr de toate nuanțele“.

Della urcă în fugă la etajul indicat și-și adună puterile gîfîind. Doamna voinică, tare pudrată, inexpressivă nu prea arăta a „Doamna“... Sofronie.

— Îmi cumpărați părul ? o întrebă Della.

— Cumpăr, spuse doamna. Scoateți pălăria să vedem cum arată.

Cascada brună se rostogoli la vale.

— Douăzeci de dolari, spuse doamna, ridicînd masa de păr cu o mîină expertă.

— Dă-mi-i îute, se învoi Della.

O !... și următoarele două ceasuri goni pe aripi trandafirii. Nu dați atenție acestei metafore chinuite. Della scotocea prăvăliile ca să caute cadoul pentru Jim.

Îl găsi, înfine.

Desigur că fusese predestinat să-i aparțină lui Jim și nimănui altuia. Nu se mai găsea nici unul ca acesta în nici o altă prăvălie — și Della pe la toate umblase. Era un lanț de platină pentru un ceas de buzunar, simplu și pur în desen, proclamîndu-și valoarea numai prin sub-

stanța lui și nu prin ornamentații artificioase ; era așa cum ar trebui să fie toate lucrurile : de bună calitate. În adevăr, un lanț demn de ceasul lui Jim. De cum l-a văzut, Della a știut că lanțul trebuie să-i aparțină lui Jim. Era ca și el. Limpezime și valoare — calificativele li se potrivesc ambilor. Douăzeci și unu de dolari, apoi fuga acasă cu cei optzeci și șapte de cenți ce-i mai rămăseseră. Cu lanțul acela atașat de ceasornic, Jim putea să pară curios să afle ora în orice societate s-ar fi aflat. În ciuda faptului că ceasul acela era atît de grozav, el se uita cîteodată la mersul acelor pe furiș, din cauza curelușei de piele veche pe care o folosea în loc de lanț.

Cînd Della ajunsese acasă, starea ei de euforie făcu loc unei ușoare prudențe și rațiuni. Ea scoase fierul de frezat, aprinse gazul și se puse pe lucru ca să repare ravagiile făcute persoanei sale din generozitate și dragoste. Asta, dragi prieteni, e totdeauna o treabă grea, o treabă gigantică.

După patruzeci de minute capul ei era acoperit de bucle mici și dese care o făceau să arate ca un școlar care a tras la fit. Își privi imaginea în oglindă, cu atenție și în mod critic.

— Dacă Jim nu mă omoară de cum mă vede, își zise, atunci va spune că arăt ca o coristă de la Coney Island. Dar ce era să fac, of, ce era să fac cu un dolar și optzeci și șapte de cenți ? !

La orele șapte cafeaua era gata și tigia se afla pe plită, fierbinte și gata să frigă antricoatele.

Jim nu întîrzia niciodată. Della ținea lanțul făcut ghem în mînă și ședea pe colțul mesei de lîngă ușa pe care trebuia să intre Jim. Auzi pasul lui pe scară, jos, la primul etaj, și pentru un moment fața i se făcu albă ca varul. Avea obiceiul să șoptească mici rugăciuni în legătură cu lucrurile cele mai simple din viața de toate zilele. Șopti și acum : Te rog, Doamne, fă-l să creadă că sînt încă frumoasă.

Ușa se deschise. Jim intră și o închise. Arăta slab și foarte îngîndurat. Bietul băiat, n-are decît douăzeci și doi de ani și poartă grija unei familii. Se vedea că are nevoie de un palton nou și era și fără mînuși.

Jim se opri în uşă, nemişcat ca un prepelicar cînd adulmecă prepeliţa. Ochii lui, fixaţi asupra Dellei, aveau o expresie pe care ea n-o putea desluşi dar care o îngrozea. Nu era minie, nici surpriză, nici dezaprobare, nici oroare, nici unul din sentimentele la care ea se aşteptase. Pur şi simplu o privea fix, cu acea expresie nedefinită, pe faţă.

Della sări de pe masă şi se duse la el.

— Dragă Jim, strigă ea, nu te uita aşa la mine. Mi-am tăiat părul şi l-am vîndut pentru că nu puteam suporta gîndul să petrec Crăciunul fără să-ţi fac un cadou. Părul va creşte din nou. Nu te superi, nu-i aşa ? Pur şi simplu a trebuit să fac asta. Părul meu creşte foarte repede. Urează-mi un Crăciun vesel şi hai să fim fericiţi ! Tu nu ştii ce drăguţ, ce drăguţ şi frumos cadou am pentru tine.

— Ți-ai tăiat părul ? întrebă Jim anevoie, ca şi cum n-ar fi înţeles încă faptul acesta atît de material nici după cel mai greu efort mintal.

— L-am tăiat şi l-am vîndut, zise Della. Cu toate astea mă placi tot aşa de mult ca înainte, nu ? Sînt eu, fără păr nu sînt tot eu ?

Jim se uită prin odaie, plin de curiozitate.

— Spui că părul tău s-a dus, zise el cu un aer cam nătîng.

— Nu-l mai căuta, zise Della. E vîndut, îţi spun eu, vîndut ! Este ajun de Crăciun, băiatule. Fii bun cu mine pentru că părul pentru tine s-a dus. Poate că firele mele de păr au fost numărate, continuă ea cu o voce dulce şi pe un ton serios, dar nimeni nu poate vreodată cîntări dragostea mea pentru tine. Să pun antricoatele la foc, Jim ?

Jim se trezi repede din năuceală. O îmbrăţişă pe Della. Timp de zece secunde hai să privim discret un obiect fără înportanţă, în direcţia cealaltă. Opt dolari pe săptămînă sau un milion pe an, ce importanţă au ? Un matematician sau un om de spirit Ți-ar da un răspuns greşit. Magii aduceau daruri de preţ, dar răspunsul tot nu se afla printre ele. Această tristă afirmaţie va fi clarificată mai tîrziu.

Jim scoase din pardesiul lui un pachet şi-l trînti pe masă.

— Să nu mă înţelegi greşit, Della, zise el. Nu cred că o asemenea chestie ca tăiatul părului, sau ca bărbie-

ritul, sau spălatul capului, ar putea să mă facă să-mi iubesc fata mai puțin. Dar dacă vei deschide pachetul acela, vei vedea de ce pentru o clipă mi-am pierdut cumpătul.

Degete albe și agile rupseră sfoara și hîrtia. Un țipăt de bucurie și de extaz, apoi vai ! O fulgerătoare schimbare de atitudine, pur feminină — lacrimi și vaiete. A fost nevoie ca stăpinul casei să uzeze de toată puterea de convingere de care era capabil. Căci acolo erau întinși piepțenii, seria întregă, pentru tîmple și pentru ceață, pe care Della îi admira de multă vreme într-un galantar de pe Broadway. Piepțeni frumoși de baga curată, cu rame încrustate cu pietre prețioase, — exact în nuanța ce se potrivea părului dispărut. Erau piepțeni scumpi, Della știa asta și inima îi sîngerase după ei și-i dorise fără cea mai mică speranță de a-i avea. Și acum erau ai ei, dar cosițele care trebuiau să fie înfrumusețate cu podoabele dorite nu mai erau.

Totuși, îi strînse la piept și după multă vreme fu în stare să se uite în sus cu ochi încetoșați și să zică zîmbind :

— Părul meu crește atît de repede, Jim !

Apoi sări în sus ca o pisicuță arsă de foc și strigă :

— Of ! Of !

Jim nu-și văzuse încă frumosul cadou. Cu mîna întinsă, ea i-l oferi. Metalul prețios inert părea a străluci, reflectînd spiritul ei vioi și arzător.

— Nu-i un obiect elegant, Jim ? Am scormonit tot orașul să-l găsesc. Te poți uita acum de o sută de ori pe zi la ceas. Dă-mi ceasul ! Vreau să văd cum arată cu lanț !

În loc s-o asculte, Jim se prăvăli pe canapea, puse mîinile sub cap și surise.

— Della, spuse el, hai să punem bine darurile de Crăciun și să le păstrăm nițel. Sînt prea frumoase ca să le întrebuițăm acum. Am vîndut ceasul ca să am bani să-ți cumpăr piepțenii. Și-acum ce-ar fi dac-ai pune antricoatele ?

Magii, după cum știți, erau oameni înțelepți — foarte înțelepți ! — care au adus pruncului daruri în staul. Ei inventară arta darurilor de Crăciun. Fiind înțelepți, daru-

rile lor erau fără îndoială înțelepte, dînd posibilitatea de a fi schimbate între ele dacă erau de aceeași natură. Și aici v-am povestit neconvîngător cronica fără evenimente a doi copii zăpăciți care, neavînd înțelepciune, sacrificară unul pentru altul cele mai mari comori ale casei. Dar, în încheiere, dați-mi voie să vă spun, vouă, înțelepților zilelor noastre, că dintre toți cei care fac daruri, aceștia doi au fost cei mai înțelepți. Dintre toți cei care dau și primesc daruri, cei ce seamănă cu aceștia sînt cei mai înțelepți. Asemenea oameni sînt pretutindeni cei mai înțelepți. *Ei* sînt magii.

UNDE DAI ȘI UNDE CRAPĂ...

Pe banca lui din Madison Square, Soapy se mișca neliniștit. Când gîștele sălbatice țipă pe cerul nopților și cînd femeile care n-au blană de focă devin afabile cu soții lor iar Soapy se mișcă neliniștit pe banca sa din parc, atunci nu mai încape nici o îndoială că iarna bate la ușă.

O frunză moartă căzu pe pieptul lui Soapy. Era cartea de vizită a lui Moș Gerilă. Moș Gerilă e binevoitor cu clienții obișnuiți ai scuarului și-i previne cîstit de vizita sa anuală. La încrucișarea a patru străzi el își predă cartea de vizită vîntului de nord, valetul din conacul celor fără adăpost, încît locatarii mai sus numiți să fie pregătiți de iarnă.

Mintea lui Soapy luă cunoștință că sosise vremea să se constituie într-un comitet însărcinat cu găsirea Mijloacelor și Căilor de apărare împotriva asprimii vremii care urma să vină. Iată de ce se foia neliniștit pe banca lui.

Ambițiile de hibernare ale lui Soapy nu erau dintre cele mai mari. Ele nu constau nici în aspirația de a pleca într-o croazieră pe Mediterana, nici în aceea de a admira cerul odihnitor din Sud sau de a se plimba cu barca în golful Neapole. Trei luni pe Insulă, iată după ce tînjea sufletul său ! Trei luni de masă și casă asigurate, trei luni de tovărășie agreabilă, la adăpost de vîntul din nord și de uniforme albastre ¹, îi păreau lui Soapy cel mai important lucru ce și-l putea dori.

¹ Uniformele poliției.

Ani de zile, ospitaliera închisoare Blackwell fusese reședința lui de iarnă. Așa cum concetățenii săi mai norocoși din New York își scoteau în fiecare iarnă bilete de tren pentru Palm Beach¹ sau bilete de vapor pentru Riviera, tot așa și Soapy își făcea bieteile sale preparative pentru exodul lui anual pe Insulă. Iar acum sosise timpul. În noaptea care trecuse, trei ziare groase — numere de sărbătoare! — vîrite pe sub haină, în jurul gleznelor și al abdomenului, nu reușiseră să-l apere de frig în timp ce dormea pe banca lui, aproape de havuzul din vechiul scuar. Așa că Insula îi apăru în minte, și tocmai potrivită împrejurărilor. Disprețuia măsurile caritabile în vederea ajutorării săracilor din oraș. După părerea lui Soapy, Legea era mai blindă decît Filantropia. Erau în oraș o droaie de instituții, municipale și de binefacere, la care se putea adresa pentru a primi casă și masă — o existență modestă. Dar pentru un om cu firea mîndră, ca Soapy, darurile din milă sînt stînjenitoare. Dacă nu cu bani, trebuie să plătești prin umilințe morale orice ajutor primit din mîna filantropiei. Așa cum Cezar a plătit pentru Brutus, tot astfel orice pat dat ca binefacere trebuie plătit prin obligația de a te înbăia; orice bucată de pîine, prin suferința unei inchiziții personale și intime. Așa că e mai bine să fii oaspetele Legii, care, deși cîrmuită de reguli, nu se vîră mai mult decît se cuvine în intimitățile unui gentleman.

Soapy, hotărît să ajungă pe Insulă, porni de îndată să-și realizeze planul. Putea izbuti ușor, în mai multe feluri. Cel mai plăcut era să iei o masă copioasă la un restaurant de lux, și apoi, după ce declarai că n-ai nici un cent în pungă, să fii dat cu discreție și fără zgomot pe mîna unui polițist. Un magistrat binevoitor avea să îplinească restul.

Soapy se ridică de pe bancă, ieși din scuar și traversă marea întindere netedă de asfalt, acolo unde Broadway-ul se întîlnește cu Fifth Avenue. Porni în sus pe Broadway și se opri în fața unei cafenele sclipitoare, unde-și dau întîlnire în fiecare noapte produsele cele mai

¹ Plajă luxoasă, pe malul golfului Florida.

fine ale viței-de-vie, ale viermelui de mătase și ale proto-plasmei.

Soapy avea încredere în propria-i înfățișare numai de la ultimul nasture al vestei în sus. Era bărbierit, avea o haină ca lumea, iar cravata lui plastron, curată, neagră și gata înnodată îi fusese dăruită de o doamnă misionară cu ocazia zilei Prinosului de Slavă către Dumnezeu. Dacă izbutea să se așeze la o masă fără a stîrni nici un fel de suspiciune, izbînda era sigură. Partea corpului său aflată deasupra mesei n-avea să dea nimic de bănuیت chelnerului. Un rățoi la tavă, gîndi Soapy, cam asta ar fi, și o sticlă de Chablis, apoi camembert, o ceșcuță de cafea și o țigară de foi. Ajunge una de un dolar. Totalul n-ar fi alt de mare încît să-l determine pe patron să se răzbune prea cumplit și, în orice caz, friptura o să-i umple stomacul și o să-l facă fericit în călătoria sa către adăpostul de iarnă.

Dar cum păși pragul, ochii oberchelnerului se ațintiră pe pantalonii lui cu manșete zdrențuite și pe pantofii lui scilciați.

Mîini puternice și pregătite pentru o asemenea treabă îl întoarseră și-l reconduseră grabnic și în tăcere pe trotuar, salvînd astfel rățoiul de o soartă rușinoasă.

Soapy se depărtă de Broadway. Se părea că drumul lui către Insula mult dorită nu va fi de natură epicuriană. Trebuia să se gîndească la o altă cale de a pătrunde în închisoare.

La un colț al lui Sixth Avenue, lumini electrice și mărfuri abil expuse îndărătul unui geam de cristal făceau să strălucească vitrina unui magazin. Soapy luă un bolovan și-l zvîrli în vitrină. Cîțiva oameni apărură în goană de după colț, cu un agent de poliție în frunte. Soapy rămase calm, cu mîinile în buzunar și zîmbi la vederea nasturilor de alamă.

— Cine-a făcut asta ? întrebă enervat ofițerul de poliție.

— Și de ce n-aș fi chiar eu ? zise Soapy sarcastic dar prietenos, ca omul care iese în întîmpinarea norocului.

Agentul refuză să descopere în persoana lui Soapy măcar un indiciu de vinovăție. Oamenii care sparg feres-tre nu rămîn pe loc pentru discuții cu reprezentanții legii.

Ei o iau la sănătoasa. Agentul observă ceva mai în josul străzii un om fugind să prindă un autobuz. Cu bastonul de cauciuc în mână, o luă pe urmele aceluia. Soapy, adînc dezgustat, porni agale, după ce constată că nici de data asta nu-i izbutise planul.

Pe cealaltă parte a străzii se afla un restaurant fără pretenții. Localul îndestula pe cei cu pofta mare, dar cu punga mică. Vesela ca și aerul dinăuntru erau îmbîcsite și groase, iar supa era subțire ca fața de masă. Spre acel local Soapy își îndreptă pantofii compromițători și pantalonii care-l dădeau de gol, iar înfățișarea lui nu mai stîrnu nici un protest din partea cuiva. Se așeză la o masă și comandă un mușchi de vacă, o porție de clătite, gogoși și plăcintă. După care, îi destăinuî chelnerului că pînă și monedele cele mai mărunte îi erau străine.

— Ascultă, fii bun de cheamă un „sticlete“, zise Soapy. Și nu lăsa pe un gentleman să aștepte.

— Nu chem nici un sticlete, zise chelnerul cu o voce siropoasă și cu niște ochi care luceau ca două cireșe într-un cocteil Manhattan. Hei, Con !

Doi chelneri îl zvîrliră cu precizie în stradă, încît urechea stingă i se izbi de caldarîmul tare. Se ridică, mădular cu mădular, așa cum se deschide rigla unui dulgher și-și scutură praful de pe haine. Arestul luă înfățișarea unui vis trandafiriu. Insula continua să rămîie foarte departe. Un agent care stătea în fața unei drogherii la două uși distanță de restaurant începu să ridă și o luă în josul străzii.

Soapy fu nevoit să treacă prin fața a cinci corpuri de case, pînă ce curajul îi îngădui a contempla din nou arestul. De data asta întîmplarea îi scoase în față ceea ce considera el, prostește, o apariție norocoasă. O tinăra cu un chip modest și plăcut stătea în fața unei vitrine, privind cu mult interes niște castronașe de bărbierit și niște suporturi de călimări, iar la doi metri de vitrină un polițist cu un aer sever se rezema de o conductă de apă.

Intenția lui Soapy era să-și asume rolul urît și de disprețuit al „craiului“. Aspectul simpatic și elegant al victimei lui cîț și apropierea sticletelui conștiincios îl încurajară să creadă că în scurt timp se va simți apucat de

brațul polițistului care-i va asigura reședința de iarnă pe mulțrîvnita insulită, la care atît de greu se ajungea.

Soapy își îndreptă cravata, dăruită gata înnodată de doamna misionară, își trase în afară manșetele intrate la apă, își așază pălăria pe o sprînceană și se îndreptă spre tînăra femeie. Îi făcu un semn cu ochiul, simulă o criză de tuse subită, făcu de cîteva ori „hm ! hm !“, zîmbi, se maimuțări și continuă să-și desfășoare cu toată nerușinarea repertoriul demn de dispreț al „craiului“. Privind pe furis, Soapy constată că agentul îl fixa neclintit. Tînăra femeie se depărtă cîtiva pași și din nou își concentrează atenția asupra castronașelor de bărbierit. Soapy i se alătură pășind curajos pe urmele ei, își scoase pălăria și spuse :

— Ascultă, Bedelia ! Nu vîi să ne jucăm în curtea mea ?

Polițistul continua să-l fixeze. Era destul ca tînăra acostată să facă un semn cu degetul, și Soapy ar fi fost efectiv în drum spre paradisul lui insular. De pe acum simțea căldura intimă a închisorii. Tînăra se întoarse spre Soapy și întinzînd mîna, îl apucă de mîneca hainei.

— Desigur, Mike, spuse ea bucuroasă, dacă mă iei la jocul de-a găleata cu clăbuci. Îți vorbeam eu mai curînd, dar sticletele sta la pîndă.

Cu tînăra care se juca acum de-a iedera cățăărătoare pe stejar, Soapy trecu de agent, copleșit de gînduri negre. Părea condamnat de soartă să rămînă în stare de libertate.

La primul colț se descotorosi de tînăra femeie și o rupse la fugă. Se opri într-un cartier în care noaptea dai de cele mai animate străzi, de inimi febrile și de librete de operă. Femei în blănuri și bărbați în haine de seară se plimbau veseli prin aerul iernatic. Pe Soapy îl cuprinse în chip brusc teama că vreo vrajă grozavă l-a făcut imun arestării. Acest gînd îl cam înspăimînta ; și cînd dădu de alt agent umblînd țanțoș prin fața unui teatru scînteind de lumină, se agăță pe loc de paiul salvator, gîndul de a tulbura „ordinea publică“.

De pe trotuarul pe care se afla, Soapy începu să răcnească răgușit, cît îl ținea gura, vorbe fără sens, încercînd să simuleze beția. Jucă, zbieră, bătău cîmpii și tulbură și în alt fel atmosfera.

Polițistul își vîntură bastonul de cauciuc, se întoarce cu spatele la Soapy și se adresează unui cetățean :

— E unul dintre flăcăii Universității Yale care-și sărbătoresc victoria după bătaia pe care au tras-o Colegiului Hartford. Tip gălăgios, dar nu face nici un rău. Avem ordin să-i lăsăm în apele lor.

Deznădăjduit, Soapy încetă cu maimuțările sale inutile. N-o să mai pună oare niciodată mîna pe el vreun polițist ?

În închipuirea lui, Insula părea o arcadie intangibilă. Își strînse pe trup haina subțire, spre a se apăra de vîntul înghețat.

Într-o tutungerie văzu un om bine îmbrăcat aprinzîndu-și țigara de foi la o flacăra oscilantă. Acesta își pusese umbrela de mătase lingă ușă, la intrare. Soapy păși înăuntru, puse mîna pe umbrelă și o șterse cu ea cu tot, încetîșor. Omul cu țigara se luă grăbit după el :

— Asta-i umbrela mea, rosti el cu asprime.

— Așa ? rînji Soapy adăugînd o insultă. Păi, de ce nu chemi un polițist ? Am furat-o ! E umbrela dumitale ! De ce nu chemi un sticlete ? Uite unul la colț.

Proprietarul umbrelei își încetini pasul. Soapy făcu și el la fel, cu presimțirea că norocul iar o să-i scape.

Polițistul îi privea curios pe amîndoi.

— Desigur, zise omul cu umbrela... adică... vreau să spun, știți că se întîmplă astfel de greșeli... eu... dacă e umbrela dumneavoastră, sper că o să mă scuzați... eu am luat-o azi-dimineață dintr-un restaurant... dacă o recunoașteți că-i a dumneavoastră, atunci, sper că o să...

— Desigur că-i a mea, zise Soapy arogant.

Fostul proprietar al umbrelei se retrase. Polițistul se repezi să ajute pe o blondă înaltă, înfășurată într-o pelearină de seară, să traverseze strada prin fața unui tramvai ce se apropia la o distanță de două corpuri de case.

Soapy porni spre răsărit pe o stradă desfundată, în plină reparație. Cuprins de furie, zvîrli umbrela într-o groapă. Începu să mîrîie împotriva celor cu cască și baston de cauciuc. Tocmai fiindcă voia să fie înșfăcat, aceștia îl priveau, se pare, ca pe un suveran care nu poate comite nimic rău.

După ce a mers și a tot mers, în fine Soapy ajunse pe unul dintre bulevardele din partea de est, unde luminile scînteietoare și zarva erau mai potolite. Își aținti ochii spre scuarul Madison, căci instinctul căminului supraviețuiește chiar cînd acesta nu-i decît o bancă într-un parc public.

Dar la un colț de stradă neobișnuit de liniștit, Soapy se opri. Acolo era o biserică veche, ciudată, de o construcție neregulată și cu fronton. Printr-un vitraliu violet pîlpîia o lumină blîndă, iar înăuntru organistul își plimba degetele pe claviatură, verificîndu-și măiestria în vederea imnului pe care îl va cînta duminică. Pătrundea în urechile lui Soapy o muzică suavă, care-l înlăntui și-l umplu de extaz, în timp ce se apropia de gardul de fier, artistic forjat.

Luna era sus, lucitoare și senină ; vehiculele și trecătorii erau rari ; vrăbiile sporovăiau somnoroase sub streșină ; o clipă priveliștea ar fi putut fi și aceea a unui cimitir de țară. Iar imnul pe care organistul îl executa îl țintui pe Soapy de gardul de fier, căci îl cunoștea bine de pe vremea cînd, în viața lui, zilele mai conțineau și altceva : o mamă, trandafiri, ambiții, prieteni, gînduri și gulere curate.

Legătura dintre starea sa sufletească receptivă și atmosfera din jurul vechii biserici înfăptui într-însul o bruscă și minunată schimbare. Contemplă, cu fulgerătoare groază, prăpastia în care se afundase, zilele înjositoare, dorințele nedemne, speranțele deșarte, aptitudinile ratate și episoadele josnice care-i alcătuiau existența.

Și într-o clipă inima îi răspunse cu ardoare la aceste senzații noi. Un impuls, pe cît de subit pe atît de puternic, îl hotărî să lupte cu soarta desperată. Se va smulge din această mlaștină ; va fi din nou om ; va birui răul care pusese stăpînire pe el. Mai are timp încă, e destul de tînăr ; are să recheme la viață vechile și înfriguratele sale ambiții și o să-și îndeplinească fără șovăire aspirațiile. Acele solemne, dar în același timp suave acorduri de orgă stîmîră o adevărată revoluție în sufletul său. A doua zi dimineață are să se ducă în centrul comercial plin de lume și are să găsească de lucru. Un negustor — importator de blănuri — îi oferise odată un loc de șofer. Are să-l găsească și are

să-i ceară acel post. Are să fie și el cineva ; om printre oameni. Are să fie...

Soapy simți o mână care i se lasă pe braț. Întoarse repede capul și dădu de fața lată a unui polițist.

— Ce faci aici ? întreabă omul legii.

— Nimic, zise Soapy.

— Atunci hai cu mine, spuse agentul.

— Trei luni pe Insulă, decise a doua zi dimineața președintele Tribunalului Polițienesc.

MAMON ȘI ARCAȘUL

Bătrînul Anthony Rockwall, proprietarul fabricii de săpun „Rockwall Eureka“, retras acum din afaceri, sta la fereastra bibliotecii din somptuoasa lui locuință de pe Fifth Avenue, privea în stradă și rînjea. Vecinul său din dreapta — aristocraticul om de club G. Van Schuylight Suffolk-Jones — tocmai ieșea din casă, îndreptîndu-se spre automobilul său strîmbînd ca de obicei obraznic dintr-o nară, la vederea sculpturii aparținînd Renașterii italiene, fixată pe frontonul palatului fabricantului de săpun.

— O momîie înfiptă aici fără nici un rost ! comentă ex-regele săpunului. Muzeul Eden o să-l înghită pe moșneagul ăsta înghețat, pe Nesselrod ăsta, dacă nu-i atent. La vară am să spoiesc casa în roșu, alb și albastru și-am să văd dacă nasul lui de olandez n-are să se ridice și mai sus.

Apoi Anthony Rockwall, care niciodată n-a ținut să aibă în casă vreo sonerie, se îndreptă spre ușa bibliotecii sale și strigă : „Mike !“ cu acea voce care cîndva spărgea cerul în preriile Kansasului.

— Spune-i fiului meu, zise Anthony slugii care răspunsese la chemare, să treacă pe la mine înainte de a pleca de-acasă.

Cînd tînărul Rockwall intră în bibliotecă, bătrînul puse ziarul la o parte, îl privi cu o binevoitoare strîmbătură în înfățișarea sa roșcovană, masivă și liniștită,

trecîndu-și mîna prin smocul de păr alb, iar cu cealaltă mîna zăngănind cheile în buzunar.

— Richard, zice Anthony Rockwall, cît plătești tu săpunul pe care-l întrebuițezi ?

Richard, abia de șase luni întors acasă de la colegiu, păru ușor surprins. El nu prinsese încă firea acestui ocrotitor al său, care era tot atît de plin de neprevăzut ca o fată la prima zi cînd iese în lume.

— Șase dolari duzina, mi se pare, tăticule.

— Dar pe haine ?

— Cred că aproximativ șaiszeci de dolari !

— Ești un gentleman, spuse Anthony răspicat. Am auzit de unele odrasle tinere care cheltuiesc douăzeci și patru de dolari pe duzina de săpunuri și trec de sută pentru haine. Ai tot ațiția bani de azvîrlit ca și oricare dintre ei, și totuși te mulțumești cu ceea ce e decent și moderat. Uite, eu întrebuițez vechiul săpun Eureka, nu numai din motive sentimentale, dar și pentru că este cel mai curat săpun din cîte se fabrică. Ori de cîte ori plătești mai mult de zece cenți pe un calup de săpun, cumperi parfum prost și etichete. Dar cincizeci de cenți fac foarte bine pentru un tînăr din generația ta, cu poziția și cu condițiile tale de viață. Cum îți spuneam, ești un gentleman. Am auzit că abia după trei generații poți deveni un adevărat gentleman. Vorba asta-i însă cam departe de adevăr. Banii te pot face tot atît de ușor să aluneci ca și grăsimea de săpun. Ei au făcut din tine un gentleman. Ce dracu ! Aproape că au făcut și din mine, unul. Sînt la fel de nepoliticos, de dezagregabil și de nemanierat ca și acești doi domni bătrîni în pantaloni de golf¹, de la dreapta și de la stînga clădirii mele, care nu pot dormi noaptea pentru că am cumpărat eu clădirea din mijloc.

— Sînt și lucruri pe care banii nu le pot face, remarcă tînărul Rockwall, cam posomorît.

— Aș ! Să nu spui una ca asta, ripostă bătrînul Anthony, scandalizat. Pun rămășag pe oricît vrei, că n-ai dreptate. M-am uitat prin enciclopedie pînă la litera Y,

¹ Referire la pantalonii purtați în genere de emigranții olandezi în New York.

căutînd ceva ce nu se poate cumpăra cu bani, și cred că voi continua cu anexa ei săptămîna viitoare. Sînt cu banii gata, oricînd. Arată-mi ceva care să nu se poată cumpăra cu bani.

— Un lucru, răspuse Richard, cam cu durere. Cu bani nu poți intra în cercurile exclusiviste ale societății.

— Ohoho ! Cu bani ? Nu poți intra ? tună și fulgeră campionul banului, ochiul dracului. Spune-mi unde-ar fi cercurile tale exclusiviste, dacă cel dintîi dintre Astori n-ar fi avut bani ca să-și plătească drumul încoace ?

Richard oftă.

— Uite, la asta voiam să ajung, urmă bătrînul, mai puțin zgomotos. Și de asta te-am chemat. Ceva nu prea e-n regulă cu tine, băiatule. Am observat eu asta de vreo două săptămîni. Dă-i drumu'. Hai ! Eu cred că aș putea face rost de unsprezece milioane în douăzeci și patru de ore, în afară de averea imobiliară. Dacă-i vorba de nostalgie, privește spre golful de-acolo și vezi că vasul „Rambler“ e aprovizionat cu cărbuni și gata să navigheze pînă la Bahama în două zile.

— Nu-i tocmai greșită presupunerea ta. Te apropii de adevăr.

— Aha, spuse Anthony, sigur de ceea ce bănuia. Și... cum o cheamă ?

Richard începu să umble încoace și încolo. Era prea multă camaraderie și simpatie în acest necioplit bătrîn tată al său, ca să nu-i deschidă sufletul.

— De ce n-o ceri ? întrebă bătrînul Anthony. O să ți se arunce în brațe. Ai bani, arăți bine și ești un băiat cumsecade. Ai mîini curate. N-ai săpun Eureka pe ele. Ai fost la colegiu, dar nici asta n-o va lua în seamă.

— N-am ocazia, spuse Richard.

— Caută-ți-o, spuse Anthony. Ia-o la plimbare în parc, pomește cu ea undeva, sau însoțește-o pe jos cînd pleacă de la biserică. Ocazie ? Haida-de !

— Tu nu cunoști moara socială, tată. Ea e o parte din rîulețul care învrîște moara. Fiecare oră și fiecare minut din timpul ei sînt rînduite cu zile și zile înainte. Trebuie s-o am pe fata asta, tăticule, altfel orașul ăsta

devine pentru mine, pe vecie, un iad. Și să-i scriu nu pot; nu pot să fac asta.

— Ce idee! spuse bătrînul. Vrei poate să-mi spui mie că, în ciuda banilor mei, nu poți obține o oră sau două din timpul acelei fete?

— Am amînat chestia asta prea mult. Ea e pe cale să ia vaporul spre Europa, poimîine la prînz, pentru o călătorie de doi ani. O să ne vedem singuri mîine seară, pentru cîteva minute. Locuiește la Larchmont, la mătușa ei. Acolo nu mă pot duce. Dar mi s-a permis s-o aștept cu un cupeu la Gara Centrală, mîine seară la trenul de opt și jumătate. Mergem în jos pe Broadway la teatrul Wallack, în galop, unde mama ei și ceilalți parteneri invitați în lojă ne așteaptă în hol. Crezi că are să asculte o declarație a mea în șase sau opt minute, în împrejurările astea? Nu. Și ce șansă aș mai avea în timpul spectacolului sau după aceea? Nici una. Nu, tăticle. Asta-i o încurcătură pe care toți banii tăi n-o pot dezlega. Nu putem cumpăra un minut cu bani; dacă s-ar putea, oamenii bogați ar trăi mai mult. Nu-i nici o nădejde să am vreo convorbire cu domnișoara Lantry înainte de plecarea vaporului.

— Foarte bine, băiatule, spuse bătrînul Anthony bucuros. Poți să te duci acum la clubul tău. Îmi pare bine că n-ai nimic la ficat. Dar nu uita să arzi din cînd în cînd niște smirnă pentru marele zeu Mazuma¹. Spui că nu poți cumpăra timpul? Ei, da, desigur, nu poți să comanzi eternitatea împachetată și livrată la domiciliu contra ramburs; l-am văzut, însă, pe Moș Cronos cu zgîrieturi mărișoare la călcîie, din pricina pietrișului, pe cînd umbla prin mizele de aur.

În seara aceea veni mătușa Helen, drăguță, sentimentală, zbîrcită, oftînd, împovărată de avere, la fratele său Anthony, pe cînd acesta își citea ziarul de seară și începu să discute pe tema chinurilor îndrăgostiților.

— Mi-a povestit tot, spuse fratele Anthony căscînd. I-am pus la dispoziție contul meu la bancă. Dar el a început să ia peste picior puterea banului. Spunea că

¹ *Mazuma* (americanism), zeul banului.

banii nu-l pot ajuta. Spunea că o echipă de zece milionari nu pot mișca nici cu un metru regulile societății.

— Of, Anthony, oftă mătușa Helen, tare-aș vrea să nu te mai gîndești atîta la bani. Averea nu face nici doi bani unde-i vorba de o dragoste adevărată. Dragostea e atotputernică. Ei, dacă-mi spunea el mai demult ! Eu nu l-aș fi putut refuza pe Richard al nostru. Dar acum mi-e teamă că-i prea tîrziu. Băiatul n-o să mai aibă ocazia să-i vorbească. Tot aurul tău nu-i poate aduce un dram de fericire.

În seara următoare, la ora opt, mătușa Helen scoase un frumos și vechi inel de aur dintr-o casetă cu plușul mîncat de molii și i-l arată lui Richard.

— Poartă-l în seara asta, nepoate, îl rugă ea. Mama ta mi l-a dat ; spunea că aduce noroc în dragoste. Mi-a cerut să ți-l dau, cînd o vei afla pe aceea pe care o vei iubi.

Tînărul Rockwall primi inelul cu toată pietatea și-l încercă pe degetul cel mic. Acesta alunecă pînă la a doua încheietură și se poticni. Îl scoase atunci și-l băgă în buzunarul vestei, așa cum obișnuiesc bărbații. Apoi telefonă după cupeu.

În gară o luă pe domnișoara Lantry din mulțimea gălăgioasă, la ora opt și treizeci și două.

— Nu trebuie s-o lăsăm pe mama, nici pe ceilalți să aștepte, zise ea.

— La teatrul Wallack, birjar, să mîi cît mai iute ! spuse Richard conștiincios.

Au mers într-o goană pe strada 42 pînă în Broadway și apoi în jos, pe străduța cu stele albe care duce de la pajiștile moi ale apusului pînă la urcușurile grele ale zorilor.

Ajunși în strada 34, tînărul deschise iute vizeta și ceru vizitiului să oprească.

— Mi-a picat un inel, se scuză el, dîndu-se jos din cupeu. Era al mamei și mi-ar părea rău să-l pierd. Nu te voi reține mai mult de-o clipă. Am văzut unde a căzut.

În mai puțin de un minut fu înapoi cu inelul.

Dar în intervalul acestui minut, un automobil care străbătea orașul se opri drept în fața cupeului. Vizitiul

încercă s-o ia la stînga, dar un furgon greu îi tăie drumul. Încercă la dreapta și trebui să dea înapoi din cauza altui furgon cu mobilă, care nu avea nici un rost acolo. Încercă să dea înapoi, dar îi scăpară hăturile și înjură în lege. Era blocat într-o îmbulzeală de vehicule și de cai.

S-a întîmplat acolo una dintre acele învălmășeli de vehicule care uneori împiedică dintr-o dată circulația în marile orașe.

— De ce nu mîi mai departe ? întrebă domnișoara Lantry, impacientată. Întîrziem.

Richard stătea în picioare în cupeu și privea în jur. Văzu o mulțime de căruțe, camioane, cupeuri, furgioane și tramvaie, blocînd spațiul vast unde Broadway-ul se încrucișează cu Sixth Avenue, așa precum un cordon de douăzeci și doi de inci¹ strînge talia unei fete de douăzeci și șase de inci. Și cu toate astea, la toate întretăierile de străzi, alte vehicule se grăbeau și urmau spre punctul de convergență în mare viteză, aruncîndu-se în vîlmășag, blocîndu-se unul pe altul și adăugînd sudălmile vizitiilor și ale șoferilor la zarva generală. Întregul trafic al cartierului Manhattan părea a se fi anchilozat în jurul lor. Nici cel mai vechi newyorkez din miile de spectatori care se aliniaseră de-o parte și de alta a străzii n-a fost vreodată martor la o blocadă de o asemenea proporție.

— Îmi pare foarte rău, spuse Richard, reluîndu-și locul, dar se pare că încremenim aici. Nu se va putea descongestiona locul ăsta nici într-o oră. E vina mea. Dacă nu mi-ar fi căzut inelul...

— Să văd inelul, spuse domnișoara Lantry. Acum că n-avem încotro, nici nu-mi mai pasă. Teatrele, oricum, sînt stupide.

În seara aceea, la ora unsprezece, cineva bătu ușor în ușa lui Anthony Rockwall.

— Intră, strigă Anthony care, îmbrăcat într-un halat roșu, citea o carte de aventuri cu pirai.

Acel cineva era mătușa Helen, arătînd ca un înger cu părul încărunțit, rămas din greșeală pe globul nostru.

¹ Unitate de măsură (aprox. 2 cm.).

— S-au logodit, Anthony, spuse ea dulce. A făgăduit să se căsătorească cu Richard. În drumul lor spre teatru, strada a fost blocată și abia după două ore cupeul lor a putut ieși din învâlmășeală. O-of, frate Anthony, nu te mai lăuda cu puterea banului. O mică dovadă de dragoste adevărată — un ineluș care simboliza o dragoste interminabilă și nemercenară — iată cauza fericirii lui Richard. Îl lăsase să-i scape din mână și coborîse din cupeu ca să și-l ia. Dar înainte de a-și putea continua drumul, s-a produs blocada. I-a vorbit iubitei sale și a cîștigat-o în timp ce cupeul era ținut în loc. Banul e fleac în comparație cu dragostea adevărată, Anthony.

— Foarte bine, spuse bătrînul Anthony. Sînt bucuros că băiatul a aflat ce căuta. I-am spus că nu voi cruța nici un ban în această chestiune dacă...

— Dar, frate Anthony, la ce-ar fi fost bun banul tău ?

— Surioară, zise Anthony Rockwall, l-am pus pe piratul meu să facă pe dracu-n patru. Tocmai acum vasul lui a luat-o la sănătoasa și el judecă prea bine valoarea banului ca să lase chestia baltă. Aș vrea să mă lași în pace să-mi citesc cartea.

Povestea ar fi trebuit să se oprească aici. Aș dori asta, ca și dumneavoastră, cititorii. Îngăduiți-mi totuși să duc mai departe capitolul. Trebuie să mergem și mai în adînc, ca să aflăm adevărul.

A doua zi, un individ cu mîini roșii, cu cravată albastră pepită, care-și zicea Kelly, se prezentă la locuința lui Anthony Rockwall și fu îndată introdus în bibliotecă.

— Bine, zise Anthony, întinzînd mîna spre carnetul de cecuri. A fost o livrare serioasă de săpun. Să vedem... Ai avut cinci mii de dolari în numerar.

— Am plătit trei sute de dolari mai mult din banii mei, zise Kelly. A trebuit să trec puțin peste cît am prevăzut. Am dat pentru majoritatea vehiculelor rapide și pentru cupee, cinci dolari, dar camioanele și vehiculele cu doi cai m-au ridicat la zece dolari. Cei cu vehicule motorizate au cerut zece dolari, iar cîteva dintre cele cu încărcătură, douăzeci. Sticleții m-au ars încă

și mai rău... Le-am plătit la doi dintre ei câte cincizeci de dolari, iar la ceilalți, câte douăzeci și douăzeci și cinci de dolari. Da' nu-i așa că s-a lucrat frumos, domnule Rockwall ? Sînt fericit că William A. Brady ¹ n-a fost în vălmășagul ăsta de vehicule. N-aș fi vrut să-i rup inima lui William de gelozie. Și nici măcar n-am făcut o repetiție. Băieții au fost punctuali, la secundă. Chiar la două ore după învălmășeală, nici un șarpe n-ar fi putut să se strecoare sub statuia lui Greely...

— Una mie trei sute... iată-i, Kelly, zise Anthony, desprinzînd cecul din carnet. Mia dumitale, și cei trei sute pe care i-ai dat din buzunar. Nu disprețuiești banul, nu-i așa, Kelly ?

— Eu ? zise Kelly. L-aș ucide pe cel care a inventat sărăcia.

Cînd Kelly ajunse la ușă, Anthony îl strigă din nou.

— N-ai observat, zise el, pe-acolo prin învălmășeală, un fel de băiat grasuț, fără haine, aruncînd săgeți în jur, cu un arc ! Nu-i așa ?

— Nici gînd, zise Kelly încurcat. N-am văzut. Dacă o fi fost cum ziceți dumneavoastră, poate că sticleții l-or fi umflat încă înainte de a ajunge eu acolo.

— Am știut eu bine că ticălosul ăla mititel n-o să fie pe-acolo, zîmbi Anthony. La revedere, Kelly.

¹ Probabil o firmă concurentă, fiind vorba de gelozie.

PRIMĂVARĂ Ț LA CARTE

Era o zi de martie.

Dacă vreodată veți scrie o nuvelă, nu cumva s-o începeți așa. Un început mai prost ca acesta nici că se poate. Lipsit de imaginație, plat, sec și, după toate semnele, necuprinzînd decît vorbe goale. În cazul de față, însă, el poate fi îngăduit. Căci paragraful ce urmează, cu care de altfel ar fi trebuit să înceapă povestirea, este mult prea extravagant și absurd, ca să-l vîri sub nasul cititorului fără a-l fi pregătit cît de cît.

Sarah plîngea cu lista de bucate dinainte.

Să ne închipuim o tînără newyorkeză vărsînd lacrimi peste un meniu tipărit !

Ca să-ți poți explica acest lucru, bănuiești că homării se terminaseră, sau că Sarah jurase să nu mănînce înghețată în postul mare, sau că făcuse o comandă de ceapă, sau că tocmai se întorsese de la un matineu dat de Hackett¹. Dar toate aceste ipoteze fiind greșite, sînt de părere să lăsăm povestirea să-și urmeze cursul.

Gentlemanul care declarase că lumea este o stridie pe care o va deschide cu spada, a făcut o vîlvă mai răsunătoare decît merita afirmația. Nu-i greu să deschizi o stridie cu spada. Dar văzut-ați vreodată pe cineva în-

¹ *James Henry Hackett* (1800—1871), mare actor american. Fiul său, *James Keteltas Hackett* (1869—1926) a fost de asemenea un actor vestit.

cercînd să deschidă bivalva¹ terestră cu o mașină de scris? Ce-ați zice dacă ar trebui să așteptați să se deschidă în modul acesta o duzină de stridii proaspete?

Sarah izbutise să le despice cu arma sa greu de mî-nuit, într-atît încît să poată ciuguli o fărîniță din lumea rece și viscoasă dinăuntru lor. Nu cunoștea stenografia mai mult decît o cunoaște o diplomată în stenografie abia ieșită în lume direct de pe băncile unei școli de specialitate. Așadar, neștiind să stenografieze, nu putea intra în constelația strălucită a celor înzestrate cu darul lucrărilor de birou. Era dactilografă amatoare și umbla mereu după lucrări ocazionale de copiat la mașină.

Cea mai strălucită ispravă care a încununat lupta pe care Sarah o dădea cu lumea, a fost angajamentul pe care l-a încheiat cu restaurantul-pensiune al lui Schulenberg. Acest restaurant era vecin cu casa veche de cărămidă roșie, unde locuia ea într-o cameră de trecere. Într-o seară, după ce se ospătase la restaurantul lui Schulenberg, pentru 40 cenți, cu cinci feluri de mîncare la *table d'hôte*² (servit cu iușeala cu care arunci cele cinci mingi de baseball în capul domnului cel negru³, Sarah luă cu ea lista de bucate. Aceasta era scrisă atît de urît, încît aproape nu se putea citi, într-o limbă care nu era nici engleză, nici germană, și în așa chip întocmită, încît dacă nu erai atent, începeai dejunul cu scobitorile și cu budinca de orez și terminai cu supa și cu data zilei.

A doua zi, Sarah îi prezentă lui Schulenberg un cartonaș imaculat, pe care meniul era scris frumos la mașină, cu felurile de mîncare înșirate ispititor sub titlurile corecte și cele mai potrivite, de la „hors d'oeuvres“ pînă la „nu răspundem de pardesiurile și de umbrelele uitate în local“.

Schulenberg se lăsă pe loc convins. Înainte de a se despărți de el, Sarah izbutise să-l facă să încheie din proprie inițiativă cu ea, un angajament. Ea urma să furnizeze listele de bucate scrise la mașină pentru cele

¹ Numele științific al scoicilor cu două cochilii sau valve.

² Meniu cu preț fix (l. franceză).

³ La biliuri, oamenii se distrează aruncînd cu mingi de baseball în figurine de lemn reprezentînd, între altele, și negri.

douăzeci și una de mese din restaurant ; și anume o listă pentru prînz, și alte două pentru micul dejun și cină ori de cîte ori se schimbau felurile de mîncare sau se murdăreau listele vechi.

În schimbul acestui serviciu, Schulenberg trebuia să-i trimită, în cameră, trei mese printr-un ospătar — pe cît posibil, unul cît mai politicos — și să-i pună la dispoziție în fiecare după-amiază o ciornă scrisă cu creionul, în care figura ceea ce Soarta rezerva clienților lui Schulenberg pentru ziua următoare.

Ambele părți erau mulțumite de învoială. Mușteriii lui Schulenberg știau acum și cum se numea ceea ce mîncau, chiar dacă uneori erau foarte nedumeriți de înțelesul acelor denumiri. Iar Sarah avu demîncare în toată iarna aceea geroasă și mohorîță, ceea ce constituia pentru ea esențialul.

Dar calendarul, ca un mincinos ce e, indică venirea primăverii. Primăvara vine cînd vrea ea. Zăpezile și ghețurile lui ianuarie acopereau încă străzile care străbăteau orașul de la un capăt la altul. Flașnetele încă mai cîntau „Ce frumoasă este vara“ cu vioiciunea și ritmul lor de decembrie. Bărbații începuseră să-și noteze cu treizeci de zile înainte ce rochii aveau de cumpărat pentru Paști. Portarii opriseră caloriferele. Cînd se petrec toate aceste lucruri, poți fi sigur că orașul se află încă în ghearele iernii.

Într-o după-amiază, Sarah tremura de frig în somptuosul antreiaș care-i servea drept dormitor : „casă încălzită, curățenie ireproșabilă, tot confortul ; trebuie văzută ca să fie prețuită“. N-avea altă ocupație decît aceea de a scrie meniurile lui Schulenberg. Sarah ședea tolănită în fotoliul ei de răchită, cu balansoarul care scîrțîia, și se uita afară pe fereastră. Calendarul din perete îi tot striga : „A venit primăvara, Sarah, a venit primăvara, îți spun eu, datele mele nu mint ! Și tu, care ești atît de drăguță la chip, Sarah — ești ca primăvara de drăgălașă — de ce te uiți atît de tristă pe fereastră ?“.

Camera se afla în partea din spatele casei. De la fereastra ei puteai vedea zidul de cărămidă, fără ferestre, din dosul unei fabrici de lăzi de pe strada

alăturată. Pentru Sarah însă, acel zid era ca din cel mai curat cristal; și privirea ei se pierdea în lungul unei alei pe care creștea iarbă, umbrită de cireși și ulmi și mărginită de tufe de zmeură și de trandafiri urcători de China.

Adevărații vestitori ai primăverii sînt prea subtili ca să fie văzuți și auziți. Unii oameni au nevoie să vadă brîndușa înflorind, cornul umplînd pădurea cu stelutele sale, să audă glasul prihorului... ba chiar au nevoie de un semn așa de prozaic cum ar fi despărțirea de hrișcă și de stridii¹, înainte de a saluta în sufletul lor amorțit apariția Doamnei în Verde. Numai aleșilor acestui bătrîn pămînt le sosesc de la proaspăta lui mireasă răvașe blînde care le afirmă că n-au să fie copiii ei vitregi, decît dacă ei vor voi să fie.

În vara care trecuse, Sarah fusese la țară și se îndrăgostise de un fermier.

(Cînd scrieți o nuvelă, să nu reveniți niciodată în felul acesta. E un foarte prost procedeu artistic, care ucide interesul. Dați-i înainte, mereu înainte !)

Sarah petrecuse două săptămîni la ferma Sunnybrook. Acolo îi căzuse cu tronc Walter, fiul bătrînului fermier Franklin. S-au văzut băieți de țară iubiți, acceptați ca soți și luați apoi la goană în foarte scurt timp. Dar tînărul Walter Franklin era un agricultor modern. Avea telefon în grajdul vacilor și putea socoti exact ce efect va avea în anul următor recolta de grîu a Canadei asupra cartofilor semănați în intervalul dintre luna plină și luna nouă.

Pe acea alee umbrită, mărginită de tufe de zmeură, Walter o curtase și o cucerise. Șezuseră împreună pe iarbă și împletiseră o cunună de flori de păpădie pe care tînărul i-o pusese pe cap. El se entuziasmase peste măsură de efectul florilor galbene pe fondul cosîtelor castanii; și așa, cu coroanița pe cap, fata se întorsese acasă, legănîndu-și pălăria marinărească de pai pe care o ținea în mînă.

Urmau să facă nunta în primăvară — la primele semne ale primăverii, spusese Walter. Iar Sarah

¹ Mîncări de iarnă și de post în America.

se întorsese la oraș ca să continue a bate la mașina de scris.

O ciocănitură în ușa risipi visele care o purtaseră pe Sarah spre acea zi fericită. Un ospătar adusese ciorna în creion a listei de bucate pe a doua zi a restaurantului-pensiune. Era scrisă colțuros de mîna bătrînului Schulenberg.

Sarah se așează la mașina de scris și strecură între sulurile ei unul dintre cartonașe. Era iute de mîna. În general, într-o oră și jumătate dădea gata cele douăzeci și unu de meniuri.

Astăzi lista de bucate era mai altfel decît de obicei. Supele erau mai simple ; carnea de porc fusese scoasă dintre mîncările cu carne, figurînd doar, cu garnitură de napi galbeni, printre fripturi. Întregul meniu era pătruns de suflul gingaș al primăverii. Mielul, care în ultimul timp zburda pe coastele înverzite ale dealurilor, era exploatat cu un sos aromat care evoca zben-guielile sale. Partitura stridiei, deși nu amuțită, era *diminuendo con amore*¹. Tigaia părea că a fost pusă la odihnă după grațiile binefăcătoare ale grătarului de fripturi. Lista plăcintelor cu fructe se mărise ; budincile sățioase dispăruseră ; cîmatul, în cămașa care-l înfășura, își trăia ultimele zile într-o plăcută toropeală premergătoare morții, cu hrișca și cu dulcele sirop de arțar care și el era condamnat.

Degetele Sarei filfiau ca niște țințari pitici deasupra unui pîrîu, vara. Scria felurile de mîncare pe rînd, atribuindu-i fiecăruia locul ce i se cuvenea, după lungimea denumirii, fără ca ochiul s-o înșele vreodată.

Exact deasupra deserturilor venea lista legumelor. Morcovi și mazăre, sparanghel cu piine prăjită, nelipsite roșii, porumb și *succotash*², fasole boabe, varză ...și apoi...

Sarah plîngea în hohote pe lista de bucate. Lacrimi din adîncul cine știe cărei deznădejdi divine izvorau din inima ei și i se adunau în ochi. Capul îi căzu pe

¹ Descrescînd, cu înfocare (expresie italiană folosită în muzică).

² Mîncare americană, de origine indiană, constînd din fasole și boabe de porumb verde, gătite cu sau fără slănină sărată.

măsuța mașinii de scris, și claviatura acesteia răpăi ca un acompaniament sec al suspinelor ei inundate.

Căci nu primise de două săptămîni nici o scrisoare de la Walter, iar felul următor de pe lista de bucate era păpădie — păpădie cu ouă — să le ia dracu de ouă! — păpădie, cu ale cărei flori aurii Walter o încununase pe regina dragostei sale și viitoarea lui mireasă — păpădie, vestitoarea primăverii, coroana de spini a suferinței sale, amintirea celor mai îmbătătoare zile ale ei.

Doamnă, vă desfid să zîmbiți dacă n-ați trecut prin această încercare. Să vedeți cum trandafirii Maréchal Niel pe care Percy¹ vi i-a adus în noaptea cînd i-ați dăruit inima sînt serviți ca salată cu sos franțuzesc, sub ochii dumneavoastră la meniu cu preț fix, la restaurantul Schulenberg! Dacă Julieta ar fi fost să-și vadă simbolurile iubirii sale pîngărite în felul acesta, și-ar fi procurat și mai curînd ierburile ucigătoare de la spișterul cel milos.

Dar mare vrăjitoare mai e și Primăvara asta! Trebuia neapărat să trimită un sol al ei în orașul de piatră mare și rece. Cine să fi fost altul decît micul și vajnicul curier al cîmpiilor, cu haina sa verde și aspră și înfățișarea sa modestă? E un adevărat aventurier, acest *dent-de-lion*, dintele leului, cum îi zic păpădiei bucătarii francezi. Înflorită, ea dă ajutor în dragoste, atunci cînd e împletită cununa în părul castaniu al stăpînei inimii tale; tînără, golașă, abia răsărită, e băgată în oala care fierbe aducînd totuși mesajul atotstăpînitorei sale domnițe.

Încet-încet, Sarah izbuti să-și stăvilească torentul de lacrimi. Faimoasele cartonașe trebuiau neapărat scrise. Numai că, plutind încă în lumina diafană și aurie a visului ei cu păpădii, fata își plimbă distrată cîțva timp degetele pe clapele mașinii de scris, cu gîndul și cu inima la alea presărată cu iarbă și la tînărul ei fermier. Curînd, însă, reveni în grabă la aleile stîncose ale Manhattan-ului, iar mașina de scris începu să țacăne

¹ Nume de bărbat, diminutiv de la Percival, unul dintre cavalerii „Mesei rotunde” din romanele medievale.

și să salte întocmai ca automobilul unui spărgător de grevă.

La ora 6, ospătarul îi aduse cina și luă în schimb listele de bucate scrise la mașină. În timp ce mîncă, Sarah împinse la o parte, cu un suspin, farfuria de păpădie cu garnitura de ouă care o însoțea. După cum această substanță de culoare închisă provenea dintr-o floare viu colorată și — vorbind limbajul dragostei — acum era transformată într-un zarzavat banal, tot așa luminoasele sale nădejdi de astă-vară se vestejiseră și se uscaseră. Poate că dragostea, cum spune Shakespeare, e capabilă să se hrănească singură, dar Sarah nu se îndura să mănînce păpădia, care fusese podoaba primului ospăț spiritual al sentimentului adevărat ce-i copleșea inima.

La 7,30 perechea din camera de alături începu să se ciondănească ; bărbatul din camera de deasupra căuta să ia la flaut nota „la“ ; flacăra gazului aerian se micșora încet ; trei camioane cu cărbuni începură să-și descarce conținutul — realizînd singurul sunet de care fonograful e gelos ; pisicile de pe gardurile din spațele casei se retraseră încet spre Mukden. După aceste semne Sarah își dădu seama că era timpul să se apuce de citit. Scoase „Mănăstirea și căminul“¹, cea mai bună carte — care nu se vindea de loc — apărută în acea lună, își întinse picioarele pe un cufăr și începu să cuture lumea, alături de Gérard.

Soneria de la ușa din față sună. Proprietărcasa se duse să deschidă. Sarah îi lăsă pe Gérard și pe Denys² în copacul în care se urcaseră ca să scape de un urs și trase cu urechea. Sînt sigur că și dumneavoastră ați fi făcut la fel.

Deodată se auzi în holul de jos o voce puternică, și Sarah se năpusti pe ușă, lăsînd să-i cadă cartea pe podea și ursul să ciștige cu ușurință prima rundă.

Ați ghicit. Ajunsese în capul scării tocmai cînd tînarul fermier suia cîte trei trepte deodată ; cînd ajunse sus, el o culese și o purtă în cameră, ca pe un snop în

¹ Roman istoric (1861) de Charles Reade, descriind aspecte ale vieții din secolul al XV-lea.

² Personaje principale din romanul *Mănăstirea și căminul*.

hambar, cînd nu mai lași nimic pentru ciugulitorii de spice.

— Dar de ce n-ai scris, de ce ? îi strigă Sarah.

— New Yorkul e un oraș mărișor, spuse Walter Franklin. Am sosit de o săptămînă și m-am și dus la vechea ta adresă. Am aflat că te mutaseși într-o joi. Asta m-a liniștit, deoarece mi-am dat seama că ai scăpat de cele trei ceasuri rele de vineri, dar nu m-a împiedicat să te caut mereu de atunci, pînă și cu poliția și în toate felurile.

— Eu ți-am scris, spuse Sarah cu îndîrjire.

— N-am primit nimic !

— Atunci cum de m-ai găsit pînă la urmă ?

Tînărul fermier zîmbi cu un zîmbet primăvăratic.

— Am intrat astă-seară în restaurantul-pensiune de alături, explică el. Nu-mi pasă dacă-i cunoscut sau nu ; în anotimpul ăsta îmi place să mănînc verdețuri. Îmi aruncaii ochii pe lista de bucate scrisă frumos la mașină, căutînd ceva zarzavaturi. Cînd am ajuns mai jos de varză, am răsturnat scaunul și am urlat să vină patronul. El mi-a spus unde locuiești !

— Îmi aduc aminte, suspină Sarah fericită. Sub varză scria : păpădie.

— Aș recunoaște în orice colț al lumii, pe W-ul mare tocît și sărit peste rînd, de mașina ta, zise Franklin.

— Bine, dar în cuvîntul „păpădie“ nu-i nici un W, spuse Sarah uimită.

Tînărul scoase lista de bucate din buzunar și arătă cu degetul unul din rînduri.

Sarah recunoscă primul cartonaș pe care-l scrisese la mașină în după-amiaza aceea. Mai purta încă în colțul de sus din dreapta pata cu raze pe care o făcuse o lacrimă picată pe carton. Dar deasupra locului unde ar fi trebuit să se citească numele plantei de cîmp, amintirea florilor ei aurii făcuse ca degetele Sarei să apese pe alte clape.

Între varză roșie și ardei umpluți, scria așa :

„Scumpul meu Walter, cu ouă răscoapte“.

ROMANȚA UNUI AGENT DE SCHIMB SUPRAOCUPAT

Pitcher, secretar particular în biroul agentului de bursă Harvey Maxwell, lăsă privirea ușor interesată și surprinsă să-i însuflețească fața de obicei inexpressivă, atunci când patronul său își făcu intrarea repezit, la nouă și jumătate, întovărășit de tinăra sa stenografa. După un grăbit „Bună dimineța, Pitcher“, Maxwell se năpusti la biroul său ca și cum ar fi intenționat să sară peste el, și se afundă în mormanul de scrisori și telegrame care-l așteptau.

Tinăra era de un an stenografa lui Maxwell. Frumoasă într-un fel care, fără îndoială, nu se poate descrie stenografic. Ea se arăta potrivit luxului tipător al stilului „pompadour“. Nu se gătea cu lăntișoare, brățări sau medalioane. Nici nu avea aerul de a fi oricând gata să accepte o invitație la dejun. Rochia ei era simplă, cenușie, dar se armoniza discret cu figura ei. Turbanul ei negru, elegant, era împodobit cu o pană de papagal verde-aurie. În dimineța aceea era radioasă, dar cu discreție și cu oarecare sfială. Ochii ei aveau o lumină de vis, obrajii ca piersica fragedă aveau o expresie plină de fericire, nuanțată de aduceri-aminte.

Curios întrucâtva, Pitcher nu putu să nu observe o schimbare în atitudinea ei. În loc să se ducă direct în camera alăturată unde-și avea biroul, ea zăbovi puțin, nehotărâtă, în anticameră. Deodată se îndreptă spre bi-

roul lui Maxwell, destul de aproape ca el să-și dea seama de prezența ei.

„Mașina“ care ședea la acel birou nu mai avea nimic omenesc ; era doar un agent de bursă teribil de ocupat din New York, pus în mișcare de roți bîzîitoare și de resorturi încordate.

— Ei, ce-i ? Dorești ceva ? o întrebă Maxwell pe un ton aspru.

Corespondența deschisă aducea cu un decor de zăpadă pe biroul supraîncărcat. Privirea lui cenușie, pătrunzătoare, impersonală și fixă o scrută cu nerăbdare.

— Nimic, răspunse ea, îndepărtîndu-se cu un zîmbet ușor.

— Domnule Pitcher, se adresează ea secretarului particular, a pomenit domnul Maxwell ieri ceva despre angajarea unei alte stenografe ?

— Da, confirmă Pitcher. Mi-a spus să caut alta. Am anunțat agenția ieri după-masă, să trimită în dimineața asta vreo cîteva eșantioane. E ora 9 și 45 de minute și încă nu s-a ivit pînă acum nici o dactilografă dintre cele cu pălărie ca în tablourile olandeze și nici dintre cele care tot timpul țin între dinți gumă de mestecat cu iz de ananas.

— Atunci îmi voi face serviciul ca de obicei, pînă va veni cineva să mă înlocuiască, spuse tînăra.

Se duse imediat în biroul ei și-și agăță turbanul negru cu pană de papagal verde-aurie, la locul obișnuit.

Cel ce nu a asistat la spectacolul pe care-l oferă în timpul unui vîrtej de afaceri un agent de bursă ocupat din Manhattan va fi depășit în profesia de antropolog. Poetul cîntă această „oră de vîrf a glorioasei vieți“. Ora agentului de bursă este nu numai o oră aglomerată, dar chiar minutele și secunde se îmbulzesc, întocmai ca oamenii într-un autobuz, agățați de toate chingile și atîrnăturile, cînd e ticsită și platforma din față și cea din spate.

Iar astăzi era o zi foarte agitată pentru Harvey Maxwell. Telegraful începuse să depene cu smucituri respectivele gHEME de panglici, telefonul de pe birou avea un atac cronic de zBîrniit. Oameni peste oameni începuseră să mișune prin biroul lui, și să strige la el,

de dincolo de bare ; unii jovial, alții aspru, alții politici, alții exasperat. Curierii intrau și ieșeau cu scrisori și cu telegrame. Funcționarii de birou alergau peste tot, ca marinarii pe timp de furtună. Chiar și fața lui Pitcher se transformase, exprimînd ceva care aducea a înșuflețire.

Uragane și cutremure, viscole, avalanșe și erupții vulcanice se dezlănțuiau la bursă ; iar aceste dezlănțuiri ale elementelor naturii se manifestau, păstrînd proporțiile, și în biroul lui Maxwell. Agentul de bursă își izbea scaunul de perete și-și contracta afacerile în stilul unui dansator pe vîrf de degetelor. Zvîcnea de la telefon, de la birou la ușă, cu sprintencala încercată a unui arlechin.

În toiul acestei încordări tot mai încheștate și crescînde, agentul deveni deodată atent la o buclă de păr auriu, strașnic răsucită sub un baldachin înclinat de catifea cu pene de struț, la o „scurtă“ din imitație de blană de focă și la un șirag de mărgele cît nuca aproape, terminîndu-se pînă spre podea, în vîrf cu o inimă de argint. De aceste accesorii era agățată o tinăra plină de sine. Iar Pitcher, și el de față, venise s-o introducă.

— Doamna a fost trimisă de agenția stenografelor. Se interesează de postul vacant, explică el.

Maxwell privi peste umăr cu brațele doldora de hîrtii și de benzi.

— Care post ? făcu el, încruntîndu-se.

— Postul de stenografă, lămuri Pitcher. Mi-ați dat ieri dispoziție să cer agenției să ne trimită azi-dimineață o stenodactilografă.

— Îți pierzi mințile, Pitcher, zise Maxwell. Ți-am dat eu o asemenea dispoziție ? Domnișoara Leslie a dat deplină satisfacție în anul de cînd e aici. Postul îi aparține, atît timp cît va voi să-l păstreze. Nu avem nici un post vacant, doamnă. Pitcher, contramandează dispoziția dată agenției și nu-mi mai aduce de-alde astea aici.

Inima de argint legănîndu-se și lovindu-se de mobile, fără fereală, părăsi burzuluiță biroul. Pitcher profită

de împrejurare să-i strecoare la ureche contabilului că „bătrînul“ devine tot mai distrat și mai uituc pe zi ce trece.

Ritmul vijelios al afacerilor devenea mai rapid și mai impetuos. Pe parchet zăcea o jumătate de duzină de teancuri de acțiuni în care clienții lui Maxwell investiseră sume importante. Ordine de vânzare și de cumpărare soseau și plecau, așa, ca zborul rîndunelor. Chiar și unele dintre propriile lui investiții erau primejduite, iar omul lucra ca o mașină bine pusă la punct, delicată dar puternică, în plină tensiune, cu viteză maximă, fără ezitare, cu cuvîntul și cu măsurile potrivite, acționînd prompt și precis, ca un ceasornic. Acțiuni, obligații, împrumuturi și ipoteci, cauțiuni și efecte publice — iată lumea finanțelor ; acolo nu este loc pentru natură și umanitate. Către ora prînzului, în toată zarva aceea se produse o ușoară acalmie.

Maxwell rămăsese la biroul său, cu mîinile încă pline de telegrame și de borderouri, cu un stilou după urechea dreaptă și cu părul atîrnîndu-i în şuvițe dezordonate pe frunte. Fereastra era deschisă, deoarece iubita Primăvară — portăreasă de ocazie — lăsase să pătrundă puțină căldură printre filele condicilor însuflețite ale pămîntului.

Și pe fereastră venea o mireasmă rătăcitoare — poate pierdută — o adiere delicată și suavă de liliac, care un moment îl ținu pe agent în nemișcare. Acest parfum era al domnișoarei Leslie ; era al ei și numai al ei.

Parfumul i-o aduse parcă aieva în față. Toată lumea finanțelor se redusese dintr-o dată la un simplu moft. Iar ea, ea era în camera alăturată — la numai douăzeci de pași distanță !

— Hotărît, acum e-acum, își spuse Maxwell, cu jumătate de glas. Acum am s-o cer în căsătorie. Mă-ntreb de ce n-am făcut-o mai de mult ?

Se repezi în camera alăturată, încercînd să-și ascundă stînjeneala. Se apropie de biroul stenografei.

Ea își ridică privirea, zîmbindu-i. Era îmbujorată, iar ochii îi erau blînzi și sinceri.

Maxwell își rezemă cotul de biroul ei. Mai vîntura încă niște hîrtii în amîndouă mîinile, și purta stiloul tot după ureche.

— Domnișoară Leslie, începu el pe un ton grăbit, nu dispun decît de o clipă. Vreau în această clipă să-ți spun... Vrei să fii soția mea ? N-am avut timp să-ți fac curte așa cum se obișnuiește, dar te iubesc cu-adevărat. Răspunde-mi, te rog, iute — unii indivizi tocmai acum speculează urcarea acțiunilor Union Pacific !

— O, dar despre ce-i vorba ? exclamă tînăra, sărind în picioare, privindu-l cu ochii lărgiți și mirați.

— Nu înțelegi ? spuse Maxwell neliniștit. Doresc să te căsătorești cu mine. Te iubesc, domnișoară Leslie. Voiam să-ți spun asta de mult și-am prins un minut prielnic, acum cînd treburile s-au mai potolit puțin. Uite, sînt chemat la telefon. Pitcher, spune-le să aștepte o clipă. Nu vrei, domnișoară Leslie ?

Stenografa reacționează într-un chip foarte ciudat. Mai întîi păru uluită ; apoi în ochii ei minunați se iviră lacrimi ; după care zîmbi din nou însorit, iar unul dintre brațe se întinse cu tandrețe, cuprinzînd gîtul agentului.

— Înțeleg acum, spuse ea blînd. Eternele tale afaceri te-au făcut să uiți totul. La început m-am cam speriat. Bine, dar nu-ți amintești, Harvey ? Noi doi ne-am căsătorit aseară, la ora opt, în bisericuța de după colț !

CAMERĂ MOBILATĂ

Neliniștită, instabilă, curgătoare ca timpul însuși, așa se înfățișează o anumită parte a West-Side-ului de jos, reprezentînd o vastă proporție a populației cartierului de case din cărămidă roșie. Oamenii aceștia fără cămin propriu au o sută de locuințe. Ei vagabondează dintr-o cameră mobilată în alta, veșnic nestatornici... nestatornici ca locuința, nestatornici în sufletul și în mintea lor. Ei cîntă „Nicăieri nu-i mai bine ca acasă”¹ în ritm de jăz; își cară *lares et penates*² într-o cutie de carton; viața lor de vie este doar cea încolăcită în jurul cîte unei pălării ca acelea din tablouri³; smochinul lor este cel mult un ficus.

De aceea, casele din acest cartier, care au avut o mie de locatari, ar avea de povestit o mie de istorii, în majoritate neinteresante, fără îndoială; dar ar fi de mirare ca în urma acestor oaspeți rătăcitori să nu fi rămas vreo stafie sau două.

Într-o seară, după ce se întunecase bine, un tînăr dădea tîrcoale acestor palate roșii dărăpănate și suna pe la toate ușile. La a douăsprezecea ușa, puse valiza sa

¹ „Home, Sweet Home”, cîntec extrem de popular, compus în 1823 de John Howard Payne.

² Larii și penatii, zeii căminului la romani; în sens figurat, obiectele de gospodărie sau efectele personale.

³ E vorba de pălăriile cu borul lat garnisite cu pene de struț.

scotilcică pe prag și-și șterse praful de pe panglica pălăriei și de pe frunte. Soneria suna slab și depărtat, ca în vreun loc dosit și pustiu.

În ușa acestei case, a douăsprezecea, la care sunase, se ivi o gospodină, care-i evoca un vierme dăunător și îmbuibat ce ar fi mâncat miezul nucii pînă la coajă, iar acum căuta să umple locul gol cu chiriași comestibili.

Tînărul o întrebă dacă avea vreo cameră de închiriat.

— Intrați ! zise proprietăreasa. — Glasul era gutural, iar gîtlejul ei părea căptușit cu blană. — Am una la etajul al treilea, în fund, liberă de o săptămînă. Doriți s-o vedeți ?

Tînărul urcă scara în urma ei. O lumină slabă, care nu se putea spune de unde anume venea, făcea ca umbrele de pe coridoare să fie ceva mai puțin negre. Călcău fără zgomot pe scară, pe un preș pe care chiar războiul care-l țesuse l-ar fi renegat. Părea că devenise vegetal, că în aerul acela cu miros de mucegai și lipsit de soare, degenerase și se transformase în niște licheni abundenți și în niște mușchi prolifici, care creșteau sub formă de petice pe scară, iar cînd călcai pe ei simțeai ceva vîscos aidoma unei materii organice. La fiecare cotitură a scării întilneai firide goale în perete. Poate că vreodată fuseseră în ele ghivece cu plante. Dacă o fi fost așa, desigur că muriseră din cauza aerului viciat și greu. E posibil ca în aceste firide să se fi găsit statui de sfinți, dar nu e greu de conceput că niscaiva spiriduși sau diavoli le tîrîseră în întuneric și le aruncaseră în străfundurile necurate ale vreunui iad mobilat de sub pămînt.

— Asta-i camera, emise proprietăreasa din gîtlejul ei îmblănit. E o cameră drăguță. Nu prea rămîne liberă. Vara trecută am avut în ea niște persoane cît se poate de bine ; n-am avut cu ele nici o neplăcere și mi-au plătit înainte, la centimă. Apa este la capătul coridorului. Sprowls și Mooney a stat în ea trei luni. Juca într-o scenetă la un teatru de varietăți. Domnișoara B'retta Sprowls — poate ați auzit de ea, adică așa-i zicea în teatru — chiar acolo, deasupra toaletei avea atîrnat certificatul ei de căsătorie, pus în ramă. Robinetul de

gaz e aici și observați că dulapul de haine e foarte încăpător. Camera asta place la toată lumea. Niciodată nu stă mult timp neînchiriată.

— Aveți mulți chiriași din lumea teatrului ? întrebă tînărul.

— Unii vine, alții pleacă. O mare parte dintre chiriașii mei lucrează în teatru. Da, domnule, asta-i cartierul teatrelor. Actorii nu stă multă vreme la un loc. Am și eu partea mea. Cum spuneam, vine și pleacă mereu.

Tînărul reținu camera, plătind pe o săptămînă înainte. Spunea că e obosit și că se va muta imediat. Numără banii în mîna proprietăresei. Camera fusese pregătită, spunea ea, pînă la prosop și apă de spălat. În timp ce proprietăreasa se retrăgea, el puse, pentru a mia oară, întrebarea care-i sta pe suflet :

— O tînără — domnișoara Vashner, domnișoara Eloise Vashner — vă aduceți aminte de o chiriașă a dumneavoastră cu acest nume ? Cică ar fi cîntînd pe scenă, după toate probabilitățile. O fată blondă, de statură potrivită și zveltă, cu părul auriu-roșcat și cu o pată neagră, din naștere, lîngă sprînceana stîngă.

— Nu, nu-mi amintesc de numele ăsta. Actorii ăștia își schimbă numele cum își schimbă camerele. Vine și pleacă. Nu, nu-mi aduc de loc aminte de numele ăsta.

Nu și iarăși nu. După cinci luni de întrebări neconținute, același răspuns negativ. Atîta timp pierdut, ziua întrebînd pe directori, impresari, pe la școlile de teatru și pe la coruri, noaptea strecurîndu-se printre spectatorii teatrelor, începînd cu cele a căror trupă este formată numai din vedete și terminînd cu varieteurile de o categorie atît de inferioară, încît îi era teamă să nu găsească tocmai acolo ceea ce dorea atît de mult să întilnească. El, care o iubise mai mult ca oricine, se străduise să o regăsească. Era sigur că de cînd dispăruse sta ascunsă undeva în acest oraș mare, încins de ape, dar parcă păsea pe un nisip mișcător, care-și vîntura neîncetat particulele fără temelie ; cele care sînt azi la suprafață, mîine sînt îngropate în noroi și mocirlă.

Camera mobilată îl primi pe proaspătul oaspete cu o primă licărire de pseudo-ospitalitate, o urare de bun-

venit bolnăvicioasă, distrată și de formă, ca surîsul fals al unei femei de moravuri ușoare. Confortul aparent mai străbătea pe ici, pe colo ca un reflex, din mobila paradită, din tapițeria jerpelită de brocart a unei canapele și a două scaune, din oglinda ieftină înaltă, îngustă de o palmă, așezată între cele două ferestre, dintr-o ramă sau două, poleite și dintr-un pat de bronz vîrît într-un colț.

Oaspetele se lăsă pe un scaun, în timp ce camera, plină de glasuri vorbind tot felul de limbi, ca și cum ar fi fost într-un apartament din turnul Babel, avea aerul că voia să-i povestească despre diverșii locatari pe care-i avusese.

Un covor policrom aidoma unei insule tropicale, dreptunghiular, plin de flori de nuanțe vii, sta întins pe dușumei, înconjurat de rogojini murdare, ca de valurile unei mări agitate. De peretele vesel tapetat spînzurau acele tablouri care urmăresc din casă în casă pe cei fără cămin propriu: „Amanții hughenoti“, „Prima ceartă“, „Ospățul de nuntă“, „Psyche la izvor“. Conturul de o gravitate castă al plăcii de marmură de deasupra șemineului era acoperit cu vîlul terfelit al unei draperii neglijent și impudic trase într-o parte, ca eșarfele de pe șoldurile fetelor din baletul amazoanelor. Pe această placă se găseau niște obiecte ponosite, parcă prinse de pe gîrlă, lepădate de cei ce naufragiaseră în această cameră atunci cînd o corabie mai norocoasă avea să-i poarte spre un nou port — o vază ori două fără nici o valoare, niște portrete de actrițe, un flacon de medicamente și niște cărți de joc desperecheate.

Unul cite unul, asemeni literelor unor scrieri secrete care devin lămurite, micile semne lăsate de lungul șir de oaspeți care trecuseră prin această cameră căpătară un înțeles. Locul unde covorul era tocit pînă la urzeală în fața toaletei arăta că femeii drăguțe defilasera în această procesiune. Minusculele amprente de pe perete fuseseră lăsate de mici prizonieri care-și căutau pe di-buite drumul spre soare și aer. O pată lătită, ca umbra unei bombe în explozie, arăta locul unde vreun pahar sau vreo sticlă azvîrlită cu toată puterea se făcuse cio-

buri împroșcînd peretele cu tot conținutul ei. Pe oglinda înaltă și îngustă, cineva zgîriase cu un diamant, cu litere tremurate, numele „Marie“. Părea că locatarii camerei mobilate, care se succedaseră în decursul anilor, fuseseră cuprinși de nebunie — îndemnați poate de răceala ei strălucitoare, pe care n-o mai puteau suporta — și-și vărsaseră tot focul asupra-i. Mobila era știrbită și lovită, canapeaua, burdușită de arcurile care plesniseră, părea un monstru oribil care fusese răpus în încordarea unei zvîrcoliri grotești. O zguduire și mai violentă rupsese o mare bucată din placa de marmură a șemineului. Fiecare scîndură a dușumelei avea limbalul și scîrțitul ei special, părăind că agonizează individual. Ar părea nefiresc ca toate aceste barbare distrugeri să fi fost făptuite în camera asta de către cei care cîțva timp o numiseră căminul lor ; și totuși, poate că ceea ce le aprinsese mînia era instinctul lor înșelat, dar supraviețuind orbește, furia lor contra zeilor falși ai unui cămin de care ei nu avuseseră parte. O colibă să fie, dar dacă-i a noastră, o putem mătura și înpodobi și iubi.

Tînărul chiriaș lăsa aceste gînduri să-i străbată surd prin minte, în timp ce în aer se abăteau zvonuri și miresme specifice camerelor mobilate. Desluși dintr-o cameră un rîs lăbărtat, chicotit și nestăpînit ; din altele, monologul unei femei cicălitoare, zgomot de zaruri, un cîntec de leagăn și un plîns înfundat ; la etajul de deasupra zdrăngănea vioi un banjo. Undeva se trîneau ușile ; trenurile suspendate huruiau cînd și cînd ; o pisică miorlăia pe un gard din spatele clădirii. Tînărul înhala emanațiile casei — mai mult un iz de igrasie decît un miros — un efluviu rece și umed ca ieșind din niște hrube subterane, amestecat cu duhoarea exaltată de linoleum și de lemnărie mucegăită și putredă.

Apoi, deodată, cum ședea el așa și se odihnea, toată camera se umplu de un parfum suav și puternic de rezedă. Pluti prin aer, ca adus de o singură rafală de vînt, atît de precis, de pătrunzător și de izbitor încît părea a fi aproape un vizitator în carne și oase. Tînărul strigă tare : „Ce-i, iubito ?“ ca și cum ar fi răspuns la

o chemare și sări în picioare, învîrtindu-se pe loc. Parfumul îmbătător se agăță de el și-l învălui. Întinse brațele să-l cuprindă și toate simțurile i se tulburară și i se învălmășiră pentru o clipă. Oare cum poate fi cineva chemat atît de categoric de un simplu parfum? Desigur, trebuie să fi fost și un sunet. Nu sunetul fusese acela care-l atinsese și-l mîngîiase?

— În camera asta, a fost ea! strigă și se repezi să-i smulgă vreun alt semn, convins că ar recunoaște cel mai mic lucru ce i-ar fi aparținut ei sau pe care l-ar fi atins ea. Mireasma aceasta de rezedă, parfumul ei preferat și de care nu se mai putea despărți... de unde venea, de unde?

Camera fusese aranjată cam neglijent. Pe fularul diafan de pe toaletă erau risipite vreo șase ace de păr — discrete și neînsemnate prietene ale femeilor — obiecte de gen feminin, mod impersonal și timp necomunicabil. Nici nu se uită la ele, conștient de sfidătoarea lor lipsă de identitate. Răscolind sertarele toaletei, dădu de o batistă minusculă, zdrențuită, scoasă din uz. Și-o apăsă pe față. Mirosea puternic și înțepător a heliotrop¹; o zvîrli pe dușumea. În alt sertar găsi niște nasturi, un program de teatru, cartea de vizită a unuia care împrumuta bani pe amanet, două zaharicale uitate și o carte de viză. În ultimul sertar se afla o panglicuță neagră de atlas, dintre acelea cu care femeile își prind părul; panglicuța îi atrase atenția, făcîndu-l să șovăie între indiferență și entuziasm. Dar o panglică neagră de atlas nu-i decît o podoabă feminină comună, modestă, impersonală, care nu poate spune nimic.

Străbătu camera ca un ogar — adulmecînd, strecurîndu-se de-a lungul pereților, examinînd de-a bușilea colțurile rogojinilor bombate, cotrobăind pe șemineu și pe mese, printre perdele și draperii, prin scrinul șubred din colț, doar-doar o găsi un semn vizibil, dar incapabil totuși să observe că ea era acolo, alături de el, în preajma lui, lipită de el, în el, agățată de el, chemîndu-l, implorîndu-l atît de mișcător, prin simțurile cele mai subtile, încît și cele mai nerafinate dintre ele trebuiră

¹ Parfum extras din planta numită popular odolean.

să ia cunoștință de chemarea ei. Încă o dată răspunse cu glas tare : „Da, draga mea !” și se întoarse cu ochii rătăciți, privind în gol, căci încă nu putea distinge nici forma, nici culoarea, nici brațele cu dragoste întinse, în parfumul de rezedă. O, Doamne, de unde acest parfum și de cînd parfumurile au glas cu care pot să cheme ? Își urmă căutările bijbiind.

Scormoni și colțurile, pînă și crăpăturile și dădu de dopuri sau de țigări. Nici nu se uită la ele, tratindu-le cu un dispreț pasiv. Dar, la un moment dat, găsi într-o cută a rogojinilor o țigară de foi pe jumătate fumată, și o strivi cu călcîiul, trăgîndu-i și o înjurătură directă și tăioasă. Trecu toată încăperea prin ciur, de la un capăt la altul. Descoperi mici amintiri jalnice și de speță inferioară, lăsate de numeroșii chiriași care se perindaseră prin cameră, dar nu găsi nici urmă din aceea pe care o căuta, care poate că locuise cîndva acolo și al cărei duh părea că mai dă tîrcoale locului.

Se gîndi în sfîrșit să se adreseze și proprietăresei.

În fugă o zbughi din camera cu stafii, coborî scările și se opri în fața unei uși prin crăpătura căreia se zărea o geană de lumină. Bătu și proprietăreasa apărură. Își stăpîni emoția cît putu mai bine.

— Sînteți bună, doamnă, să-mi spuneți, o imploră el, cine a ocupat camera mea înainte de a mă muta eu într-însa ?

— Desigur, domnule. V-o pot spune încă o dată. Sprowls și Mooney, după cum v-am mai spus. La teatru era domnișoara B'retta Sprowls, de fapt însă era doamna Mooney. Casa mea are o reputație de casă respectabilă. Certificatul de căsătorie era pus în ramă și atîrnat într-un cui deasupra.

— Ce fel de doamnă era domnișoara Sprowls — vreau să spun ca înfățișare ?

— Cum să fie ? Brunetă, domnule, mică de statură și corpulentă, cu o figură comică. Joi e o săptămînă de cînd s-a mutat de-aici.

— Dar înainte de ea cine a stat în cameră ?

— Păi, a stat un domn singur, care lucra în branșa transporturilor cu camionul. A plecat și mi-a rămas

dator chiria pe ultima săptămână. Înainte de el fusese doamna Crowder cu cei doi copii ai ei, care a stat patru luni; și încă mai înainte un bătrîn, domnul Doyle, pentru care plăteau fiii săi. El a ținut camera șase luni. Asta te duce cu un an în urmă, și mai departe nu-mi mai aduc aminte.

Îi mulțumi și se întoarse în cameră abia tîrîndu-și picioarele. Camera era acum moartă. Fluidul care o însuflețise dispăruse cu totul. Parfumul de rezedă se evaporase. În locul lui regăsi mirosul vechi, stătut, de mobilier mucegăit, de aer, ai fi zis, conservat.

Refluxul nădejii sale îi secase orice încredere. Se așază din nou cu ochii fixați asupra luminii galbene a gazului aerian care susura. După puțin timp se apropie de pat și porni să rupă cearșafurile în fișii lungi. Cu lama briceagului le îndesă cît putu mai bine în toate crăpăturile din jurul ferestrelor și ale ușii. Cînd totul fu perfect astupat și ermetic închis, stinse lampa, deschise la maximum robinetul de gaz și se întinse împăcat, pe canapea.

.

În seara aceea era rîndul doamnei McCool să se ducă cu cana după bere. După ce o aduse, se așază la taifas cu doamna Purdy într-unul dintre acele bîrloguri unde se adună proprietăresile și unde viermii rareori mor.

— Astă-seară am închiriat camera de la etajul al treilea în fund, zise doamna Purdy, sorbindu-și spuma din pahar. A luat-o un tînăr. S-a și culcat de vreo două ceasuri.

— Adevărat? Nu mai spune, doamnă Purdy, zise doamna McCool, plină de admirație. Ești mare meșteră dacă poți închiria o cameră ca aceea. I-ai spus, barem? Încheie ea în șoaptă răgușită și cu un aer misterios.

— Camerele mobilate de-aia există, ca să fie închiriate, zise doamna Purdy, cu vocea ei cea mai îmblănită. Nu i-am spus nimic, doamnă McCool.

— Și bine-ai făcut! Păi din ce să trăim dacă n-om închiria camerele? Ai un adevărat simț al afacerilor, zău așa. Multă lume ar refuza să ia cu chirie o asemenea

cameră dacă ar afla că un sinucigaș și-a pus capăt zilelor tocmai în patul ăla.

— Păi chiar așa-i, trebuie să ne agonisim și noi traiul, observă doamna Purdy.

— Așa-i, zău ; bine grăiești. Iată, astăzi se împlinește exact o săptămână de cînd te-am ajutat să pregătești de înmormîntare pe fata de la etajul al treilea din fund. Că tare mai era micuță și drăguță ! Și să se omoare cu gaz... Ce dulce și delicată era la chip, doamnă Purdy !

— Ar fi fost chiar frumoasă, cum spui, zise doamna Purdy — care avea despre fată aceeași părere, dar privea orice lucru cu un ochi critic — dacă nu i-ar fi crescut pata aceea lîngă sprînceana stîngă. Ia mai umple-ți paharul, doamnă McCool !

ÎN MADISON SQUARE, O POVESTE CA DIN O MIE ȘI UNA DE NOPTI

Phillips îi prezentă lui Carson Chalmers curierul de seară, în apartamentul lui de lângă scuar. Pe lângă corespondența obișnuită mai erau două plicuri voluminoase care purtau aceeași marcă poștală, din străinătate.

Unul conținea fotografia unei femei. Celălalt, o scrisoare interminabilă care pe Chalmers îl absorbi. Scrisoarea era de la o altă femeie și conținea săgeți otrăvite, fin muiate în miere și împănate cu aluzii referitoare la persoana din fotografie.

Chalmers rupse scrisoarea într-o mie de bucățele și începu să uzeze covorul său prețios, pășind pe el în lung și în lat, ca o fiară în cușcă. La fel cu animalul din junglă procedează și omul în jungla îndoielii sale.

Încetul cu încetul capriciile acestui neastîmpăr au fost învinse. Chalmers nu se afla pe un covor fermecat. Cinci metri te lăsa covorul să înaintezi. Trei mii de mile erau peste posibilitățile lui ¹.

În prag se ivi din nou Phillips. El nu da niciodată buzna ci apărea ca un geniu bun, totdeauna la timp.

— Luați masa acasă, domnule, sau în oraș? întrebă el.

— Acasă. Peste o jumătate de oră, mai spuse Chalmers ascultînd posomorît cum vîntul de ianuarie făcea un fel de trombon eolian din strada pustie. Așteaptă,

¹ Aluzie la covorul fermecat din *O mie și una de nopți*.

își rechemă el geniul¹ ce se pregătea să dispară. Înapoiindu-mă adineauri, am zărit dincolo de scuar o mulțime de oameni stînd la rînd. Era unul care sta cocoțat pe nu știu ce, și nu știu ce le tot spunea. Nu cumva ai aflat despre ce era vorba și ce căutau toți oamenii aceia acolo ?

— Sînt niște bieți oameni fără locuință, domnule, zise Phillips. Individul de pe stradă caută să le facă rost de adăpost peste noapte. Oamenii se strîng să-l asculte și dau și ceva bani. Atunci el îi trimite pe atîția pentru cît ajung banii strînși, la cîte-o casă de adăpost. Iată de ce stau ei la coadă ; sînt trimiși la odihna de noapte, după cum le vine rîndul.

— Cînd o fi aproape să-mi servești masa, zise Chalmers, adu-mi-l pe unul dintre ei. Va cina cu mine.

— Pe-pe-pe ca-a-re ? începu Phillips, bîlbîindu-se pentru prima dată de cînd se afla în serviciul lui Chalmers.

— Alege-l și dumneata, la întîmplare. Vezi numai să fie unul mai sobru. N-aș avea nimic împotrivă să fie și oarecum curat. Asta-i tot.

Era un lucru cam neobișnuit pentru Carson Chalmers ca să joace rolul califului din Bagdad². În seara aceea însă, el simțea ineficacitatea antidoturilor convenționale, ca remediu pentru tristețea lui. Ca să-și simtă mai puțin povara inimii, avea nevoie de ceva neobișnuit, ceva ieșit din comun, ceva tare, ceva à la *O mie și una de nopți*...

În jumătate de oră Phillips își terminase îndatoririle sale de sclav al lămpii³. De la restaurantul de la parter, cina fusese pilotată pînă sus ; o minunată cină. Masa, așezată pentru două persoane, strălucea plăcut la lumina sfeșnicelor, în nuanțe trandafirii.

Cu gravitatea cu care ar fi introdus pe un înalt cardinal sau ar fi predat pe un faimos spărgător,

¹ Servitorii din *O mie și una de nopți* erau genii fermecate.

² Aluzie la povestirile din *O mie și una de nopți* în care califul umbla incognito pe străzi și vorbea sau chema oameni de pe stradă în palatul său ca să afle ce gîndesc.

³ Aluzie la povestea cu lampa fermecată din *O mie și una de nopți*.

Phillips îl introduse pe înfriguratul oaspete, cules la întîmplare din şirul celor care cerşeau un adăpost.

În mod obişnuit, unor asemenea oameni li se spune naufragiaţi. Dacă i-am aplica şi acestuia metafora, l-am putea considera ca un fel de epavă la care se mai zăreau încă vagi pîlpîiri luminoase din focul ce încinsese cîndva nava plutind acum în voia valurilor şi a soartei. Faţa şi mîinile îi fuseseră curăţate recent... un ritual asupra căruia insistase Phillips, o concesie făcută regulilor casei, reguli şi așa sfirtecate... La lumina luminărilor făcea notă discordantă în armonia decorativă a apartamentului. Faţa sa era bolnăvicios de albă, acoperită pînă aproape de ochi de un păr ţepos, de culoarea unui setter irlandez. Pieptenele lui Phillips nu fusese în stare să aranjeze pletele castaniu-deschis, presate după conturul unei pălării în permanenţă purtate. Ochiul său erau plini de disperată şi vicleană rezistenţă a unui ciine vagabond încolţit de duşmani. Haina lui zdrenţuită era încheiată pînă-n gît; aparenţele fiind totuşi salvate de cei şapte milimetri din gulerul care răsărea deasupra ei. Manierele sale fură, cu toate astea, ciudat de degajate, atunci cînd Chalmers se ridică de pe scaunul său ca să-l primească.

— Sînt încîntat, domnule, spuse gazda, că aţi acceptat invitaţia mea la masă.

— Numele meu este Plumer, începu musafirul de pe stradă, cu un ton aspru şi oarecum agresiv. Nu socotiţi că s-ar cădea să cunosc şi eu numele gazdei mele?

— Tocmai voiam să vi-l spun : Chalmers. Şi înlănţui cu grabă : Vreţi să luaţi loc în faţa mea?

Plumer, cu penele ciufulite¹, îşi îndoi puţin genunchii, ca Phillips să-i poată împinge scaunul. Îţi dădea impresia că ar fi participat la astfel de dineuri şi mai înainte. Phillips servi pentru început fileul de anşoa cu măsline.

— Aha, aprobă vehement Plumer, văd că-mi oferiţi un dineu în toată regula, binevoitorule calif al Bagdadului. De altfel, voi fi şi eu pentru dumneavoastră o

¹ Joc de cuvinte. *Plum* pe englezeşte înseamnă pană.

adevărată Șeherezadă¹, neîntrerupt, pînă la clipa scorbitorilor. Dumneavoastră sînteți primul calif cu aerul de autentic oriental pe care l-am întîlnit de cînd s-a pornit gerul. Ce noroc pentru mine ! Și cînd te gîndești că eram al patruzeci și treilea în firul cozii. Abia terminasem numărutul, cînd binevenitul dumneavoastră emisar sosi, ca să mă invite la ospăț. Aveam tot atîtea șanse să obțin un pat astă-seară cît să devin viitorul președinte al Statelor Unite. Și-acum, scumpul meu Harun-al-Rașid², cum doriți să vă istorisesc patetica poveste a vieții mele ? Cîte-un capitol la fiecă fel de mîncare sau toată povestea dintr-o dată, la țigară și cafea ?

— Situația nu pare să vă fie nouă, observă Chalmers surîzînd.

— Pe barba profetului, nu ! răspunse invitatul. New Yorkul este tot atît de plin de Harun-al-Rașizi de ocazie, cum e Bagdadul de muște. Am fost reținut de zeci de ori, la tot soiul de mese ; am fost convins cu această armă întinsă, și numai în schimbul confesiunilor despre viața mea. Găsește-mi pe cineva în New Yorkul ăsta care să-ți ofere ceva pe gratis ! De-alde ăștia îmbină curiozitatea și caritatea cu aceeași ușurință cu care clădesc niscaiva blocuri. Mulți te agață cu zece cenți și-un antricot ; și puțini vor face pe califul, la sfîrșitul muzical al unui mușchi în sînge ; dar fiecare te suportă pînă ce-ți stoarce autobiografia, cu note de subsol, apendice și fragmente inedite. O, dar eu știu ce-am de făcut, după ceea ce văd că mi se oferă în vechiul și micuțul Bagdad-de-pe-Metropolitan. Fac de trei ori un salamalec pe asfalt și mă pregătesc să deapăn firul pentru cină... Pretind și eu că mă trag din Tommy Tucker, acela care era silit să cînte în schimbul unui terci de grîu decorticat, cu zeamă lungă.

— Eu nu-ți voi cere nici un fel de amănunte din viața dumitale, zise Chalmers. Îți mărturisesc că un simplu capriciu m-a făcut să trimit după un străin ca

¹ Povestitoarea din *O mie și una de nopți*.

² Aluzie la califul Harun-al-Rașid, care obișnuia să stea de vorbă incognito cu oamenii din popor.

să ia masa cu mine. Te asigur că nu vei avea nimic de suferit de pe urma curiozității mele.

— Ei așa ! exclamă musafirul, începînd să-și soarbă supa. Nu am nimic împotriva ; mă consider o adevărată revistă orientală sub coperta roșie cu foile gata tăiate, pentru califii din lumea întreagă. De fapt, noiăștia care facem coadă pentru găzduire, avem și noi un fel de cod al nostru pentru lucruri de soiul ăsta. Ei, da, se găsește totdeauna cîte ceva care vrea să știe de ce am decăzut în așa hal. Pentru un sandviș și un pahar de bere le spun și eu că băutura m-a adus aici. Pentru o tocană de carne cu varză acră și o ceașcă de cafea, le servesc povestea cu proprietarul fără inimă, cu șase luni de spital și cu pierderea slujbei. Un mușchi de vacă și un sfert de dolar pentru un pat, o atrag pe aceea cu prăbușirea de la bursa din Wall Street, cu ruina și declinul vertiginos. Dar trebuie să recunosc, de un dineu ca cel de acum n-am dat niciodată. Așa că nu prea văd ce-aș avea în repetoriul meu, ca să-i fie pe măsură.

Voi fi deci nevoit să vă spun adevărul gol-goluț... Și nu mă-ndoiesc că vă va părea mai greu de crezut decît oricare din scornelile mele.

După o oră, stînd tolănit într-un fotoliu adînc, oaspetele arab își savura cafeaua și țigările pe care Phillips i le pusese alături cînd venise să strîngă masa.

— Auzit-ați vreodată de un oarecare Sherrard Plumer ? întrebă oaspetele cu un zîmbet ciudat.

— Parcă-mi amintesc de numele ăsta, zise Chalmers. Nu aparținea cumva unui pictor, celebru acum cîtiva ani ?

— Acum cinci ani, preciză musafirul. Apoi s-a dat la fund ca plumbul. Acest Sherrard Plumer sînt eu. Am vîndut ultimul meu portret cu două mii de dolari. După aia, nu s-a mai găsit nimeni care să-mi pozeze, nici dacă i-aș fi făcut portretul pe gratis.

— De ce ? nu putu rezista Chalmers să nu-l întrebe.

— Lucru curios, răspunse Plumer, cu amărăciune. Nici eu nu l-am înțeles niciodată prea bine. O vreme,

înotam ca un dop. Făceam parte din societatea bună și comenzile curgeau cu neînclăștată. Ziarele mă numeau pictorul „en vogue”¹. Dintr-o bună zi însă, începu să se petreacă un lucru ciudat : ori de câte ori terminam un portret și lumea se repezea să-l vadă, observam cum se uitau unul la altul și își șopteau parcă șoapte cu tîlc.

Îmi dădui seama curînd de unde proveneau toate. Fără să vreau, făceam, se pare, să reiasă, în portretele mele, caracterul cel mai ascuns al modelului. Nu știu nici eu cum făceam... pictam doar ce vedeam... dar știu că asta m-a pierdut. Unii dintre cei ce-mi pozaseră erau grozav de înfuriați și refuzau tablourile. De pildă, am pictat portretul unei foarte frumoase și cunoscute doamne din societatea înaltă. Cînd l-am sfîrșit, soțul ei îl examinează cu o ciudată expresie pe față, după care ieși glonț de la mine, și în săptămîna următoare ceru divorțul.

Îmi amintesc cazul unui foarte cunoscut bancher care mi-a pozat. Pe cînd portretul lui era expus în studioul meu, un cunoscut al meu veni și el să-l privească. „Doamne, apără-mă, exclamă el, oare într-adevăr, așa arată ?” Îi spusei că toată lumea găsește că seamănă aidoma. „Nu-i observasem niciodată expresia asta în ochi... zise el. Mă duc în oraș imediat și-mi transfer contul la altă bancă.” În oraș, s-a dus el, dar contul la bancă zburase și tot astfel și domnul bancher.

Nu trecu mult pînă ce și meseria mea se duse de rîpă. Oamenii nu admit ca meschinăria lor secretă să le fie dezvăluită într-un portret. Ei pot surîde și-și pot compune o expresie după voie și cu asta te pot înșela ; dar portretul nu poate. După aia n-am mai reușit să mai obțin nici o comandă ; și a trebuit să renunț definitiv. Am lucrat cîtăva vreme ca desenator la ziar apoi ca litograf, dar și acolo munca m-a vîrît în aceeași încurcătură. Dacă îl reproduceam după o fotografie, desenul meu scotea la iveală caracteristici și expresii pe care în fotografie nu le puteai găsi, dar pe care cred că originalul le posedă, fără îndoială. Cei în cauză făceau

¹ La modă (l. fr.).

mare tărăboi, mai ales femeile, și nu mă puteam menține multă vreme într-un post. Încît, ca să aflu puțină liniște, începui să-mi odihnesc capul obosit, căutîndu-mi alinare în băutură. Și nu după mult timp îmi luai și eu rîndul la cozile pentru paturi gratuite, la poveștile asupra vieții mele și la întinsul mîinii pe la magazinele cu alimente. Vă deranjează aceste adevăruri, scumpe calif? Atunci, n-am decît să vă servesc povestea cu dezastrul din Wall Street, dacă preferați, numai că asta ar presupune și ceva lacrimi și tare mi-e teamă că n-aș putea vărsa nici una după o cină atît de perfectă.

— Nu, nu, zise Chalmers cu gravitate, adevărul este că mă interesați foarte mult. Ia spuneți, toate portretele dumneavoastră înfățișau trăsături neplăcute? Sau erau și altele care nu aveau de suferit grelele încercări datorite ciudatului dumneavoastră penel?

— Erau și de-astea, recunosc Plumer. În general, copii, destule femei și un oarecare număr de bărbați. Nu toți oamenii sînt răi, o știți asta. Cînd erau de treabă, și portretele apăreau senine. După cum spun-eam, lucrul ăsta eu nu mi-l pot explica; v-am expus doar simpla realitate.

Pe masa de scris a lui Chalmers era fotografia primită în ziua aceea din străinătate. Zece minute mai tîrziu, el îi cerea lui Plumer să facă o schiță în pastel, după ea. La finele unei ore, artistul se ridică de la lucru și se întinse în scaun, istovit.

— Ei, gata, zise el, căscînd. Să mă scuzați că a durat așa de mult. M-a interesat grozav treaba asta. Doamne, dar cît sînt de obosit! N-am avut de loc pat, în noaptea trecută, știți. Bănuiesc că acum îmi veți spune „noapte bună“, oh, stăpîne al credincioșilor.

Chalmers îl conduse pînă la ușă strecurîndu-i cîteva bancnote în mînă.

— Oh, le iau, zise Plumer. Chiar și asta face parte din mizeria în care am căzut. Multe, multe mulțumiri. Și pentru cina excelentă! Voi dormi pe puf în noaptea asta și voi visa Bagdadul. Sper că n-o să constat, mîine dimineață, că totul n-a fost decît un vis. Rămas bun, admirabile calif!

Din nou Chalmers făcea naveta, neliniștit, pe covorul său. Dar pașii lui se fereau cît puteau de masa pe care se afla schița în pastel ; atît pe cît îi permiteau dimensiunile camerei. De două ori, de trei ori, dădu să se apropie de schiță, dar nu reuși. El putea zări castaniul-închis, auriul și umbrele maronii ale culorilor, dar erau încinse de un zid ridicat de temerile care-l țineau la distanță. Se așeză, în sfîrșit, și încercă să-și recapete calmul. Apoi zvîcni dintr-o dată și-l sună pe Phillips.

— Există un tînăr artist în clădirea asta, făcu el, un domn Reineman... știi cumva în ce apartament locuiește ?

— Ultimul etaj în față, preciză Phillips.

— Ei bine, du-te pînă la el și roagă-l să-mi facă favoarea să poftască la mine pentru cîteva minute. Reineman sosi imediat. Chalmers i se prezentă.

— Domnule Reineman, zise el. Am o schiță în pastel pe masa de colo. Aș fi încîntat dacă mi-ați da părerea dumneavoastră asupra valorii artistice a acestui portret.

Tînărul pictor înaintă spre masă și luă schița în mînă. Chalmers întoarse capul, sprijinindu-se ușor de speteaza unui scaun.

— Cum... îl... găsiți ? întrebă el încet.

— Ca desen, zise artistul, nu am laude destule pentru el. Este opera unui adevărat maestru... fină, îndrăzneată și veridică. Mărturisesc că m-a tulburat. N-am mai văzut de ani de zile un pastel atît de reușit.

— Figura, omule... subiectul... modelul... ce zici de ele ?

— Figura, zise Reineman, este aceea a unui înger al lui Dumnezeu însuși. Pot să vă întreb cine...

— Soția mea ! strigă Chalmers întorcîndu-se și năpustindu-se asupra artistului uluit, strîngîndu-i mîna și bătîndu-l pe spate. Călătorește acum în Europa. Ia schița aceea, tinere, și pictează după ea marea operă a vieții dumitale. Cît despre preț... lasă-l pe seama mea !

PENDULUL

— Strada 81, faceți loc la ieșire, vă rog ! strigă ciobanul în uniformă albastră.

O turmă de oi-cetățeni coborî făcîndu-și loc cu coatele, iar altă turmă se urcă în același mod în vagon. Ding-ding ! Vagoanele de vite ale metropolitului aerian din Manhattan se îndepărtară cu un zăngănit de fierăraie, în timp ce John Perkins se lăsă tîrît de curent în jos pe scările gării, împreună cu turma căreia i se redase libertatea.

John își îndreptă încet pașii spre apartamentul său. Încet, deoarece în dicționarul vieții sale de toate zilele nu exista cuvîntul „poate“. Nici o surpriză nu-l așteaptă pe un bărbat care e însurat de doi ani și locuiește într-un apartament. Mergînd astfel, John Perkins prevedea cu un cinism trist și abătut concluziile pe care le va putea trage la sfîrșitul acelei zile monotone.

Katy îl va întîmpina în prag cu o sărutare parfumată, cu miros de *cold cream* și de caramele cu lapte ; el își va scoate haina, se va așeza pe o canapea macadamizată și va citi, în gazeta de seară, despre rușii și japonezii măcelăriți de linotipul ucigător. La cină i se va servi o friptură înăbușită, o salată condimentată cu un sos garantat că nu face să crape sau să se altereze

pielea, mîncarea de revent ¹ și borcanul cu marmeladă de căpșuni care roșea în fața certificatului de puritate chimică de pe etichetă. După cină, Katy îi va arăta noul petec pe care vânzătorul de gheață i-l tăiașe din capătul cravatei sale pentru macatul său de petice. La șapte și jumătate vor întinde jurnale peste mobile, pentru a aduna bucățile de tencuială care pică atunci cînd domnul cel gros din apartamentul de deasupra începe să-și facă exercițiile de gimnastică. La ora opt precis, Hickey și Mooney, din trupa de varieteu (fără contract) din apartamentul din față, de pe același culoar, cedînd influenței unui atac de *delirium tremens* ² vor începe să răstoarne scaunele sub impresia amăgitoare că Hammerstein ³ îi urmărește cu un contract de cinci sute de dolari pe săptămînă. Apoi omul de la fereastra din partea opusă a curții de lumină își va scoate flautul ; pierderile de gaz acrian din timpul nopții se vor strecura și o vor lua razna pe șosele. Ascensorul de mîncări va deraia de pe șine ; portarul va transporta pe cei cinci copii ai doamnei Zanowitski încă o dată peste Yalu ⁴ ; doamna cu pantofii de culoare galben-roșiatică va coborî la parter cu skye-terrierul ⁵ ei și-și va lipi numele ei de Thursday ⁶ deasupra soneriei și a cutiei de scrisori — și în fine, toată rutina de fiecare seară a apartamentelor din cartierul Frogmore.

John Perkins știa că se vor întîmpla toate acestea și mai știa că la opt și un sfert își va lua inima în dinți și va întinde mîna să-și ia pălăria, în timp ce soția sa îi va ține, pe un ton certăreț, acest scurt discurs :

— Ei, unde te duci, John Perkins ? Spune-mi te rog și mie !

¹ Planta *rherum rhapsodicum*, cu frunze mari, al căror pețiol lung și suculent este comestibil.

² Boala alcoolicilor, manifestîndu-se prin halucinații, tulburări locomotorii și tremurături ale mîinilor și limbii.

³ Cunoscut impresar american.

⁴ Riu formînd granița între China și Coreea.

⁵ Rasă de cîini cu picioare scurte, de origină scoțiană.

⁶ Joc de cuvinte : „numele ei de joi“ (Thursday).

— Mă gîndeam să trec puțin pe la McCloskey, avea să răspundă el, să joc o partidă de biliard sau două, cu băieții.

Acesta era obiceiul lui John în ultimul timp. La zece sau unsprezece avea să se întoarcă acasă. Uneori Katy doarme, alteori veghează, gata să topească în creuzetul miniei sale încă puțin din aurul cu care sînt poleite lanțurile de fier forjat ale căsniciei. Cupidon va trebui să răspundă la aceste lucruri cînd se va găsi la bara acuzaților în fața victimelor sale din apartamentele de pe Frogmore.

Astă-seară, de cum ajunsese acasă, pe John Perkins îl întîmpină o teribilă răsturnare a tot ce devenise și banal și obișnuit. Nici o Katy nu-l aștepta cu sărutul ei drăgăstos și dulceag. Cele trei camere erau într-o dezordine care nu prevestea nimic bun. Pretutindeni erau risipite lucrurile ei, talmeș-balmeș. Pantofii în mijlocul casei, fierul de ondulat, cîteva panglici pentru păr, capoate, cutia de pudră, toate aruncate claie peste grămadă pe toaletă și pe scaune — ceea ce nu prea era în firea lui Katy. Cu inima cît un purice, John găsi printre dinții pieptenului un smoc din părul ei șaten și ondulat. Trebuie că o apucase o grabă și o tulburare neobișnuită, căci totdeauna ea pune acest păr scos din pieptene în mica vază albastră de pe marmura șemineului, pentru ca într-o zi să facă din el crepeul¹ atît de rîvnit de femei.

Atîrnată, la vedere, de becul de gaz, de care era legată cu o ață, se afla o foaie de hîrtie împăturită. John puse mîna pe ea; era un răvaș de la soția lui :

„Dragă John,

Am primit chiar acum o telegramă care mă anunță că mama e bolnavă. Voi lua trenul de 4.30.

Fratele meu Sam va fi la gară să mă aștepte. Ai friptură rece de berbec în răcitor. Sper că nu a făcut din nou angină. Plătește-i lăptarului 50 de cenți.

¹ Sîl de păr, mai subțire la capete, care se ascunde în părul de pe cap pentru a da coafurii o înfățișare mai bogată.

Primăvara trecută a suferit rău. Nu uita să scrii la societate despre contorul de gaz și vezi că ciorapii buni sînt în sertarul de sus. Îți voi scrie mîine.

A ta, în grabă,
Katy“

În doi ani de căsătorie nu se despărțiseră, el și Katy, nici o noapte. John citi biletul încă o dată și încă o dată, ca un năuc. Abaterea asta de la rutina care nu fusese niciodată încălcată îl amuțea.

Pe spătarul unui scaun atîrna, dureros de gol și de inform, capotul roșu cu picățele negre pe care Katy îl purta totdeauna cînd deretica. Rochiile ei de toate zilele fuseseră aruncate la întîmplare și în mare grabă. O pungă cu caramelle cu lapte, care-i plăceau atît de mult, zăcea cu firul încă nedezelegat. O gazetă se lăfăia pe jos, căscînd o gură dreptunghiulară acolo de unde se decupase din ea mersul trenurilor. Totul în cameră arăta că ceva se pierduse, că dispăruse un efluviu, că sufletul și viața din ea pieriseră. John Perkins stătea printre resturile moarte încercînd o senzație ciudată de pustiu în inimă.

Încercă pe cît putu să pună ordine în cameră. Cînd atinse rochiile ei, un fior ca de groază îl cutremură. Nu se gîndise niciodată ce ar putea fi viața fără Katy. Ea devenise una cu viața lui, era ca aerul pe care-l respira — indispensabil chiar dacă abia luat în seamă. Și acum, fără a-l preveni, ea plecase, dispăruse, atît de complet absentă ca și cum n-ar fi existat niciodată. Desigur, lipsa ei va dura numai cîteva zile, cel mult o săptămînă-două, dar lui i se părea că însăși mîna rece a morții arătase cu degetul spre căminul său atît de sigur și în care niciodată nu se întîmpla nimic.

John scoase friptura rece de berbec din răcitor, își făcu o cafea și se așeză să mănînce de unul singur, față în față cu nerușinatul certificat de puritate al marmeladei de căpșuni. Printre binefacerile pe care le pierduse, îi apăreau acum într-o lumină sclipitoare fantomele fripturilor înăbușite și salatele cu sosul de culoa-

rea cremei de ghetete galbene. Căminul său era distrus. O soacră bolnavă de angină spulberase toți zeii ocrotitori ai acestui cămin. După ce termină masa-i solitară, John se așează la fereastra dinspre stradă.

N-avea poftă să fumeze. De afară, orașul îl chema să intre în hora sa de nebunii și de plăceri. Era liber să facă ce voia în noaptea asta. Putea să plece de acasă neîntrebat de nimeni și să se bucure de toate plăcerile, liber ca orice burlac. Putea să tragă un chef și să hoinărească și să-și facă de cap pînă la ziuă, dacă voia, și nici o Katy minioasă nu l-ar aștepta oferindu-i pe fundul cupei drojdia bucuriei lui. Putea, dacă voia, să joace biliard la McCloskey cu prietenii săi fanfaroni pînă ce aurora va face să pălească becurile electrice. Lanțurile căsniciei, care-l încătușaseră totdeauna de cînd îl învăluiseră giulgiul apartamentelor din Frogmore, erau slăbite. Katy plecase.

John Perkins nu era obișnuit să-și analizeze emoțiile. Dar stînd în salonul de 3 pe 3,50 metri, văduvit de Katy, puse degetul fără greș pe rana care-i producea indispoziția. Acum își dădea seama cit de necesară îi era Katy pentru fericirea lui. Sentimentele pe care le nutrise pentru ea, amorțite pînă-ntr-atît de învîrtirea în același cerc monoton al gospodăriei încît devenise inconștient de existența lor, fuseseră trezite brusc de absența ei. Oare nu ni s-au împuiat urechile cu proverbe, predici și fabule, după care nu prețuim cîntecul pînă ce pasărea cu glas duios nu și-a luat zborul... sau cu alte zicale tot așa de frumoase și de adevărate ?

M-am purtat cu Katy ca un idiot patent, medita John Perkins. În fiecare seară plecam să joc biliard și să petrec cu băieții, în loc să stau acasă cu ea. Biata fată ședea aici singură și n-avea nici o distracție, iar eu făceam de-alde astea ! John Perkins, ești un cabotin de cea mai proastă speță. Am să caut să-mi repar greșeala față de biata fată. Am s-o scot și pe ea la distracții și am s-o rup cu clica lui McCloskey chiar din clipa asta.

Da, orașul urla afară, chemîndu-l pe John Perkins să vină să danseze ținînd trena lui Momus¹. Iar la McCloskey băieții loveau alene bilele, trimițîndu-le în buzunarele biliardului, ca să treacă timpul pînă va începe partida de noapte. Dar nici căile veseliei, nici tacul tăcănitor nu puteau ispiti sufletul plin de remușcări al lui Perkins cel deposedat. Ființa care-i aparținuse, tratată cu indiferență și pe jumătate disprețuită, îi fusese răpită — și acum o dorea. Plin de remușcări, Perkins își putea urmări genealogia pînă la un oarecare individ, numit Adam, pe care heruvimul îl luase la goană din livada de pomi.

La dreapta lui John Perkins se afla un scaun. Pe spătarul acestuia se găsea bluza albastră a Katyei. Mai păstra încă ceva din conturul ei. Pe la mijlocul mîneciilor erau mici cute distincte făcute de mișcările brațelor ei cînd muncea pentru confortul și plăcerea lui. O mireasmă delicată dar pătrunzătoare de clopoței se răspîndea din ea. John luă bluza și privi îndelung și cu seriozitate la țesătura fină, care rămînea mută. Katy nu rămăsese mută niciodată. Lacrimi — da, lacrimi! — năvăliră în ochii lui Perkins. Cînd ea se va întoarce, se vor schimba lucrurile. O să-și repare neglijența. Ce însemna viața fără ea?

Ușa se deschise deodată. Katy pătrunse înăuntru, cu o mică sacoșă în mînă. John holbă stupid ochii la ea.

— Ah! Bine că mă văd iar acasă! zise Katy. Mama nu era prea grav bolnavă. Sam, cînd m-a întîmpinat la gară, mi-a spus că a avut o ușoară criză, dar că și-a revenit curînd după ce telegrafiasse el. Așa că am luat trenul următor și m-am și înapoiat. Zău, mor după o ceașcă de cafea!

Nimeni n-a auzit tăcănitul și hurelul roților dințate cînd apartamentul de la etajul al treilea, din față, din cartierul Frogmore, își readuse cu un bîzîit mașinăria în Ordinea Lucrurilor. O curea a alunecat, un arc a fost atins, angrenaju! fu reglat și roțile se învîrtiră pe vechea lor orbită.

¹ În mitologia greacă, un zeu personificînd gluma și satira.

John Perkins se uită la pendulă. Era ora 8 și 15. Își luă pălăria și plecă pe ușă.

— Hei, unde te duci ? spune-mi și mie, John Perkins ! întreabă Katy pe un ton de gîlceavă.

— Mă gîndeam să trec puțin pe la McCloskey, spuse John, să joc o partidă de biliard, sau două cu băieții.

1907

DOI DOMNI ÎN ZIUA PRINOSULUI DE SLAVĂ¹

E ziua noastră. Există o zi cînd noi toți, americanii care nu singuri ne-am ridicat în viață, mergem la casa din bătrîni să mîncăm saleratus² și să ne minunăm cum vechea pompă apare mai aproape de poartă decît ne părea înainte. Blagosloviți această zi! Președintele Roosevelt³ ne-o dă. Auzim ceva discuții despre puritani, dar nu ne prea amintim cine erau. Pariez că i-am lua la goană cu ciomagul dacă ar încerca să debarce din nou. Stîncile de la Plymouth?⁴ Bine, asta sună mai familiar. Mulți dintre noi au trebuit să se mulțumească cu găini de cînd trustul curcanilor a început a opera. Dar cineva din Washington le dă dinainte informații asupra proclamațiilor de mulțumire.⁵

¹ *Thanksgiving Day*, sărbătoare americană a aducerii de mulțumiri lui Dumnezeu pentru darurile date pionierilor care au cultivat pămîntul și i-au cules roadele. La această zi casa se împodobește cu plante întregi de porumb, dovleci și flori de sezon. La masă se servește curcan cu sos de afine, iar plăcinta de dovleac e nelipsită. Cei mai săraci mănîncă găină.

² Un fel de pișcoturi sărate.

³ E vorba de *Theodore Roosevelt*, președinte al S.U.A. din 1901 pînă în 1908.

⁴ *Plymouth*, prima așezare europeană pe teritoriul de astăzi al S.U.A., întemeiată nu departe de un loc stîncos.

⁵ De multe ori presa americană dă informații asupra meniurilor.

Marele oraș de la est de mlaștinile cu afine ¹, a creat din ziua Prinosului de Slavă o instituție. Ultima joi din noiembrie este singura zi a anului care recunoaște partea Americii ce se întinde dincolo de lacuri. ² Este singura zi pur americană. Da, o zi de sărbătoare exclusiv americană.

Și acum să vă spun povestea menită să vă convingă că noi avem de partea asta a Oceanului tradiții care se învechesc mult mai repede decât cele ale Angliei — datorită vitezei și spiritului nostru de întreprindere.

Stuffy Pete se așază pe banca a treia, la dreapta cum intri în Union Square dinspre răsărit, pe aleea de peste drum de fintină. Timp de nouă ani în șir, în fiecare zi a Prinosului de Slavă, el a ocupat acest loc la orele unu fix. Căci de fiecare dată, făcînd așa, i s-au întîmplat lucruri „à la Charles Dickens“, lucruri care i-au umflat vesta deasupra inimii și la fel și pe partea cealaltă ³.

Dar prezența lui Stuffy Pete astăzi, la locul lui de fiecare an, pare să fi fost mai curînd urmarea obiceiului decât a foamei anuale, care, așa cum par a gîndi filantropii, îi necăjește pe săraci la intervale așa de mari.

Cert este că lui Pete nu-i era foame. El sosise tocmai atunci de la un ospăț care-i mai lăsase din puteri numai cît să poată respira și merge pe picioare. Ochii lui erau ca două agrișe palide, ferm încrustate într-o mască de mastic unsă cu sos. Respirația se făcea prin hîrîieli scurte. Un sul senatorial de țesut de grăsimi nega orice ținută gulerului său întors pe dos. Nasturii, care cu o săptămîină înainte fuseseră cusuți pe hainele lui de către mîinile caritabile ale Armatei Salvării, săriseră ca floricelele, împrăștiindu-se pe jos în jurul lui. Era jerpelit, cu cămașa plesnită pînă la coșul pieptului; dar adierea vîntului de noiembrie, aducînd fulgi fini

¹ New Yorkul. La apus de York, peste munți, este o regiune mare, bogată în afine.

² Pe coasta de est au debarcat primele familii engleze, care se consideră aristocrația americană.

³ Vesta i se deplasase din cauza umflării stomacului.

de zăpadă, îi producea o răcoreală binefăcătoare. Căci Stuffy Pete era supraîncărcat cu căldura produsă de o cină supraabundentă, începută cu stridii și încheiată cu budincă de prune. I se părea că mîncase toți curcanii fripți, cartofii copti și plăcintele de dovleac, toată salata de dovleac și toată înghețata din lume. De aceea stătea el jos, îmbuibat, și contempla lumea cu disprețul omului care a cinat bine.

Nu se așteptase la masa asta. Trecuse pe lângă o clădire impunătoare de cărămidă roșie, nu departe de Fifth Avenue, în care locuiau două doamne bătrîne dintr-o veche familie, respectuoase de tradiții. Ele negau chiar existența New Yorkului și credeau că ziua Prinoului de Slavă era numai pentru Scuarul Washington¹. Unul dintre obiceiurile lor tradiționale era să posteze un servitor la ușa din dos cu ordinul de a primi pe primul drumet înfometat care ar fi trecut pe acolo după ora 12, și să-i dea de mîncare pînă n-o mai putea înfuleca nînic. Se întîmplă că Stuffy Pete trecu pe acolo în drumul lui spre parc ; majordomii îl luară în primire și respectară obiceiul castelului.

După ce Stuffy Pete privi drept înainte timp de zece minute, i se năzări dorința unei perspective mai variate. Cu o teribilă efortare, își mișcă încet capul spre stînga. Atunci ochii săi ieșiră îngrozitor din orbite, răsufarea i se tăie și prost încălțatele terminații ale scurtelor lui picioare se răsuciră și foșniră pe pietriș.

Căci Bătrînul Domn traversa Fourth Avenue spre banca lui.

De nouă ani de zile, în fiecare zi a Prinoului de Slavă Bătrînul Domn venea acolo și-l găsea pe Stuffy Pete pe bancă. Din acest fapt, Bătrînul Domn încerca să facă o tradiție. În zilele Prinoului de Slavă către Domnul, el l-a găsit de fiecare dată pe Stuffy acolo și l-a condus la un restaurant, avînd grija să-l silească a mînce feluri multe. În Anglia, unii fac acest lucru în mod aproape automat. Dar America e o țară tînără și nouă ani nu-s de lepădat. Bătrînul Domn era un patriot american credincios și se considera un pionier al

¹ Pe vremuri, cartier al vechilor familii din New York.

tradiției americane. Ca să devenim interesați trebuie să continuăm a face un lucru multă vreme fără să-l lăsăm să ne scape din mână. Ceva cam așa cum ai strînge monedele de zece cenți săptămînal în asigurările industriale. Sau cum ai mătura străzile.

Bătrînul Domn se mișcă drept și falnic spre instituția pe care o cultiva.

În adevăr, hrănirea anuală a lui Stuffy Pete nu constituia de loc un obicei ținînd de tradiția națională, așa cum ar fi Magna Charta sau cum era gemul la micul dejun în Anglia. Dar era un pas. Era ceva aproape feudal. Se dovedea cel puțin că un obicei nu era imposibil de menținut la New Y... hm ! în America.

Bătrînul Domn era subțire și înalt și în vîrstă de peste șaizeci de ani. Era îmbrăcat din creștet pînă în tălpi în negru și purta ochelari de modă veche dintre cei care nu se țin pe nas. Părul lui era mai alb și mai rar decît anul precedent și părea că acum face mai mult uz decît înainte de bastonul lui mare și noduros, cu mînerul încovoiat.

Pe cînd statornicul lui binefăcător sosea, Stuffy mîrii și tremură ca mopsul îmbuibat al vreunei doamne cînd un cîine vagabond se zbîrlește la el. Ar fi fugit, dar toată dibăcia lui Santos-Dumont ¹ nu l-ar fi putut dezlipi de banca pe care ședea ; bună treabă făcuseră valeții bătrînelor doamne.

— Bună dimineața, spuse Bătrînul Domn. Îmi pare bine să constat că vicisitudinile anului care a trecut v-au cruțat, așa că vă puteți mișca sănătos în lumea asta frumoasă. Numai pentru binecuvîntarea asta și ziua Prinosului de Slavă este binevenită pentru fiecare dintre noi. Dacă mergi cu mine, omule, am să-ți ofer o masă care-ți va pune în armonie ființa fizică cu cea spirituală.

Așa se exprima Bătrînul Domn de fiecare dată. Asta, în fiecare zi a Prinosului de Slavă, timp de nouă ani. Înseși cuvintele lui deveniseră un fel de instituție. Nimic nu putea fi comparat cu ele decît Declarația de Independență. La început, acestea răsunau

¹ Aviator celebru în acea vreme.

de fiecare dată ca o muzică în urechile lui Stuffy. Dar acum privea la Bătrînul Domn cu fața îndurerată, plină de lacrimi. Zăpada frumoasă aproape că sfîrșia cînd cădea pe fruntea lui asudată. Dar Bătrînul Domn dîrdîi nițel și-și întoarse spatele evitînd astfel vîntul care sufla puternic.

Stuffy se mira totdeauna că Bătrînul Domn își rostea discursul cu un glas plin de tristețe. El nu știa că asta provenea din dorința sa de a avea un fiu care să-i urmeze, un fiu care să vină acolo cînd el nu va mai fi, un fiu care să stea mîndru și convins în fața unui urmaș al lui Stuffy și să spună: „În memoria tatălui meu“. Atunci obiceiul ar fi devenit cu adevărat o instituție.

Dar Bătrînul Domn n-avea rude. El locuia în camere închiriate într-o casă de piatră, mare, dărăpănată, pe una dintre străzile liniștite, la răsărit de parc. Iarna cultiva cercezuși într-o mică seră de mărimea unei valize. Primăvara lua parte la parada de Paști. Vara trăia într-o fermă de pe dealurile statului New Jersey, șezînd într-un fotoliu de răchită, vorbind de un fluture — *ornithoptera amphrissius* — pe care spera să-l găsească într-o zi. Toamna îi oferea să mănînce lui Stuffy. Astea erau ocupațiile Bătrînului Domn.

Stuffy Pete se uită la bătrîn o jumătate de minut, îmbuibat și neputincios, pradă unui sentiment de milă de propria-i stare. Ochii Bătrînului Domn erau luminați de plăcerea de a dărui. Fața lui se zbîrcea cu fiecare an, dar mica lui cravată neagră era la fel de bine înnodată ca întotdeauna, gulerul era frumos și alb, iar mustața lui cărunță era răsucită cu grație la capete. Apoi din gîtlejul lui Stuffy ieși un zgomot ca acela pe care-l fac boabele de mazăre care fierb într-o oală. Intenția lui era să vorbească, și cum Bătrînul Domn auzise aceste sunete de nouă ori în șir, le consideră drept vechea formulă de acceptare: „Mulțumesc, domnule, voi merge cu dumneavoastră, vă sînt foarte obligat. Mi-e o foame de lup, domnule.“

Starea de letargică îmbuibare nu l-a împiedicat pe Stuffy să fie convins că el constituia baza unei insti-

tuții. Pofta lui de mîncare în ziua Prinoului de Slavă nu-i aparținea ; în baza sfintelor drepturi stabilite de datini, dacă nu chiar de actualul „Statut al Limitărilor“, pofta aparținea acestui cumsecade bătrîn care luase drept de preemțiune asupra ei. În adevăr, America este liberă ; dar pentru a stabili o tradiție, trebuie să fie cîte cineva care să tot apară ca o zecimală ce se repetă, o nimica toată. Eroii nu sînt toți eroi de oțel și de aur. Uită-te la acesta de aici care a mînuit numai arme de fier, prost argintate, sau de tinichea.

Bătrînul Domn îl conducea pe protejatul său în fiecare an spre sud, către restaurant, la masa la care-i oferea totdeauna ospățul. Fură imediat recunoscîți.

— Iată, vine momîia aia bătrînă care întotdeauna de ziua Prinoului de Slavă se grozăvește cu nenorocitul ăla, spuse un chelner.

Bătrînul Domn stătea dincolo de masă ca o perlă afumată la piatra fundamentală a viitoarei lui vechi tradiții. Chelnerii umplură masa cu alimentele sărbătorii și Stuffy, cu un oftat — greșit interpretat ca o expresie a foamei — ridică furculița și cuțitul pentru a-și sculpta o cunună de glorie nepieritoare.

N-a existat erou mai viteaz ca el cînd dădea iama în dușmani. Curcan, antricoate, supe, legume, plăcinte pieureau din față-i de îndată ce îi erau servite. Ghiftuit aproape pînă la refuz cînd a intrat în restaurant, mirosul mîncării i-a pricinuit pierderea aproape totală a onoarei de gentleman, dar el își adună forțele ca un adevărat cavaler. Văzu privirea plină de fericire binefăcătoare pe fața Bătrînului Domn — o privire mai fericită decît i-au adus vreodată cercelușii și ornithoptera amphrissius — și pe Stuffy nu-l lăsa inima s-o vadă dispărînd.

La capătul unei ore, Stuffy se rezemă de scaun, ca după o bătălie cîștigată.

— Vă mulțumesc mult, domnule, pufăi el ca o țeavă de abur spartă, mulțumesc mult pentru ospățul pe care mi l-ați oferit din toată inima.

Se ridică, apoi, cu greutate, cu ochii lucioși și porni spre bucătărie. Un chelner îl învîrte ca pe o sfirlează și-l împinse spre ușă. Bătrînul Domn numără cu atenție un dolar și treizeci de cenți în argint, lăsînd trei nickeli¹ pentru ospătar.

Se despărțiră la ușă ca în fiecare an, Bătrînul Domn luînd-o spre sud, Stuffy spre nord.

După primul colț, Stuffy se întoarce și stătu un minut. Apoi păru că-și suflă cît colo, zdrențele ca și cucuvelele care-și suflă penele² și se prăbuși pe trotuar ca un cal lovit de insolăție.

Cînd sosi ambulanța, tînărul chirurg și șoferul bles-temară printre dinți greutatea individului. Omul nu mirosea a whisky ca să se justifice transportarea lui cu o mașină de patrulare³, așa că Stuffy și cele două ospețe ale sale fură duse de-a dreptul la spital. Îl întinseră pe un pat și începură să-l caute de tot felul de boli ciudate, în speranță că vor avea șansa de a găsi că e cazul să intervină bisturiul.

După o oră, se treziră cu o altă ambulanță care-l aduse și pe Bătrînul Domn. Îl întiseră pe un pat alăturat și mormăiră ceva despre apendicită, ceea ce li se părua la prima vedere, un diagnostic corespunzător.

Dar curînd, unul dintre doctorii tineri, întîlnind pe una dintre surorile medicale ai cărei ochi îi plăceau, se opri și intră în vorbă cu ea despre diverse cazuri.

— Uite, de pildă, bătrînulul cela simpatic de colo, n-ai zice, dar e un caz aproape tipic, de inanție. Presupun că e dintr-un neam vechi și mîndru. A declarat că n-a mîncat nimic de nu știu cîte zile.

1907

¹ *Nickel*, piesă de 5 cenți în Statele Unite.

² Cucuvelele elimină pe cioc penele sau părul păsărilor ori soarecilor pe care-i mîncă.

³ Mașinile de patrulare polițienească circulă pe marile artere și în cartierele rău famate, adunînd pe cei în stare de ebrietate.

VISUL UNUI CAVALER DE VARĂ¹

„Cavalerii au murit ;
Spadele le-au ruginit.
Doar unele trebuie să se agite
Mereu, ca să facă
Praf, la infinit.”

Dragă cititorule : Era vară. Cu o cruzime nemiloasă, soarele trimitea asupra oraşului săgeţile sale fierbinţi. E greu pentru soare să fie în acelaşi timp crud şi să aibă şi scrupule. Era o temperatură de... să le ia dracu de termometre !... În definitiv, cui îi pasă de măsurile standard ? Era atât de cald încît...

Restaurantele de pe terasele clădirilor angajaseră atîta ospătari suplimentari încît acum puteai spera să fii servit cu *gin-fizz*²... îndată după ce toţi ceilalţi clienţi vor fi serviţi. Spitalele puneau paturi suplimentare pentru pacienţii de ocazie. Căci atunci cînd căteii lăţoşi îşi scot limba de un cot şi mîrîie la puricii care-i ciupesc, doamnele bătrîne şi nervoase îmbrăcate în bombazină³ neagră ţipă „Ciine turbat !” iar poliţiştii încep să tragă în neştire cu revolverul, e sigur că cineva va fi rănit. Omul din Pompton, N.J.⁴, care poartă totdeauna pardesiul în iulie, îşi făcuse apariţia într-un hotel de pe Broadway, bea whisky scoţian fierbinte şi se bucura de incandescenţa lămpii, ca în fiecare an. Filantropii trimiteau Parlamentului petiţii cerîndu-i să voteze o lege

¹ Joc de cuvinte : în englezeşte „Knight” (cavaler) şi „night” (noapte) se pronunţă la fel. Aluzie la celebra piesă a lui Shakespeare.

² În S.U.A. băutură alcoolică aromată cu ienupăr şi cu plante amare, cu zahăr şi cu sifon.

³ Ţesătură de mătase şi lînă, folosită mult la rochiile de doliu.

⁴ Prescurtare pentru New Jersey, stat vecin cu New Yorkul.

care să-i oblige pe constructorii de clădiri să facă mai comode scările de salvare în caz de incendiu, așa ca oamenii să poată muri de căldură toți odată, în loc de cîte unul sau cîte doi. Atîta lume vorbea despre numărul de băi care se făceau în fiecare zi, încît te întrebai cum o scoteau la capăt cînd locatarul principal al apartamentului se întorcea în oraș și le mulțumea că au avut atîta grijă de apartament. Tînărul care comanda în restaurant cu glas tare friptură rece de vacă și bere la gheață, pretinzînd că puiul fript și vinul de Burgundia sînt prea grele pentru o vreme ca asta, roșea cînd îți înțilnea privirea, căci îl auziseși toată iarna comandînd, pe ton modest, aceleași alimente ascetice. Supa, portmoneele, bluzele femeilor, actorii și motivele invocate de slabii jucători de baseball se subțiau din ce în ce. Da, era în toiul verii.

Un bărbat se opri pe strada 34, așteptînd tramvaiul care mergea spre centru. Era un om ca de vreo patruzeci de ani, cu părul încăruntit, roșcovan la față, vioi, nervos, îmbrăcat destul de simplu, cu o privire obosită. Își șterse fruntea și rîse tare cînd un om gras cu înfățișare de turist se opri și îi vorbi.

— Nu, domnule, strigă el cu un fel de sfidare și oarecare dispreț. Slăbește-mă cu bălțile dumitale vechi pline de țințari și cu munții cît zgîrie-norii fără lift. Cînd vreau să scap de caniculă știu eu ce să fac. New Yorkul, domnule, este cea mai grozavă localitate climaterică din țara asta. N-ai decît să stai la umbră, să fii atent la regimul alimentar și să nu te depărtezi prea mult de un ventilator electric. Ce-mi vorbești mie despre Adirondack-ul și Catskill¹-ul dumitale! E mai mult confort adevărat în Manhattan decît în tot restul Statelor Unite la un loc. Mulțumesc! Nu-mi trebuie să mă cațăr pe stînci verticale, să fiu sculat la 4 dimineața de un milion de muște și să mănînc conserve aduse direct de la oraș pentru mine. Bătrînelul New York va găzdui cîtiva vilegiaturiști aleși; „confort și toate avantajele la domiciliu“ — acesta este anunțul la care răspund de fiecare dată.

¹ Lanțuri de munți în nordul statului New York.

— Ai nevoie de vacanță, spuse omul cel gras, uitându-se atent la celălalt. N-ai ieșit din oraș de ani de zile. Mai bine vino cu mine două săptămîni, zău așa ! Păstrăvii din pîrîul Beaverkill sar acum să prindă orice insectă care ar semăna cu o muscă. Harding mi-a scris că a prins unul cafeniu de trei pfunzi, săptămîna trecută.

— Prostii ! strigă celălalt. N-ai decît să te duci singur, dacă vrei, și să rătăcești încălțat cu cizme de cauciuc pînă nu vei mai putea încercînd să prinzi pește. Cînd vreau să mănînc pește mă duc și comand unul la un restaurant răcoros. Îmi vine să rîd de voi, ăștia, cînd mă gîndesc cum hoinăriți pe căldură prin toată țara, închipuindu-vă că vă distrați. Mie îmi trebuie ferma mică, dar civilizată, a lui moș Knickerbocker¹, cu aleia largă și umbroasă care șerpuiește prin mijlocul ei.

Omul cel gras oftă, cu sinceră compătimire față de prietenul său și-și cătă de drum. Omul care considera New Yorkul drept cea mai splendidă stațiune climaterică din țară se urcă în tramvai și se duse valvîrtej la birou. Pe drum azvîrli gazeta și privi în sus la un petec de cer care se vedea deasupra clădirilor.

— Trei pfunzi ! mormăi distrat. De mincinos, Harding nu-i mincinos. Mă gîndesc... dacă aș putea... dar e imposibil... trebuie încă o lună... cel puțin încă o lună.

În biroul său, apărătorul plăcerilor de vară ale orașului se zvîrli cu capul înainte în bazinul de înot al afacerilor. Adkins, secretarul său, intră și mai puse pe masă încă un vraf de scrisori, note și telegrame.

La ora 5 după-amiază, omul cel ocupat se lăsă pe spate în scaunul său cu arc, își ridică picioarele pe birou și făcu următoarea reflecție cu voce tare :

— Mă întreb ce fel de muscă o fi folosit Harding.

.

În ziua aceea. era îmbrăcată complet în alb, încît Compton pierdu un pariu făcut cu Gaines. Compton pusese rămașag că va purta o rochie albastră, fiindcă

¹ Orașul New York, numit astfel în glumă, după porecla vechilor coloniști olandezi.

ea ştia că aceasta este culoarea lui favorită ; Compton era fiu de milionar şi acest lucru aproape că îl expunea să fie acuzat că mergea la sigur cu pariul. Numai că ea alesese albul, iar Gaines îşi ridicase fruntea cu aerul mîndru al celor 25 de ani ai săi.

La micul hotel de vară din creierul munţilor, în anul acela se adunase un grup plin de viaţă. Erau vreo doi-trei studenţi, vreo doi artişti şi un tînăr ofiţer de marină. Pe de altă parte erau destule frumuseţi printre domnişoare, pentru ca un corespondent de gazetă mondenă să le fi putut numi o „salbă“. Dar luna printre stele era Mary Sewell. Oricare dintre tineri aspira grozav să aranjeze lucrurile în aşa fel încît să ajungă să poată plăti facturile modistei sale şi să pună punctul pe i, hotărînd-o să suprimе pentru totdeauna pe „Sewell“ din numele ei. Cei care nu puteau sta decît o săptămînă sau două acolo plecau făcînd aluzii la revolvere şi la inimi frînte. Compton însă rămînea neclintit ca înşişi munţii, căci îşi putea îngădui asta. Iar Gaines rămînea şi el mai departe, fiindcă era energic şi nu se temea de fiii de milionari şi... ce să mai spun... adora regiunea.

— Ce credeţi, domnişoară Mary ? spusese el o dată. Am cunoscut la New York un nătărău care pretindea că-i place acest oraş vara. Spunea că poţi să te bucuri acolo de mai multă răcoare decît în pădure. Nu-i aşa că era un gogoman ? Eu nu cred că aş putea respira pe Broadway, după 1 iunie.

— Mama avea de gînd să ne întoarcem peste două săptămîni, răspunse domnişoara Mary, încruntîndu-se cu drăgălăşenie.

— Dacă stai şi te gîndeşti, se bîlbîi Gaines, se găsesc o mulţime de localuri de petrecere şi în oraş, în timpul verii. Restaurantele de pe terasele clădirilor, ştiţi, şi... ăăă... restaurantele de pe terasele clădirilor.

Lacul era mai albastru ca oricînd în ziua aceea — ziua cînd se organizase parodia de turnir şi cînd bărbaţii călăreau pe cai greoi ţărăneşti în jurul unei poiene din pădure şi prindeau inele de perdele în vîrfurile lăncilor. Ce haz se mai făcea !

Suflul pădurii îl simțea răcoros și sec, întocmai ca cel mai bun vin. Valea apărea ca o priveliște zărită printr-o abureală de opal. O ceață albă din cascade ascunse estompa o fișie verde, lată de o palmă, de pe vârful copacilor aflați la jumătatea drumului și continuată pînă în fundul defileului. Tinerețea se veselea, mîna în mîna cu tînăra vară. Nimic asemănător pe Broadway !

Sătenii se adunaseră ca să-i vadă pe orășeni cum făceau pe caraghioșii. Pădurile răsunau de risetele zînelor, naiadelor și spiridușilor. Gaines luase în lancea lui cele mai multe inele. El avea privilegiul de a o încorona pe regina turnirului. El era cavalerul cuceritor... în ce privește inelele. Purta o eșarfă albă la braț. Compton avea una albastră. Ea își manifestase preferința pentru albastru, dar în ziua aceea se îmbrăcase în alb.

Gaines o căuta pe regină ca s-o încoroneze. Auzi râsul ei veles, care se revărsa ca din nori. Plecase pe neștiute și urcase pe Chimney Rock, o mică faleză de granit și stătea acolo ca o zîină albă printre lauri, la vreo cincisprezece metri deasupra capetelor lor.

De îndată, el și Compton primiră provocarea mută. Puteai urca faleza cu ușurință pe versantul din spate, dar prin față nici mîna, nici piciorul nu prea aveau de ce să se prindă. Fiecare dintre ei își alese repede drumul și începură să se cațăre. O crăpătură în stîncă, un tufiș, o mică proeminență, un vrej sau o ramură de copac, toate acestea constituiau ajutoare care contau în întrecerea lor. Era o curată nebunie, căci nu obțineai nici un premiu ; dar era tinerețe, cititorule ursuz, și erau inimi avîntate, și încă altceva, despre care domnișoara Clay reușește să scrie într-un mod atît de fermecător.

Gaines se apucă zdravăn de rădăcina unui laur și se săltă pînă la picioarele domnișoarei Mary. Pe braț avea cununa de trandafiri ; și în timp ce sătenii și vilegiaturii strigau și aplaudau de jos, din poiană, el încinse cu ea fruntea reginei.

— Ești un viteaz cavaler, zise domnișoara Mary.

— Ce n-aș da să fiu cavalerul dumitale credincios pe totdeauna, începu Gaines ; dar Mary îl amuți cu

risul ei, căci Compton se cățăraseră și el pe muchia stîncii, cu un minut întîrziere.

Ce amurg minunat era cînd se întorseseră cu trăsura la hotel ! Opalul din vale se prefăcea cu încetul în purpuriu, întunecatele păduri încadrau lacul ca pe o oglindă, aerul tonic îl stimula pe fiecare pînă în adîncul sufletului. Primele stele palide răsăriseră deasupra vîrfurilor de munte, pe care mai stăruia o lumină slabă de...

— Mă scuzați, domnule Gaines, zise Adkins.

Omul care credea că New Yorkul este cea mai în-cîntătoare stațiune climaterică din lume deschise ochii și răsturnă cu piciorul sticla de gumă arabică de pe birou.

— Cred... mi se pare că am adormit, zise el.

— Din pricina căldurii, adăugă Adkins. E îngrozitor orașul în acest...

— Ei, prostii ! zise celălalt. Orașul bate restul țării cu zece la unu, vara. Nebunii pleacă să hoinărească prin pîraie noroioase și se spetesc încercînd să prindă peștișori cît degetul. Stai la oraș și bucură-te de confort ! — asta-i lozinca mea.

— Tocmai au sosit niște scrisori, zise Adkins. M-am gîndit că poate vreți să vă aruncați ochii pe ele înainte de a pleca.

Ia să ne uităm peste umărul lui și să citim doar cîteva rînduri dintr-una :

„Scumpul și iubitul meu soț,

Tocmai am primit scrisoarea ta prin care ne trimiți îndemnul să mai stăm o lună... Ritei aproape că i-a trecut tusea... Johny s-a sălbăticit pur și simplu, ca un mic indian... amîndoi copiii vor profita enorm... muncești atît de mult și știu că afacerile nu-ți permit să ne ții prea mult aici... cel mai bun soț care vreodată... pretinzi totdeauna că-ți place la oraș vara... pescuitul de păstrăvi, care altădată te pasiona... și toate astea numai ca noi să fim sănătoși și fericiți... Aș veni la tine, dacă aici nu le-ar merge atît de bine copilașilor... aseară am

stat pe Chimney Rock exact în același loc unde mă găseam cînd mi-ai pus cununa de trandafiri pe cap... în toată lumea... Cînd spuneai că ai vrea să fii cavalerul meu credincios... acum cincisprezece ani, cînd te gîndești, dragul meu !... fost totdeauna pentru mine... mereu, mereu...

Mary“

Omul care spunea că e convins că New Yorkul este cea mai frumoasă stațiune climaterică din țară intră într-o cafenea, în drumul său spre casă și bău un pahar de bere sub un ventilator electric.

— Oare ce fel de momeală o fi folosit Harding ? se întreba el.

1907,

ULTIMA FRUNZĂ

Intr-un mic district, la vest de scuarul Washington, străzile merg anapoda, fărîmiţîndu-se în mici fişii numite piaţete. Acestea fac unghiuri ciudate şi curbe. O stradă se întretaie cu ea însăşi, o dată sau de mai multe ori. Un artist a descoperit cîndva posibilitatea valorificării acestor străzi. Presupuneţi că un încasator, care ar parcurge acest drum cu o notă de plată pentru culori, hîrtie şi pînză s-ar pomeni dintr-o dată că se înapoiază în acelaşi loc fără a fi încasat un ban !

Astfel, în vechiul şi originalul Greenwich Village¹, sosiră curînd pictori care dădeau tîrcoale prin partea locului, în căutare de ferestre situate la nord şi de frontoane din secolul al optsprezecelea sau de mansarde olandeze şi chirii mici. Apoi importară cîteva căni de *pewter*², unul sau două *brazero*³ din Sixth Avenue⁴ şi alcătuiră astfel o „colonie“.

Sus, deasupra unei case scunde şi îndesate, cu două caturi, Sue şi Johnsy aveau atelierul lor. „Johnsy“ era numele de răsfăţ care înlocuia pe Joanna. Una dintre fete era din statul Maine ; cealaltă din California. Se cunoscuseră la un restaurant cu meniu fix — „Delmo-

¹ Un cartier de artişti boemi din Manhattan.

² *Pewter*, aliaj de cositor şi plumb.

³ *Brazero*, vas de încălzit cu cărbuni.

⁴ *Sixth Avenue*, unul dintre marile bulevarde, cu magazine de antichităţi.

nico" — de pe Eight Street și-și găsiseră gusturi atît de asemănătoare în materie de artă, de salată de an-dive și de mînci largi, încît din toate astea ieși un ate-lier comun.

Acestea se petreceau prin luna mai. În noiembrie, o străină rece și ocultă, căreia medicii îi spun pneumo-nie, pășea semeață prin colonie atingînd cînd pe unul cînd pe altul cu degetele ei de gheață. Mai încolo, spre partea de răsărit, ucigașa înainta îndrăzneț, făcînd vic-time cu zecile. Pașii ei călcau însă mai încet prin labi-rintul acestor „ostroave“ cu străzi strîmte, acoperite cu mușchi.

Doamna Pneumonie nu era ceea ce am numi o *lady* bătrînă și corectă. O biată femeie cu singele subțiat de zefirul californian nu prea constituia un vînat potrivit pentru năbădăioasa bătrînă cu pumnii roșii, cu respi-rația scurtă. Dar pe Johnsy o lovi ; și acum fata zăcea, abia mișcînd, pe patul ei de fier pictat, privind prin ochiulețele ferestrei olandeze, la calcanul casei de că-rămidă din vecinătate.

Într-o dimineață, multsolicitatul doctor o chemă pe Sue afară, în vestibul, făcîndu-i semn din sprînceana-i deasă și sură.

— Ea ar mai avea o șansă de — să zicem unu la zece, spuse medicul, scuturînd mercurul din termometru. Această șansă se numește voința de a trăi. Felul accla pe care-l au unii oameni de a se da de partea dricarui face ca întrecăga farmacopee să apară ca o prostie. Mica dumitale doamnă și-a băgat în cap că nu se va face bine. Nu cumva o roade ceva ?

— Ea dorea — da, dorea să picteze cîndva golful Neapole, zise Sue.

— Să picteze ? Prostii ! N-are în minte ceva la care ar merita să se gîndească măcar de două ori, — un băr-bat, de pildă ?

— Un bărbat ? zise Sue cu o vibrație de coardă în vocea ei. Ar merita un bărbat ? Nici gînd, doctore ! Nici pomeneală !

— Ei, atunci e vorba numai de o stare de istovire, zise medicul. Voi face tot ceea ce știința, pe cît mă

pricep eu, poate realiza. Dar atunci cînd pacienta începe să numere trăsurile din procesiunea ei funerară, eu scad cincizeci la sută din puterea curativă a medicamentelor. Dacă însă o vei face să pună vreo întrebare cu privire la noile modele de mînci ale mantourilor de iarnă, îi voi acorda o şansă la cinci, în loc de una la zece.

După plecarea medicului, Sue se duse în atelier și plînsese pînă ce făcu dintr-un șervet japonez doar o pastă de hîrtie. Apoi intră în camera lui Johnsy cu planșeta de desen, fluierînd o arie sincopată.

Abia făcînd vreo cută așternutului, Johnsy zăcea cu fața spre fereastră. Sue se opri din fluierat, bănuind că fata dormea.

Își rîndui planșeta și începu un desen în peniță și cerneală, ilustrație la o nuvelă pentru o revistă. Pictorii tineri trebuie să-și croiască drumul spre artă făcînd desene pentru nuvelele pe care autorii tineri le scriu ca să-și croiască drumul spre literatură.

Pe cînd Sue schița o pereche de eleganți pantaloni de călărie la un tîrg de cai și un monoclu pe fața eroului, un cowboy din Idaho¹, auzi un sunet slab, repetat de mai multe ori. Se repezi la pat.

Ochii lui Johnsy erau larg deschiși. Privea pe fereastră și număra — număra de-a-ndaratelea.

„Douăsprezece“ zicea, și ceva mai tîrziu „unsprezece“; și apoi „zece“ și „nouă“; și apoi „opt“ și „șapte“ aproape dintr-o dată.

Sue privi întrebătoare spre fereastră. Ce tot numără acolo? Era numai o curte goală și mohorîtă, și calcanul casei de cărămidă la douăzeci de picioare distanță. Un vrej de iederă bătrînă, bătrînă și noduroasă și prăpădită de la rădăcină, se cățăraseră pînă la jumătatea zidului de cărămidă. Vîntul rece al toamnei îi atinsese frunzele, încît ramurile ei scheletice atîrnau, aproape despuiate, de cărămizile ce începuseră să se fărîmițeze.

— Ce-i, draga mea? întrebă Sue.

¹ Stat în nord-vestul S.U.A.

— Șase, zise Johnsny, aproape în șoaptă. Acum cad mai repede. Acum trei zile erau aproape o sută. Mă dărea capul pînă le număram. Dar acum e ușor. Uite, încă una. Au rămas numai cinci.

— Cinci ce, dragă ? Spune-i lui Sudie a ta.

— Frunze... Pe lujerul de iederă. Cînd cea din urmă frunză va cădea, va trebui să mă duc și eu. Știu asta de trei zile. Nu ți-a spus-o și doctorul ?

— Vai, n-am auzit de cînd sînt o prostie ca asta, glăsui Sue pe un ton de magistral dispreț. Ce legătură au bătrînele frunze de iederă cu însănătoșirea ta ? De altfel, ție-ți plăcea iedera aia, fată zăpăucă ! Nu face pe gîscuța. Și-apoi, doctorul mi-a spus azi dimineată că șansele tale de vindecare, și încă foarte repede, sînt — ia stai, să vedem exact cum a zis — că șansele sînt de zece la una ! Ei, va să zică o șansă la fel de bună cu cea pe care o avem la New York cînd mergem cu mașina sau cînd trecem pe lîngă o clădire nouă. Mai bine ia puțină supă acum și las-o pe Sudie să-și vadă de desenul ei, așa ca să-l poată vinde revistei și să cumpere vin de Porto pentru copilașul ei bolnav și cotlete de porc pentru nesățioasa ei persoană.

— Nu-i nici o nevoie să mai iei vin, zise Johnsny, rămînînd cu ochii țintă la fereastră. Uite, mai cade una. Nu, nu mai vreau nici supă. Acum rămîn numai patru. Vreau s-o văd pe ultima căzînd, înainte de a se întuneca. Atunci mă duc și eu.

— Johnsny dragă, zise Sue, aplecîndu-se spre ea, vrei să-mi promiți că ții ochii închiși și că nu privești pe fereastră pînă ce termin eu lucrul ? Trebuie să predau desenele mîine. Am nevoie de lumină, altfel aș lăsa storul jos.

— N-ai putea desena în camera cealaltă ? întrebă Johnsny calm.

— Aș prefera să fiu aici, lîngă tine, zise Sue. De altfel, nu vreau să te tot uiți la frunzele alea nesuferite.

— Să-mi spui de îndată ce ai terminat — zise Johnsny, închizînd ochii și rămînînd albă și nemișcată ca o statuie prăvălită — pentru că vreau să văd cum cade

ultima frunză. Sînt obosită de așteptare. Sînt obosită de gînduri ; doresc să mă liberez de toate legăturile și să mă duc plutind în jos, tot mai în jos, întocmai ca una din aceste sărmane frunze obosite.

— Încearcă să adormi, zise Sue. Trebuie să chem sus pe Behrman ca să-mi pozeze ca model pentru bătrînul minier singuratic. N-o să lipsesc decît un minut. Nu încerca să te miști pînă nu mă întorc !

Bătrînul Behrman era un pictor care locuia la parter, sub apartamentul lor. Era trecut de șaizeci de ani și avea o barbă leit ca a lui Moise al lui Michelangelo. Barba i se încrețea de la capul lui de satir în lungul corpului de spiriduș. Behrman era un ratat în artă. Patruzeci de ani mînuise pensula fără a ajunge măcar să atingă marginea tunicii Amantei sale. Fusesse totdeauna gata să picteze o capodoperă, dar niciodată nu izbutise nici măcar s-o înceapă. Cîțiva ani nu pictase nimic. Afară de — uneori — cîte o mizgălitură pentru întreprinderile comerciale sau de afișaj. Cîștiga puțin servind ca model artiștilor tineri din colonie, care nu puteau plăti un profesionist. Bea gin pînă la exces și tot vorbea de viitoarea sa capodoperă. Altfel, era un bătrîn înfricoșător, care-și bătea teribil joc de blindețea fiecăruia, dar care se considera în același timp un adevărat dulău, menit să le ocrotească pe cele două tinere artiste din atelierul de sus.

Fata îl găsi pe Behrman mirosind tare a gin, în vizuina sa de jos, luminată slab. Într-un colț, pe șevalet, se afla o pînză nelucrată, care așteptase acolo douăzeci și cinci de ani ca să primească prima linie a capodoperei. Sue îi vorbi bătrînului de fantezia lui Johnsy. Se temea că fata, așa, slabă cum era și șubredă, ea însăși ca o frunză, se va duce într-adevăr cînd ușoara ei legătură cu lumea va deveni și mai firavă.

Bătrînul Behrman, cu ochii roșii, lăcrimînd vizibil, își manifestă disprețul și ironia față de asemenea fantezii idioate.

— Was ? ¹ strigă el. Ze mai află oameni be bîmînt cu nebuneala ca să moară din cauza frunzelor care cad

¹ Cum ? (L. germană.)

de be o iederă afurisită ? Eu n-am auzit așa ceva. Nu, nici n-am ză mai bozez în acel brost de sihastru imbecil. De ce lași ca năzdrăvănia asta ză-i între în cab ? Ah, piata miss Johnsy, micuț de ea !

— E foarte bolnavă și slăbită, explică Sue, iar febra a lăsat-o cu o minte bolnăvicioasă și plină de fantezii ciudate. Bine, domnule Behrman, dacă nu ții să pozezi pentru mine, nu insist. Dar să știi că ești un bătrîn oribil, un bătrîn flecar.

— Ești ca oricare femeie, țipă Behrman. Cine zice că nu vreau să bozez ? Hai ! Vin chiar acum cu dumneata. De jumătate de oră tot încerc să-ți spun că sînt disbus să bozez. *Gott !*¹ Aici nu e locul unde o ber-soană așa bună ca miss Johnsy să zacă bolnavă. Într-o bună zi am să bicez o cabodoberă și vom bleca cu toții de aici. *Gott ! Ja, ja !*

Cînd Sue și Behrman urcară, Johnsy dormea. Sue trase storul pînă jos la pervazul ferestrei și făcu semn lui Behrman să intre în camera alăturată. De acolo priviră temători pe fereastră la vrejul de icderă. Apoi se uitară o clipă unul la altul, fără o vorbă. Cădea o ploaie rece, neîntreruptă, amestecată cu zăpadă. Behrman, în vechea lui cămașă albastră, își luă locul, în chip de miner singuratic, pe o căldare răsturnată care închipuia o stîncă.

Cînd Sue se deșteptă a doua zi, după un somn de o oră, Johnsy zăcea cu ochii întunecați, larg deschiși, privind țintă la storul verde, încă netras.

— Ridică-l. Vreau să mă uit afară, porunci ea în șoaptă.

Cu teamă, Sue îi făcu totuși pe voie. Dar, ce să vezi ! După ploaia care se dezlănțuise și după sălbaticele rafale de vînt care nu conținiseră toată noaptea, se mai afla încă pe zidul de cărămidă, o singură frunză de iederă. Era ultima de pe lujer. Tot de culoare verde-închis, lipită de tulpină, dar cu marginile crestate în nuanțele de galben ale distrugerii și putrezirii, ea se ținea cu eroism de o crenguță, la vreo douăzeci de picioare deasupra solului.

¹ Doamne ! (L. germană.)

— E ultima, zise Johnsy. Eram sigură că va cădea în timpul nopții. Am ascultat vîntul. Cade ea azi și odată cu ea o să mor și eu.

— Draga mea, draga mea ! zise Sue aplecîndu-și fața obosită pe pernă, gîndește-te la mine, dacă la tine nu vrei să te gîndești. Eu... ce m-aș face ?

Dar Johnsy nu răspunse. Cel mai stingher lucru din lume e sufletul cînd se pregătește de călătoria lui misterioasă, îndepărtată. Fantezia părea că o stăpînea mai puternic, în timp ce, unul cîte unul, firele care o lega-seră de pămînt și de prietenie se dezlegau.

Ziua se scurgea greu. Și chiar în amurg, fetele mai putură vedea pe zid frunza singuratică de iederă, lipită de tulpina ei. O văzură și mai apoi, o dată cu venirea nopții, cînd vîntul de nord se dezlănțui din nou, în timp ce ploaia răpăia încă în ferestre și picura din streșini.

Cînd se făcu iar lumină destulă, Johnsy cea fără îndurare ceru să se ridice storul.

Frunza de iederă mai era la locul ei !

Johnsy stătu îndelungat s-o privească. Apoi o strigă pe Sue, care se agita cu supa ei de pasăre pusă pe sobița de gaz.

— Sudie, am fost o fată rea, zise Johnsy. Ceva a făcut ca ultima frunză să rămîină la locul ei, ca să-mi arate cît de păcătoasă am fost. E păcat să-ți dorești moartea. Acum poți să-mi aduci puțină supă ; și lapte ; să torni puțin vin tonic în el ; sau mai bine nu ! — adu-mi mai întîi o oglindă, apoi așază în jurul meu cîteva perne, ca să pot șede ridicată și să te văd gătind.

După o oră, spuse :

— Știi ce, Sudie ? Într-o zi sper să pictez golful Neapole !

Medicul veni spre seară, iar Sue găsi un pretext ca să iasă după el în vestibul.

— Șanse egale, zise medicul, strîngînd mîna micuță și tremurîndă a lui Sue. Cu îngrijire bună, vei izbuti. Și acum trebuie să văd un alt caz pe care-l am jos. Behrman, așa-l cheamă, un fel de artist, mi se pare. Tot pneumonie ! E un om bătrîn și slab, iar atacul e

acut. Pentru el nu mai există nici o speranță ; dar tot va fi internat azi la spital, ca să fie îngrijit mai bine.

A doua zi medicul îi spuse lui Sue :

— Fata e în afară de orice pericol. Ai izbutit. Acum, hrană bună și îngrijire, asta-i tot.

Și în după-amiaza aceea, Sue veni la patul în care zăcea Johnsny, împletind mulțumită o foarte albastră și foarte inutilă eșarfă, și-și petrecu brațul cuprinzînd-o cu perne cu tot.

— Am ceva să-ți spun, șoricel alb, zise ea. Domnul Behrman a murit de pneumonie azi la spital. A fost bolnav numai două zile. Portarul l-a găsit în prima zi, dimineata, în camera lui de jos, în plină criză dureroasă și fără nici un ajutor. Pantofii și hainele îi erau cu totul ude și reci ca gheața. Nu și-a putut da seama unde fusese pe o noapte așa de groaznică. Apoi au găsit o lanternă încă aprinsă, o scară care fusese deplasată de la locul ei și cîteva pensule răvășite și minjite cu verde și cu galben, și — uită-te pe fercastră, draga mea, la ultima frunză de iederă de pe zid ! Nu te-ai mirat de ce nu se clatină și nici nu mișcă măcar cînd suflă vîntul ? A, draga mea, asta-i e capodopera lui Behrman ! El a pictat-o acolo, în noaptea cînd a căzut ultima frunză.

O MIE DE DOLARI

— O mie de dolari, repetă avocatul Tolman, pe un ton solemn, și sever. Iată banii.

Ținărul Gillian rîse amuzat, în timp ce punea mîna pe pachetul subțire de bancnote noi a cîte 50 de dolari.

— Este o sumă a dracului de afurisită, explică el avocatului, cu un aer oarecum naiv. Dacă ar fi fost zece mii, ai fi putut pune la cale ceva cu focuri de artificii, ca omul care se respectă. Chiar și cincizeci de dolari nu ți-ar fi dat atîta bătaie de cap.

— Ați auzit cum sună testamentul unchiului dumneavoastră ? continuă avocatul Tolman, pe un ton sec, profesional. Nu știu dacă ați dat destulă atenție detaliilor. Pe unul dintre ele sînt obligat să vi-l amintesc. Vi se cere să ne dați socoteală de modul cum ați întrebuințat această mie de dolari, îndată ce ați cheltuit-o. Se stipulează în testament acest lucru. Am toată încrederea că dumneavoastră vă veți conforma dorințelor răposatului domn Gillian.

— Puteți fi sigur, spuse ținărul pe un ton politic, în ciuda faptului că asta va cere o cheltuială în plus. Poate că va trebui să angajez și un secretar. N-am fost niciodată în stare să fac socoteli.

Gillian o porni spre clubul său. Acolo îl căută pe unul căruia el îi zicea Bătrînul Bryson.

Bătrînul Bryson era un om de vreo patruzeci de ani, calm și retras. Se aciuisse într-un colț, unde citea o carte, iar cînd îl văzu pe Gillian apropiindu-se oftă, lăsă cartea din mînă și-și scoase ochelarii.

— Bătrîne Bryson, trezește-te, zise Gillian. Am să-ți spun o poveste hazlie.

— Aș prefera s-o spui cuiva din sala de biliard, îi răspunse Bryson. Știi cît îmi displac poveștile tale.

— Păi asta-i mai bună decît cele obișnuite, zise Gillian învîrtind între degete o țigară, și-mi face plăcere să-ți-o spun chiar ție. E prea tristă și prea nostimă în același timp, ca să meargă cu ciocănitul bilelor de biliard. Tocmai acum vin de la firma piraiților ălor de turiști ai răposatului meu unchi. Îmi lasă suma rotundă de o mie de dolari. Ce se poate oare face cu o mie de dolari?

— Eu socoteam, zise Bătrînul Bryson — manifestînd cam tot atîta interes cît ar fi manifestat o albină pentru o sticlă de oțet — că averea lui ar fi fost cam de o jumătate de milion.

— Da, aprobă Gillian, bine dispus, și tocmai de aici pornește farsa. Și-a lăsat toată grămada de dubloni¹ unui microb. Adică, parte din ea merge la omul care va descoperi un nou bacil, iar restul la înființarea unui spital care va avea drept scop să-l nimicească. Mai sînt unul sau două legate de nimica toată. Majordomul și intendentul casei primesc cîte un inel cu sigiliu și cîte zece dolari fiecare. Nepotul primește o mie de dolari.

— Totdeauna ai avut o grămadă de bani de cheltuit, observă Bătrînul Bryson.

— Tone... făcu Gillian. Unchiul era zîna din povești, în ceea ce privește alocațiile acordate.

— Mai are și alți moștenitori? întrebă Bătrînul Bryson.

— Nici unul.

Gillian se uită încruntat la țigara lui și lovi nervos în canapeaua tapisată cu piele.

— Există o domnișoară Hayden, al cărei tutore era un unchi al meu și care locuia în casă cu el. Este o ființă liniștită, amatoare de muzică, fata unuia care a

¹ Monede spaniole.

fost destul de ghinionist ca să devină prietenul lui. Am uitat să-ți spun că și ea a fost printre cei vizați de farsa cu inclul-sigiliu și cu cei zece dolari. Aș fi preferat să fiu și eu înglobat în această farsă. Atunci aș fi comandat două sticle de șampanie, i-aș fi dat inelul drept bacșiș chelnerului și aș fi terminat cu povestea asta. Nu face pe grozavul, Bătrîne Bryson, și nu mă jigni. Bătrîne Bryson... spune-mi ce poate face cineva cu o mie de dolari ?

Bătrînul Bryson își șterse ochelarii zîmbind. Iar cînd Bryson zîmbea, Gillian știa că avea de gînd să fie mai sarcastic ca oricînd.

— O mie de dolari, zise el, înseamnă și mult și puțin. Cu ei cineva și-ar putea înjgheba un cămin fericit putîndu-și rîde în barbă pînă și de Rockefeller. Un altul și-ar putea trimite soția în Sud și i-ar salva astfel viața. Cu o mie de dolari ar putea cumpăra lapte proaspăt pentru o sută de copilași, în iunie, iulie și august și ar salva măcar cincizeci dintre ei. Ai putea să contezi pe o jumătate de oră de distracție la faro ¹, într-una dintre galeriile fortificate de artă ². Ar fi suficient pentru educarea unui băiat ambițios. Mi s-a spus că un Corot autentic s-a vîndut cu această sumă ieri, la o licitație. Ai putea să te muți într-un oraș din New Hampshire și să duci cu această sumă o viață onorabilă timp de doi ani. Ai mai putea închiria Madison Square Garden ³ pentru o seară, și ai putea conferenția în fața unui auditoriu asupra situației incerte a profesiei de moștenitor prezumtiv.

— Oamenii te-ar putea iubi, Bătrîne Bryson, zise Gillian, cu oarecare stăpînire de sine, dacă n-ai mai face pe moralistul. Eu atîta te-am întrebat : ce-aș putea face cu o mie de dolari.

— Tu ? zise Bryson cu un rîs prietenos, păi, Bobby Gillian, numai un singur lucru logic ar fi de tine. Să cumperi cu banii ăștia domnișoarei Lotta Lariere un

¹ Joc de cărți.

² Termen argotic pentru tripouri.

³ Grădina scuarului Madison, binecunoscută în New York ca loc de conferințe.

pandantiv cu diamante și apoi să pleci în Idaho și să stă-
rui să fii ținut pe gratis la vreo fermă. Aș fi de părere
să fie neapărat o fermă de oi, căci tocmai oile îmi dis-
plac cel mai mult.

— Îți mulțumesc, răspunse Gillian, ridicându-se. Știam
eu că mă pot bizui pe tine, Bătrîne Bryson. Ai nimerit-o
bine. Vreau să folosesc toți banii dintr-o dată, deoarece
trebuie să dau socoteală de ei și nu-mi place să am de
făcut conturi prea complicate.

Gillian telefonă să-i vină o trăsură și spuse birjarului :

— Intrarea la scena teatrului Columbine !

Domnișoara Lotta Lauriere își corecta înfățișarea
naturală cu ajutorul pufului de pudră, așteptînd să fie
chemată în scenă să joace în fața unei săli arhipline,
cînd cabiniera care o îmbrăca îl anunță pe domnul
Gillian.

— Să intre, zise domnișoara Lauriere. Ia spune,
Bobby, despre ce este vorba ? În două minute intru în
scenă.

— Scutură-ți puțin pudra de pe urechea dreaptă, zise
Gillian în limbajul său malițios. Așa, acu e-n regulă.
N-am nevoie nici de două minute. Ce părere ai de o ba-
gatelă pe linie de pandantive ? Pot să suport trei
zerouri cu cifra unu în cap.

— Oh, bună idee, răspunse cu o voce cîntată dom-
nișoara Lauriere. Dă-mi mănua dreaptă, Adams. Ia
ascultă, Bobby, ai văzut colierul acela pe care l-a purtat
Della Stacey noaptea trecută ? Costă două mii două
sute de dolari la Tiffany ¹. Dar, desigur... Adams, tra-
ge-mi eșarfa puțin mai spre stînga.

— Miss Lauriere, la deschiderea corului, strigă regi-
zorul de culise.

Gillian se retrase îndată și se îndreptă spre trăsura
care-l aștepta.

— Ce-ai face dumneata cu o mie de dolari, dacă
i-ai avea ? îl întrebă el pe birjar.

— Eu ? Aș deschide o cîrciumă, zise birjarul fără a
sta pe gînduri, și cu vocea plină. Cunosc un local de
unde-aș scoate bani cu amîndouă mîinile. Este o clădire

¹ Cunoscut bijutier din New York.

de cărămidă, cu patru etaje, la o răspîntie. Am și studiat-o. La etajul doi, zarafie și fripturi ; etajul trei, fete și domni străini ; etajul patru, jocuri de noroc. Dacă aveți de gînd...

— Oh, nu, zise Gillian, am întrebat numai așa, de curiozitate. Te iau cu ora. Mîă pînă-ți spun eu să oprești.

Opt rînduri de case mai jos pe Broadway, Gillian deschise portiera cu bastonul și coborî. Pe un scăunel, în plin trotuar, stătea un orb și vindea creioane. Gillian se îndreptă spre el și se opri în fața lui.

— Scuză-mă, zise el, te superi dacă te întreb ce-ai face, dacă ai avea o mie de dolari ?

— Dumneavoastră sînteți cel care v-ați dat jos din trăsura care veni acum, nu-i așa ? întrebă orbul.

— Da, cu, răspunse Gillian.

— Aha, înțeleg acum, spuse negustorul de creioane, puteți așadar umbla cu trăsura și pe lumina zilei. Uitați-vă la asta, dacă vreți.

Scoase un carnețel din buzunarul hainei și i-l întinse. Gillian, desfăcîndu-l, văzu că e un carnet de depuneri la bancă. Arăta un credit de 1785 de dolari în favoarea orbului.

Gillian îi dădu înapoi carnetul și se urcă din nou în trăsură.

— Am uitat ceva, zise el. Du-mă la birourile juridice Tolman & Sharp, pe Broadway.

Juristul Tolman se uită la el ostil și nedumerit, prin ochelarii săi cu rama de aur.

— Vă rog să mă iertați, zise Gillian tot bine dispus, îmi dați voie să vă pun o întrebare ? Nu-i nelalocul ei, sper. Unchiul meu a lăsat prin testament și altceva domnișoarei Hayden în afară de faimosul inel și de cei zece dolari ?

— Nimic altceva, răspunse Tolman.

— Vă mulțumesc foarte mult, domnule, zise Gillian și se îndreptă spre trăsură.

Dădu birjarului adresa răposatului său unchi.

În bibliotecă, domnișoara Hayden scria niște scrisori. Era mică, zveltă și îmbrăcată în negru. De la distanță

însă te izbeau ochii ei. Gillian se strecură în odaie cu aerul omului care nu înțelege logica semenilor săi.

— Tocmai vin de la biroul bătrînului Tolman, explică el. S-a uitat prin hîrtille de acolo. A găsit... Gillian căută în memorie un termen juridic... a găsit la testament un codicil sau un post-scriptum sau așa ceva. Se pare că bătrînul a lăsat-o mai moale după ce s-a mai gîndit, și ți-a lăsat o mie de dolari. Veneam încoace și Tolman m-a rugat să-ți aduc banii. Iată-i. Numără-i, să vezi dacă suma este exactă.

Gillian depuse banii pe birou, lingă mîna ei.

Domnișoara Hayden se făcuse albă ca varul.

— Oh, făcu ea, și apoi iar : oh...

Gillian se întoarse pe jumătate și se uită pe fereastră.

— Presupun... zise el cu voce slabă, adică... e sigur, știi că te iubesc.

— Regret, murmură domnișoara Hayden, luînd banii.

— Așadar, nici o nădejde ? întrebă Gillian cu inima împăcată.

— Regret, spuse ea din nou.

— Pot să scriu cîteva rînduri ? întrebă Gillian zîmbind.

Se așeză la masa mare din bibliotecă. Ea îi dădu hîrtie și toc, pe urmă se întoarse la măsura ei.

Gillian rezumă situația cheltuirii celor o mie de dolari în următoarele cuvinte :

„Plătit de imbecilul Robert Gillian, una mie dolari în contul deplinei fericiri datorată de ceruri celei mai bune și celei mai scumpe femei de pe pămînt“.

Gillian introduse cele scrise într-un plic mare, se înclină și-și văzu de drum.

Trăsura lui se opri din nou la birourile lui Tolman & Sharp.

— Am cheltuit mia de dolari, se adresă el, vesel, lui Tolman cel cu ochelarii de aur, și-am venit să dau socoteală de ei, după cum mi-am luat obligația. E o atmosferă de vară în aer, n-aveți impresia asta, domnule Tolman ?

Aruncă un plic alb pe masa avocatului :

— Veți găsi în ei un *modus operandi* al dolarilor cheltuiți.

Fără să atingă plicul, domnul Tolman se duse la ușă și-l chemă pe asociatul său, Sharp. Împreună, explorară cavernele unei case de bani imense. Traseră afară trofeul cercetării lor, un plic mare, sigilat cu ceară. Îl desfăcură, rupînd sigiliile, și începură să-și clatine capetele venerabile la vederea celor descoperite înăuntru. Apoi Tolman vorbi, în calitate de reprezentant al firmei.

— Domnule Gillian, rosti el oficial, la testamentul unchiului dumitale se află un codicil. Ne-a fost încredințat nouă în mod discret, cu instrucțiuni să nu fie deschis decît după ce veți da socoteală de modul cum ați folosit legatul de o mie de dolari. Cum dumneavoastră ați îndeplinit condiția, tovarășul meu și cu mine am citit codicilul. Nu vreau să vă încarc mintea cu frazeologia lui juridică, dar vă voi aduce la cunoștință conținutul :

Dacă din felul în care ați dispus de cei o mie de dolari reies calități care ar fi să merite recompensă, beneficiile dumneavoastră vor spori. Domnul Sharp și cu mine sîntem numiți arbitri și vă asigur că ne vom face datoria cu strictețe, fără părtinire... ba chiar cu largheță. Noi înclinăm în favoarea dumneavoastră, domnule Gillian. Dar să ne întoarcem la litera codicilului. Dacă modul în care ați dispus de bani a fost prudent, înțelept sau altruist, stă în puterea noastră să vă numărăm bonuri în valoare de cincizeci de mii de dolari. Bonurile au fost depuse în mîinile noastre în acest scop. Dar dacă — precum prevede clientul nostru, răposatul Mr. Gillian — ați întrebuințat acești bani cum aveați obiceiul să-i întrebuințați în trecut — citez pe răposatul Mr. Gillian — risipindu-i în mod reprobabil în tovărășia unor oameni de proastă reputație — cei cincizeci de mii dolari vor fi dați fără întîrziere domnișoarei Miriam Hayden, pupila răposatului Mr. Gillian. Acum, domnule Gillian, domnul Sharp și cu mine vom examina conturile dumneavoastră în legătură cu cei o mie de dolari. Le prezentați în scris, mi se pare. Sper că veți avea încredere în decizia noastră.

Domnul Tolman întinse mîna spre plic. Gillian fu nițel mai iute, apucîndu-l. Rupse hîrtia și plicul, pe îndelete, în fișii pe care le băgă în buzunar.

— E-n regulă, zise el zîmbind. Nu-i nevoie să vă mai deranjați. Oricum, conturile astea nu cred că le-ați putea înțelege. Am pierdut la curse mia de dolari. Bună ziua, domnilor.

Tolman și Sharp dădură din cap cu amărăciune, privind-se unul pe altul, cînd Gillian ieși, mai ales că-l auziră fluierînd vesel în hol, în timp ce aștepta liftul.

1908

CVADRATURA CERCULUI

Cu riscul de a vă plictisi, trebuie să încep această zguduitoare povestire cu o introducere despre geometrie.

Natura se mișcă în cercuri ; arta, în linii drepte. Ceea ce-i natural e rotund ; artificialul e făcut din unghiuri. Cel care se rătăcește pe un câmp acoperit cu zăpadă necălcată, fără să-și dea seama face ochouri în cercuri perfecte ; picioarele lui de citadin, înstrăinate de natură din pricina străzilor și a dușumelelor care fac unghiuri drepte, îl poartă întotdeauna departe de sine.

Ochii rotunzi ai copiilor simbolizează nevinovăția ; linia îngustă a pleoapelor întredeschise printre care se strecoară o privire cochetă este o dovadă a amestecului brutal al artificiului. Buzele drepte sînt un semn al vicleniei conștiente ; în schimb, cine oare n-a citit pe buzele rotunjite în așteptarea sărutului nevinovat poezia cea mai spontană a naturii ?

Frumusețea simbolizează natura în culmea perfecțiunii ; atributul ei cel mai de seamă este forma circulară. Priviți luna plină, fermecătorul glob de aur, priviți cupolele splendidelor temple, plăcinta cu afine, verigheta, arena cercului, „ring“-ul¹ sunător de chemare a ospătarului și „round“-ul² la băutură.

¹⁻² Jocuri de cuvinte care nu-și găsesc corespondent în românește. „Ring“ înseamnă în englezește atât *inel* cît și *sonerie* sau *chemare cu clopoțelul*, iar „round“ înseamnă *rotund* și *rundă* sau *rînd* de băuturi.

Pe de altă parte, liniile drepte dovedesc că natura a fost abătută de la căile ei. Închipuiți-vă cingătoarea Venerei¹ prefăcută într-un plastron scrobît !

Cînd am început să ne mișcăm în linii drepte și să cotim după colțuri ascuțite a început și firea noastră să se schimbe. Concluzia este că natura, fiind mai adaptabilă decît arta, caută să se conformeze regulilor mai rigide ale acesteia. Rezultatul este adesea un produs bizar, de exemplu : o crizantemă premiată, un *whisky* făcut din spirt de lemn², un Missouri republican³, o conopidă gratinată și un newyorkez.

Natura își pierde influența, cel mai repede, în orașele mari. Cauza este de ordin geometric, nu moral. Liniile drepte ale străzilor și ale arhitecturii unui astfel de oraș, rectangularitatea legilor și a moravurilor sale, pavajele trase cu rigla, regulile aspre, dure, apăsătoare, inflexibile ale întregului său mod de trai — chiar și ale distracțiilor și sporturilor — nu sînt decît expresia rece și sfidătoare a disprețului pentru linia curbă a naturii.

Ca atare, se poate spune că orașele mari au rezolvat problema cvadraturii cercului. Se mai poate adăuga că această introducere matematică este premergătoare relatării destinului unei dușmăanii din Kentucky, importate într-un oraș care are obiceiul să facă așa fel ca produsele importate să se modeleze după ascuțiturile lui.

Dușmănia de carc e vorba s-a dezlănțuit în munții Cumberland între familia Folwell și familia Harkness. Prima victimă a vendetei de producție indigenă a fost un cîine al lui Bill Harkness, cu care acesta se ducea la vînătoare de opossum. Familia Harkness a reparat această pierdere îngrozitoare „curățînd“ pe șeful clanului Folwell. Membrii acestuia nu i-au lăsat prea mult să aștepte riposta lor. Și-au uns puștile așa-numite veve-

¹ Animal marin inferior (cestus veneris) de formă lunguiată și turtită, semănînd cu un brîu.

² Adevăratul whisky se face prin distilarea cerealelor, pe cînd spirtul de lemn este alcoolul metilic, dăunător sănătății.

³ Missouri, singurul stat din nordul S.U.A. în care sclavia era tolerată și după admiterea sa în Uniune, a devenit ulterior adept al partidului republican, din care a făcut parte și Lincoln, campionul luptei pentru desființarea sclaviei.

rițe¹ și au rinduit astfel lucrurile încît Bill Harkness s-o ia pe urma ciinelui său și să se ducă într-un loc unde oposumii cad din copaci fără să dai nici o lovitură cu seurea².

Dușmănia a fost în floare timp de patruzeci de ani. Membrii familiei Harkness erau împușcați la plug, prin fereastră, la lumina lămpii, în drum pe cînd se întorceau de la adunările religioase în aer liber, în somn, treji sau altminteri, cite unul sau în grupuri de familie, pe pregătite și pe nepregătite. Ramurile arborelui genealogic al Folwellilor erau retezate în același chip, după regulile întocmite și adoptate de tradiția locului.

Azi așa, mîine așa, pînă în ceie din urmă din această smulgere a copacului n-a mai rămas decît cite un singur membru al fiecăreia dintre aceste familii. Și atunci, Cal Harkness, făcînd probabil socoteala că dacă disputa ar continua tot așa, dușmănia ar fi să capete un aspect prea personal, a dispărut pe neașteptate din ținutul Cumberland, care a respirat ușurat; fugi de brațul răzbunător al lui Sam, ultimul Folwell care mai rămăsese ca să-i țină piept.

După un an, Sam Folwell află că dușmanul ereditar încă nesuprimat se stabilise în New York. Sam întoarse cu gura în jos cazanul cel mare de rufe, din curte, răzui puțină funingine de pe fund pe care o amestecă cu untură și-și lustrui cizmele cu compoziția rezultată. Își puse costumul de gata, de culoare cafenie și vopsit în negru, o cămașă albă și un guler și îndesă într-un sac ceva lenjerie de spartan. Își luă pușca „veveriță” din cui, dar o puse la loc, oftînd. Oricît de moral și de admisibil ar fi acest obicei în munții Cumberland, s-ar putea ca New Yorkul să nu înghită ținuta lui de veverițar printre zgîrie-norii de pe Broadway. Un revolver Colt, vechi dar de nădejde, pe care-l dezgropase din sertarul unui birou, părea că se proclamă arma cea mai faină atunci cînd e vorba de

¹ Pușcă de calibru mic, numită astfel în deridere, introdusă în America pe la 1700.

² Cînd sînt urmărite de cîini, aceste animale se urcă în copaci de unde sînt date jos lovind cu seurea la rădăcina lor. Aici, aluzie la împușcarea lui Bill Harkness.

aventuri și de răzbunare în metropolă. Sam îl vîri în sac, alături de un cuțit de vînătoare în teacă de piele. În timp ce pornea călare pe un catir spre gara din vale, ultimul Folwell se întoarse în șa privind încruntat spre micul mănunchi de scînduri groase de brad alb, din pîlcul de ienuperi care punctase locul unde se aflau îngropați morții neamului Folwell.

Sam Folwell ajunsese la New York în timpul nopții. Mișcîndu-se și trăind în cercurile libere ale naturii, el nu observă unghiurile formidabile, nemiloase, ireductibile și feroase ale marelui oraș, care pîndeau din întuneric ca să se închidă în jurul rotunjimii inimii și creierului său și să-l modeleze potrivit formei milioane-lor lui de victime, toate turnate în tipare noi. Un birjar îl culese din vîrtejul străzii, așa cum Sam însuși adesea smulgea o nucă dintr-un străt de frunze vestede doborîte de vîntul de toamnă, și-l cără la iuțeală la un hotel pe măsura cizmelor și sacului său de pînză.

A doua zi de dimineață, ultimul Folwell își făcu apariția în orașul care-l adăpostea pe ultimul Harkness. Coltul era vîrit sub haină și legat cu o curea îngustă de piele, iar cuțitul de vînătoare i se legăna pe coaste, cu minierul la două degete sub gulerul hainei. Atîta știa de Cal Harkness, că făcea pe vizitiul pe un camion, undeva în orașul acela, și că el, Sam Folwell, descinsese acolo ca să-i facă de petrecanie. Iar în momentul cînd pășea pe trotuar, vedea roșu înaintea ochilor și ura ațîtată de vechea dușmănie îl mușca de inimă.

Larma bulevardelor din centru îl atrase într-acolo. Se aștepta parcă să-l vadă pe Cal, ivindu-se pe stradă în cămașă, cu o găleată și un bici în mînă, așa cum l-ar fi văzut în Frankfort sau în Laurel City. Trecuse însă o oră și Cal nu se arăta. Poate că aștepta într-o ascunzătoare, gata să-l împuște din dosul unei uși ori de la o fereastră. Cîtva timp, Sam fu cu ochii în patru; se uită la toate ușile și la toate ferestrele.

Pe la amiază, orașul se plictisise jucîndu-se cu el de-a șoarecele și pisica și-l strivi deodată între liniile sale rigide.

Sam Folwell se găsea tocmai în locul unde arterele mari ale orașului se întretaie în unghiuri drepte. Își

azvîrli privirea în cele patru direcții și văzu lumea ieșită de pe orbita ei și redusă, cu bolobocul și panglica unui topometru închipuit, la un plan cu muchii și cu colțuri. Tot ce era viu se agita pe șine, pe făgașe, după un anumit sistem. între anumite limite și în chip mecanic. Rădăcina vieții era rădăcina cubică; suprafața existenței era suprafața la pătrat. Oamenii treceau pe lîngă el aidoma unui șuvoi de rînduri drepte; zgomote și pocnituri asurzitoare îl năuciră.

Sam se rezemă de colțul ascuțit al unei clădiri de piatră. Treceau pe lîngă el mii și mii de chipuri, dar nici unul măcar nu se întorcea înspre el. Îl cuprinse deodată o teamă prostească, aceea că ar fi murit și ar fi devenit nălucă și că de aceea nu putea fi văzut. Și atunci se simți cu totul însingurat și părăsit în acest oraș.

Un tip gras se desprinse din șuvoiul de oameni și se opri la distanță de cîțiva pași de el, în așteptarea tramvaiului. Sam se apropie tiptil de el și-i strigă în ureche, ca să acopere gălăgia de pe stradă :

— Porcii lui alde Rankins erau grei, nu glumă, față de ai noștri, da' jirul prin partea locului este, o-ho-ho, mai grozav decît pe la...

Omul cel gras se depărtă discret și cumpără niște castane coapte, ca să-și ascundă spaima.

Sam Folwell simți nevoia unei picături de whisky. Peste drum văzu niște oameni intrînd și ieșind pe niște uși batante. Din cînd în cînd se zărea, prin deschizătura ușilor, un bar sclipitor cu podoabele lui metalice. Omul setos de răzbunare trecu strada și dădu și el să intre. Arta eliminase și de aici obișnuitul cerc. Mina lui Sam nu găsi nici un mîner rotund, ea aluneca zadarnic pe o placă dreptunghiulară de alamă și pe lemnul de stejar lustruit, fără să dea de ceva, măcar cît o gămălie de ac, pe care să-l poată apuca cu degetele.

Descumpănit, roșu la față, amărît, se depărtă de ușă și se așează pe o treaptă. O nua de salcîm îi mîngîia șalele.

— Hai, circulă ! îi spusese polițistul. Destul ai cășcat gura pe-aici.

La colțul străzii, un fluierat strident răsună în urechile lui Sam. Se răsuci pe călcâie și văzu un ticălos cu sprâncene negre încruntându-se la el pe deasupra unei grămezi de alune de pe o mașină care scotea aburi. Dădu să traverseze strada, dar ceva enorm, gonind fără catîri, mugind cu glas de taur și lăsând în urmă un miros de lampă care fumegă, trecu vijiind, aproape atingându-i genunchii. Un birjar îl izbi cu butucul roții și-l lămură că vorbele plăcute au fost inventate pentru alte împrejurări. Un șofer sună ca un desperat din clopoțel și, o dată în viața lui, fu și el de aceeași părere cu birjarul. O doamnă voluminoasă, gătită cu o bluză de mătase „șanjantă“, îi dăde un ghiont în spinare și un vânzător de ziare îl bombardă cu coji de banane zicându-și în gând: „Înui pare rău, dar dacă m-ar vedea cineva că scap ocazia, ce-ar zice?“

După ce-și termină treaba pe ziua aceea și-și băgă camionul sub șopron, Cal Harkness coti pe după muchia ascuțită a unei clădiri pe care, cu obraznicia lor, arhitecții o construiseră după modelul unei mașini de ras. În mulțimea de oameni care treceau grăbiți, ochiul său descoperi, la trei metri distanță, pe dușmanul sîngeros și necruțător, care mai supraviețuia — dușmanul neamului său.

Se opri brusc și șovăi o clipă, nefiind înarmat și luat cu totul pe neașteptate. Dar ochiul ager de muntean al lui Sam Folwell îl descoperise la rîndul său.

O săritură-fulger, o undă în șuvoiul de trecători și deodată se auzi vocea lui Sam urlînd:

— Sal'tare, Cal! Mă bucur al dracului că te văd.

Și pe Broadway — colț cu Fifth Avenue și cu 23-rd Street — dușmanii de moarte din Cumberland își strînseseră cu putere mîna.

PROFILUL FERMECAT

Calife există puține. Femeile sînt Șeherazade prin naștere, prin predilecție, prin instinct și dispoziția coardelor lor vocale. Cele o mie și una de povești sînt povestite în fiecare zi de sute de mii de fiice de viziri sultanilor lor. Doar coarda de arc¹ le poate veni de hac, dacă nu deschid bine ochii.

Am auzit, totuși, o poveste cu o doamnă Calif. Nu e chiar o poveste din „O mie și una de nopți“, din cauză că în ea o găsim și pe Cenușăreasa, care în altă epocă și în altă țară mînuia cu dibăcie cîrpa de șters vase. Așa că, dacă nu vă deranjează niște date atît de în-cîlcite (care s-ar părea că ar voi să-i dea un iz oriental) pînă la urmă o să ne înțelegem.

În New York există un hotel vechi, vechi de tot. Ați văzut prin reviste gravuri reprezentînd acest hotel. A fost clădit — stați puțin! — într-o vreme cînd dincolo de strada 14 nu exista nimic, afară de vechiul drum bătătorit de Pieile Roșii, care ducea la Boston și la biroul lui Hammerstein. Peste puțin timp, acest han va fi dărîmat. Și cînd pereții săi solizi vor fi la pămînt, iar cărămizile vor durui în jos pe jgheaburile înclinate, mari grupuri de cetățeni se vor aduna pe la colțuri să deplîngă distrugerea acestui semn de hotar vechi și iubit. Mîndria civică se afirmă puternic în

¹ Aluzie la coarda de arc cu care erau sugrumate nevestele necredincioase ale sultanului.

New Bagdad ; iar cel care va plinge cu șiroaie¹ mai mari de lacrimi și se va ridica mai tare împotriva iconoclaștilor va fi omul de obîrșie din Terre Haute¹ ale cărui cele mai scumpe amintiri despre vechiul hotel se mărginesc la faptul că în 1873 a fost dat afară de la prînzul gratuit care se servea acolo pentru nevoiași.

Acesta era hotelul la care trăgea totdeauna doamna Maggie Brown. Doamna Brown era o femeie osoasă, de vreo 60 de ani, îmbrăcată în negrul cel mai decorat posibil și purtînd o geantă făcută, pe cît se pare, din pielea unui animal care trăise pe vremea lui Adam și căruia acesta îi dăduse numele de aligator. Ea reținea totdeauna un salonaș și un dormitor la ultimul etaj al hotelului, plătind o chirie de doi dolari pe zi. Și ori de cîte ori se afla la hotel, veneau zilnic și grăbiți în vizită o mulțime de bărbați cu fețe colțuroase, cu aerul preocupat, avînd disponibile doar cîteva secunde. Căci se zvonea că Maggie Brown este a treia dintre cele mai bogate femei de pe glob ; iar acei domni atît de atenți nu erau decît cei mai bogați agenți de bursă și oameni de afaceri din oraș, veniți să solicite niște fleacuri de împrumuturi de cinci-șase milioane de dolari de la bătrîna doamnă în negru cu poșeta ei preistorică.

Stenografa și dactilografa hotelului Acropolis (na ! că mi-a scăpat numele !) era domnișoara Ida Bates. Era așa, ca o sculptură clasică ce ne-ar fi rămas de la greci. N-avea nici cel mai mic defect în înfățișarea ei. Un om de modă veche, încercînd să aducă laude unei doamne, spunea despre ea : „Faptul de a o iubi făcea cît o adevărată educație liberală“. În adevăr, simplul fapt de a-ți plimba privirea pe părul negru și pe bluza imaculată a domnișoarei Bates echivala cu un curs complet prin corespondență. Uneori îmi bătea cîte ceva la mașină și, deoarece refuza să ia banii cu anticipație, ajunsese să mă considere oarecum ca prieten și protejat. Era amabilitatea și bunătatea personificată ; și nici măcar un voiajor comercial care

¹ Localizare a numelui New Yorkului.

plasa alb de plumb sau un importator de blănuri nu ar fi îndrăznit vreodată să depășească limitele bunecuvienței, în prezența ei. Tot personalul hotelului Acropolis, de la proprietarul însuși, care locuia la Viena, pînă la portarul-șef, care era ținut la pat de șaisprezece ani, s-ar fi năpustit într-o clipă să-i ia apărarea.

Intr-o zi, trecînd pe lingă micul *sanctum Remingtonium*¹ al domnișoarei Bates, în locul ei observai ceva cu părul negru — fără îndoială, o persoană — apăsînd cu putere, cu fiecare deget arătător pe clapele mașinii. Meditînd asupra caracterului schimbător al lucrurilor omenești, îmi continuai drumul. A doua zi plecai în concediu pe două săptămîni. Cînd mă întorsei, dădui pe la Acropolis și, plimbîndu-mă prin holul hotelului, o zării pe domnișoara Bates, neschimbată, cu profilul ei elen, blîndă și fără cusur ca totdeauna, punînd tocmai capacul la mașina de scris. Era ora de închidere; dar ea mă rugă să stau cîteva minute pe scaunul care servea celor ce îi dictau. Domnișoara Bates explică lipsa ei și revenirea la hotelul Acropolis în cuvinte identice sau asemănătoare cu cele ce urmează:

— Ei, Omule, cum merge cu compunerea nuvelelor?

— Cu destulă continuitate, răspunsei eu. De publicat se publică aproape tot atît de regulat pe cît le și scriu.

— Păcat, spuse ea. Principalul, la o nuvelă, e să fie bătută corect la mașină. Mi-ai simțit lipsa, nu-i așa?

— Nimeni, spusei, din cîte dactilografe am cunoscut, nu știe ca dumneata să pună la locul lor cataramele de la centuri, punctele și virgulele, pasagerii hotelului și acele de păr. Dar ai fost și dumneata plecată. Zilele trecute am văzut în locul dumată un pachet care tot timpul sughea peptonă cu mentă.

— Tocmai voiam să-ți vorbesc despre asta, zise domnișoara Bates, dacă nu mă întrerupeai.

Desigur, ai auzit de Maggie Brown care trage la acest hotel. Ei bine, află că femeia asta are o avere de patruzeci de milioane de dolari. Ea locuiește în

¹ În loc de *sanctum sanctorum*, sfînta sfîntelor, adică locul cel mai sfînt: Remington este o marcă de mașini de scris.

Jersey¹ într-un apartament pentru care plătește o chirie de zece dolari. Are totdeauna la dispoziție mai mulți bani în numerar decît cinci oameni de afaceri candidați la postul de vicepreședinte, la un loc. Nu știu dacă îi ține la ciorap sau nu, dar știu că se bucură de mare popularitate în acel cartier al orașului unde se practică cultul vițelului de aur. Ei bine, acum vreo două săptămîni, doamna Brown se oprește la ușa biroului meu și-și holbează ochii la mine timp de vreo zece minute. Eu stam întoarsă cu umărul în direcția ei, bătînd în mai multe exemplare o ofertă de mină de aramă, pentru un bătrîn, un om de treabă din Tonopan². Dar eu văd totdeauna ce se petrece în jurul meu. Chiar cînd sînt tare ocupată cu scrisul, văd lucrurile prin pieptenii de pe tîmple și pot lăsa un nasture descheiat la sutien, în spate, ca să văd cîc ar fi înapoia mea. Nu mă uit în jurul meu din cauză că realizez între optsprezece și douăzeci de dolari pe săptămîină și nu am nevoie să mă uit.

În seara aceea, la ora cînd lăsam lucrul, doamna Brown trimite după mine să mă duc sus, în apartamentul ei. Mă așteptam să mă pună să bat la mașină vreo două mii de cuvinte pe niște bilete la ordin³, acte de ipotecă sau contracte, cu perspectiva unui bacșiș de zece cenți; m-am dus totuși. Ei bine, Omule, am fost neînchipuit de surprinsă. Bătrîna Maggie Brown se umăzise.

„Copila mea, îmi spuse, ești cea mai frumoasă ființă pe care am văzut-o în viața mea. Aș vrea să te lași de meserie și să vii să locuiești cu mine. Eu nu am pe nimeni pe lume, adăugă ea, în afară de bărbatu-meu și de un fiu sau doi, însă nu întretin relații cu nici unul dintre ei. Ei sînt o sarcină prea apăsătoare pentru o femeie care muncește din greu. Aș vrea să devii un fel

¹ Jersey City, mare oraș situat pe malul rîului Hudson, în fața New Yorkului.

² Tîrgușor din statul Nevada, S.U.A., unde se găsesc mine de aur și de cupru.

³ Angajament scris de a plăti la o anumită dată, unei anumite persoane sau purtătorului, o sumă împrumutată. Termen comercial.

de fiică a mea. Se spune că aş fi zgîrcită şi meschină, iar gazetele scriu tot felul de minciuni că mi-aş găti şi mi-aş spăla rufele singură. Minciuni, continuă ea. Dau rufele afară la spălat, exceptînd batistele, ciorapii, ju-poanele, gulerele şi alte lucruri de-astea mai uşoare. Am patruzeci de milioane de dolari în numerar, acţiuni sau obligaţii, care se pot negocia ca Standard Oil-ul, preferenţiale ¹, la un bazar de binefacere organizat de biserică ². Nu sînt, de fapt, decît o biată bătrînă părăsită ; şi simt nevoia să am pe cineva lîngă mine. Dumnezeu eşti cea mai frumoasă fiinţă omenească pe care am întîlnit-o vreodată, repetă ea. Vrei să vii să locuieşti cu mine ? Am să le arăt eu dacă pot cheltui bani sau nu !“

— La spune, Omule, ce-ai fi făcut dumneata în locul meu ? Desigur, am primit. Şi, ca să-ţi spun adevărul, bătrîna Maggie începuse să-mi devină simpatică. Nu că m-aş fi gîndit la cele patruzeci de milioane de dolari şi la ce-ar putea face ea pentru mine. Mă afluam şi eu cam singură pe lume. Tot omul trebuie să aibă pe cineva căruia să i se plîngă că are un junghi în umărul stîng, sau că pantofii de lac, odată ce-au început să plesnească, se duc de rîpă cu-atîta iuţală. Şi nu poţi pâlăvrăgi de-alde astea cu bărbaţii pe care-i întîlneşti în hoteluri şi care atît aşteaptă ca să intre mai adînc în vorbă.

Aşadar, mi-am părăsit slujba de la hotel şi-am plecat cu doamna Brown. Aveam impresia că-i căzusem cu tronc. Se uita la mine ore întregi cînd şedeam pe scaun, citeam sau răsfoiam vreo revistă.

O întreb odată : „Vă aduc aminte de vreo rudă sau de vreo prietenă din copilărie decedată, doamna Brown ? Am observat că din cînd în cînd mă supuneţi la un examen destul de stăruitor.“

„Semeni la chip, zice, leit cu o prietenă scumpă de-a mea — cea mai bună pe care am avut-o vreodată. Dar pe tine, copila mea, te iubesc şi pentru propria ta persoană“, preciză apoi.

¹ Acţiunile preferenţiale se bucură de avantajul că dividendele lor se plătesc înaintea altor acţiuni.

² În S.U.A. bazarele de binefacere se fac de către biserici, la anumite sărbători.

La spune, Omule, ce crezi dumneata că a făcut ? S-a destins ca o ondulație Marcel¹ după ce te-ai scăldat în mare la Coney Island. M-a dus la o croitoreasă clasa-ntii și i-a dat *à la carte*² ca să mă aranjeze, fie cît o fi să coste. De altfel, comanda era urgentă. „Madame“ a încuiat ușa din față și le-a pus pe toate fetele la lucru.

Apoi ne-am mutat la — unde zici ? — nu ; mai gîndește-te puțin... ai ghicit : la hotelul Bonton. Ni se rezervase un apartament de șase camere și costa 100 de dolari pe zi. Am văzut cu ochii mei nota de plată. Începusem s-o iubesc pe bătrîna doamnă.

Și apoi, Omule, cînd au început să curgă toaletele... ce să-ți mai vorbească de ele ? Nici n-ai putea să înțelegi. Acum îi spuneam „tanti Maggie“. Cu siguranță, ai citit basmul cu Cenușăreasa. Ei bine, ceea ce a spus Cenușăreasa cînd prințul i-a lunecat în picior pantoful numărul 32 e o poveste palidă față de ceea ce mi-am spus eu.

Apoi tanti Maggie mi-a spus că o să dea la hotelul Bonton în cinstea mea un banchet pentru intrarea mea în lume — banchet care o să-i facă să moară de invidie pe Van³-ii tuturor vechilor familii olandeze de pe Fifth Avenue⁴.

„Mi-am mai făcut o dată debutul în societate, tanti Maggie, îi spusei eu. Dar am să mi-l mai fac o dată. Numaî că, știi, zic, acesta este unul dintre cele mai elegante hoteluri din oraș. Apoi, să mă ierți că ți-o spun, e greu să aduni un buchet de notabilități fără o pregătire prealabilă.“

„Nu-ți face griji despre asta, copila mea, mi-a răspuns tanti Maggie. Eu nu trimit invitații, eu dau ordine.

¹ Coafură cu ondulații adînci făcute cu un fier special, inventat de coaforul parizian Marcel pe la începutul acestui secol.

² Confuzie cu expresia franceză *carte blanche*, care înseamnă „mîna liberă“.

³ „Van“ este particula de noblețe care precede numele olandezilor. Primii coloniști ai New Yorkului, care pe atunci se numea New Amsterdam, au încă numeroși descendenți în acest oraș.

⁴ Principalul bulevard din New York, pe care se găsesc magazine de lux și locuințele oamenilor bogați.

O să am cincizeci de oaspeți care n-ar putea fi întruniți la vreo altă recepție decât dacă ar fi dată de regele Eduard¹ sau de William Travers Jerome². Oameni sînt și ci, desigur, și toți îmi datorează ori au de gînd să-mi datoreze bani. Dintre soțiile lor unele poate nu vor veni, dar vor veni destule.”

Ce să spun, păcat că n-ai putut lua parte și dumneata la banchetul ăla. Serviciul de masă era numai în aur și în cristal. Erau de față vreo patruzeci de domni și opt doamne, în afară de tanti Maggie și de mine. A treia dintre bogătașele lumii nu mai era de recunoscut. Purta o rochie nouă de mătase neagră, cu atîtea garnituri de mărgele și de fireturi, încît suna exact ca o ploaie cu grindină, așa cum am auzit una o dată, cînd mi-am petrecut toată noaptea la o fată care locuia într-o odăiță la mansardă.

Dar rochia mea !... Ascultă, Omule, ce să mai lungesc vorba ! Era toată numai dantelă de mînă, bineînțeles pe-acolo pe unde aducea a rochie — și costase 300 de dolari. Am văzut factura. Toți bărbații aveau chelii sau favoriți albi și întrețineau un schimb neîntrerupt de replici spirituale despre 3 la sută, despre Bryan³ și despre recolta de bumbac.

La stînga mea ședea un ceva⁴, care vorbea ca un bancher, iar la dreapta aveam pe un tînăr care afirma că e artist desenator la o gazetă. Era singurul... ia te uită, ce era să-ți spun !

După ce s-a terminat masa. doamna Brown și cu mine ne-am dus sus, în apartament. Cu mare greutate ne-am croit drum prin gloata de reporteri care ne așteptau pe toate culoarele hotelului. Țasta e unul dintre dezavantajele banilor. Ascultă, nu cunoști cumva un pictor, desenator de gazetă, care se numește Lathrop — un bărbat înalt, cu ochi frumoși și care vorbește cît se

¹ Eduard al VII-lea al Angliei.

² Avocat, luptător contra jocurilor de noroc și a corupției politice (1859—1934).

³ William Jennings Bryan, poreclit *The Commoner* (omul din popor), om politic american (1860—1925).

⁴ Intenționat în loc de „cineva“, pentru a marca lipsa de personalitate a insului.

poate de plăcut ? Nu, nu-mi aduc aminte la ce gazetă lucrează. Ei, lasă, nu-i nimic !

Cum ajunserăm sus, doamna Brown telefonă să i se aducă imediat nota de plată. I s-a adus ; se ridică la 600 de dolari. Și eu am văzut-o. Tanti Maggie pur și simplu a leșinat. Am întins-o pe o canapea și i-am deschiat rochia ținută în mărele.

„Copila mea, șopti ea, cînd își veni în fire, ce fuse asta ? Mărirea chiriei, sau un impozit pe venit ?“

„Doar o modestă masă, replica eu. Nu trebuie să te tulburi pentru atîta lucru... a, nimic mai mult decît o picătură în biroul clandestin de afaceri de bursă¹. Ridică-te numai și iată aici... un aviz care te deposează de o sumă, dacă n-o fi și altceva.“

Ascultă, Omule, știi ce-a făcut atuncea tanti Maggie ? Un act de adevărată lașitate : m-a transportat din acel hotel Bonton a doua zi de dimineață la ora nouă. Ne-am mutat înar-o casă cu camere mobilate, în partea de jos a cartierului West Side. A închiriat o cameră cu apă, la etajul de dedesubt și luminează la etajul de deasupra. După mutare, tot ce puteai vedea în cameră erau niște rochii noi, elegante care costaseră 1500 de dolari și o mașină de gătit, cu gaze, cu un singur ochi.

Tanti Maggie trecuse printr-un atac subit de extravagă. Cred că oricine are dreptul să-și facă cheful, o dată în viață. Bărbatul își cheltuiește banii pe băutură, iar femeia se ametește cu rochii. Darămite cînd ai patruzeci de milioane de dolari !... Ce zici ? Aș fi vrut să am o fotografie... dar, fiindcă veni vorba de fotografii, ai întîlnit vreodată un pictor, desenator de gazetă, cu numele de Lathrop — unul înalt — ah, te-am mai întrebat, nu-i așa ? A fost foarte amabil cu mine la masă. Îmi plăcea glasul lui. Și-a închipuit probabil că aveam să moștenesc o parte din banii lui tanti Maggie.

Ce să spun, Omule, trei zile de simplă gospodărie ca aceea mi-a fost de-ajuns. Tanti Maggie era cît se poate

¹ *Birou clandestin, birou-găleată.* Joc de cuvinte intraductibil. Un birou-găleată este în America un birou unde se joacă la bursă fără a se vinde sau cumpăra realmente efecte sau mărfuri. Aceste tranzacții sînt considerate ca jocuri de noroc ilegale.

de dragăstoasă cu mine. Nu mă mai pierdea din ochi. Dar, trebuie să-ți spun, de fapt, era o zgîrie-brînză cum nu s-a mai pomenit. Își impusese să nu cheltuiască mai mult de 75 de cenți pe zi. Ne găteam singure mîncarea, în cameră. Cu ce mă alesesem așadar ? Cu rochii croite după ultimul jurnal, care costaseră o mie de dolari, și cu tururi de forță la o mașină de gătit cu un singur ochi.

Ce mai vorbă, a treia zi mi-am și luat tălpășița. Nu puteam răbda să tot încropesc o tocană de rinichi de 15 cenți, purtînd în același timp un capot de 150 de dolari, cu „entre-deux“-uri din dantelă de Valenciennes. Așadar, mă dusei la toaletă și mă îmbrăcai cu cea mai ieftină rochie dintre cele pe care mi le cumpărase doamna Brown — asta chiar pe care o port și acum ; nu-i rea pentru 75 de dolari, nu-i așa ? Lăsasem toate rochiile mele la soră-mea, în Brooklyn¹.

Doamnă Brown, fostă „tanti Maggie“, îi spusei, am de gînd să-mi iau tălpășița, în așa fel și în așa direcție, încît în timpul cel mai scurt posibil locuința asta să rămînă hăt, departe în urma mea. Eu nu mă închin banilor, adăugai, și sînt unele lucruri pe care nu pot să le suport. L-aș putea suporta pe monstrul fabulos despre care am citit undeva că înfulecă păsări fripte fierbinți și înghite sticle reci pe nerăsuflete. Însă nu pe cineva care-și calcă în mod laș cuvîntul. Se spune că ai patruzeci de milioane de dolari... Ei bine, n-ai decît să rămii cu ei. Și cînd mă gîndesc că începuseși să-mi fii simpatică, zic.

Și, ce să vezi, răposata tanti Maggie se tulbură pînă într-atît cît să-i curgă lacrimile șiroaie. Promise să ne mutăm într-o cameră elegantă, cu mașină de gătit cu două ochiuri și cu apă la robinet.

„Am cheltuit o groază de bani, copila mea, spuse. Va trebui cîtva timp să facem economie. Ești cea mai frumoasă creatură care mi-a căzut vreodată sub ochi, zise, și nu vreau cu nici un preț să mă părăsești.“

Cum mă vezi și cum te văd, m-am repezit la hotelul Acropolis, am solicitat vechiul meu post și l-am obținut. Cum spuneai că merge cu nuvelele ? Știu că ai pierdut

¹ Unul dintre cartierele New Yorkului.

din cauză că n-am fost eu să ți le bat la mașină. Le publici vreodată cu ilustrații ? Apropo, nu cumva cunoști un pictor, desenator de gazetă... mă ia gura pe dinainte ! Știu că te-am mai întrebat. La ce gazetă o fi lucrînd ? E curios, dar eu gîndeam că el nu se gîndea la banii la care s-ar fi putut gîndi că mă gîndeam că îi voi căpăta de la bătrîna Maggie Brown. Dacă aş cunoaște cîțiva directori de gazete, i-aș...

Dincolo de ușa răsunară niște pași domoli. Ida Bates văzu prin pieptenele de la ceafă cine era. Observai cum această statuie perfectă se animează, se îmbujorează — minune de care am avut parte numai eu și cu Pigmalion.

— Ai să mă scuzi ? mi se adresă fata, devenind o solicitantă adorabilă. E... e domnul Lathrop. Mă întreb, într-adevăr, să fi fost pentru bani ?... Mă întreb dacă, în definitiv, el...

Bineînțeles, am fost invitatul lor la nuntă. După ceremonie l-am tras pe Lathrop deoparte.

— Dumneata, care ești un artist, îi șoptii, nu ți-ai pus întrebarea de ce Maggie Brown a prins o simpatie atît de puternică pentru domnișoara Bates — adică fostă Bates ? Atunci să te lămuresc eu.

Mireasa purta o rochie simplă albă, drapată frumos în felul costumelor grecilor antici. Luai cîteva frunze dintr-o jerbă de flori din salonaș și făcui cu ele o coro-niță cu care încinsei părul castaniu, lucios, al doamnei Lathrop, născută Bates, și o pusei să se întoarcă cu profilul spre soțul ei.

— Ei, drăcie ! făcu el. Nu-i izbitor cum capul Idei seamănă, ca două picături de apă, cu capul doamnei de pe dolarii de argint ?

REABILITAREA CONDAMNATULUI

Un gardian sosi la cizmăria închisorii, unde Jimmy Valentine cosea de zor fețe la ghetе, și-l escortă pînă la biroul din față. Acolo gardianul-șef îi înmînă decizia de grațiere, care fusese semnată în dimineața aceea de directorul închisorii. Jimmy o luă oarecum plictisit. Executase aproape zece luni dintr-o condamnare de patru ani. Se așteptase să stea doar vreo trei luni cel mult. Cînd un om cu atîția prieteni liberi cîți avea Jimmy Valentine e vîrît la „gherlă“, aproape că nici nu merită ostencala să mai fie tuns.

— Ascultă, Valentine, spuse gardianul-șef, miine dimineață te liberezi. Cată de te îndreaptă și fă-te om cumsecade. Nu ești băiat rău, în fond. Termină cu spatul caselor de bani și trăiește și tu cinstit.

— Eu ? răspunse mirat Jimmy. Da' n-am spart în viața mea o casă de bani.

— Oh, nu, zise gardianul-șef rîzînd. Vezi bine că nu. Ia să vedem. Cum s-a întîmplat de-ai fost trimis la chestia aia din Springfield ? Nu cumva n-ai vrut să-ți dovedești alibiul, de teamă să nu compromiți pe cineva din crema societății ? Sau poate ai dat pur și simplu peste niște jurați meschini și bătrîni care-ți purtau pică ? Totdeauna e ba una, ba alta cu voi ăștia, biete victime nevinovate !

— Eu ? zise Jimmy, continuînd să facă pe omul fără prihană. Aș putea să jur, domnule gardian, că n-am fost la Springfield de cînd sînt.

— Du-l înapoi, Cronin, zise gardianul-șef surîzînd, și îmbracă-l cu hainele civile. Mîine dimineață la șapte îi descui celula și-l conduci la biroul de la poartă. Gîndește-te bine la sfatul pe care ți l-am dat, Valentine.

A doua zi de dimineață la șapte și un sfert, Jimmy se găsea în biroul gardianului-șef de la poarta de ieșire. Era îmbrăcat în niște haine de gata ce cădeau prost pe el, și încălțat cu o pereche de ghete scortoase, care scîrțiau de mama focului, din acelea pe care statul le procură oaspeților săi forțați atunci cînd îi pune în libertate.

Funcționarul îi înmînă un bilet de tren și hîrtia de cinci dolari cu care legea presupune că individul se va reabilita, devenind un cetățean bun și prosper. Gardianul îi dădu o țigară de foi și-i strînse mina. Deținutul nr. 9762 fu trecut în registru cu mențiunea „grațiat de guvernator” și domnul James Valentine păși afară și fu învăluit de lumina soarelui.

Indiferent la ciripitul păsărelelor, la copacii înverziți care-și legănau coroanele, cît și la mireasma florilor, Jimmy se duse întins la un restaurant. Acolo gustă prima dulce bucurie a libertății, sub forma unui pui fript și a unei sticle de vin alb, urmate de o țigară de foi de o calitate superioară întrucîtva celei pe care i-o oferise gardianul. De acolo, se îndreptă agale spre gară. Zvîrli un sfert de dolar în pălăria unui orb care ședea ghemuit lingă ușă, apoi se urcă în tren. După trei ore descinse într-un orașel din apropierea liniei ferate a statului. Intră în cafeneaua unui anume Mike Dolan, și dădu mîna cu acesta, care sta singur la bar.

— Îmi pare rău că n-am putut-o face mai curînd, Jimmy, băiatule, zise Mike. Dar a trebuit să luptăm contra contestației din Springfield, iar directorul închisorii era gata-gata să dea înapoi. Cum te simți ?

— Fain, zise Jimmy, cheia mea o ai ?

Își luă cheia și se urcă la etaj, descuind ușa unei camere din fund. Toate erau așa cum le lăsase. Pe podea se afla încă nasturele rupt de la brasarda eminentului detectiv Ben Price atunci cînd polițiștii se luptaseră cu Jimmy și izbutiseră să-l aresteze.

După ce trase din perete un pat pliant, Jimmy apăsă pe un buton și dădu la iveală un geamantan plin de praf. Îl deschise și aruncă o privire plină de dragoste spre cea mai perfectă colecție de unelte de spargere din răsăritul Statelor Unite. Era o garnitură completă, făcută din oțel călit în mod special, ultimele modele de perforatoare, sule, coarbe și sfredele, leviere, prese de mină și burghiuri, precum și alte două-trei inovații proprii și de care era tare mândru. Îl costaseră peste nouă sute de dolari ca să le facă la... undeva unde se produc asemenea scule pentru cei care practică o asemenea meserie.

După o jumătate de oră, Jimmy coborî și trecu iarăși prin cafenea. Îmbrăcat acum în haine de comandă și frumos ajustate, avea în mână geamantanul șters și el de praf și lustruit.

— Ai ceva de lucru ? îi spuse Mike, bine dispus.

— Eu ? zise Jimmy pe un ton de om foarte mirat. Nu înțeleg. Reprezintă doar Societatea Fuzionată de biscuiți și pișcoturi care se topesc în gură ; și de grâu decorticat.

Aceste vorbe îl amuzară pe Mike așa de mult, încât Jimmy trebui să bea pe loc un pahar de lapte cu sifon. De băuturi tari, nu se atingea niciodată.

La o săptămână după eliberarea deținutului nr. 9762, s-a comis la Richmond, în statul Indiana, spargerea unei case de bani după toate regulile artei, fără să existe cel mai mic indiciu asupra autorului. Toată prada se ridica la un fleac de opt sute de dolari. După alte două săptămîni, o casă de bani brevetată, perfecționată, garantată contra spargerii, fu violată în localitatea Logansport. Casa de bani fusese deschisă ca un burduf de brînză. Cu aceea ocazie au dispărut o mie cinci sute de dolari în numerar ; titlurile și argintăria rămăseseră neatînse. Aceste întîmplări începură să-i intereseze pe vînătorii de hoți. Apoi o casă de bani de modă veche, pentru bănci, din Jeffers City intră în activitate și azvîrli din craterul său o erupție de bancnote ridicîndu-se în total la cinci mii de dolari. Pagubele erau acum destul de mari pentru ca problema să reîntre în competența lui Ben Price. Comparînd însemnările făcute, se observa o remarcabilă asemănare între metodele folosite de spărgători. Ben Price făcu cercetări

la locurile unde se comiseseră spargerile și fu auzit când remarcă :

— Asta-i autograful maestrului Jim Valentine. S-a apucat iar de lucru. Ia te uită la acest buton cu secret, smuls cu ușurința cu care scoți o ridiche din pământ, după ploaie. El e singurul care are asemenea prese de mână, cu care se poate face treaba asta. Și uite ce perfect au fost date afară, cu perforatorul, rotogoalele astea ! Jimmy n-are niciodată nevoie să dea decît o dată cu burghiul, pentru o gaură. Da, mi se pare că o să fiu nevoit să pun mîna pe domnul Valentine. De data asta o să-și ispășească pedeapsa fără să se mai facă prostia de a i se reduce termenul sau de a i se acorda clemență.

Ben Price cunoștea obiceiurile lui Jimmy. Le aflase cînd anchetase cazul de la Springfield. Spargeri îndelung pregătite, dispariții rapide, nici un complice, precum și predilecția pentru societatea bună, iată mijloacele care-l ajutaseră pe domnul Valentine să devină faimos pentru arta de a se strecura printre degetele justiției. S-a anunțat că Ben Price a pornit pe urma abilului spărgător, iar ceilalți posesori de case de bani garantate contra spargerii răsufară mai ușurați.

Într-o după-amiază, Jimmy Valentine și geamantanul său coborîră din diligență în Elmore, un tîrgușor la vreo opt kilometri depărtare de calea ferată, în regiunea vechilor tăbăcării din Arkansas. Jimmy, avînd aerul unui tînar atlet, student în ultimul an, care tocmai se întoarce acasă de la universitate, porni pe trotuarul cel larg spre hotel.

O doamnă tînră traversă strada, trecu colțul înaintea lui și intră pe o ușă deasupra căreia se afla firma „Banca Elmore“. Jimmy Valentine o privi drept în ochi, uită cu totul ce era, și deveni pe loc alt om. Ea lăsă ochii în jos, îmbujorîndu-se ușor. Tineri în stilul și cu înfățișarea lui Jimmy nu se prea vedeau în Elmore.

Jimmy înhăță pe un băiat care căska gura pe treptele băncii ca și cum ar fi fost unul dintre acționari, și începu să-i pună întrebări despre tîrg, vîrîndu-i din cînd în cînd în palmă cîte o monedă de 10 cenți. După puțin timp, tînăra doamnă ieși din bancă, părăind că nu se sinchisește,

cum nu s-ar sinchisi o regină, de tînărul cu geamantan și-și cătă de drum.

— Tînăra aceea nu-i domnișoara Polly Simpson ? întrebă Jimmy cu șiretenie.

— Aș, făcu băiatul. E Annabel Adams. Tat-su e patronul băncii ăștea. De ce-ai venit la Elmore ?... Lanțul ăla e de aur ?... O să capăt un bulldog... Mai ai gologani ?

Jimmy se duse la Hotelul Plantatorilor, se înscrise în registru sub numele de Ralph D. Spencer și reținu o cameră. Se rezemă de biroul funcționarului, căruia îi declară că venise la Elmore să caute un loc unde să înființeze o întreprindere comercială. Cum mergea negoțul de încălțăminte acum în tîrg ? El la negoțul de încălțăminte se gîndise. Era, în orașul acela, vreo perspectivă ?

Funcționarul fu impresionat de îmbrăcămintea și de manierele lui Jimmy. El însuși era un fel de tipar de modă pentru tineretul cu o spoială de eleganță din Elmore, dar abia acum își observa cusurile. În timp ce căuta să bage bine de seamă cam cum își innoda Jimmy cravata, îi dădea cu plăcere informații.

Da, erau șanse în comerțul de încălțăminte. Nu exista în localitate nici un magazin special. Se vindea, de obicei, încălțăminte la magazinele de manufactură și la magazinele generale. Afacerile mergeau destul de bine cam în toate branșele. Spera că domnul Spencer se va hotărî să se stabilească la Elmore. Va vedea că e plăcut să locuiască în acest tîrg și că oamenii sînt foarte sociabili.

Domnul Spencer va petrece, probabil, cîteva zile la Elmore și va examina situația. Nu era nevoie ca funcționarul să-l cheme pe băiat. Avea să-și ducă singur geamantanul sus : era cam greu.

Domnul Ralph Spencer, pasărea Phoenix care se născuse din cenușa lui Jimmy Valentine — cenușă lăsată de flacăra unui atac subit și definitiv, de dragoste — rămase la Elmore și prosperă într-adevăr. Deschise un magazin de încălțăminte și afacerea lui dădu rezultate strălucite.

Din punct de vedere social, viața lui constituia de asemenea un succes. Își făcu numeroși prieteni și-și văzu împlinit dorul inimii. Făcu cunoștință cu domnișoara An-

nabel Adams și fu din ce în ce mai captivat de farmecul ei.

După un an, situația domnului Ralph Spencer era următoarea : cîștigase stima concetățenilor, magazinul său de încălțăminte prospera, iar el și domnișoara Annabel erau logodiți și urmau să facă nunta peste două săptămîni. Domnul Adams — un bancher tipic de provincie, care muncea fără răgaz — își dădu asentimentul la căsătoria fiicei sale cu Spencer. Annabel era mîndră de el, aproape în aceeași măsură în care îl și iubea. El se simțea ca acasă atît în familia domnului Adams cît și în aceea a surorii măritate a Annabelei.

Într-o zi, așezat în camera lui, Jimmy scrisese următoarea scrisoare, pe care o expedie la adresa sigură a unuia dintre vechii săi prieteni din St. Louis ¹ :

„Dragă prietene,

Aș vrea să vii la Sullivan, în Little Rock ², miercuri seara, la ora 9. Vreau să aranjezi niște mici treburi în locul meu. De asemenea, vreau să-ți dăruiesc trusa mea de scule. Sînt sigur că o să le primești bucuros ; n-ai putea să-ți procuri altele la fel nici cu o mie de dolari. Știi, Billy ? De un an m-am lăsat de vechea meserie. Am aici o prăvălie drăguță. Îmi agonisesc traiul cinstit și mă voi însura peste două săptămîni cu cea mai ideală femeie de pe pămînt. E singura viață adevărată, Billy, viața corectă. Acum nu m-aș atinge de un dolar din banii altuia, nici pentru un milion. După ce mă căsătoresc, vînd magazinul și plec în Vest, unde risc mai puțin să se dezgroape vechile acuzații contra mea. Îți spun, Billy, ea e un înger. Are încredere în mine și n-aș putea face din nou ceva nepermis pentru nimic în lume. Nu uita să vii la Sully, căci trebuie neapărat să te văd. Voi aduce sculele cu mine.

Vechiul tău prieten,

Jimmy“

¹ Mare oraș în statul Missouri.

² Capitala statului Arkansas.

Luni seara, după ce Jimmy scrisese această scrisoare, Ben Price își făcu discret intrarea în Elmore într-o șaretă închiriată, care îl hurduca pe pavajul târgului. Hoinări prin târg liniștit cum îi era obiceiul, pînă ce află ceea ce voia să afle. Din farmacia de peste drum de prăvălia de încălțăminte a proaspătului comerciant putea să-l vadă bine pe Ralph D. Spencer.

— Va să zică, ai de gînd să te însori cu fata banche-
rului, Jimmy ? își zise Ben, fără să-și piardă calmul. Om
vedea !

A doua zi de dimineată, Jimmy își luă gustarea la fa-
milia Adams. Urma să plece în aceeași zi la Little Rock
să-și comande costumul de ginere și să cumpere ceva
drăguț pentru Annabel. Pentru prima dată din ziua sta-
bilirii sale la Elmore pleca din acel târg. Trecuse mai
bine de un an de la ultimele lui „ocupații“ și socotea că
putea să se aventureze fără pericol în afara localității.

După gustarea de dimineată, toată familia, formînd un
grup respectabil — domnul Adams, Annabel, Jimmy și
sora Annabelei cu cele două fetițe ale sale în vîrstă una
de 5, cealaltă de 9 ani — porni spre centrul târgului.
Ajungînd în dreptul hotelului unde locuia Jimmy, acesta
dădu fuga sus în camera sa și reapăru cu geamantanul.
Apoi își continuară drumul spre bancă. În fața ei găsiră
șareta și calul lui Jimmy și pe Dolph Gibson, care urma
să-l conducă la gară.

În dosul grilei înalte de stejar sculptat, intrară cu toții
în biroul băncii — inclusiv Jimmy, căci viitorul ginere al
domnului Adams era pretutindenii binevenit. Funcționarii
erau încîntați cînd îi saluta tînărul chipeș și agreabil care
urma să se însoare cu domnișoara Annabel. Jimmy își
lăsă geamantanul jos. Annabel, a cărei inimă tresălta de
fericire și de tinerețe zglobie, își puse în cap pălăria lui
Jimmy și ridică geamantanul.

— Nu-i așa că mi-ar șede bine ca voiajor comercial ?
zise Annabel. Vai, Ralph, dar greu mai e ! Parcă ar fi
plin cu lingouri de aur.

— Am în el o mulțime de linguri nichelate de pantofi,
zise Jimmy cu sînge rece, pe care vreau să le restituie.

M-am gîndit că scutesc taxa de mesagerii dacă le iau cu mine. Am devenit teribil de econom.

La Banca Elmore tocmai se instalase o casă nouă de bani și un depozit blindat. Domnul Adams era foarte mîndru și ținea să-l arate tuturor. Depozitul blindat era mic, dar avea o ușă nouă, brevetată de curînd. Aceasta se fixa prin trei buloane solide de oțel ce erau acționate simultan de un singur mîner și avea o broască ce se încuia automat printr-un mecanism de orologerie. Domnul Adams, radios, explica în ce mod funcționează casa de bani domnului Spencer, care arăta un interes politicos, deși nu prea dumirit. Cele două copile, May și Agatha, erau fascinate de metalul lucios și de ceasornicul și butoanele acelea atît de nostime.

În timp ce ei erau astfel ocupați, Ben Price intrase fără grabă în hol și, sprijinindu-se într-un cot, se uita parcă distrat prin grilă, înăuntru. Spuse casierului că nu dorește nimic ; aștepta doar pe un cunoscut.

Deodată, femeile scoaseră un țipăt sau două și se produse o mare emoție. Neobservată de părinți, May, fetița de 9 ani, închisese pe Agatha în depozitul blindat. Apoi trăsese zăvoarele și învîrtise butonul mecanismului cu combinația lui de cifre, așa cum îl văzuse făcînd pe domnul Adams.

Bătrînul bancher se repezi la mîner și trase o clipă de el.

— Nu se poate deschide ușa, murmură el. Ceasornicul n-a fost întors și nici mecanismul cu combinații n-a fost reglat.

Mama Agatheii continua să țipe ca o isterică.

— Sst ! spuse domnul Adams, ridicînd mîna-i tremurătoare. Faceți toți liniște un moment. Agatha ! strigă el cît putu de tare. Ascultă ce-ți spun.

În tăcerea care urmă, de-abia putură să audă vocea slabă a copilei, care plîngea înnebunită în bezna depozitului blindat, cuprinsă de o panică îngrozitoare.

— Scumpa și neprețuita mea ! se văicărea mamă-sa. Are să moară de frică ! Deschideți ușa ! Vă implor, spargeți-o ! Dumneavoastră, bărbații, nu puteți face nimic ?

— Numai la Little Rock e cineva care poate deschide uşa asta, adăugă domnul Adams cu vocea tremurată. Doamne, Dumnezeuule ! Spencer, învaţă-mă, ce să fac ? Copila asta nu va putea rezista multă vreme înăuntru. Nu are destul aer şi, pe lângă asta, va fi apucată de convulsii din cauza fricii.

Mama Agatheii, care parcă nu mai era în minţile ei, bătea cu pumnii în uşa depozitului. Cineva dădu ideea absurdă să se întrebuinţeze dinamită. Annabel se întoarse către Jimmy, cu ochii ei mari, plini de o mare durere, dar care încă nu pierduseră orice nădejde. Pentru o femeie nimic nu pare imposibil când e vorba de puterea bărbatului pe care-l adoră.

— Nu poţi face ceva, Ralph ? Încearcă, te rog !

El o privi cu un suris vag, ciudat, pe buze şi în ochi.

— Annabel, zise, dă-mi trandafirul acela pe care-l porţi, te rog !

Îndoindu-se dacă auzise bine, fata scoase totuşi acul care prindea bobocul de floare pe rochie şi-l puse în mîna lui Ralph. Jimmy îl băgă în buzunarul vestei, îşi scoase haina şi-şi suflecă mincile cămăşii. O dată cu acest act, Ralph D. Spencer dispăru şi Jimmy Valentine îi luă locul.

— Daţi-vă toţi la o parte din dreptul uşii, porunci el scurt.

Puse geamantanul pe masă şi-l deschise larg. Din clipa aceea părea că nu-şi mai dă seama că ar mai fi şi altcineva de faţă. Scoase la iuţeaia şi în ordine instrumentele lucioase şi ciudate, fluierînd încetişor ca pentru sine, cum făcea totdeauna când lucra. Într-o tăcere mormîntală şi încremeniţi, toţi îl urmăreau cuprinşi de un fel de fascinaţie.

După un minut, burghiul favorit al lui Jimmy muşca oţelul, pătrunzînd încetişor în uşă. După zece minute — bătînd propriul său record în materie de spargere — trase afară buloanele şi deschise casa de bani.

Agatha, aproape leşinată, dar teafără, fu strînsă la piept cu ardoare de mama sa.

Jimmy Valentine îşi luă haina şi ieşi de după zăbrele, îndreptîndu-se către uşa principală. În acest moment i se

păru că aude o voce de departe, pe care o cunoscuse mai de mult, chemîndu-l : „Ralph“. Dar nu șovăi nici o clipă.

La ușă, un bărbat voinic îi cam stătea în drum.

— Salutare, Ben ! zise Jimmy, cu același surîs ciudat pe buze. Ai sosit, în sfîrșit ? Atunci, să mergem ! Cred că acum, pentru mine nimic nu mai are nici o importanță.

În clipa aceea Ben Price făcu un gest oarecum straniu.

— Cred că faceți o confuzie, domnule Spencer, spuse el. Nu știu să vă fi cunoscut mai înainte. Vă așteaptă șareta, nu ?

Și Ben Price îi întoarse spatele și porni agale pe stradă.

„TRANDAFIRUL SUDULUI“

Cînd revista „Trandafirul Sudului“¹ fu lansată de o societate pe acțiuni în orașul Toombs din statul Georgia, în mintea proprietarilor ei nu apărea ca posibil decît un singur candidat pentru postul de redactor-șef. Colonelul Aquila Telfair era omul indicat pentru acest loc. Pe baza tuturor drepturilor datorate erudiției, familiei, reputației și tradițiilor sudice, el era redactorul predestinat, potrivit și normal. În consecință, un comitet format din cetățeni patrioți ai Georgiei, care subscriseseră fondul inițial de o sută de mii de dolari, îl vizitară pe colonelul Telfair în locuința lui, la Cedar Heights, cu teama ca nu cumva întreprinderea lor sudică să le fie zădărnicită de un eventual refuz al lui.

Colonelul îi primi în vasta sa bibliotecă, unde-și petrecea cea mai mare parte a timpului. Biblioteca o moștenise de la tatăl său. Cuprindea zece mii de volume, dintre care unele mai recente apăruseră înainte de anul 1861. Cînd delegația sosi, colonelul Telfair era așezat la biroul impozant de pin alb, din mijlocul încăperii, citind „Anatomia melancoliei“ de Burton. El se ridică și strînse ceremonios mîna fiecărui membru al delegației. Dacă cunoașteți revista „Trandafirul Sudului“ e imposibil să nu vă reamintiți de portretul colonelului, care apărea din timp în timp în paginile ei. Nu poți uita

¹ În original: „Rose of Dixie“. Prin *Dixieland* se înțelegea Sudul latifundiar și sclavagist al Statelor Unite.

părul lui lung și alb, cu grijă periat, arcada nasului coroiat și ușor sucit spre stînga, ochii pătrunzători sub sprîncenele încă negre, gura clasică dedesubtul mustății albe ușor rărită și lăsată în jos la capete.

Delegația îi oferi cu sollicitudine postul de redactor-șef, prezentîndu-i reverențios o schiță a domeniului de activitate de care trebuia să se ocupe revista, fixîndu-i și un salariu mai mult decît îndestulător. Moșia colonelului era știrbită din an în an din cauza eroziunii produse de torente. Afară de asta, cîntea care i se făcea nu era nici ea de disprețuit.

Într-un discurs de acceptare de patruzeci de minute, colonelul Telfair contură literatura engleză de la Chaucer la Macaulay ; dădu pentru a doua oară bătălia de la Chancellorsville și declară că, prin grația lui Dumnezeu, el va conduce „Trandafirul Sudului” în așa fel încît parfumul și frumusețea lui să se răspîndească în întreaga lume, să respingă teoria drăgălașilor din Nord cum că nici un geniu și nimic de seamă n-ar putea exista în creierul și în inima oamenilor a căror proprietate o distruseseră și ale căror drepturi ei le știrbiseră.

În clădirea „First National Bank” se repartizară și se mobilară toate birourile destinate revistei. Și acum era rîndul colonelului de a face ca „Trandafirul Sudului” să prospere și să înflorească sau să se veștejească în aerul îmbalsămat al ținutului florilor.

- Colectivul de ajutoare și de colaboratori ai redactorului-șef colonelul Telfair, pe care el și-l alesese, era o poamnă. Primului-secretar de redacție, Tolliver Lee Fairfax, îi murise tatăl în timpul asaltului dat de generalul Pickett ¹. Al doilea secretar, Keats Unthank, era nepotul unuia dintre cei ce luaseră parte la raidurile lui Morgan ². Recenzentul de cărți Jackson Rockingham fusese cel mai tînăr soldat al armatei confederate, ivit pe cîmpul de bătaie cu o sabie într-o mînă și cu o sticlă de lapte în alta. Redactorul artistic, Roncesvalles-Sykes, venea văr

¹ Celebrul general din armata confederată care a dat cu divizia lui faimosul asalt la Gettysburg. Este unul dintre cele mai cunoscute evenimente ale războiului de secesiune.

² *John Hunt Morgan*, general confederat care a dat asalturi îndrăznețe în statele nordice în timpul războiului de secesiune.

de al treilea al unui nepot al lui Jefferson Davis. Miss Lavinia Terhune, stenografa și dactilografa colonelului, avea o mătușă care fusese pe vremuri sărutată de Stonewall Jackson. Tommy Webster, băiatul de serviciu de la biroul principal, își obținuse postul după ce declamase, de la început pînă la sfîrșit, poeziile părintelui Ryan, la serbarea de distribuire a certificatelor școlii medii din Toombs City. Fetele care împachetau și expediau revista erau și ele membre ale vechilor familii scăpătate din Sud. Casierul era o persoană insignifiantă, un anume Hawkins, din Ann Arbor, statul Michigan, însă era recomandat și garantat de o societate care avea legături cu proprietarii revistei. Chiar și societățile pe acțiuni din Georgia își dădeau seama cîteodată că-ți trebuie oameni vii, ca să îngropi morții...

Ei bine, domnule, dacă vrei să mă credeți, „Trandafirul Sudului“ înflori de cinci ori înainte ca cineva să fi auzit de el : afară poate de cei care vin să-și cumpere mărunțișurile în orașul Toombs. Hawkins, pînă la urmă, începu să se agite și să ia contact cu societățile pe acțiuni. Chiar și în Ann Arbor el era obișnuit să se țină seama de propunerile lui cel puțin pînă la Detroit. Astfel, fu angajat un funcționar care să se ocupe cu reclama, Beauregard Fitzhugh Banks, un tînăr cu o cravată de culoarea levănțicăi, al cărui bunic fusese Slăvita Înaltă Față de Pernă a Ku-klux-klanului.

În ciuda acestora, „Trandafirul Sudului“ apărea totuși în fiecare lună. Deși fiecare număr conținea fotografii mărite, fie ale lui Taj Mahal, fie ale grădinilor Luxemburgului, ori cu Carmencita, ori cu La Follette, un anumit număr de oameni îl cumpărau ori se abonau la el. Ca să-l lanseze, redactorul — colonelul Telfair — merse pînă la a publica trei vederi diferite ale vechii case a lui Andrew Jackson¹, „Ermitajul“ ; o pagină întreagă de gravuri cu a doua bătălie de la Manasses, intitulată „Lee în ariergardă !“ cît și o biografie de cinci mii de cuvinte a lui Belle Boyd ; și toate în același număr. Numărul abonaților crescuseră în luna aceea pînă la 118. Se mai aflau,

¹ Militar și om politic sclavagist, fost președinte al Statelor Unite între 1829 și 1837.

în același număr, poezii de Leonina Vashti Haricot (pseudonim), înrudită cu familia Haricot din Charleston, statul Carolina de Sud și de Bill Thompson, nepot al unuia dintre acționari. Apoi un articol al unui corespondent monden, care descria o recepție oferită de înalta societate anglo-americană din Boston, unde o grămadă de ceai fusese azvîrlită în mare de cîțiva invitați, care se deghizaseră în piei roșii ¹.

Într-o bună zi, o persoană a cărei respirație ar fi aburit cu ușurință o oglindă — într-atît era de plină de viață — intră în biroul „Trandafirului Sudului“. Avea înfățișarea unui misit de proprietari imobiliare, cu cravata lui cu nodul gata făcut; cu manierele lui, probabil împrumutate de la cele trei faimoase personalități: W. J. Bryan, Hackenschmidt și Hetty Green. Fu introdus imediat în „pons asinorum“ ²-ul redactorului colonel.

Colonelul Telfair se ridică și schiță o plecăciune în maniera prințului Albert ³.

— Eu sînt Thacker — declară noul-venit, așezîndu-se pe scaunul redactorului — T. T. Thacker din New York.

Apoi repede lansă, una cîte una, pe biroul colonelului, cîteva cărți de vizită, un plic din hîrtie de Manila plin doldora și o scrisoare de la proprietarii „Trandafirului Sudului“. Prin această scrisoare, ei îl prezentau pe domnul Thacker și-l rugau politicoș pe colonelul Telfair să-i acorde o întrevvedere, dîndu-i și orice informație ar dori el despre revistă.

— Mă aflu de mai multă vreme în corespondență cu secretarul proprietarului revistei, zise Thacker cu vioiciune. Am și eu ceva practică în materie de reviste

¹ Războiul de independență al americanilor împotriva englezilor a pornit de la punerea taxei pe ceai, la care americanii au răspuns, conform tradiției cu care veniseră din Anglia, că nu se puteau pune impozite decît de către o reprezentanță politică adecvată. Insurecția a început cu americanii deghizați în piei roșii, care au aruncat în mare ceaiul sosit cu o corabie.

² Puntea măgarilor. Expresie latinească; aici, cu sensul de: drum mult umblat.

³ Soțul reginei Victoria, care era foarte ceremonios.

și sînt un promotor al tirajelor, tot atît de bun ca oricare altul ; o spun fără înconjur. Pot garanta o creștere a tirajului de zece mii, pînă la o sută de mii pe an. Și asta pentru orice publicație care nu ar fi tipărită în vreo limbă moartă. Am urmărit „Trandafirul Sudului“ de la apariție. Cunosc fiecare rotită a afacerii de la editare pînă la punerea în pagină a anunțurilor, pe rubrici. Am venit acum aici, ca să investesc o sumă bunicică în revistă ; dac-oi vedea că este cazul. Trebuie ca ea să devină rentabilă. Secretarul îmi spune că se pierd bani. Nu văd de ce o revistă din Sud n-ar avea circulație și în Nord, dacă ar fi condusă cumsecade.

Colonelul Telfair se rezemă de spatele fotoliului ștergîndu-și ochelarii săi cu ramă de aur.

— Domnule Thacker, spuse el politicoș dar ferm, „Trandafirul Sudului“ este o publicație închinată promovării și exprimării spiritului sudic. Lozinca sa este, după cum poate ați văzut-o și pe copertă, „Din Sud, pentru Sud și prin Sud“.

— N-ați avea însă nimic de obiectat împotriva unei extinderi a circulației revistei și în Nord, nu-i așa ? întrebă Thacker.

— Presupun, zise redactorul-colonel, că normal este să accepți abonamente din partea oricui. Nu prea știu. Eu n-am nimic a face cu partea administrativă a revistei. Am fost chemat ca să-mi asum răspunderea ei redacțională și am jertfit conducerei ei pînă și bruma de talent literar pe care o am, cît și erudiția ce am acumulat-o de-a lungul anilor.

— Înțeleg, zise Thacker. Numai că un dolar este un dolar peste tot, în Nord, în Sud sau în Vest, fie că ai lua cu el pește cod, mazăre *goober* sau cantalupi din Rocky Ford. Am răsfoit numărul dumneavoastră din noiembrie. Văd un exemplar și aici pe birou. Nu vă supără dacă-l examinăm puțin împreună ?... Mda... articolul de fond merge. O bună dare de seamă asupra regiunii bumbacului cu o sumă de fotografii este bine-venită orișicînd. New Yorkul se interesează întotdeauna de recolta de bumbac. Nici expunerea asta despre

vrăjmășia dintre Hatfield și McCoy, redactată de un coleg al nepoatei guvernatorului din Kentucky, nu este o idee prea rea. De-atîta vreme s-au întîmplat, încît majoritatea oamenilor au și uitat-o. Acum, iată o poezie lungă de trei pagini intitulată: „Piciorul tiranului“ de Lorella Lascelles. Mi-am pierdut o groază de timp cercetînd manuscrisele, dar n-am putut constata ca vreunul să-i fi fost refuzat vreodată.

— Domnișoara Lascelles, spuse redactorul, este una dintre cele mai cunoscute poetese ale Sudului. Ea este îndeaproape înrudită cu familia Lascelles din Alabama și a confecționat cu mîinile ei drapelul de mătase al Confederației, drapel care a fost prezentat guvernatorului statului la instalarea sa.

— Dar de ce, insistă Thacker, de ce este ilustrată poezia cu o vedere a depozitului de cale ferată M. & O. de la Tuscaloosa?

— Ilustrația, răspunse colonelul cu demnitate, înfățișează un colț din gardul împrejmuitor al vechiului conac în care s-a născut domnișoara Lascelles.

— Foarte bine, spuse Thacker, dar am citit această poezie, și mi-ar fi imposibil să spun dacă era vorba de depozit, sau de bătălia de la Bull Run. Uite acuma aici, o scurtă povestire intitulată „Tentațiile lui Rosie“ de Tosdyke Pigott. E îngrozitoare. În primul rînd, cine e Pigott ăsta?

— Domnul Pigott, spuse redactorul, este fratele principalului acționar al revistei.

— Mă rog, să trecem și peste Pigott, se învoi Thacker. Să zicem că articolul ăsta asupra explorării arctice și asupra pescuitului cu harponul ar putea merge și el. Dar ce este cu ăstălal care laudă fabricile de bere din Atlanta, New Orleans, Nashville și Savannah? Pare o simplă statistică asupra producției și calității soiurilor de bere respective. Ce naiba o mai fi și asta?

— Dacă înțeleg limbajul dumneavoastră figurat, zise colonelul Telfair, răspunsul asupra articolului la care vă referiți este următorul: articolul mi-a fost înmînat de către proprietarii revistei cu instrucțiunea de a-l

publica. Calitățile lui artistice nu m-au satisfăcut nici pe mine. Dar într-o oarecare măsură mă simt obligat să mă conformez și eu, în unele chestii, dorințelor celor care sînt interesați în partea financiară a „Trandafirului“.

— Înțeleg, zise Thacker. Mai departe, avem două pagini de spicuiți din „Lalla Rookh“ de Thomas Moore. Dar din ce închisoare federală o fi scăpat oare acest Moore sau care este numele de familie cu inițialele F.F.V. care-l handicapează.

— Moore este numele unui poet irlandez, mort în 1852, lămurii colonelul Telfair cu un soi de milă. Este așadar, un clasic. Mă gîndisem chiar să retipăresc în foiletoane traducerea din Anacreon, făcută de el.

— Nu uita să ții seamă de legea drepturilor de autor, zise Thacker în bătaie de joc. Dar cine mai este și această Bessie Belleclair, care colaborează cu un eseu asupra uzinei de apă de la Milledgeville ?

— Domnule, zise colonelul Telfair, numele acesta este „le nom de guerre“¹ al domnișoarei Elvira Simpkins ; nu am onoarea s-o cunosc personal, dar articolul ei mi-a fost trimis de Brower, membru al Congresului, reprezentînd statul în care s-a născut autoarea. Mama acestui membru al Congresului era înrudită cu familia Polk din Tennessee.

— Ei bine, colonele, spuse Thacker azvîrlind revista cît colo, așa nu mai merge ! Nu poți conduce cu succes o revistă pentru o regiune limitată a țării. Trebuie să faci apel la întreg poporul. Ia uite publicațiile din Nord, cum au știut ele să țină seama de gustul Sudului și cum au încurajat pe scriitorii sudiști. La rîndul dumitale trebuie să mergi în lung și-n lat ca să apelezi la colaboratori de pretutindeni. Trebuie să achiziționezi lucrările în funcție de calitatea lor, fără a ține seama de arborele genealogic al autorului. Uite, pariez pe un litru de cerneală că acest organ monden din Sud pe care îl conduci nu a tipărit o iotă din vreun scriitor

¹ Pseudonimul (l. franceză).

a cărui origine să fi fost de dincolo de linia lui Mason și a lui Hamlin¹. Am sau nu dreptate ?

— Am respins conștient și cu vigilență orice colaborări din asemenea regiuni, dacă am înțeles bine limbajul dumneavoastră figurat.

— Bun. Acum să-ți arăt altceva.

Thacker întinse mîna, apucă plicul lui gros de Manila și răsturnă pe biroul redactorului o grămadă de manuscrise bătute la mașină.

— Aici avem material destul, zise el, pe care am plătit bani peșin, ca să-l aduc cu mine.

Desfăcu pe rînd manuscrisele și-i arătă colonelului primele pagini ale fiecăruia.

— Aici am patru nuvele scrise de patru autori, cei mai scump plătiți în Statele Unite — trei sînt stabiliți la New York, iar al patrulea circulă de colo-colo. Dincoace, un articol special asupra lumii alese care a studiat la Viena, scris de către Tom Vampson. Iată și o serie de foiletoane italiene de căpitanul Jack... adică nu — de celălalt, Crawford. Iată trei expuneri asupra conducerii orașelor, de Sniffings, iar aici am ceva fain, cu titlul „Ce poartă femeile în necesarul lor de toaletă”. O ziaristă din Chicago s-a angajat cameristă pe timp de cinci ani la o *lady*, ca să obțină această informație. Iată și tabloul sinoptic al capitolelor precedente din foiletoanele lui Hall Caine, care vor apărea în iunie. Mai am încă vreo cîteva kilograme de „vers de société” pe care le-am luat la un preț considerabil de la revistele de succes. Acesta este materialul pe care-l cer oamenii de pretutindeni. Și, în sfîrșit, un articol elogios la adresa lui George B. McClellan, cu fotografii de la vîrsta de patru, doisprezece, douăzeci și doi și treizeci de ani. E un fel de pronostic. El e musai să fie ales primar al New Yorkului. Va face senzație peste tot în țară. El...

— Mă iertați, zise colonelul Telfair, înțepenindu-se în scaun. Cum ați zis că-l cheamă ?

¹ Numele a doi oameni politici americani antisclaviști din tabăra federată. Hamlin a fost vicepreședinte sub Abraham Lincoln.

— Ah, înțeleg, zise Thacker, rinjind ușor. Da, e un fiu al generalului¹. Să lăsăm manuscrisul ăsta. Dar să-mi fie cu iertare, colonele, e vorba de o revistă pe care încercăm s-o urnim din loc, nu-i primul tun de la Fort Sumter. Acum iată ceva care sînt sigur că o să vă fie pe plac. E o poezie originală a lui James Whitcomb Riley. J. W. în persoană. Știi dumneata ce înseamnă asta pentru o revistă? Nici nu vă mai spun cît a trebuit să plătesc pentru ea; vă pot destăinui doar atît: Riley poate face mai mulți bani scriind cu încărcătura unui singur stilou, decît eu sau dumneata, chiar dacă am consuma la infinit cerneală. Să vă citească ultimele două strofe:

*Tata stă culcat și lenevește toată ziua,
Nu citește niciodată și ne cere să-l lăsăm în pace.*

*Pe mine mă lasă să fac ce vreau
Niciodată nu-mi suride cînd fac nebunii,
Niciodată cînd zbier și spun
Cuvinte rele și apoi încep a necăji pisica.
Și tata nici măcar nu zîmbește; mama e supărată foc.
Totdeauna m-am mirat de ce atîta scandal.
Cred că-i din cauză că tata
Nu face niciodată scandal.*

*Niciodată nu-mi pare rău după ce
Toate luminile se sting.
Ies din patul meu cu roțile, mă duc către mama;
Niciodată nu-i spun că o iubesc mult,
Niciodată n-o sărut și n-o îmbrățișez tare,
Niciodată nu este prea întuncric ca să-i văd ochii.
Dar de fiecare dată cînd fac acest lucru
Ea plînge, și plînge, și plînge și plînge.
Totdeauna m-am mirat de ce atîta scandal.
Cred că-i din cauză că tata
Nu face niciodată scandal.*

— Asta-i marfa, continuă Thacker. Ce zici?

— Sînt familiarizat cu lucrările domnului Riley, zise colonelul după un moment de gîndire. Mi se pare că locuiește în Indiana. În ultimii zece ani am fost un fel de pustnic literar și sînt familiarizat cu aproape

¹ Celebru general care a luptat cu armata nordică împotriva armatelor sudiste.

toate cărțile bibliotecii din Cedar Heights. Părerea mea e că o revistă trebuie să publice și un număr oarecare de poezii. Mulți dintre cei mai suavi cîntăreți ai Sudului au și colaborat în paginile „Trandafirului“. Eu însumi gîndeam să traduc din original pagini din lucrările marelui poet italian Tasso. Ai băut vreodată din fîntîna de versuri ale acestui nemuritor poet, domnule Thacker ?

— Nu, nici măcar o demi-Tasso ¹, mărturisi Thacker. Să revenim însă la problemă, colonele. Am investit bani frumoși în toate astea, așa, dintr-un condei. Vezi, teancul ăsta de manuscrise mă costă patru mii de dolari. Scopul meu era să dăm drumul la cîteva dintre ele în numărul viitor — sper că vei încheia numărul cu ceva mai puțin de o lună înainte — și să vedem ce efect va avea din punctul de vedere al difuzării. Eu cred că tipărind materialul cel mai fain, vom putea agăța Nordul, Sudul, Estul sau Vestul și vom face revista să progreseze. Aveți aici scrisoarea proprietarilor care vă cer să cooperați cu mine în acest sens. Hai să aruncăm peste bord ceva din gunoiul ăsta pe care-l publicați numai pentru că autorii sînt înrudiți cu familia Skoopdoodle din comitatul Skoopdoodle. De acord ?

— Atît timp cît voi continua să fiu redactorul „Trandafirului“, zise colonelul Telfair cu demnitate, eu voi fi redactorul lui. Dar doresc să mă conformez și dorințelor proprietarilor săi, în caz că o pot face cu conștiința împăcată.

— Bine-ați grăit, zise Thacker, însuflețit. Ei, atunci, cît putem băga din materialul acesta în numărul din ianuarie ? Să începem.

— Ar mai fi încă spațiu în numărul din ianuarie, cu aproximație, cam pentru opt mii de cuvinte.

— Perfect, spuse Thacker. Nu-i mult, dar va fi cu totul altceva pentru cititori, decît subiecte ca : mazărea, guvernatorii și Gettysburgul ². Las la latitudinea

¹ Joc de cuvinte : *tasse* (în franceză) ceașcă ; deci „nici măcar o jumătate de ceașcă“.

² În localitatea Gettysburg a avut loc una dintre bătăliile decisive dintre sudiți și federali.

dumneavoastră selecționarea materialului adus pentru completare, deoarece eu îl consider în întregime bun. Trebuie să mă înapoiez degrabă la New York și voi fi din nou aici în câteva săptămîni.

Colonelul Telfair își învîrte încet ochelarii prinși de panglica neagră și lată.

— Spațiul din numărul din ianuarie la care m-am referit, zise el cu tact, a fost lăsat liber cu un scop, așteptînd o decizie pe care n-am luat-o încă. Mai acum câteva zile, „Trandafirul Sudului“ a primit o colaborare, una dintre cele mai remarcabile lucrări literare ce au ajuns vreodată sub ochii mei. Numai o minte de maestru și un talent autentic o puteau produce. Cred că ar umple spațiul pe care l-am rezervat pentru această creație.

Thacker îl privi cam îngrijorat.

— Cam ce fel de material e acela ? întrebă el. Opt mii de cuvinte mi se pare ceva care dă de gîndit. Probabil că au colaborat cele mai vechi familii. Nu cumva o fi vorba să mai avem vreo secesiune¹ ?

— Autorul articolului, continuă colonelul, trecînd peste aluziile lui Thacker, este un scriitor cu reputație, care s-a mai distins și în alte domenii. Nu mă simt încă autorizat să-i dezvălui numele... cel puțin pînă cînd nu mă decid dacă accept sau nu colaborarea.

— Bine, zise Thacker pe un ton iritat ; o fi vreo poveste în continuare sau un raport asupra dezvelirii pompei celei noi din Whitmire, Carolina de Sud, ori o listă revizuită a ordonanțelor generalului Lee²... sau mai știu eu ce !

— Pari cam pus pe glume, zise calm colonelul Telfair. Articolul e scris de un gînditor, un filozof, un iubitor de oameni, un învățat și un orator de mare clasă.

— A fost scris probabil de o asociație, în cazul acesta, opină Thacker. Dar, cinstit vorbind, colonele,

¹ Referință la încă un război de secesiune.

² Generalul Lee a fost comandantul armatelor sudiste.

mi se pare că dumneata vrei să rămii codaș... Eu n-am auzit pînă acum de o masă de opt mii de cuvinte cuprinsă într-un singur articol care să poată să fie citit de careva în zilele noastre, în afară de dosarele Curții Supreme sau de reportajele de la procesele criminale. Nu cumva, prin accident, vei fi dat peste un discurs al lui Daniel Webster ¹ ?

Colonelul Telfair se legăna ușor în scaun și privea fix pe sub sprîncenele stufoase la organizatorul de reviste.

— Domnule Thacker, zise el cu gravitate, sînt gata să separ expresiile nepotrivite ale umorului dumneavoastră de solitudinea cu care — datorită investițiilor dumneavoastră în afaceri — ați fost obișnuit fără îndoială. Dar trebuie să vă rog să încetați cu glumele și comentariile depreciatoare asupra Sudului și a oamenilor din Sud. Ele nu vor fi tolerate nici un moment, domnule, la „Trandafirul Sudului“. Și înainte de a continua cu insinuările dumneavoastră deghizate, că eu, redactorul acestei reviste, n-aș fi un judecător competent al calității materialului prezentat pentru publicare, v-aș ruga să faceți mai întîi dovada că-mi sînteți superior în vreun fel, vreun mod sau vreo formă, în ceea ce privește chestiunea ce o avem pe tapet.

— Oh, lăsați, colonele, zise Thacker cu un aer de bonomie. N-am vrut să vă jignesc cu nimic. Ai zice că e un rechizitoriu făcut de al patrulea asistent al procurorului general. Hai mai bine să revenim la oile noastre. Ia spune, ce-i cu articolul ăla cu șansă de opt mii la unu ?

— Articolul, zise colonelul Telfair, acceptînd scuzele cu o înclinare ușoară, atestă un vast domeniu de cunoștințe. El reia teorii și probleme care de veacuri au pus lumea în încurcătură și le rezolvă cu logică și concizie. Unul cîte unul, dezvăluie toate relele din

¹ Om de stat și avocat american, vestit prin prolixitatea discursurilor și a scrierilor sale.

lume, arată modul de a le extirpa ; după care conștiințios și în detaliu apreciază tot ce este bun. Eu nu știu să fie vreo fază din viața omenească, pe care să n-o examineze cu înțelepciune, pondere și echitate. Liniile mari ale politicii guvernelor, îndatoririle cetățenilor, obligațiile vieții familiale, etica, buna-cuviință — toate aceste importante subiecte sînt minuite cu o rațiune calmă și cu o încredere care, trebuie s-o mărturisesc, mi-au stîrnit admirația.

— Trebuie să fie un fanfaron, zise Thacker, oricum impresionat.

— E o însemnată contribuție la înțelepciunea lumii, accentuă colonelul. Singura îndoială ce mi-a rămas, cu privire la marele avantaj ce l-am avea publicîndu-l în „Trandafirul Sudului“, se datorește faptului că nu am încă suficiente informații asupra autorului. De aceea ezit încă să-l public.

— Păi, parcă spuneai că este un om distins, strecură Thacker.

— Chiar și este, răspunse colonelul, atît în literatură cît și în diferite alte domenii. Atîta doar că trebuie să fii foarte atent cu materialul pe care-l aprob. Toți colaboratorii noștri sînt oameni de netăgăduită reputație și cu relații, fapt care poate fi verificat în orice moment. După cum spuneam, rețin acest articol pînă ce obțin informații mai ample despre autor. Nu știu dacă-l voi publica sau nu. În cazul că decizia ar fi negativă, îmi va face mare plăcere, domnule Thacker, să-l înlocuiesc cu materialul pe care mi-l vei da.

Thacker rămase cam descumpănit.

— Nu prea pot prinde sensul acestei inspirate lucrări literare. Mie îmi pare mai curînd un cal cu însușiri îndoielnice, decît un Pegas...

— E un document uman, spuse cu convingere colonelul-redactor ; e de la un om cu infinite calități, care, după părerea mea, a înțeles mai bine lumea și realizările ei decît oricare alt om în viață la ora actuală.

Thacker se ridică, din ce în ce mai enervat.

— Ascultă, zise el. Parcă n-aș crede că l-ai prins la înghesuială pe John D. Rockefeller și i-ai șterpelit manuscrisele astea. Ia-mă cu încetul.

— Nu, domnule, replică colonelul Telfair. Eu vorbeam de ideologie și de literatură, nu de complexitățile mai puțin nobile ale afacerilor.

— Ei bine, în cazul ăsta ce te împiedică să-i dai drumul articolului? se repezi Thacker, impacientat; dacă omul cu pricina e bine cunoscut, iar lucrarea o găsești bună?

Colonelul Telfair îi răspunse de data asta cu un oftat.

— Ei, domnule Thacker, spuse el, în prima clipă am fost și eu tentat să-l public. Dar vezi, în „Trandafirul Sudului“ n-a apărut încă nimic pînă azi care să nu fi ieșit de sub pana unui vlăstar al Sudului. Nu știu prea multe despre autorul acestui articol, în afară de faptul că a devenit proeminent într-o regiune a țării care a fost totdeauna dușmană inimii și rațiunii mele. Dar recunosc că-i genial; și, cum spuneam, am și făcut unele investigații asupra personalității sale. Poate că cercetările se vor dovedi inutile. Eu însă le voi continua. Pînă cînd nu se vor termina, va trebui să las deschisă problema completării spațiului în numărul nostru din ianuarie.

Thacker se ridică să plece.

— Foarte bine, colonele, zise el pe un ton nu tocmai călduros. Faceți cum credeți. Dacă-ați găsit în adevăr ceva extraordinar sau ceva care-i va face pe oameni să-și scoată pălăria, atunci bagă-l în locul materialului meu. Vin din nou cam peste două săptămîni. Pînă atunci, noroc bun!

Colonelul Telfair și cu lansatorul de reviste își strînseseră mîna.

Înapoindu-se după două săptămîni, Thacker coborî dintr-un Pullman impresionant, la Toombs City. El găsi încheiat numărul din ianuarie al revistei și formele de publicare gata.

Spațiul vacant în așteptarea materialului pentru tipar acum era completat cu articolul mult discutat, care avea în fruntea lui următorul titlu :

„Al doilea mesaj către Congres
Scriș pentru
«TRANDAFIRUL SUDULUI»
de către
un membru al binecunoscutei familii
BULLOCH DIN GEORGIA,
THEODORE ROOSEVELT ¹.“

1909

¹ Mama lui Theodore Roosevelt era născută Bulloch — familie care a dat oameni distinși în serviciul Georgiei și al Sudului.

RĂSCUMPĂRAREA CĂPETENIEI PIEILOR ROȘII

Cu asta credeam că o nimerisem : stați numai să vă povestesc. Ne găseam tocmai în Sud, în Alabama — Bill Driscoll și cu mine — cînd ne-a venit ideea să răpim copilul. A fost, cum s-a exprimat după aceea Bill, „într-un moment de alienație mintală temporară“, dar nu ne-am dat seama de asta decît mai tîrziu.

Era pe-acolo un tîrg de șes neted ca o foaie de clătită, numit Summit ¹, bineînțeles. Locuitorii săi făceau parte din cea mai inofensivă și mulțumită de sine categorie de țărani care s-o fi grămadit vreodată în jurul unei prăjini de arminden ².

Bill și cu mine posedam împreună un capital de vreo șase sute de dolari și aveam nevoie exact de încă două mii ca să punem pe roate o afacere frauduloasă cu terenuri de construcție, într-un oraș din partea de apus a statului Illinois. Am dezbătut problema aceasta pe scara din fața hotelului.

Filoprogenitivitatea ³, ne-am zis noi, este puternică în localitățile semirurale ; prin urmare, pentru acest motiv și pentru altele, un plan de răpire a unor copii trebuie neapărat să reușească acolo mai bine decît în raza gazetelor, care trimit reporteri simplu îmbrăcați,

¹ „Pisc“, nume de localitate foarte răspîdit în S.U.A.

² Prăjină înaltă împodobită cu flori, înfiptă în mijlocul unei piețe și în jurul căreia poporul petrece la 1 Mai.

³ Cuvînt rar, însemnînd dragoste de progenitură.

ca să stîrnească discuții despre asemenea chestii. Știam că tîrgul Summit nu ne putea urmări cu forțe mai mari decît niște bieți polițiști locali cu niscaiva cîini mofturoși și unul sau două articole vehemente în „The Weekly Farmers' Budget”¹. Așadar, totul părea a fi în regulă.

Ne-am ales ca victimă pe unicul copil al unui cetățean de vază numit Ebenezer Dorset. Tatăl era un ins respectabil și zgîrcit, expert în ipotecă, sever și cinstit strîngător de fonduri pentru săraci la biserică și neînduplecat executor al celor ce nu-și lichidau la timp împrumuturile pe ipotecă. Puștiul era un băiețel de zece ani, cu pistrui în basorelief și cu părul de culoarea coperței revistei pe care o cumperi de la chioșc cînd aștepți un tren. Bill și cu mine am chibzuit și am ajuns la concluzia că Ebenezer s-ar învoi la un preț de răscumpărare de două mii de dolari în cap. Stați numai să vă spun.

La vreo două mile de Summit se afla un mic munte, acoperit cu un hățîș des de ienupăr. Pe coasta din spațele acestui munte se afla o grotă. Acolo noi am depozitat ceva provizii.

Într-o seară, după apusul soarelui, ajunserăm cu o șaretă în fața casei bătrînului Dorset. Puștiul era pe stradă, dînd cu pietre într-un piseu cocoțat pe gardul de peste drum.

— Hei, băiețule ! spune Bill, vrei o pungă cu bomboane și o plimbare frumoasă cu șareta ?

Băiețule însă îl pocnește pe Bill drept în ochi cu o bucată de cărămidă.

— Asta o să-l coste pe bătrîn încă cinci sute de dolari, zice Bill sărînd peste roată.

Băiatul se luptă ca un urs brun de categorie ușoară, dar noi îl trîntirăm în fundul șaretei și dădurăm bici calului. Îl duserăm la grotă, unde legarăm calul în tufișul de ienuperi. După ce s-a înnoptat, am dus șareta în sătucul de unde o închiriasem, la trei mile distanță, și m-am întors pe jos pînă la munte.

¹ „Bugetul săptămînal al fermierului”, titlu imaginar de gazetă locală.

Bill își lipea plasturi pe zgîrieturile și rănilor de pe față. În spatele bolovanului stîncos de la intrarea în grotă ardea un foc, iar băiatul, cu două pene din coadă de șoim înfipte în părul său roșcat, veghea o oală cu cafea la fiert. Cînd mă apropiai, numai ce văd că întinde spre mine un băț și spune :

— Aha ! blestemată față palidă, îndrăznești să intri în cortul Șefului Roșu, spaima preriei ?

— E-n regulă acum, zise Bill, suflecîndu-și pantalonii și cercetîndu-și vîntăile de pe țurloaie. Ne-am jucat de-a indienii. Față de noi, panorama lui Buffalo Bill aducea cu vederile din Palestina¹ care ni se arată la lanterna magică în sala primăriei. Eu îl fac pe Old Hank, vîntor cu capcane, prizonierul Șefului Roșu și urmează să fiu scalpat mîine în zori. Sfinte Sisoe ! Dar știi că puștiul lovește zdravăn ?

Da, domnule, băiatul părea că se distrează de minune. Plăcerea de a dormi în aer liber într-o peșteră îl făcea să uite că și el este captiv. M-a botezat imediat Ochi-de-Șarpe, Spionul, și m-a înștiințat că atunci cînd vitejii săi se vor întoarce din expediția lor războinică, am să fiu ars pe rug la răsăritul soarelui.

A urmat masa de seară ; puștiul și-a umplut gura cu piine, slănină și sos, și a început să vorbească. Ne-a ținut un discurs care a durat aproximativ tot timpul mesei, și care suna cam așa :

— Îmi place grozav chestia asta. Pînă acum n-am dormit niciodată în aer liber ; dar am avut o dată un opossum domesticit, și am împlinit nouă ani la ultima mea zi de naștere. Nu-mi place să mă duc la școală. Șobolanii au mîncat șaisprezece ouă de la găinile peștrițe ale mătușii lui Jimmy Talbot. Credeți că sînt indieni adevărați prin pădurile astea ? Mai vreau puțin sos. Oare pomii cînd se mișcă fac să sufle vîntul ? Am avut cinci cățeluși. De ce ți-e nasul așa de roșu, Hank ? Tata are o groază de bani. Stelele sînt fierbinți ? L-am făcut praf pe Ed Walker cu biciul, de două ori, simbăta trecută. Nu-mi plac fetele. Broaștele rîioase nu

¹ Vederi idilice și scene religioase din Palestina, contrastînd cu violența luptelor americanilor cu Pieile Roșii.

poți să le prinzi decît cu o sfoară. Boii fac vreun zgomot ? De ce sînt portocalele rotunde ? Aveți paturi de dormit în peștera asta ? Amos Murray are șase degete la picioare. Papagalul poate să vorbească, dar maimuța și peștele nu. Cam cît trebuie ca să facă doi-sprezece ?

Din minut în minut își aducea aminte că este un indian fioros, își lua bățul care-i ținea loc de pușcă și se strecura tiptil pînă la gura peșterii, ca să descopere iscoadele fețelor palide, pe care le ura de moarte. Din cînd în cînd scotea cîte un chiot de război care făcea să-l treacă fiorii pe bătrînul Hank, vînătorul cu capcane. Copilul ăsta îl terorizase pe Bill din capul locului.

— Șefule Roș, îi spusei eu puștiului, n-ai vrea să te duci acasă ?

— Ce spui ? Da' de ce ? întrebă el. Că acasă mă plictisesc. N-am de loc chef să mă duc la școală. Îmi place să trăiesc în aer liber. Ochi-de-Șarpe, nu-i așa că n-ai să mă duci înapoi acasă ?

— În tot cazul nu chiar acum, îl liniștii eu. O să mai stăm puțin aici, în grota asta.

— Bun ! spuse el. E-n regulă ! Niciodată în viața mea nu m-am distrat ca acum.

Ne-am culcat pe la ora unsprezece. Am întins pături și plăpumi și l-am așezat pe Șeful Roșu între noi. De fugit, știam că n-o să fugă. Ne-a ținut treji trei ore, sărînd de fiecare dată din culcuș ca să pună mîna pe pușcă și țîpînd : „Atenție, amice“ în urechile mele și ale lui Bill, atunci cînd își închipuia că pocnetul unei crengi sau foșnetul unei frunze îi vesteau tinerei sale imaginații apropierea tainică a bandei nelegiuîților. Pînă la urmă, m-a cuprins somnul, un somn agitat, și am visat că un pirat fioros cu părul roșu mă răpise și mă legase cu lanțuri de un copac.

Tocmai cînd se crăpa de ziuă, fui trezit de țipetele îngrozitoare ale lui Bill. Nu erau chiote, urlate, strigăte, răcnete sau răgete, cum te-ai aștepta să auzi din gîtlejul unor bărbați, ci pur și simplu niște țipete indecente, îngrozitoare, umilitoare, cum scot femeile cînd

văd stafii sau omizi. E ceva înspăimântător să auzi un bărbat puternic, hotărît și gras, țipînd fără oprire într-o grotă în zori de zi.

Am sărit în sus ca să văd ce se întîmpla. Șeful Roșu se instalase pe pieptul lui Bill, cu o mînă înfiptă în părul acestuia. În cealaltă mînă ținea cuțitul de bucătărie de care ne foloseam ca să tăiem slănina. Și încerca de zor și cu tot dinadinsul să-l scalpeze cu adevărat pe Bill, în conformitate cu sentința care fusese pronunțată împotriva lui în seara precedentă.

Smulsei cuțitul din mîna puștiului și-l silii să se culce din nou. Dar din acea clipă, liniștea sufletească a lui Bill se prăbușise. Culcat pe-o rînă, pe partea lui de culcuș, n-a mai închis ochii în noaptea aceea și în tot timpul cît băiatul mai rămase printre noi. Am ațipit și eu un pic, dar cînd soarele începu să se ridice pe cer, mi-adusei aminte că Șeful Roșu declarase că în zori voi fi ars pe rug. Nu eram prea agitat, nici speriat; mă ridicai însă în capul oaselor și îmi aprinsei pipa, rezemîndu-mă de o stîncă.

— De ce te-ai sculat atît de devreme, Sam? întrebă Bill.

— De ce? îl îngînai eu. O, mă încearcă un fel de junghi în umăr. Mi-am zis că dac-oi ședea așa o să-mi treacă.

— Minți! exclamă Bill. Adevărul e că ți-e frică și ție. Urmează să fii ars, la răsăritul soarelui și ți-e teamă că puștiul o să se țină de cuvînt. Și să crezi că ar fi în stare s-o facă, dacă ar izbuti să găsească un chibrit. E îngrozitor, Sam, nu-i așa? Tu mai crezi că poate exista cineva care să mai dea și bani buni ca să i se aducă înapoi un diavol oa ăsta?

— Mai mult ca sigur, îi răspunsei. Un ștrengar ca ăsta e tocmai genul după care se prăpădesc părinții. Ascultă, mai bine, tu și cu Șeful Roșu sculați-vă și preparați gustarea de dimineață, pînă mă urc eu pe vîrfurile muntelui să fac o recunoaștere.

Mă urcai pe piscul micului munte și-mi rotii ochii peste locurile din imediata vecinătate. Mă așteptam să văd în partea dinspre Summit garda de milițieni voi-

nici ai satului, înarmați cu coase și cu furci, cutreierînd ținutul în căutarea lașilor de răpitori de copii. Dar nu zării decît un pașnic peisaj, însuflețit de un singur om care ara cu un catir. Nimeni nu scormonea cu cangea fundul pîrîului; nici un curier nu făcea curse grăbite încoace și încolo ca să aducă părinților înnebuniți știrea că nu s-a aflat nimic nou. În fața ochilor aveam o atmosferă rurală de toropeală care plutea deasupra acelei porțiuni din suprafața exterioară a Alabamei. „Poate, îmi spuneam, încă nu s-a descoperit că lupii au răpit fragedul mielușel din țarcul oilor. Doamne, ajută-i pe lupi!” îmi mai zisei, și coborîi de pe munte ca să-mi iau micul dejun.

Cînd ajunsei la grotă, îl găsii pe Bill gîfiind, cu spațele lipit de una dintre stînci, iar băiatul amenințînd să-l facă fărîme cu un pietroi cît jumătatea unei nuci de cocos.

— Mi-a strecurat pe la ceafă un cartof încins ca para, îmi explică Bill, și-apoi a continuat să-l strivească cu piciorul; da' și eu l-am luat la palme. 'Ai o pușcă la tine, Sam?

Am smuls piatra din mîna băiatului și am împăcat lucrurile pe cît am putut.

— Te aranjez eu, făcea puștiul către Bill. Nimeni, pînă azi, nu s-a atins de Șeful Roșu fără să plătească scump această îndrăzneală. Să te păzești!

După ce luarăm gustarea, puștiul scoase din buzunar o bucată de piele înfășurată cu sfori și se apucă s-o dezlege. Ieși apoi din grotă.

— Ce-o mai fi avînd acum de gînd? se întrebă Bill îngrijorat. Nu crezi că o s-o șteargă cumva, Sam?

— Cît despre asta, nici o grijă. Nu prea pare el să fie dintre ăia care nu se pot dezlipi de casă. Dar trebuie să ne facem un plan cu răscumpărarea. Se pare că lumea nu se prea agită în Summit din cauza dispariției lui; dar poate că nu și-au dat încă seama că a plecat. Poate că familia lui încă și-l mai închipuie dormind la mătușa Jane sau pe la vreun vecin. Oricum, azi tot se va observa lipsa lui. Deseară trebuie să trimitem o scrisoare tatălui copilului, cerîndu-i cei două mii de dolari ca să i-l dăm înapoi.

Tocmai atunci auzirăm un fel de chiot de război, cam cum o fi fost cel al lui David cînd l-a făcut *knock-out* pe campionul Goliat. Șeful Roșu scosese din buzunar o praștie și o învîrtea pe deasupra capului.

Mă ferii la timp, dar auzii o lovitură înfundată și un fel de suspin din pieptul lui Bill, ca al unui cal cînd scoți șaua de pe el. O piatră neagră de mărimea unui ou îl nimerise pe Bill tocmai după urechea stîngă. Se muie dintr-o dată, se clătină puțin și se prăvăli exact pe focul pe care fierbea ceaunul cu apă fierbinte pentru spălat vase. L-am tras deoparte și i-am turnat timp de o jumătate de oră apă rece pe cap.

Încet-încet, Bill se ridică în capul oaselor, se pipăi după ureche și spuse :

— Sam, știi care-i personajul biblic pe care-l prefer eu ?

— Ia-o încet, zic. O să-ți vii în fire numaidecît.

— Irod, preciză el. Sam, nu-i așa că n-ai să pleci și să mă lași singur aici ?

Am ieșit afară, am pus mîna pe băiat și l-am scuturat pînă ce i s-au zguduit și pistruii.

— Dacă nu te potolești, i-am zis, apăi să știi că te zbor direct acasă. Ia ascultă, ai de gînd să te porți frumos sau nu ?

— Păi am glumit, zise el ursuz, n-am vrut să-i fac rău bătrînului Hank. Dar de ce a dat în mine ? Am să fiu cuminte, Ochi-de-Șarpe, dacă nu mă trimiți acasă și dacă mă lași să mă joc de-a Cercetașul Negru.

— Nu cunosc jocul ăsta, i-am zis. De altfel, asta o vei hotărî împreună cu domnul Bill. Astăzi, el este tovarășul tău de joacă. Eu plec pentru puțin timp, am ceva treabă. Hai, intră și fă pace cu el și spune-i că-ți pare rău că l-ai lovit ; de nu, pleci îndată acasă.

L-am pus să dea mîna cu Bill, apoi l-am tras deoparte pe Bill și i-am spus că mă duc la Poplar Grove, un sătuc la vreo trei mile de grotă, ca să aflu cîte ceva despre cum fusese privită în Summit chestia răpirii copilului. De asemenea, mă gîndeam să trimit o scrisoare redactată pe un ton categoric bătrînului Dorset chiar în ziua aceea, cerîndu-i preșul răscumpărării și precizîndu-i cum să-l plătească.

— Ascultă, Sam, zise Bill, am fost întotdeauna alături de tine fără să clilesc, și în timp de cutremur și de incendiu și de inundație, la poker, la atacurile cu dinamită, în timpul raziilor poliției, la jefuirea trenurilor și în inima cicloanelor. Nu mi-am pierdut nicio dată cumpătul, pînă ce l-am răpit pe afurisitul ăsta de băiat, care parcă are pe toți dracii într-însul. M-a băgat în sperieți, nu alta. Să nu mă lași cu el multă vreme — auzi, Sam ?

— După-amiază mă și-ntorc, zisei. Pînă atunci trebuie să-l ții pe băiat și să cauți să se distreze. Hai acum să scriem scrisoarea către bătrînul Dorset.

Bill și cu mine făcurăm rost de hîrtie și creion și ticluirăm scrisoarea, în timp ce Șeful Roșu, înfășurat într-o pătură, pășea mîndru în sus și-n jos, păzind gura peșterii. Bill mă rugă cu lacrimi în ochi să reduc prețul răscumpărării de la două mii la o mie cinci sute de dolari.

— N-am de gînd să critic multlăudatul aspect moral al dragostei de părinte, dar avem a face cu oameni și-ar fi cu totul neomenos să-l faci pe cineva să renunțe la două mii de dolari pentru acest bot de lighioană pistruiată. Să încercăm la o mie cinci sute de dolari. Diferența poți s-o treci în contul meu.

Și uite-așa, ca să-i fac pe plac lui Bill, acceptai, și colaborărăm la o scrisoare care suna cam așa :

„Domnului Ebenezer Dorset,

Pe fiul dv. îl ținem ascuns într-un loc foarte depărtat de Summit. E inutil ca dv. sau cei mai iscusiți detectivi să încercați a-l descoperi. Singurele condiții în care-l puteți recăpăta sînt categoric următoarele : Cerem o mie cinci sute de dolari în bancnote mari pentru înapoierea lui ; banii să fie depuși chiar astăzi, la miezul nopții, în locul și în cutia în care veți depune mai întîi răspunsul dv. — așa cum e arătat mai jos. Dacă sînteți de acord cu aceste condiții, trimiteți răspunsul în scris printr-un om al dv. neînsoțit, descără la orele opt și jumătate. După ce treci de

Owl Creek pe drumul spre Poplar Grove sînt trei copaci mari cam la o sută de metri unul de altul, aproape de îngrădirea lanului de grîu de pe mîna dreaptă. La baza bulumacului din dreptul copacului al treilea se va găsi o cutie mică de carton.

Curierul dv. va pune răspunsul în acea cutie și se va întoarce direct la Summit.

În caz că încercați vreo trădare sau nu satisfaceți cu precizie cererea noastră, nu vă veți mai revedea niciodată fiul.

Dacă achitați suma pretinsă, el va fi predat în-
apoi teafăr și nevătămat în interval de trei ore. Aceste condiții sînt categorice și definitive și dacă nu sînteți de acord cu ele, nu vom mai încerca să intrăm în legătură cu dv.

Doi oameni hotărîți.“

Am scris adresa lui Dorset, iar scrisoarea am băgat-o în buzunar. Cînd eram gata să plec, puștiul vine la mine și-mi spune :

— Hei, Ochi-de-Șarpe, ai spus că pot să mă joc de-a Cercetașul Negru cît timp ești plecat.

— Joacă-te, vezi bine, zic eu. Domnul Bill o să se joace cu tine. Dar, mă rog, ce fel de joc e ăsta ?

— Eu sînt Cercetașul Negru, zice Șeful Roșu, și trebuie să mă duc călare pînă la palisadă¹ ca să-i anunț pe coloniști că se apropie indienii. M-am săturat să tot fac pe indianul. Vreau să fiu acum Cercetașul Negru.

— Perfect, zic. Nu văd nici un rău în asta. Cred că domnul Bill te va ajuta să-i înfringi pe sălbaticii ăia nesuferiți.

— Eu ce-am de făcut ? zise Bill, uitîndu-se bănuitor la puști.

— Tu ești calul, afirmă Șeful Roșu. Pune-te în patru labe. Cum aș putea să mă duc călare la palisadă fără cal ?

— Caută de-l ține mereu ocupat, îi zisei lui Bill, pînă ne punem planul pe roate. Hai, dați-i drumul.

¹ Așezările coloniștilor erau împrejmuite de o palisadă ca apărare împotriva Picilor Roșii.

Bill se așează în patru labe, și zării în ochii lui o privire ca de iepure prins în capcană.

— Și cât e pînă la palisadă, puiule ? se interesă el, cu vocea cam răgușită.

— Nouăzeci de mile, preciză Cercetașul Negru. Și trebuie să te căznești să ajungi acolo la timp. Dii, calule ! Dii !

Cercetașul Negru sări pe spinarea lui Bill și-și vîî călcîiele în coastele lui.

— Pentru numele lui Dumnezeu, zice Bill, grăbește-te să te întorci, Sam, cât poți mai curînd. Îmi pare rău că n-am fixat prețul răscumpărării la o mie de dolari. Ia ascultă, măi, dacă nu încetezi să-mi dai pinteni, acu mă ridic și-ți trag o scuturătură de-o să-ți meargă fulgii.

Mă dusei la Poplar Grove și mă învîrtii pe la poștă și pe la prăvălie, stînd de vorbă cu mîrlanii care veneau pe-acolo cu treburi negustorești. Unul bărbos îmi spuse că ar fi auzit că Summit este în mare fierbere din cauză că băiatul bătrînului Ebenezer Dorset s-a rătăcit sau a fost răpit. Asta era tot ce voiam să știu. Cumpărai niște tutun, mă interesai așa, de formă, de prețul mazărei „ochi negri”¹, pusei pe ascuns scrisoarea la cutie și o luai din loc. Dirigintele poștei afirma că factorul va veni cam peste o oră să ia corespondența pentru Summit.

Cînd mă întorsei la peșteră, ia-i pe Bill și pe băiat de unde nu-s. Cercetai prin împrejurimile peșterii și, cu riscul de a ne descoperi ascunzișul, trăseai vreo două iodele², dar nu primii nici un răspuns.

Așa că, îmi aprinsei pipa și mă așezai pe o ridicătură de pămînt acoperită de mușchi, așteptînd să văd ce avea să se mai întîmple.

Cam după o jumătate de oră auzii un foșnet prin tufișuri, apoi îl zării pe Bill apărînd clătînîndu-se în poienița din fața peșterii. În urma lui venea băiatul, cu pași tiptili ca un cercetaș, cu gura întinsă într-un

¹ Sămînța unei plante (*vigna sinensis*), semănînd mai mult cu fasolea, cultivată în sudul Statelor Unite și folosită adesea ca aliment.

² Strigăt în falset, ca al elvețienilor sau tirolezilor.

zîmbet care-i lumina chipul. Bill se opri, își scoase pălăria și se șterse pe față cu o batistă roșie. Puștiul se opri și el, numai la vreo trei metri în spatele lui.

— Sam, oftă Bill, poate că o să mă consideri un re-negat, dar n-am mai avut încotro. Sînt un om în toată firea, cu apucături bărbătești și cu instinct de auto-apărare, dar vine un moment cînd toate sistemele de egotism și spirit de dominație dau greș. Băiatul s-a dus. L-am expediat acasă. Totul s-a sfîrșit. Au existat martiri în timpurile de demult, continuă Bill, care-au îndurat moartea mai degrabă decît să renunțe la o anumită idee. Nici unul n-a fost însă vreodată supus la niște torturi atît de supraomenești cum am fost eu. Am încercat să fiu credincios principiilor noastre tîlhărești ; dar am ajuns la capătul puterilor.

— Dar ce s-a întîmplat, Bill ? îl întrebai.

— M-a călărit, zice Bill, toate cele nouăzeci de mile pînă la palisadă, — nici un inci mai puțin. Apoi, după ce coloniștii au fost salvați, mi-a dat să mănînc ovăz. Dacă-mi dădea nisip, nu era mai puțin gustos. Afară de asta, o oră întreagă a trebuit să încerc să-i explic de ce nu-i nimic în găuri, cum poate un drum să ducă în două direcții opuse, și de ce iarba e verde. Te rog să mă crezi, Sam, asta întrece tot ce poate răbda o ființă omenească. L-am înșfăcat de guler și am coborît muntele tîrîndu-l. Pe drum dădea din picioare de mi le-a făcut pe-ale mele numai vînatăi de la genunchi în jos ; acum o să trebuiască să-mi doftoricesc cele două-trei mușcături la degetul cel mare și la mîină.

În sfîrșit, bine că s-a dus, continuă Bill, s-a dus acasă. I-am arătat drumul spre Summit și i-am tras una în spate de l-am apropiat cu vreo opt picioare de destinație. Îmi pare rău că pierdem prețul răscumpărării ; dar ori asta, ori Bill Driscoll la balamuc.

Bill gîfîie și suflă, dar pe fața lui trandafirie se deslușește o inefabilă liniște și o mulțumire din ce în ce mai mare.

— Bill, întreb eu, nimeni din neamul tău nu suferă de inimă, nu-i așa ?

— Nu, răspunse Bill, n-avem nici o boală cronică, afară de malarie și de accidente. Dar de ce întrebi ?

— Ei, atunci poți să te întorci, zic eu, și să te uiți în spatele tău.

Bill se întoarce și dă de băiat ; roșeața îi piere din obraji, ca un plumb se azvîrle la pămînt și se pornește să culeagă în neștire iarbă și bețișoare. Timp de vreo oră mi-a fost teamă că și-a pierdut mințile. I-am spus apoi că planul meu este să lichidăm pe dată toată afacerea, să punem mîna pe prețul răscumpărării și s-o ștergem cu banii la miezul nopții, dacă bătrînul Dorset va fi de acord cu propunerea noastră. Așa fiind, Bill prinse destulă inimă ca să zîmbească oarecum puștiului cu un zîmbet anemic și să-i promită că se va juca cu el de-a războiul ruso-japonez, făcînd pe rusul, de îndată ce se va simți mai bine.

Aveam planul de a încasa prețul răscumpărării fără pericol de a fi prins de dușmani, plan care se recomandă de la sine profesioniștilor răpitori de copii. Copacul sub care urma să fie lăsat răspunsul — și în urmă banii — se afla aproape de gardul din marginea drumului și era înconjurat din toate părțile de ogoare mari, pustii. Dacă o ceată de polițiști ar sta la pîndă să prindă pe cineva care ar veni să ia biletul, omul ar putea fi văzut de la mare depărtare trecînd peste ogoare sau pe drum. Dar nu sîntem noi așa de proști ! La ora opt și jumătate m-am urcat în acel copac de care am vorbit, și unde am stat ascuns ca un brotăcel, așteptînd să vină trimisul bătrînului.

Exact la vremea stabilită, pe drum se apropie un băiețandru, călare pe bicicletă, descoperă cutia de carton de la baza parului din gard, strecoară în ea o bucată de hîrtie împăturită și pedalează înapoi spre Summit.

Am așteptat încă o oră, după care am tras concluzia că nu-i nici urmă de pericol. M-am dat jos din copac, am luat biletul, m-am strecurat de-a lungul gardului pînă am dat de pădure, și m-am întors la peșteră în

altă jumătate de oră. Am desfăcut biletul, apropiindu-mă de felinar, și i l-am citit și lui Bill. Era scris cu cerncală și așa de stingaci, că de-abia se putea înțelege. Iată ce spunea în esență :

„Către cei doi oameni hotăriți

Domnilor, am primit astăzi prin poștă scrisoarea dv. referitoare la prețul de răscumpărare pe care-l cereți pentru înapoierea fiului meu. Cred că pretențiile dv. sînt ceva cam mari și vă fac prin prezenta o contrapropunere, pe care înclin să cred că o veți accepta. Să-l aduceți adică pe Johnny acasă, și să-mi plătiți 250 dolari ca să fiu de acord să vă scap de el. Ar fi preferabil să veniți în timpul nopții, căci vecinii sînt convinși că el s-a pierdut ; și nu pot să-mi iau răspunderea pentru ceea ce ar fi ei în stare să-i facă omului pe care l-ar vedea aducîndu-l înapoi.

Cu tot respectul,

Ebenezer Dorset“

— Mari mai sînt piratii din Penzance¹, zic eu ; dintre toți...

Dar îmi aruncai privirea spre Bill și șovăii. În ochii lui citii cea mai rugătoare privire pe care am întîlnit-o vreodată pe chipul unui mut sau al unui dobitoc înzestrat cu grai.

— Sam, zise el, ce înseamnă 250 dolari, la urma urmelor ? Banii ăștia îi avem. Încă o noapte cu puștiul ăsta și ajung la balamuc. Domnul Dorset nu numai că e un perfect gentleman, dar cred că este și o adevărată mină spartă, dacă face o ofertă atît de generoasă. N-ai de gînd să scapi ocazia, nu-i așa ?

— Să-ți spun drept, Bill, zic eu, berbecelul ăsta a început să mă enerveze și pe mine. Îl ducem acasă, plătim prețul de retrocedare și ne luăm tălpășița.

¹ „Piratii din Penzance“, operă comică de Gilbert și Sullivan (1879). Autorul face aluzie la această piesă englezească, de care desigur Sam nici nu auzise, numai pentru că în titlul ei e vorba de pirati.

L-am dus acasă chiar în noaptea aceea. Ca să-l hotărîm să meargă i-am spus că taică-său i-a cumpărat o armă cu incrustații de argint și o pereche de „mocasini”¹ și că a doua zi o să mergem la vînătoare de urși.

Era exact ora 12 cînd am ciocănit la ușa din față a casei lui Ebenezer. Tocmai în momentul cînd ar fi trebuit să scot cei o mie cinci sute de dolari din cutia de sub copac, conform planului inițial, Bill număra două sute cincizeci de dolari în palma lui Dorset.

Cînd puștiul află că o să-l lăsăm acasă începu să urle ca o flașnetă și se alipi strîns de piciorul lui Bill întocmai ca o lipitoare. Taică-său îl dezlipi, treptat, ca pe un plasture.

— Cît timp îl puteți ține ? întrebă Bill.

— Nu mai sînt așa de voinic ca înainte, spuse bătrînul Dorset, cred însă că vă pot făgădui zece minute.

— Suficient, zise Bill. În zece minute îmi iau picioarele la spinare și străbat statele din Centru, Sud și Vestul de mijloc, îndreptîndu-mă ușurel spre granița Canadei.

Și, deși era întuneric beznă, deși Bill este tare gras, deși eu sînt un bun alergător, de-abia l-am putut ajunge din urmă la vreo milă și jumătate de Summit.

¹ Încălțăminte a Pieilor Roșii.

INTORSĂTURILE VIETII

Judecătorul de pace Benaja Widdup şedea în pragul biroului său, fumîndu-şi pipa de lemn de soc. La jumătatea drumului spre Zenith, munţii Cumberland se desluşeau albaştri-cenuşii din abureala după-amiezii. O găină pestrîă se plimba ţanţoşă pe strada principală a „coloniei“, cotcodăcînd prosteşte.

De pe drum se auzi mai întîi un scîrţîit de osii, apoi apărî un nor subţirel de praf şi, în sfîrşit, o căruţă trasă de un taur, ducîndu-l pe Ransie Bilbro şi pe soţia lui. Căruţa se opri la poarta judecătoriei şi cei doi coborîră. Ransie era slab, înalt de şase picioare, galben-vînat la faţă şi cu părul bălai. Puternica neclintire a munţilor îl prindea ca într-o armură. Femeia era îmbrăcată în stambă ; o fiinţă colţuroasă, cu pieptănătura ridicată şi măcinată de dorinţi nelămurite. Prin toate astea se întrezărea un protest slab de tinereţe ratată, inconştientă de pierderea ei.

De dragul demnităţii, judecătorul de pace îşi virî picioarele în pantofi şi se dădu la o parte spre a-i lăsa să intre.

— Noi doi, spuse femeia cu o voce ca a vîntului ce suflă printre crengile de pin, vrem să divorţăm.

Privi spre Ransie, să vadă dacă soţului nu i s-a părut cumva că e vreo eroare la mijloc sau dacă are

vreo îndoială, dacă nu-i vreun șiretlic sau dacă deslușește vreo nuanță subiectivă, sau chiar egoistă, în felul în care prezentase ea situația.

— Divorț, repetă Ransie, dînd solemn din cap. Noi doi nu mai putem s-o ducem împreună, în nici un caz. În munți este destul de plictisitor să trăiești, chiar cînd un bărbat și o femeie țin unul la celălalt. Dar cînd ea scuipe ca o pisică sălbatică, sau stă posomorită ca o bufniță în colivie și țipă, nu are nici un rost să mai trăiești cu ea...

— Și cînd el e un zurbagiu, spuse calm femeia, un derbedeu și un zănatic care zace tot timpul lungit pe spate, buhăit de whisky, otrăvind viața oamenilor cu haita lui de ciîni înfometați care cer demîncare...

— Cînd ea într-una dă de-a azvîrlita cu capacele, veni ecoul din partea lui Ransie, și-l opărește cu apă fiartă pe cel mai bun șoricar din munții Cumberlandului, cînd nu vrea să-i gătească omului ei și-l ține treaz nopți întregi, aducîndu-i fel de fel de acuzații...

— Cînd are mereu a face cu pîndarii fiscului și e cunoscut în munți ca un om fără căpătii, cine mai poate să doarmă noaptea?

Judecătorul de pace se apucă pe îndelete de treabă. Oferi reclamanților unicul său scaun, alături de un scăunaș de lemn. Deschise cartea cu colecția de legi de pe masă și cercetă indicele. Își șterse repede ochelarii și mută călimara din loc.

— Legea și statutele, zise el, sînt mute în privința problemei dacă divorțul cade sau nu în competența acestei instanțe. Dar, după dreptate, după constituție și după obiceiul pămîntului, putem trage concluzia că orice treabă bună se poate face în ambele sensuri. De exemplu, dacă un judecător de pace poate oficia o căsătorie este clar că el e competent și ca s-o desfacă. Oficiul de față va da o sentință de divorț și va stăruia ca ea să fie menținută de Tribunalul Suprem.

Ransie Bilbro scoase din buzunarul pantalonilor o pungă de tutun. Din ea scutură pe masă o bancnotă de cinci dolari.

— Pentru asta am vîndut o piele de urs și două vulpi, adăugă el. Țștia-s toți banii pe care-i avem.

— Prețul tarifar al unui divorț la această instanță, spuse judecătorul, este de cinci dolari.

Băgă bancnota în buzunarul vestei sale de homespun cu un fals aer de indiferență. Cu multă osteneală fizică și cazuă mintală scrise decizia pe o jumătate de coală de hîrtie lungă de 12 inci, făcînd o copie pe cealaltă. Ransie Bilbro și cu soția lui ascultară citirea documentului care urma să le redea libertatea :

„Să afle toți oamenii aci de față că Ransie Bilbro și soția sa Ariela Bilbro au apărut astăzi în persoană în fața mea făgăduind că de acum înainte nici nu se vor mai iubi sau respecta. nici nu vor asculta unul de altul, nici în bine nici în rău, fiind sănătoși la minte și la trup, și acceptă obligațiile divorțului conform ordinei și demnității statului. Cele de mai sus nu se apelează, așa să vă ajute Dumnezeu. Benaja Widdup, judecător de pace în și pentru Comitatul Piedmont, statul Tennessee.“

Judecătorul era pe punctul de a înmîna unul dintre documente lui Ransie. Dar glasul Arielei îl împiedică. Amîndoi bărbații o priviră. Atitudinea lor bărbătească fu înfrîntă de ceva care se vădea în chip cu totul neașteptat la această femeie :

— Judecătorule, nu-i da încă hîrtia asta. Nu s-au hotărît toate. Trebuie mai întii să-mi capăt drepturile. Trebuie să-mi dea pensie alimentară. Ce fel de treabă e asta, ca un bărbat să se despartă de soția lui, lăsînd-o fără un ban cu care să se descurce ? Am de gînd să urc la frate-meu Ed, pe muntele Hogback. Îmi trebuie de o pereche de pantofi, de niște tabac și de alte cîteva lucruri. Dacă Ransie își îngăduie să divorțeze, să-mi plătească și mie pensie alimentară.

Ransie Bilbro rămase mut de uimire. Pînă atunci nu se vorbise nimic despre o asemenea pensie. Femeile ridică totdeauna probleme uimitoare și de neprevăzut.

Judecătorul Benaja Widdup simți că problema cerea o decizie înțeleaptă și competentă. Autoritățile nu spuneau nimic despre pensia alimentară. Dar femeia

era desculță. Cărarea de pe muntele Hogback era prăpăstioasă și colțuroasă.

— Ariela Bilbro, întrebă el cu o voce autoritară, câtă pensie alimentară crezi că ar fi necesară și suficientă în cazul de față ?

— Cred, răspunse ea, pentru pantofi și toate celelalte, să zicem, cinci dolari. Nu-i mult ca pensie alimentară, dar mă gândesc că voi putea cu atîta să ajung pînă la frate-meu, Ed.

— Această sumă, zise judecătorul, nu constituie o pretenție absurdă. Ransie Bilbro, instanța decide să plătești reclamantei suma de cinci dolari înainte de a ți se elibera sentința de divorț...

— Nu mai am bani, răsuflă din greu Ransie. V-am dat tot ce aveam.

— ...altfel, zise judele, uitîndu-se la el cu severitate pe deasupra ochelarilor, ar fi să ignorezi hotărîrea tribunalului.

— Nădăjduiesc că dacă-mi dați timp pînă mîine, stărui soțul, fac eu rost cumva. N-am știut că va trebui să plătesc pensie alimentară.

— Cauza, zise Benaja Widdup, se amîină pe mîine, cînd toți aci de față vă veți prezenta din nou la pronunțarea sentinței, după care se va elibera decizia de divorț.

Se așează pe prag și începuse să-și dezlege șireturile pantofilor.

— Trebuie să mai mergem și pînă la unchiul Ziah, hotărî Ransie și să tragem peste noapte acolo.

Se urcă în căruță pe stînga, iar Ariela se urcă pe dreapta. Supus loviturilor de bici, tăurașul cel roșcovan se urni din loc iar căruța se îndepărtă într-un nor de praf.

Judecătorul de pace Benaja Widdup se apucă să fumeze din nou din pipa lui de soc. Mai tîrziu, după-amiază, își luă ziarul săptămînal și-l citi pînă cînd amurgul îi întunecă vederea. Apoi aprinse lumînarea de seu de pe masă și citi pînă răsări luna, anunțînd vremea cinei. El locuia în cabana construită din buș-

teni pe povînișul de lingă plopul retezat. Ducîndu-se spre casă pentru a cina, traversă o potecuță umbrită de un desiș de dafini. Figura întunecată a unui om ieși dintre dafini și îndreptă o pușcă spre pieptul lui. Era cu pălăria trasă pe ochi și mai avea ceva care îi acoperea aproape toată fața.

— Banii! spuse făptura aceea. Fără vorbă. Mă enervez și-mi tremură degetul pe trăgaciul de coala.

— Am numai ci-ci-cinci dolari, zise judecătorul, scoțînd bancnota din buzunarul vestei.

— Răsuțește-o, veni porunca, și vîr-o în gura țevii de la pușcă.

Bancnota era nou-nouță, fără o cută. Chiar niște degete atît de stîngace și tremurătoare izbutiră numai cu puțină greutate s-o facă sul și s-o introducă (asta ceva mai greu) în gura țevii.

— Acum cred că poți pleca, zise țîlharul.

Judecătorul nu mai zăbovi pe drum.

A doua zi, la ușa judecătoriei sosi tăurașul roșcovan, trăgînd după el căruța. Judecătorul Benaja Widdup se încălțase, pentru că se aștepta la această vizită. În prezența lui, Ransie Bilbro îi înmînă soției sale o bancnotă de cinci dolari. Ochiul funcționarului se aținti asupra hîrtiei cu o privire pătrunzătoare. Părea a se face sul ca și cum ar fi fost răsucită și vîrită în capul unei țevi de pușcă. Dar judecătorul își înfrînă orice pornire de a vorbi. E drept că și alte bancnote puteau fi înclinate a se face sul. El înmînă fiecăruia cîte o sentință de divorț. Toți păstrau o tăcere apăsătoare. Păturind încet garanția libertății, femeia îi aruncă lui Ransie o privire sfioasă, plină de stinghereală.

— Cred că o să te înapoiezi sus, la cabană, zise ea, cu căruța și tăurașul. Pîinea e-n cutia de tablă de pe poliță. Am pus slămina în oala de fiert, ca să n-o fure cîinii. Nu uita să întorci ceasul la noapte.

— Mergi la frate-tu, Ed? întrebă Ransie cu un aer indiferent.

— Îmi ziceam să ajung acolo înainte de căderea nopții. N-aș putea spune că s-ar obosi vreunul să-mi

zică bun-venit, dar unde să mă duc în altă parte ? E o bună bucată de drum și cred c-ar fi mai bine s-o și pornesc. Am să-ți spun la revedere, Ransie ; adică, dacă vrei să-ți spun.

— Nu știu să existe pe lume cineva așa cîinos, zise Ransie cu o voce de martir, ca să nu accepte să-ți spună la revedere, afară numai dacă ești așa de grăbită să pleci, că nu vrei să-ți spun.

Ariela tăcea. Împături cu grijă bancnota de cinci dolari și sentința și le vîrî în sîn. Cu ochii triști, Benaja Widdup privi prin ochelari cum dispărea bancnota în sînul femeii.

Și apoi, prin cele ce aveau să urmeze (așa cum se depăneau în gîndurile lui) el se situa fie alături de categoria acelor care țin cu cei mulți, fie alături de categoria mai mică a marilor financiari.

— O să te simți cam singuratic în coliba veche, la noapte, Ransie, zise ea.

Ransie Bilbro privi spre munții Cumberland, de un albastru limpede acum, în lumina soarelui. Nu se uită la Ariela.

— Mi-am zis și eu c-o să fie cam singuratic, spuse el ; dar cînd oamenii înnebunesc și vor să divorțeze nu-i poți face să se astîmpere.

— Ba alții au vrut divorț, zise Ariela, vorbind către scaunul de lemn. De altfel, nimeni nu vrea să silească pe cineva să rămînă însurat dacă nu vrea !

— Nimeni n-a zis vreodată că nu vrea !

— Dar nimeni n-a zis vreodată că vrea. Acum cred că-i mai bine să plec la frate-meu.

— Nimeni nu știe să întoarcă ceasul ăla vechi.

— Vrei să merg cu tine cu căruța și să ți-l întorc, Ransie ?

Acest muntean avea aspectul unui om tare la emoții. Totuși, întinse mîna sa groasă și o cuprinse pe cea subțire și brună a Arielei. Sufletul ei se revărsă dintr-o dată pe fața-i inexpressivă, luminînd-o.

— Cîinii n-au să te mai necăjească, zise Ransie. Îmi dau seama că am fost josnic și zgîrcit. Să întorci tu ceasul, Ariela.

— Inima mea bate în coliba aceea, Ransie, șopti ea, alături de tine. De azi înainte n-am să mai fac nebunii. Hai să pornim, Ransie, ca să ajungem acasă pînă pe înserat.

Judecătorul de pace Benaja Widdup, de care cei doi uitaseră, interveni în clipa în care soții se îndreptau spre ușă.

— În numele statului Tennessee, spuse el, vă interzic la amîndoi să-i sfidați legile și regulamentele. Această judecătorie este mai mult decît doritoare și bucuroasă să vadă norii discordiei și ai neînțelegerii risipindu-se din două inimi care se iubesc, dar este de datoria justiției să apere morala și integritatea statului. Judecătoria vă amintește că de-acum nu mai sînteți soț și soție, ci sînteți divorțați prin sentință dată în regulă și prin urmare nu mai sînteți îndreptățiți să vă prevalați de beneficiile și avantajele situației celor căsătorii.

Ariela îl apucă de braț pe Ransie. Însemnau oare aceste cuvinte că ea avea să-l piardă acum, tocmai cînd ei primiseră o asemenea lecție de comportare?

— Dar instanța e gata, continuă judecătorul, să ridice incapacitățile impuse de sentința de divorț. Judecata are dreptul să officieze ceremonia solemnă a căsătoriei, hotărînd lucrurile așa încît să dea posibilitate părților să-și reia starea matrimonială onorabilă și demnă pe care o doresc. Taxa pentru îndeplinirea suszisei ceremonii va fi, în acest caz, de cinci dolari.

Ariela întrezări în cuvintele acestea o licărire de speranță. Își strecură iute mîna în sîn. Liberă, ca un porumbel pornit în zbor, bancnota ajunsese filfiind pe masa judecătorului. Obrajii ei palizi se îmbujorară, cînd mîna în mîna cu Ransie ascultă cuvintele care-i uneau.

Ransie o ajută să se urce în căruță, apoi se sui lîngă ea. Tăurașul roșcovan se întoarse încă o dată și cei doi porniră, mîna în mîna, către munte.

Judecătorul de pace Benaja Widdup se așează pe prag și se descălță. Pipăi din nou bancnota vîrîtă adînc în buzunarul vestei. Mai trase încă o dată din pipa sa de soc. Găina pestriță se plimba din nou țanțoșă pe strada principală a „coloniei“, cotcodăcind prostește.

1910

DRUMUL PE CARE APUCĂM

La douăzeci de mile vest de Tucson, expresul „Sunset“ opri lângă un rezervor ca să ia apă. În afară de adausul lichid, motorul acestui faimos zburător s-a mai ales și cu alte daruri, de loc bune pentru el.

În timp ce fochistul cobora tubul de alimentare, Bob Tidball, „Shark“¹ Dodson și un sfert-indian din tribul Creek, numit John Big Dog² se cățără pe mașină și-i arătară mașinistului trei orificii rotunde, trei guri de foc. Aceste orificii îl impresionară atât de mult pe mașinist cu posibilitățile lor, încît ridică amîndouă mîinile într-un gest care însoțește de obicei exclamația „Ia te uită!“

La aspra comandă a lui Shark Dodson, care era comandantul forței de atac, mașinistul coborî pe sol și decuplă mașina și tenderul. Apoi John Big Dog, cocoțat pe cărbuni, întinse în glumă două revolve spre mecanicul locomotivei și spre fochist și le sugeră ideea să tragă mașina la cincizeci de iarzi mai departe și să aștepte acolo ordinele ce aveau să urmeze.

Shark Dodson și Bob Tidball, considerînd nedemn de ei să treacă prin sită un minereu de o calitate atît de inferioară cum erau pasagerii, se îndreptară spre punga bogată a vagonului-expres. Acolo îl găsiră pe conductorul vagonului, senin, încredințat că expresul

¹ *Shark*, poreclă. Înseamnă „rechinul“.

² *Big dog*: ciine mare, dulău.

„Sunset“ nu încărcase nimic mai excitant și mai periculos decât *aqua pura*¹. În timp ce Bob îi scotea din cap această idee cu țeava unui pistol cu șase gloanțe, Shark Dodson începuse să bage cartușe cu dinamită în seiful vagonului-expres.

Seiful explodează în zornăitul a treizeci de mii de dolari, numai aur și monedă curentă. Pasagerii își scoaseră nepăsători capetele pe ferestre, spre a vedea norul care provocase tunetul. Conducătorul se aruncă asupra semnalului de alarmă, care cedă repede și fără nici o rezistență la smucitura lui. Shark Dodson și Bob Tidball, cu prada într-un sac de pînză groasă și tare, săriră din vagonul expres și alergară, greoi, cu cizmele lor cu tocuri înalte, spre locomotivă.

Mașinistul, posac și necăjit, dar nu lipsit de înțelepciune, trase repede locomotiva, potrivit ordinului, de lângă trenul rămas inert. Dar înainte de a se fi săvîrșit această operație, conducătorul expresului, trezit din starea de neutralitate la care-l adusese convingătorul procedeu pe care i-l aplicase Bob Tidball, sări din vagon cu o armă Winchester și încercă și el un truc în acest joc. Domnul John Big Dog, așezat pe tenderul de cărbuni, simulă cu imprudență o ochire la țintă, căreia conducătorul i-o luă înainte. Cu un glonte tras exact între omoplați, cavalerul de industrie din Creek se rostogoli la pămînt, sporind astfel partea camarazilor săi la pradă, cu cîte o șesime de fiecare.

La o distanță de două mile de rezervor, mașinistul primi ordinul să oprească.

Hoții făcură cu mîna un sfidător adio și se afundară în jos, pe povînișul prăpăstios al crîngurilor dese de pe marginea căii ferate. Cinci minute de călcătură sigură și foșnituri prin desişul de *chaparral*² îi scoaseră la pături întinse, unde trei cai fuseseră legați de niște crengi care atîrnau pînă la pămînt. Unul dintre cai îl aștepta pe John Big Dog, care nu avea să mai călărească niciodată, nici ziua, nici noaptea. Acestui biet dobitoc hoții

¹ *Aqua pura* : apă curată (l. latină).

² *Chaparral* : numele spaniol al pădurilor din regiunile cu ierni foarte scurte și veri foarte lungi și aride.

ii luară șaua și frîul și-i dădură drumul. Încălecară pe ceilalți doi, cu sacul pe o beldie și călăriră iute dar atenți prin pădure și apoi la deal, pe un mic defileu primitiv și singuratic. Acolo, patru pedul care-l purta pe Bob Tidball alunecă pe un bolovan acoperit de mușchi și-și frînse unul din picioarele dinainte. Fu imediat împușcat în cap. După care, cei doi se așezară ca să țină sfat cum să fugă. Liniștiți oarecum datorită drumului întortocheat pe care apucaseră, problema timpului nu mai era atît de importantă. Multe mile și ore stăteau acum între ei și cea mai sprintenă poteră care i-ar fi putut urmări. Calul lui Shark Dodson, cu frînghia și cu frîul tîrîș, se ospătă cu poftă și plin de mulțumire cu iarba crescută de-a lungul riului, prin defileu. Bob Tidball deschise sacul și-și ridică ambii pumni în care ținea frumoasele fișicuri de bani și punga de aur, zîmbind cu o bucurie de copil.

— Ascultă, bătrîne pirat de două punți, se adresă el voios lui Dodson, bine ziceai tu că putem s-o izbim! Ai un cap de financiar mai ceva ca toți ăi din Arizona.

— Dar ce dracu facem cu tine, Bob? N-avem timp de zăbovit aici. Mîine, înainte de a se crăpa de ziuă, vor fi pe urmele noastre.

— O, sînt sigur că roibul tău poate duce o bucată de vreme și două poveri, răspunse Bob cel optimist. Pînă punem mîna pe primul cal ce ne-o ieși înainte. Pe toți dracii, dădurăm o lovitură, nu? După semnele de pe bani, sînt treizeci de mii de dolari — cîte cinci-sprezece mii de cap!

— E mai puțin decît mă așteptam, spuse Shark Dodson izbind ușor cu vîrfurile cizmei în grămiezile de bani.

Privi apoi gînditor la crupa umedă a calului său trudit.

— Puterea bătrînului Bolivar aproape că s-a dus, spuse el, încet. Bine era dacă roibul tău nu se rănea.

— Adevărat, zise Bob oftînd din adînc, dar n-ai ce-i face. Bolivar are crupa sănătoasă. Ne-o duce el pe amîndoi pînă om avea ce încăleca. Fir-ar să fie;

Shark, nu-mi iese din cap ce nostim e că unul ca tine, din Est, vine pînă aici să ne dădăcească pe noi, băieți din Vest, cum să dăm lovituri. Da', ia spune, din care parte a Estului ești ?

— Din statul New York, îl lămuri Shark Dodson, așezîndu-se pe un bolovan și mestecînd o crenguță. M-am născut la o fermă din comitatul Ulster. Am fugit de-acasă cînd eram de șaptesprezece ani. Am ajuns în Vest numai întîmplător. Mergeam pe drum, cu hainele într-o legăturică, îndreptîndu-mă spre New York. Aveam de gînd să merg acolo și să fac bani cu grămada. Am simțit întotdeauna că i-aș putea face. Într-o seară ajung eu la o răspîntie și nu știu în ce parte s-o apuc. Mă uit pîmprejur o jumătate de ceas și apoi o iau pe drumul din stînga. În noaptea aia ajung în tabăra unei panorame din Vestul sălbatic care cutreiera orașele mici, mă alătur trupei și o iau spre Est. M-am întrebat adesea dacă n-aș fi azi altul, de o porneam pe drumul ălălalt.

— O, eu unul cred că ajungeai cam tot pe-acolo, zise Bob Tidball, pe un ton filozofic și cu voioșie. Nu-i după drumul pe care apuci, e ceva înlăuntrul nostru care face din noi ceea ce sîntem.

Shark Dodson se ridică și se rezemă de un copac.

— Mult aș fi dat ca roibul ăla al tău să nu se fi prăpădit, Bob, spuse el iarăși, pe un ton aproape patetic.

— De aceeași părere, zise Bob ; era, ce-i drept, un fel de gioarsă de cal de mîna întîi. Da' o scoatem noi la capăt cu Bolivar al tău. Eu zic că n-ar strica s-o și luăm din loc, măi Shark, ce zici ? Pun prada-n sac și-o luăm pe poteca ce duce în inima pădurii.

Bob Tidball puse la loc prada și legă strîns gura sacului cu o frînghie. Cînd ridică ochii, obiectul cel mai proeminent pe care-l văzu era țeava pistolului de 45 al lui Shark Dodson atîntit asupra lui, fără piedică.

— Lasă-te de glume, zise Bob rînjind. Trebuie s-o luăm din loc.

— Nu mișca, zise Shark, tu n-o mai iei din loc. Îmi pare rău, Bob, da' nu putem pleca amîndoi. Bolivar al meu e prea ostenit și nu poate duce povară dublă.

— Am fost tovarăși, eu și cu tine, Shark Dodson, timp de trei ani, vorbi Bob, calm. Împreună ne-am pus pielea-n joc, mereu și mereu. Totdeauna m-am purtat cînstit cu tine și te-am crescut om. Am auzit eu niscaiva povești ciudate despre tine, cum că ai fi împușcat un om ori doi, în chip nu tocmai obișnuit, dar n-am vrut să le dau crezare. Acum, dacă glumești numai, Shark, pune-ți arma la loc, încălecăm pe Bolivar și o luăm din loc. Dacă vrei într-adevăr să tragi în mine, trage, fiu de tîrfă cu inimă neagră ce ești!

Pe fața lui Dodson stăruia încă expresia de adîncă frămîntare.

— Habar n-ai, Bob, ce rău îmi pare, oftă el, că roibul ăla al tău și-a frînt piciorul!

Dar în același timp expresia de pe fața lui Dodson se schimbase; arăta acum o rece ferocitate, amestecată cu o cumplită lăcomie. Sufletul acestui om luase în clipa aceea expresia unei mutre drăcești la fereastra unei case de oameni cumsecade.

În adevăr, Bob Tidball nu avea s-o mai „ia din loc“. Mortalul 45 al falsului prieten pocni și umplu văzduhul cu un răcnet pe care stîncile defileului îl zvîrliră îndărăt cu ecouri de indignare. Iar Bolivar, complice inconștient, îl purtă grăbit pe cel din urmă dintre bandiții expresului „Sunset“. Calul n-a mai fost pus la încercarea de-a duce povară dublă.

În timp ce Shark Dodson galopa, îndepărtîndu-se de locul cu pricina, pădurile păreau a pieri ca niște năluci din raza privirii sale; revolverul din mîna lui dreaptă se transformase într-un fel de braț curbat al unui fotoliu de malon; șaua lui era straniu tapisată, iar cînd deschise ochii își văzu picioarele, nu în scări, ci așezate liniștit pe marginea unui birou construit din careuri de stejlar.

Acum vă descriu momentul în care Dodson, din firma Dodson & Decker, agenți de bursă din Wall

Street, abia deschisese ochii. Peabody, secretarul confidențial, stătea lângă fotoliul lui, ezitînd să înceapă vorba. Se deslușea un sunet confuz de roți în stradă, și bizuțul odihnitor al unui ventilator electric.

— Ei, Peabody ! zise Dodson clipind din ochi. Probabil că am adormit. Am avut un vis extraordinar. Ce-i, Peabody ?

— Domnul Williams, domnule, de la firma Tracy & Williams așteaptă afară. A venit să aranjeze chestia cu X.Y.Z. Piața l-a prins speculînd fără acoperire, dacă vă amintiți, domnule.

— Da, îmi amintesc. Cît e cotate X.Y.Z. azi, Peabody ?

— Una optzeci și cinci, domnule.

— Atunci, ăsta-i prețul !

— Scuzați, zise Peabody cam tulburat, că insist asupra acestui lucru, dar tocmai am vorbit cu domnul Williams. El e doar un vechi prieten al dumneavoastră, domnule Dodson și dumneavoastră de fapt aveți monopolul în afacerea X.Y.Z. Credeam că ați putea — adică, așa credeam, că ați putea — să nu vă amintiți că el v-a vîndut stocul la nouăzeci și opt. Dacă lichidează la prețul pieței, atunci își pierde ultimul ban ce-l are pe lume, cu casă cu tot, ca să poată livra acțiunile.

Fizionomia lui Dodson se schimbase ; arăta acum o rece ferocitate amestecată cu o cumplită lăcomie. Sufletul acestui om luase în clipa aceea expresia unei mutre drăcești la fereastra unei case de oameni cumsecade.

— Va lichida la una optzeci și cinci, zise Dodson. „Bolivar nu poate duce povară dublă.“

TOCMEALA DIN BLACKJACK

Elementul cu cea mai proastă faimă din biroul juridic al lui Yancey Goree era însuși Goree, care sta acum lungit pe fotoliul lui scîrțîitor. Clădirea mică și prăpădită, de cărămidă roșie, se afla la nivelul străzii — principala stradă a orașului Bethel.

Bethel era așezat la poalele dealului Blue Ridge. Dincolo de deal, munții se îmbulzeau spre cer. La vale, mai departe, mocirlosul rîu Catawba lucea, galben, de-a lungul văii.

Era o zi de iunie, copleșită de o zăpușeală care te moleșea cu totul. Bethel moțăia în umbra caldută. Afacerile nu mișcau. Era atît de multă liniște, încît Goree, tolănit în fotoliu, auzea distinct zornăitul repetat al jetoanelor care-i parvenea din camera juriului, unde banda juriștilor juca poker. De la ușa deschisă din spatele biroului, o potecă de iarbă bătătorită șerpuia pînă la tribunal. Faptul de a fi pășit și el pe acea potecă îl costase pe Goree tot ce posedase cîndva — prima lui moștenire de cîteva mii de dolari, apoi vechiul cămin al familiei și, acum în urmă, pînă și orice rămășiță de respect de sine și de bărbăție. Banda îl curățase. Jucătorul falit căzuse în darul beției și devenise un adevărat parazit. I-a fost dat să trăiască și să ajungă ziua cînd oamenii care îl jefuiseră l-au înlăturat cu totul de la partidele lor. Cuvîntul lui nu mai făcea nici doi bani. Partida zilnică de cărți s-a recompus în conse-

cință, iar lui nu i s-a rezervat decât nedemnul rol de chibiț. Șeriful, funcționarul județean, delegatul sportiv, un procuror vesel și un om cu fața ca de cretă, venit de prin vale, stăteau la masă, iar Goree „cel ras“ era sfătuit în mod tacit să pască oile.

Curînd, apăsător de acest ostracism, Goree o luase din nou spre biroul lui, mormăind în sine, pe cînd traversa împleticindu-se nenorocoasa cărare. După ce trase o dușcă de whisky de porumb, dintr-o damigeană de sub masă, el se prăvăli în fotoliu, într-o jalnică apatie, cu privirea pierdută spre munții îngropați în ceața de vară. Mica pată albă pe care o zărea sus, către Blackjack, era Laurel, satul în apropierea căruia se născuse și crescuse. Tot acolo se iscase și dihonnia dintre familiile Goree și Coltrane. Acum, nici un moștenitor direct al neamului Goree nu mai era în viață, afară de această jumulită și pîrlită pasăre a nenorocului. Dintre Coltrani de asemenea nu mai rămăsese decât un singur vlăstar bărbătesc — colonelul Abner Coltrane — om cu avere și situație, membru al corpului legislativ al acestui stat și contemporan cu tatăl lui Goree. Dihonia constituia un specific al regiunii. Ea lăsase acolo amintirea unor vrăjmașii arzătoare, a unor nedreptăți și măceluri.

Dar Yancey Goree nu la dihonie se gîdea. În capul lui turmentat se agita fără speranță problema viitoarei sale existențe și a obișnuitelor lui aiureli. În ultima vreme, prieteni de-ai familiei îi purtasera de grijă, să aibă ce mânca și unde dormi, dar whisky nu-i cumpărau, în timp ce el trebuia neapărat să aibă whisky. Meseria lui de jurist se dusesese de rîpă; de doi ani nu-i mai fusese încredințat nici un caz. Își ducea traiul din împrumuturi; un adevărat burete, și se pare că dacă n-a decăzut și mai mult a fost numai datorită faptului că nu se ivise prilejul. „Măcar o șansă dacă aș mai avea“, își zicea; socotea că dacă ar mai putea miza o dată, o singură dată, ar putea cîștiga. Dar nu mai avea ce vinde, iar creditul i se epuizase.

Nu putea să nu zîmbească, fie și în această stare mizerabilă în care se afla, cînd se gîdea la omul căruia cu șase luni înainte îi vînduse „casa cu lotul din jur“.

Coborîseră din creierii munților două dintre cele mai curioase creaturi : un om care se numea Pike Garvey și soția sa. „Creierii munților“, hăt-încolo, spre dealuri, se înțelegea pe acolo că înseamnă cotloanele cele mai îndepărtate, strîmtorile neumblate, vizuinile hoților, ascunzișurile lupilor și bîrlogurile urșilor. Sus în colibă, pe coasta Blackjack-ului, în cel mai sălbatic ungher al acestor cotloane, ciudata pereche locuise douăzeci de ani. N-aveau nici cîine, nici copil care să rupă tăcerea grea a colinelor. Pike Garvey era puțin cunoscut în acele așezări de șes, dar puținii oameni care avuseseră a face cu el îl declarau nebun și necioplît. El nu-și recunoștea altă ocupație în afară de aceea de vîntor de veverițe, dar ocazional mai făcea și contrabandă, ca o variație. Odată, cînd gărzile financiare îl scosese din vizuină, luptase tăcut și desperat ca un fox-terrier ; apoi fusese trimis la închisoarea locală, pe timp de doi ani. După liberare, o zbughi iar spre vizuina lui, mînios ca o nevăstuică.

Norocul, trecînd pe lîngă mulți dintre cei care-l așteaptă, dădu o raită capricioasă în buzunarele largi ale Blackjack-ului, ca să-i surîdă lui Pike și credincioasei sale tovarășe.

Într-o zi, un grup ridicol de exploratori cu ochelari și cu pantaloni golf s-a năpustit în jurul colibeii lui Garvey. Pike luă din cîui arma sa de veverițar și trase un foc de la mare distanță, închipuindu-și că ar fi vorba de garda financiară. Din fericire, greșise ținta. Iar inconștienții agenți ai norocului lui se apropiaseră, arătîndu-și nevinovăția în fața a ceea ce ar fi putut fi luat drept lege sau dreptate. Mai tîrziu, ei oferiră familiei Garvey o grămadă enormă de bani peșin, în bancnote verzi și nepipăite, pentru cei treizeci de acri defrișați, menționînd ca o scuză pentru o asemenea acțiune nebunească un oarecare argument neconcludent și inadecvat, despre un zăcămint de mica, aflat sub zisa proprietate.

Cînd soții Garvey intrară în posesia unei asemenea cantități de dolari încît îi apucă tremurul numărîndu-i, neajunsurile vieții de la Blackjack începură să le apară

în chip tot mai vădit. Pike începu să vorbească de pantofi noi, de un hogshead¹ de tutun căruia îi și găsisse loc într-un colț, de un închizător nou la armă; și, atrăgînd-o pe Martella pînă la un anumit loc de pe munte, îi arătă cum un mic tun — fără îndoială, ceva care nu era peste puterile lor ca preț — ar putea fi așezat în așa fel încît să poată domina și apăra singura potecă spre coliba lor, ca să-i oprească locului pentru totdeauna pe toți cei de la gărzile financiare și pe străinii care au obiceiul să-și vîre nasul unde nu le fierbe oala.

Dar Adam își făcuse socoteala fără Eva lui. Aceste lucruri reprezentau pentru el puterea aplicată a bogăției; numai că în coliba lui înăbușitoare mocnea o ambiție care se ridica mult mai presus de nevoile lui primitive. Undeva, în ființa doamnei Garvey, dăinuia un focar de feminitate, neînăbușit de douăzeci de ani de trai la Blackjack. Mult timp, în urechile ei stăruiseră foșnetele căderii în miez de zi a uscăturilor din copaci, sau urletele de lupi în adîncul nopții, printre stînci, și asta era destul ca s-o ferească de orice deșertăciune. Ajunsese grasă, tristă, palidă și plictisită. Cînd însă dădura de fonduri, simți reaprinzîndu-i-se dorința de a-și oferi satisfacțiile proprii sexului ei: să stea la mesele de ceai, să cumpere lucruri inutile, să spoiască realitatea hidă a vieții cu puțină formă și ceremonie. Încît, cu răceală emise un veto la propunerea sistemului de fortificații făcută de Pike și anunță că vor descinde printre oameni și vor trăi cum trăiește lumea în societate.

Pînă la urmă, așa s-a hotărît și așa s-a făcut. Satul Laurel a fost compromisul între preferința doamnei Garvey pentru unul dintre orașele mari din vale și agățarea lui Pike de solitudinile primitive. Laurel oferea ocazia unei etape cu distracții mărunte, potrivite cu ambiția Martellei și care nici lui Pike nu i se arăta neconvenabilă, apropierea munților prezentînd avantajul unei retrageri imediate, în cazul în care mondenitatea socială ar provoca-o.

¹ Măsură de circa 52 de galoni a cîte patru litri și jumătate.

Descinderea lor la Laurel a coincis cu dorința fierbinte a lui Yancey Goree de a-și converti proprietatea în bani peșin, astfel că ei cumpărară gospodăria lui Goree plătind patru mii de dolari în mîinile tremurînde ale risipitorului.

Și așa se întîmplă că, pe cînd ultimul membru al familiei Goree se lăfăia în biroul său rău famat, respins de așa-zișii prieteni pe care îi îmbuibase, niște străini se instalară în încăperile strămoșilor săi.

Un nor de praf se rostogolea încet pe strada arsă de soare, aducînd în mijlocul lui niște călători. O briză ușoară dădu norul de-o parte și o cariolă nou vopsită, trasă de un cal sur și leneș apăru. Vehiculul devie din mijlocul străzii, tocmai cînd era aproape de biroul lui Goree și se poticni în șanț, drept în fața ușii.

Pe scaunul din față, ședea un om înalt, numai piele și oase, îmbrăcat în haine negre de stofă fină. Mîinile sale rigide erau înțepenite în mănuși galbene de piele de ied. Pe banca din spate, ședea o doamnă, căreia nu-i păsa de căldura lui iunie. Formele ei masive erau leite într-o îmbrăcăminte strînsă pe corp, din acea mătase denumită șanjantă, adică o splendidă combinație de nuanțe schimbătoare. Ea sta dreaptă, mișcînd un evantai foarte ornamentat, cu privirea pierdută departe, în lungul străzii. Oricum, inima Martellei Garvey s-ar fi putut bucura de plăcerile vieții ei noi, întrucît Blackjack-ul își și vădise înriurirea asupra exteriorului ei. El îi modelase înfățișarea după chipul deșertăciunii și al vidului sufletesc ; o pătrunsese cu flegmatismul stîncilor abrupte și cu rezerva interioarelor lui tăcute. Părea că tot mai aude, oriunde s-ar afla, uscăturile căzînd și rostogolindu-se de pe munte. Tot mai putea asculta tăcerea teribilă a Blackjack-ului, răsunînd chiar în cea mai liniștită dintre nopți.

Goree privea cu prea puțină atenție cum trage la ușa lui acest impunător echipaj, dar cînd uscățivul vizitiu înfășură hăturile pe bici și coborî, stîngaci, pătrunzînd în birou, el se ridică, nesigur pe picioare, pentru a-l primi, recunoscînd pe noul Pike Garvey, transformat, civilizat recent.

Omul din munți luă scaunul oferit de Goree. Cei care s-ar îndoi de sănătatea mintală a lui Garvey ar avea un martor solid în înfățișarea acestui om. Fața sa era prea lungă, de culoarea șofranului spălăcit, și imobilă ca o statuie. Ochii rotunzi, albaștri-deschis, fără gene, sporeau ciudățenia feței sale fioroase. Goree habar n-avea ce rost putea să aibă vizita asta.

— Toate bune la Laurel, domnule Garvey ? întrebă el.

— Toate bune, domnule, și eu și doamna Garvey sîntem foarte mulțumiți de proprietate. Doamnei Garvey îi place vechea dumitale locuință, și-i place și așezarea. Spune că-i trebuie societate și o să aibă. Familiile Rogers, Hapgood, Pratt, Troy au venit s-o vadă pe doamna Garvey și am luat masa în cele mai multe dintre aceste case. Lumea cea mai bună a invitat-o la cîte și mai cîte. Nu pot spune, domnule Goree, că toate astea se potrivească cu mine... Mie, dă-mi-i pe ăștia de sus, de colo.

Imensa mină cu mănuașă galbenă a lui Goree se întinse în direcția munților.

— Acolo-i de mine, între albinele sălbatice și între urși. Dar nu ca să-ți spun astea am venit, domnule Goree. Este ceva ce pozezi dumneata și pe care eu și doamna Garvey vrem să-l cumpărăm.

— Să cumpărați ? răspunse Goree. De la mine ? Apoi rîse amar. Cred că aici te înșeli. Ți-am vîndut tot — după cum te-ai exprimat — casa cu tot ce este înăuntru „cu cățel și purcel“. N-a mai rămas nici o surcea de vînzare.

— Ba, ai ceva ce vrem să cumpărăm. Ia banii, spune doamna Garvey, și cumpără curat și cîstit.

Goree dădu din cap :

— Dulapul e gol, spuse el.

— Ne-am ridicat mult, continuă munteanul urmărindu-și ideea. Eram săraci ca niște șoareci de biserică și acum avem musafiri la masă mai în fiecare zi. Acum sîntem luați și noi în considerație — spune doamna Garvey — de societatea cea mai bună. Dar e ceva care ne mai trebuie și tocmai lucrul ăsta nu-l avem. Ea spune că trebuia să fie în inventarul vînzării, dar nu-i

trecut acolo. Așa că, ia banii, zice, și cumpără curat și cinstit.

— Spune despre ce-i vorba, zise Goree cu nervii chinuți de nerăbdare.

Garvey își trânti pălăria pleoștită pe masă, apoi se aplecă privindu-l drept în ochi pe Goree.

— Există o veche vrăjmășie, spuse el limpede și încet, între ai dumitale și alde Coltrane.

Goree se încruntă — ceea ce nu prevestea nimic bun. A vorbi cuiva despre vrăjmășia lui constituie la oamenii de munte o serioasă abatere de la etichetă. Omul din creierii munților știa asta tot așa de bine ca și avocatul.

— Să nu vă fie cu supărare, continuă el, dar vorbesc numai ca despre o afacere. Doamna Garvey a studiat totul în legătură cu vrăjmășiile. Majoritatea oamenilor bine din munți le au pe-ale lor. Familia Settle și familia Goforth, familia Rankin și familia Boyd, familia Siler și familia Galloway, toate erau în vrăjmășie de cîte douăzeci pînă la o sută de ani. Ultimul om căzut a fost unchiul dumitale, judecătorul Paisley Goree, care în plin tribunal a împușcat de la bară pe Len Coltrane. Doamna Garvey și cu mine ne tragem din albi cei mai săraci. Nimeni nu-și pune mintea să intre în dușmănie cu noi, cum n-ar face-o cu niște broaște rîioase. Lumea bună de peste tot, spune doamna Garvey, are vrăjmași. Noi nu sîntem din lumea bună, dar vrem să ne cumpărăm un loc în ea, pe măsura posibilităților noastre. Ia deci banii, spune doamna Garvey, și cumpără vrăjmășia domnului Goree, curat și cinstit.

Vînătorul de veverițe întinse un picior pînă la jumătatea odăii, scoase un sul de bancnote din buzunar și le aruncă pe masă.

— Sînt două sute de dolari, domnule Goree, ceea ce am putea spune că e un preț cinstit, pentru o vrăjmășie care a fost abandonată. Numai dumneata ai rămas să te ocupi de ea, dar ai ucis prea puțin. Ți-o iau din mîină, iar ea mă va plasa pe mine și pe doamna Garvey în lumea bună. Uite banii,

Micul sul de bancnote de pe masă se desrăsuci, săl-

tind pe măsură ce se desfăcea. În tăcerea care urmăse ultimelor vorbe ale lui Garvey, zgomotul pe care continuau să-l facă jetoanele de poker din tribunal putea fi auzit limpede. Goree ştia că şeriful tocmai câştigase un pot, deoarece cuvântul şoptit „hopa“ cu care totdeauna saluta o victorie plutea deasupra scuarului pe valurile ondulate de căldură. Broboane de umezeală copleşeau fruntea lui Goree. Aplecându-se, el trase de sub masă damigeana înfăşurată într-o împletitură de papură şi umplu un păhărel.

— Iei puţin whisky de porumb, domnule Garvey? Cred că ai glumit adineauri. Asta ar deschide, nu-i vorbă, o piaţă nouă! Vrajmăşie de prima calitate, de la două sute cincizeci pînă la trei sute. Vrajmăşie parţial abandonată — două sute aţi spus, domnule Garvey, nu?

Goree rîse cu superioritate.

Omul de la munte luă paharul şi bău whisky-ul fără să clipească din ochii săi holbaţi. Avocatul aplaudă performanţa printr-o privire de invidie admirativă. Îşi turnă şi lui băutura şi o sorbi ca un beţiv, duşcă după duşcă, tremurînd şi gustîndu-i parfumul.

— Două sute, repetă Garvey. Uite banii.

O patimă subită aprinse creierul lui Goree. Lovi masa cu pumnul. Una dintre bancnote alunecă şi-i atinse mîna. Se dădu îndărăt, ca şi cum ar fi fost muşcat de ceva.

— Dumneata eşti serios, ţipă el, cînd vii la mine cu o propunere ridicolă, insultătoare şi nebunească?

— Curat şi cinstit, replică vînătorul de veveriţe, dar în acelaşi timp întinse mîna ca şi cum ar fi voit să ia banii înapoi.

Şi Goree era conştient că accesul lui de furie nu-i venise nici din mîndrie, nici din vreun resentiment, ci din minie faţă de el însuşi, ştiind că va pune totuşi piciorul în adîncul adîncurilor ce i se deschideau. Se şi schimbă deodată dintr-un gentleman ultragiatic într-un traficant nerăbdător care-şi laudă marfa.

— Nu te grăbi, Garvey, spuse el cu faţa aprinsă şi cu vocea groasă. Accept pro-pro-propunerea, deşi suma

de două sute este derizorie ! O a-a-afacere e bună cînd atît cum-cumpărătorul cît și vîn-vînzătorul sînt mulțumiți. Să-ți-o îm-împachetez, domnule Garvey ?

Garvey se ridică și-și scutură haina.

— Doamna Garvey va fi mulțumită. Dumneata ai ieșit din vrăjmașie și acum a rămas Coltrane contra Garvey. Scrie două vorbe, domnule Goree — doar ești avocat — ca să se știe c-am făcut tîrgul.

Goree puse mîna pe o bucată de hîrtie și pe un condei. Banii erau bine strînși în mîna sa umedă. Toate-i păreau dintr-o dată banale și fără importanță. Act de vînzare, bineînțeles. Drept titlu și dobîndă... în și la... garantez pe veci...

— Nu, Garvey, trebuie să lăsăm afară cuvîntul „apăr“, zise Goree, rîzînd tare. Dumneata vei avea să-ți aperi singur titlul.

Munteanul primi acest original petec de hîrtie care i se înmîna, îl împături cu multă grijă și-l virî cu băgare de seamă în buzunar.

Goree stătea în picioare lingă fereastră.

— Apropie-te, spuse el, ridicînd un deget, și-ți voi arăta pe vrăjmașul pe care l-ai cumpărat acum. Uite-l colo, cum merge devala pe partea cealaltă a străzii.

Omul munților își încovoie trupul deșirat, ca să privească pe fereastră în direcția indicată. Colonelul Abner Coltrane, un domn bine făcut, drept, în vîrstă cam de cincizeci de ani, purtînd ca de obicei redingota petrecută peste piept a legiuitorilor din Sud și un joben vechi de mătase, trecea pe trotuarul de peste drum. Pe cînd Garvey se uita, Goree aruncă o privire pe figura lui. Dacă ar exista ceva, cum ar fi, să zicem, un lup galben, ăsta ar fi fost Garvey. Oaspetele mormăi ceva, în timp ce ochii săi inumani urmăreau acea siluetă, scoțînd niște colți lungi de culoarea chihlimbarului :

— Țsta-i ? Păi ăsta-i omul care m-a trimis odată la închisoare !

— A fost procuror regional, spuse Goree nepăsător. Și, fiindcă veni vorba, să știi că-i un trăgător de prima clasă.

— Eu pot ținti ochiul unei veverițe de la o sută de iarzi, spuse Garvey. Aha, ăsta-i Coltrane ? Am făcut o afacere mai bună decît credeam. Voi avea eu grijă de dușmănia asta, domnule Goree, mult mai bine decît ai fi putut s-o faci dumneata vreodată.

Se îndreptă spre ușă, dar se opri puțin, trădînd o ușoară ezitare.

— Încă ceva pentru ziua de azi ? întrebă Goree cu un sarcasm ușor. Ceva tradiții de familie, fantome strămoșești, ori schelete uitate prin firide ? Prețurile cele mai mici, cît mai ieftine.

— Ar mai fi ceva la care se gîndește doamna Garvey, răspunse netulburat vînătorul de veverițe. Nu-i pe linia mea, ca cealaltă chestie, dar dînsa mi-a cerut în mod special să întreb de-ți convine, iar în caz afirmativ să plătesc curat și cinstit. Există un loc de îngropăciune, după cum știți, domnule Goree, în curtea vechiului dumitale conac, sub cedri. Cei care zac acolo sînt neamurile dumitale ucise de Coltrani. Monumentele poartă pe ele numele victimelor. Doamna Garvey spune că a poseda un loc de îngropăciune constituie un semn sigur de prestigiu. Ea spune că odată ce-am cumpărat vrăjmășia, ar mai fi și asta de luat. Numele de pe monumente sînt ale familiei Goree, dar pot fi schimbate cu ale noastre prin...

— Pleacă ! Pleacă ! țipă Goree, pălînd. Întinse ambele mîini spre omul din munți, cu degetele crispate și tremurînde. Pleacă, vampirule ! Pină și-un chinez își ocrotește mor-mormintele strămoșilor... Pleacă, n-auzi ?

Vînătorul de veverițe se strecură stîngaci pe ușă, luînd-o spre șareta cu care venise. Pe cînd se urca peste roata șaretei, Goree aduna cu iuțeală febrilă banii care îi căzuseră pe podea. Pe cînd vehiculul se întorcea ușor, oaia căreia-i crescuse un nou strat de lînă zorea pe potecă spre tribunal.

La ora trei dimineața l-au adus înapoi în birou, tuns de lînă și fără cunoștință. Șeriful, deputatul sportiv, funcționarul raional și jovialul procuror l-au cărat, omul din vale cu fața ca varul funcționînd ca escortă.

— Pe masă, colea ! zise unul dintre ei ; și-l așezară acolo, în dezordinea cărților și a hîrtoagelor sale neaducătoare de cîștiguri.

— Yancey gîndește ca doi diavoli cînd e băut, reflectă șeriful oftînd.

— Prea mult, spuse procurorul vesel. Un om nu trebuie să joace poker cînd bea așa cum bea el. Mă întreb cît a pierdut astă-seară.

— Aproape două sute. Ceea ce mă miră însă e de unde și i-a procurat. Știam că Yancey de mai bine de o lună n-a văzut nici o centimă.

— A dat de un client, probabil. Ei, hai să mergem acasă, pînă nu se crapă de ziuă. O să-i fie bine cînd s-o scula, doar că o să aibă un fel de stup de albine în cap.

Banda o șterse odată cu zorile. Prima privire asupra nenorocitului de Goree fu aruncată de către astrul zilei. Acesta privi prin fereastra fără perdele, inundînd mai întîi pe adormit într-o revărsare de palid-auriu, imediat apoi scaldînd pielea sa de un roșu pătat cu o căldură albă, pătrunzătoare de vară.

Goree se mișcă buimac printre lucrurile în dezordine de pe masă și-și întoarse fața în partea cealaltă. Mișcarea sa urni din loc o carte grea de drept, care se prăbuși cu zgomot pe podea. Deschizînd ochii, văzu aplecîndu-se asupra-i un om în redingotă neagră. Aruncîndu-și ochii în sus, descoperi un joben de mătase uzat, iar sub joben fața liniștită, plină de blîndețe a colonelului Abner Coltrane.

Cam nesigur de rezultatul propunerii ce avea de făcut, colonelul așteptă ca celălalt să-i facă vreun semn de recunoaștere. De douăzeci de ani membrii celor două familii nu s-au privit în față, în mod pașnic. Pleoapele lui Goree se încrețeau pe măsură ce-și încorda privirea către vizitator, apoi zîmbi cu seninătate.

— Le-ai adus pe Stella și pe Lucy la joc ? îl întrebă el calm.

— Mă cunoști, Yancey ? întrebă Coltrane.

— Sigur că da. Mi-ai adus ultima dată un bici cu fluier.

Chiar așa și făcuse cu douăzeci și patru de ani în urmă, cînd tatăl lui Yancey era încă cel mai bun prieten al său.

Ochii lui Goree rătăceau prin cameră. Colonelul înțelese.

— Stai liniștit și-ți voi aduce eu, zise.

În fundul curții era o pompă și Gorec închise ochii, din nou, ascultînd, ca fermecat, clinchetul manivelei și șuvoiul care curgea. Coltrane aduse o cană de apă rece și i-o ținu, așa ca să poată bea. Gorec se ridică imediat. O ființă pierdută, în costumul său din țesătură de in, soios și mototolit, cu capul bun de nimic, ciufulit și bălăbănuindu-se. Încercă să-i facă semn colonelului, agitîndu-și o mîină.

— Veți scu-scuza toate astea, nu-i așa ? spuse el. Trebuie că am băut prea mult whisky astă-noapte și m-am culcat pe masă.

Sprîncenele sale se împletiră într-o încruntare nedumerită.

— Ai petrecut puțin cu băieții ? îl întrebă Coltrane pe un ton blînd.

— Nu, n-am fost nicăieri. În ultimele două luni n-am avut nici măcar un dolar de cheltuială. Ca de obicei, am umblat cu damigeana prea des, cred.

Colonelul Coltrane îl atinse pe umăr.

— Adineauri, Yancey, începu el, m-ai întrebant dacă le-am adus pe Stella și pe Lucy la joacă. Nu te deștep-taseși de-a binelea și visaseși probabil că erai din nou copil. Acum ești treaz și vreau să mă ascuți. Am venit de la Stella și Lucy la vechiul lor prieten de joacă și la fiul vechiului meu prieten. Ele știu că o să te aduc cu mine acasă și te vor primi tot atît de bine ca pe vremuri. Eu vreau să vii la mine și să stai pînă ce vei ajunge să fii iar cel de altădată ; și încă atît cît vei mai voi să stai. Am auzit că ai decăzut și că te afli pradă tentațiilor și ne-am înțeles să te aducem să te redresezi în casa noastră. Vrei să vii, băiatule ? Vrei să uiți vechile certuri de familie și să mergi cu mine ?

— Certuri ? zise Gorec, făcînd ochii mari. Eu nu știu să fi fost între noi vreo ceartă. Sînt sigur că am fost totdeauna prietenii cei mai buni. Dar, Doamne, Dumne-

zeule, colonele, cum aş putea eu intra în casa dumatăle, aşă cum sînt, un beţiv ordinar, un mizerabil risipitor de bani şi un cartofor...

Goree alunecă de pe masă în fotoliu şi scoase un fel de hohot de plîns, amestecîndu-şi lacrimile cu remuşcări şi ruşinat de propria-i persoană. Coltrane îi vorbi insistent şi raţional, aducîndu-i aminte de bucuriile vieţii simple de la munte, cu care se înfrupta atît de mult altădată, stăruind asupra sincerităţii invitaţiei.

În sfîrşit îl convinse, declarîndu-i că va conta pe sprijinul lui în organizarea şi transportarea unei mari cantităţi de buşteni tăiaţi dintr-o regiune de munţi înalţi, pînă la o oarecare apă. Colonelul ştia că Goree inventase cîndva un procedeu de transport — o serie de pante alunecoase şi de căderi — cu care se lăudase pe bună dreptate. Dintr-o dată, nefericitul, încîntat de ideea de a putea fi util cuiva, aşternu o hîrtie pe masă şi desenă la iuteală nişte linii strîmbe ca vai de ele, spre a demonstra ceea ce putea şi intenţiona să facă.

Îl cuprinsese o melancolie cumplită ; inima lui risipită se aduna din nou către munţi. Mintea sa era încă împovărată, iar ideile şi amintirile i se întorceau în creier una cite una, ca porumbeii călători care se întorc peste o mare furtunoasă. Dar Coltrane era mulţumit cu progresul realizat.

Orăşelul Bethel avu surpriza apariţiei avocatului, în după-amiaza cînd Coltrane şi Goree treceau călări prin oraş ca doi prieteni. Călăreau alături pe străzile prăfuite, printre orăşenii care-i priveau cu gurile căscate cînd coborau spre podul de peste pîriu şi apoi în sus, spre munte. Risipitorul se periaşe, se spălase şi se pieptănase, făcînd o figură mai decentă, dar nu era prea sigur în şă, pîrînd în acelaşi timp adîncit în examinarea unei probleme ce-l rodea. Coltrane îl lăsa în toanele lui, fiind sigur că schimbarea mediului îi va reda echilibrul interior.

La un moment dat, Goree fu apucat de un acces de tremur, ajungînd aproape să se prăbuşească. A trebuit să descalece şi să se odihnească pe o margine de drum. Colonelul, prevăzînd una ca asta, luase cu el o sticlută de

whisky, dar cînd i-o oferi, Goree o refuză aproape cu violență, declarînd că nu se va mai atinge niciodată de whisky. Încetul cu încetul își reveni și călări destul de liniștit o milă sau două. Apoi deodată trase de hăturile calului și zise :

— Am pierdut azi-noapte două sute de dolari jucînd poker. De unde naiba oi fi avut eu banii ăia ?

— Ia-o încet, Yancey. Aerul de munte va lămuri îndată totul. Vom merge mai întîi la pescuit la Pinnacle, la cascade. Păstrăvii sar acolo ca broscii. Le luăm cu noi pe Stella și pe Lucy și facem un picnic pe Eagle Rock. Yancey, ai uitat ce gust are pentru un pescar înfometat o șuncă conservată în lemn de hickory ¹ ?

Era clar că colonelul nu credea în povestea lui cu banii pierduți, așa că Goree se închise într-însul din nou, mocrînd în tăcere.

Tîrziu după-masă străbătură cele zece sau douăsprezece mile dintre Bethel și Laurel. La jumătate de milă dincoace de Laurel se afla vechiul conac al lui Goree ; la o milă sau două dincolo de sat locuiau Coltranii. Drumul deveni acum greu, pieptiș, dar avea multe și multe avantaje. Crengile încovoiate de pe marginea drumului de pădure erau bogate în frunze, în păsări și în flori. Aerul tonifiant lăsa de căruță toată farmacopeea. Unele poienite erau întunecate de umbra mușchiului de pe trunchiul copacilor, iar altele, luminate de pîrîiașe sfioase care te îmbiau dintre ferigi și lauri. În jos, călătorii vedeau ca înrămate, în frunzișul des, adorabile schițe ale văii îndepărtate, pierzîndu-se în ceața de opal.

Coltrane era mulțumit să-și vadă tovarășul cedînd vrajei dealurilor și pădurilor, căci acum nu mai avea de trecut decît pe la poalele stîncii Painter's Cliff. de trecut Elder Branch-ul și de urcat dealul dincolo de el — după care Goree urma să se trezească față în față cu conacul părăginit al părinților săi. Cunoștea fiecare stîncă pe lingă care trecea, cunoștea fiecare copac, fiecare palmă de drum ; cu toate că de la o vreme uitase

¹ Arbore american din neamul nukului.

pădurile, acum ele îl tulburau ca melodia „*Căminul meu, dulcele meu cămin*“.

Înconjurată stîncă, descinseră în Elder Branch și făcură un popas ca să lase caii să se adape și să se bălăcească în apa repede. La dreapta era un parapet de cale ferată care forma o cotitură, apoi însoțea șoseaua de-a lungul râului. Iar râul încingea vechea livadă de meri a conacului; casa era încă ascunsă de fruntea dealului abrupt. Înăuntrul și de-a lungul gardului creștea deasă și înaltă vița sălbatică, socul, sasafrasul¹ și scumpia.

La un foșnet al crengilor, atît Goree cît și Coltrane priviră în sus și văzură printre uluci o față galbenă, lunguiată ca de lup, din care ochii șterși îi fixau fără să clipească. Acel cap dispăru îndată; urmă o clătinare violentă a boschetelor și o siluetă dezagreabilă luînd-o iute prin livada de meri în direcția casei, se zări alergînd în zigzag printre pomi.

— Țasta-i Garvey, zise Coltrane, omul căruia i-ai vîndut totul. Fără îndoială că-i complet țicnit. Am fost nevoit să-l bag o dată la închisoare pentru contrabandă, acum cîțiva ani, deși știam că-i iresponsabil. Dar ce-i? Ce s-a întîmplat, Yancey?

Goree își trecu mîna pe frunte, iar fața sa își pierdu orice culoare.

— Arăt ciudat? întrebă el, încercînd să zîmbească. Mi-au venit în minte unele întîmplări.

Se evaporase ceva alcool din creierul lui.

— Mi-am amintit de unde aveam cei două sute de dolari.

— Nu te mai gîndi la asta, îl sfătui, pe un ton vesel, Coltrane. Mai tîrziu le lămurim noi pe toate.

Ieșiră din drumul lateral, iar cînd ajunseră la poalele dealului, Goree se opri din nou.

— Ai bănuیت vreodată că aș fi un tip vanitos, colo-nele? întrebă el. Am, așa, un fel de mîndrie ușuratică, cu privire la modul cum apar în lume.

Ochii colonelului se feriră să-i cerceteze costumul murdar de in și pălăria decolorată și pleoștită.

¹ Copac din Africa de Sud.

— Parcă văd, răspunse el întrînd în joc, parcă văd și-acum un tînr de douăzeci de ani, cu haina cea mai strînsă pe trup, cu părul cel mai lins și cu cahul cel mai cabrat din Blue Ridge.

— Exact, spuse Goree încîntat. Îl păstrez încă în sufletul meu, deși nu mai e vizibil. Sînt încrezut ca un curcan înfoiat și mîndru ca Lucifer. Am să te rog să-mi îngădui slăbiciunea asta a mea într-o mică chestie.

— Spune, Yancey. Te vom face duce de Laurel și baron de Blue Ridge, dacă vrei, și-ți vom da o pană din coada păunului Stellei, ca s-o pui la pălărie.

— Vorbesc serios. Peste cîteva minute trecem pe lîngă conacul din deal, acolo, unde m-am născut și unde familia mea a trăit mai bine de un secol. Acum locuiesc acolo străini; și, uită-te la mine, sînt pe cale să apar în fața lor în zdrențe și în mizerie, un vagabond, un cerșetor. Colonele Coltrane, mi-e rușine să apar astfel. Te rog să-mi dai voie să pun pe mine haina și pălăria dumitale pînă trecem dincolo de conac. Știu că vei găsi în ceea ce-ți cer un fel de mîndrie nebunească, dar vreau să arăt cît mai bine cînd oi trece prin fața vechiului conac.

— Dar ce-o mai fi însemnînd și asta? își zise Coltrane comparînd ochii lucizi și ținuta calmă a omului cu cererea lui curioasă.

Își descheie însă imediat nasturii de la haină, ca să-i facă pe plac, deși rugămîntea lui Goree i se păruse ciudată.

Lui Goree haina și pălăria i se potriveau de minune. Își încheiase haina cu o privire plină de satisfacție și demnitate. El și Coltrane aveau aproape aceeași măsură, năltuți, corpolenți și drepti. Douăzeci și cinci de ani îi despărteau ca vîrstă, dar după aparență ai fi zis că-s frați. Goree părea mai bătrîn decît era; avea o față buhavă și zbîrcită. Fața colonelului era însă netedă și proaspătă ca a unui om cumpătat. El îmbracă haina veche și diformată de in și pălăria decolorată și turtită.

— Acum, zise Goree, luînd hățurile în mînă, sînt gata. Vreau ca dumneata să călărești cam la vreo zece picioare în urma mea, așa ca să pot fi privit bine. O să

vadă ei că nu sînt încă de lepădat. Oricum, cred că mă voi prezenta încă bine în fața lor. Să pornim mai departe.

O luă la deal într-un trap elegant, iar colonelul în urma lui, după cum fusese vorba.

Goree se ținea drept în șa, cu capul sus, dar ochii săi alunecau spre dreapta, scrutînd fiecare hățîș, gard sau ascunzătoare din curtea conacului. Odată, își zise într-un mormăit :

— O să îndrăznească oare nebunul să încerce, sau totul a fost un fel de vis, jumătate închipuire, jumătate realitate ?

Numai cînd sosi în fața cimitirului familiei, află răspunsul la întrebare... Explozia fumegîndă a unui glonte porni dinspre cedrii groși, dintr-un ungher. Goree se prăvăli așa de încet spre stînga, încît colonelul Coltrane avu timpul să dea pîteni calului și să-l prindă cu o mîină.

Vinătorul de veverițe nu exagerase de loc cînd se lăudase că știe să țintească. Trimisese glonte exact acolo unde intenționase — și unde Goree se aștepta că va ținti — adică drept în pieptul redingotei colonelului Abner Coltrane.

Goree se lăsă greoi pe umărul lui Coltrane, dar nu căzu. Roibii țineau pasul, unul lingă altul, iar mîna colonelului îl susținea ferm.

Casa mică, albă din Laurel se ivea printre pomi, la depărtare de o jumătate de milă. Goree întinse o mîină și dibui pînă ce și-o sprijini pe degetele lui Coltrane care țineau hățurile.

— Prietene, zise el — și asta fu tot.

Astfel, Yancey Goree, în timp ce călărea pe lingă vechiul său conac, făcu cea mai bună figură pe care o putea face.

UN RAPORT MUNICIPAL

*Orașele se scaldă în mândrie
Tot întrecîndu-se unul pe altul.
'Și-ntinde, unul, plaja aurie,
Celalt, ca pe un steag își poartă-naltul.*

Rudyard Kipling

Inchipuiți-vă o nuvelă despre Chicago sau Buffalo, sau, să zicem despre Nashville (Tennessee)! Există sigur trei orașe mari în Statele Unite ale Americii care sînt „orașe cu legende”: New York, bineînțeles, New Orleans, și, cel mai reușit dintre toate, San Francisco.

Frank Norris

Estul este Est. iar Vestul este San Francisco, susțin californienii. Californienii sînt o rasă de oameni... nu numai locuitorii unui stat. Ei sînt oamenii din sud ai Vestului. Locuitorii orașului Chicago nu sînt mai puțin loiali față de orașul lor; dar cînd îi întrebi de ce, se bilbăue și-ți vorbesc de peștele din lac și de clădirea din Odd Fellows. Californienii, în schimb, intră în detalii.

Desigur, ei posedă în clima lor un argument cu care te pot întreține chiar și o jumătate de oră, în timp ce tu te gîndești la nota de cărbuni și la desuurile flanelate. Dar de îndată ce au luat tăcerea dumitale drept convingere, îi apucă un fel de nebunie, și ajung pînă la a-și închipui orașul porții de aur¹ ca pe un adevărat Bagdad al lumii noi. După mine, nici o infirmare a

¹ San Francisco.

acestei păreri nu ar mai fi necesară. Dar, iubiții mei veri (coborîtori din Adam și Eva), cam pripit e acela care pune degetul pe hartă și spune : „În orașul ăsta nu poate fi nimic romantic... ce-ar putea să se întîmple aici ?“ Da, este o imprudență și o îndrăzneală să provoci printr-o singură frază istoria, romantismul și pe Rand și Mc. Nally.

Nashville. — Un oraș, port comercial și capitala statului Tennessee, situat pe riul Cumberland și pe liniile de cale ferată N. C. & St. L. și L. & N. Acest oraș este considerat ca cel mai important centru de învățămînt din sud.

Coborîsem din tren la orele 8,30 p. m. Căutînd zadarnic în dicționarul-tezaur al limbii ca să găsesc adjective potrivite, sînt obligat în schimb să mă grăbesc a face o comparație sub forma unei rețete.

Ia 30 de părți de ceață londoneză ; malarie, 10 părți ; scurgere de gaze, 20 de părți ; boabe de rouă căzute într-o cărămidărie la răsăritul soarelui, 25 de părți ; miros de caprifoi, 15 părți. Amestecă totul.

Amestecul îți va da o idee aproximativă de burnița din Nashville. Nu-i atît de plăcută la miros ca un bulin contra moliilor, nici atît de consistentă ca o supă de mazăre ; dar îți este deajuns... mai mult nici nu-ți trebuie.

Pornii spre un hotel într-o caleașcă pe două roți. A trebuit să-mi iau inima în dinți ca să mă cațăr în vârful ei, imitîndu-l pe Sidney Carton. Vehiculul era tras de niște animale dintr-o eră apusă, și condus de un „ceva“ închis la culoare și emancipat.

Picam de somn și de oboseală, așa că îndată ce ajunsei la hotel achitai la repezeală cei cincizeci de cenți care mi-au fost ceruți (plus bacșiful potrivit, vă asigur). Cunoșteam obiceiul și n-aveam chef să-l aud trăncănind despre vechiul stăpîn și despre tot ceea ce se întîmplase înainte de război¹.

Hotelul era unul dintre acelea menționate ca fiind complet „renovate“. Asta vrea să spună o investiție

¹ E vorba de războiul de secesiune.

de circa 20 de mii de dolari în noi coloane de marmură (faianță ordinară din pământ ars), lumină electrică, scuiători de alamă pe culoare și în holuri, un nou ghid al mersului trenurilor și o litografie cu vederi de la munte în fiecare cameră de la etaj. Administrația era ireproșabilă, atentă și plină de acea plăcută politeță sudică; serviciul însă atât de lent ca mersul unui melc și plin de haz à la Rip Van Winkle¹; cât despre mâncare, ea merită într-adevăr să faci o mie de mile pentru ea. Nu există hotel pe lume unde poți găsi asemenea ficăței de pui *en brochette*².

La cină, întrebai pe un chelner dacă era ceva de făcut în orașul acela. El medită cu gravitate timp de un minut, apoi răspunse :

— Ei, stăpîne, cred că după apusul soarelui nu mai e nimic de văzut.

Apusese și soarele; de mult se înecase în burniță. Așa că nu mai apucau nici acest spectacol. Dar ieșii pe străzile încetoșate să vadă ce-o mai fi pe-acolo.

Orașul este clădit pe terenuri unduioase; iar electricitatea care-i luminează străzile costă 32470 dolari pe an.

Cum ieșii din hotel, dădui de o hărmălaie rasială. M-am pomenit pe cap cu o companie de sclavi eliberați, arabi sau zuluși, înarmați cu... ba nu, văzui cu inima ușurată că nu erau arme, ci doar niște bice. Mai întrezării o caravană de vehicule paradite, iar la strigătele liniștitoare de „Vă duc, stăpîne, unde porunciți, în oraș, pentru cincizeci de cenți“, văzui că nu eram decît un mușteriu, nicidecum o victimă.

Umblai pe niște străzi care duceau toate la deal. Mă întrebam cum s-or fi întorcînd străzile astea din nou la vale. Poate că la vale nu s-ar mai fi întors, dacă nu ar fi avut un fel de scări la capătul lor. Pe cîteva dintre „căile principale“ văzui lumini în prăvălii ici și colo; văzui tramvaie ducînd cetățeni respectabili încolo și

¹ Cunoscută nuvelă a lui Rudyard Kipling.

² La frigare (l. franceză).

încoace ; văzui oameni trecînd, angajați în arta conversației și auzii un ris nu prea însuflețit răsunînd dintr-un bufet cu înghețată și cu sifoane. Toate străzile în afară de cele „principale“ păreau că te îmbiau cu gospodăriile lor consacrate liniștii și vieții de familie. În multe dintre ele luminile sclipeau în dosul jaluzelelor trase discret la ferestre, iar în altele, de la cîteva pianе, se auzea o muzică fără pasiune, dar și fără cusur. Erau, în adevăr, puține „de făcut“ în orașul acesta. Păcat că nu ajunseseam înainte de apusul soarelui. Așa că n-avui încotro și mă întorsei la hotel.

În noiembrie 1864 armata confederată a generalului Hood înaintă împotriva orașului Nashville, unde încercui forțele naționale de sub comanda generalului Thomas. Acesta se năpusti imediat și-i învinse pe confederați într-o bătălie cumplită.

Toată viața am auzit, am admirat și am asistat la trasul la țintă, în sud, în conflictele pașnice din regiunile unde tutunul se mestecă în gură. În hotelul meu mă aștepta însă o adevărată surpriză. În hol se aflau vreo douăsprezece scui pătoare de alamă, strălucitoare, noi, impozante, încăpătoare, destul de înalte ca să poată fi numite și urne ; și cu gurile așa de căscate încît o jucătoare a unei echipe feminine de base-ball ar fi fost în stare să azvîrle o minge în oricare dintre ele, de la o distanță de cinci pași. Și deși se dăduse o bătălie de pomină, care continua încă, adversarele nu avuseseră nimic de suferit. Ele rămăseseră noi, strălucitoare, impozante, încăpătoare, neatînse. Dar, pe Dumnezeuul meu, dușumeaua de țiglă — strașnică dușumea ! Nu mă puteam opri de a mă gîndi la bătălia de la Nashville și de a încerca, după obiceiul meu trăsmit, să trag unele concluzii asupra talentului ereditar de tragere la țintă.

Aici îl întîlnii mai întîi pe „maiorul“ (denumit așa dintr-o politețe rău înțeleasă) Wentworth Caswell. Îl catalogai, pe moment, ca pe un „tip“, de vreme ce de la prima ochire îmi dispăcu. Șobolanul nu are o arie

geografică. Vechiul meu prieten, A. Tennyson ¹, spunea, cum le spunea el cam pe toate la fel de bine :

*Să-mi blestemi, profete, gura tiranică,
La fel pe șobolan — pacostea britanică.*

Să considerăm termenul de „britanic“, ca interschim-babil, *ad libitum* ². Un șobolan, însă, pretutindeni este tot un șobolan.

Omul acesta dădea tîrcoale prin holul hotelului, ca un cîine hămesit care ar fi uitat unde își îngropase osul. Avea o figură lăbărtată, roșie, cărnosă, cu un fel de masivitate somnolentă, ca aceea a lui Buddha. O singură calitate : era proaspăt ras. Pecetea animalității nu-i de neșters la om, cît timp nu poartă barbă. Cred că dacă n-ar fi folosit briciul în ziua aceea, i-aș fi respins avansurile, iar arhiva-statistică a criminalității pe globul terestru ar fi înregistrat un asasinat mai puțin.

Din întîmplare, stăteam în picioare la cinci pași de o scui pătoare, cînd maiorul Caswell deschise focul asupra ei. Eram destul de atent ca să observ că forța atacantă poseda o armă puternică, nu din acelea de veveriță, așa că mă dădui la o parte imediat, iar maiorul profită de ocazie ca să ceară scuze unui necombatant. Avea mîncărime de limbă. În numai patru minute deveni prietenul meu și mă tîri la bar.

Vreau să adaug aici că și eu sînt din Sud. Nu însă sudist de profesie. Evit cravata lungă, pălăria turtită, îl evit pe prințul Albert, nu mă interesează numărul baloturilor de bumbac distruse de Sherman ³ și n-am obiceiul de a mesteca bețișoare. Cînd orchestra cîntă „Dixie“ ⁴, nu aplaud. Mă cufund mai adînc în scaunul cu colțurile căptușite cu piele și, nici una, nici două, mai comand un cîrnat de Würzburg și doresc ca Longstreet ⁵ să... dar ce importanță au toate astea ?

¹ Mare poet englez (1809—1892).

² După dorință (l. latină).

³ General în timpul luptelor de secesiune.

⁴ Cîntec național al sudistilor.

⁵ Militar american, conducător al armatei confederate.

Maiorul Caswell lovi cu pumnul în bar și primul tun de la Fort Sumter¹ își transmise ecoul. Când trase ultima lovitură de tun la Appomattox², începui să sper. Îndată însă începu să vorbească de arborele genealogic al familiei sale și demonstrează că Adam era numai al treilea văr al ramurii colaterale a familiei Caswell. Odată terminată genealogia, se porni — spre deseperarea mea — să vorbească despre afacerile intime ale familiei. Pomeni de soția sa, îi trase și ei genealogia de-a-ndoaselea pînă la Eva; și dezminți, trivial, orice zvon că ea ar fi avut vreo legătură cu țara lui Nod³.

În momentul acela începui să bănuiesc că încearcă să acopere prin vorbă multă faptul că ne comandase băutura; în speranța de a mă zăpăci, ca să plătesc eu. Dar, cînd băutura fu adusă, maiorul zvîrli cu zgomot pe tețghea un dolar de argint. Apoi, desigur, încă un rînd fu obligatoriu. Îl plătii, dar îmi și luai rămas-bun, căci mă săturasem de el. Numai că, înainte de a-mi lua rămas-bun, el începu să trîncănească tare asupra unui venit pe care-l primea soția lui și-mi arată un pumu de bani de argint.

Cînd mi-am luat cheia de la portar, funcționarul îmi spuse politicos :

— Dacă acel Caswell v-a plictisit și dacă doriți să faceți o plîngere, îl dăm afară. E o pacoste, un hoinar fără mijloace de existență cunoscute, deși pare să aibă aproape totdeauna bani. Dar n-am avut încă motive de a-l da afară în mod legal.

— O, nu, îi răspunsei, după ce reflectai puțin. Nu văd de ce aș putea face o plîngere. Dar trebuie să recunosc că nu-mi place societatea lui. Orașul dumneavoastră, continuai eu, pare a fi destul de liniștit. Ce fel de petreceri, aventuri sau distracții aveți de oferit străinilor, în orașul dumneavoastră ?

— Păi, domnule, spuse funcționarul, va fi o reprezentare aici joia viitoare. Este... mă voi uita eu și vă

^{1,2} Localități cunoscute prin luptele care s-au dat acolo în timpul războiului de secesiune.

³ Referință biblică din care reiese că ea nu a trăit în țara oamenilor păcătoși.

voi trinite afişul în odaia dumneavoastră, odată cu sticla de apă rece. Noapte bună, domnule.

După ce m-am urcat în odaia mea, am privit pe fereastră. Era cam pe la zece seara şi oraşul părea învăluit în tăcere. Burniţa stăruia, punctată de lumini slabe, depărtate una de alta ca stafidele dintr-un chech, din cele care se vînd la cîte o serbare de binefacere.

Un loc liniştit, îmi spusei pe cînd primul meu pantof lovea plafonul celui ce ocupa odaia de sub mine. Aici nu există nimic din viaţa care dă culoare şi multă variaţie oraşelor din Est şi din Vest. Un adevărat oraş bun de afaceri, obişnuit, plictisitor.

Nashville este unul dintre cele mai importante centre manufacturiere ale ţării. Este a cincea piaţă de ghetete şi pantofi din Statele Unite, cel mai mare oraş producător de dulciuri şi petarde din Sud şi face afaceri enorme „en gros” cu îmbrăcăminte, coloniale şi medicamente.

Trebuie să vă povestesc cum se face că am ajuns la Nashville, deşi vă asigur că digresiunea este tot atît de plictisitoare pentru mine ca şi pentru dumneavoastră. O pornisem în altă parte pentru treburile mele, dar aveam o însărcinare din partea unei reviste literare din Nord să mă opresc şi acolo şi să stabilesc o legătură personală între publicaţie şi unul dintre colaboratorii săi, Azalea Adair.

Adair (nu aveam nici un indiciu asupra personalităţii sale decît caligrafia manuscriselor) trimisese cîteva eseuri (artă irosită !) şi poezii, care-i determinară pe redactori, la prînzul lor de ora unu, să jure că-i vorba de un scriitor bun. Aşa că mă însărcinară pe mine să-l agăţ pe zisul Adair şi să leg prin contract producţia lui — sau a ei — la preţul de doi cenţi cuvîntul, înainte ca altă editură să-i ofere zece sau douăzeci.

A doua zi dimineata la ora nouă, după ficăteii de pasăre *en brochette* (încercaţi, dacă puteţi găsi hotelul cu pricina), rătăcii prin burniţa care continua să cadă neîncetat. La primul colţ dădui de unchiul Caesar. Un negru

robust, mai bătrîn decît piramidele, cu păr lînos, cîrunt și cu o față ce-ți amintea de a lui Brutus, iar după o secundă îmi păru că seamănă cu decedatul rege Cettiwayo¹. Purta cea mai remarcabilă haină pe care am văzut-o sau îmi închipui că aş putea-o vedea vreodată. Îi ajungea pînă la glezne și avusese, probabil, pe vremea Confederației, culoarea gri. Ploaia, soarele, intemperiiile o bălțaseră însă pînă într-atît, încît haina lui Iosif², pe lîngă ea, ar fi părut decolorată într-o singură nuanță spălăcită. Trebuie să insist asupra acelei haine pentru că are legătură cu povestea, poveste care se desfășoară atît de greu pentru că domniilor-voastre nu v-ar veni să credeți că așa ceva s-ar fi putut întîmpla la Nashville.

Pe vremuri, trebuie să fi fost haina militară a unui ofițer. Gluga dispăruse, dar haina, de sus și pînă jos, fusese somptuos garnisită cu brandenburguri și ciucuri. Acuma brandenburgurile și ciucurii dispăruseră. În locul lor fuseseră brodate cu migală (presupun de către o oarecare *mammy* negresă) alte brandenburguri, făcute din sfoară de cînepă ordinară, răsucită cu dibăcie. Sfoara asta acum era și ea roasă și scămoșată. Ele fuseseră adăugate hainei ca să înlocuiască vechile splendori; cusute exact pe urmele de mult dispărutelor brandenburguri, fără gust, deși cu migală și devotament. Iar ca să desăvîrșească hazul și patosul îmbrăcămînții, nasturii toți fuseseră smulși, afară de unul. Rămăsese numai al doilea nasture de sus. Haina era încheiată cu alt rînd de sfori, trecute prin butoniere și prin alte găuri, străpunse grosolan de partea cealaltă. N-a existat niciodată o asemenea ciudată îmbrăcăminte, atît de fantastic garnisită și împetrișată de atîtea nuanțe. Unicul nasture era de mări-mea unei monezi de o jumătate de dolar, făcut din corn galben și cusut și el cu sfoară ordinară.

Negrul acesta stătea lîngă o trăsură atît de veche, de parcă era Ham³ însuși care, după părăsirea corabiei lui Noe, ar fi înhămat la ea două gloabe și ar fi început să

¹ Rege al zulușilor, mort în 1854.

² Personaj biblic.

³ Ham, Sem și Iaphet, care, după legenda biblică, au fost întemeietorii raselor de oameni, după părăsirea corăbiei lui Noe.

practice meseria de birjar. În timp ce mă apropiam, el deschise portiera, scoase o măturică de peue, o agită în mod inutil și spuse pe un ton gros, tunător :

— Pofțiți, domnule ; nu-i nici un fir de praf în ea... Tocmai m-am înapoiat de la o înmormîntare, domnule.

Trăsei concluzia că numai la asemenea ocazii trăsurile făceau cunoștință cu măturica. Mă uitai pe stradă în sus și în jos și observai că nu prea aveam de ales între vehiculele aliniate de-a lungul trotuarului. Mă uitai în carnețelul meu pentru a găsi adresa Azaleei Adair.

— Vreau să merg în Jessamine Street nr. 861, spusei ; și eram tocmai pe punctul de a urca în oropsita aceea de trăsură.

Dar chiar atunci brațul lung, ca de gorilă, al negruhui mă opri. Pe fața sa masivă și saturniană fulgeră o privire de subită bănuială și dușmănie. Apoi revenindu-și iute, mă întrebă, mios :

— De ce mergi acolo, stăpîne ?

— Te interesează ? replicai eu cam sever.

— De loc, absolut de loc, domnule. Numai că e un cartier mai izolat al orașului și nu mulți au treburi pe acolo. Urcați ! Canapelele *este* curate... tocmai mă întorsei de la o înmormîntare, domnule.

Pînă la capătul călătoriei noastre, să tot fi fost vreo milă și jumătate ; nu auzeam nimic în afară de insuportabilul uruit al trăsुरii vechi pe pavajul de cărămidă, plin de hopuri ; nu puteam simți nimic decît burnița ce mirosea acum a fum de cărbune și a un amestec de smoală cu parfum de leandru. Tot ceea ce puteam vedea prin ferestrele trăsुरii erau două șiruri de case.

Orașul are o suprafață de 10 mile pătrate ; 181 mile de străzi dintre care 137 mile sînt pavate ; un sistem de aprovizionare cu apă care a costat două milioane de dolari, cu 77 mile de țevi groase de aducțiune a apei.

La numărul 861 pe Jessamine Street se afla o clădire pe cît de aristocratică, pe atît de dărăpănată. Era re-trasă cu vreo 30 de iarzi de la stradă și înconjurată de

un pîlc de pomi și arbuști neîngrijiți și netuși. Un rînd de merișori se revărsa și aproape ascundea gardul de pari ascuțiți; poarta era ținută închisă de un laț de frînghie, care-i încercuia stîlpul și primul par. Odată ce treceai însă de poartă, vedeai că numărul 861 era o umbră, o stafie, o cochilie golită a vechii grandori și minunății. Dar încă n-am intrat în miezul povestirii.

Cînd trăsura hodorogită a încetat de a mai urui și patrupezii osteniți s-au oprit, îi înmînai birjarului meu cei cincizeci de cenți ai săi, plus un sfert de dolar, simțind că strălucea în mine generozitatea de care eram conștient făcînd acest gest. El însă îi refuză.

— E doi dolari, domnule, spuse el.

— Cum asta? întrebai eu. Te-am auzit la hotel strigînd clar: „Cincizeci de cenți în orice parte a orașului“.

— E doi dolari, domnule, repetă el cu încăpăținare. E distanță mare de la hotel.

— Ești înăuntrul limitelor orașului și încă departe de ele, argumentai eu. Nu cumva să crezi că ai a face cu un fraier de yankeu. Vezi dealurile acelea de colo? continuai, arătînd spre răsărit (nu le vedeam nici eu din cauza burniței); ei bine, sînt născut și am fost crescut de partea cealaltă a lor. Negrule bătrîn și nebun, tu nu poți face deosebire între oameni, după felul cum arată ei?

Fața feroce a regelui Cettiwayo se împlînză.

— Dumneata ești din Sud, domnule? Cred că pantofii dumitale m-au înșelat. Sînt cam prea ascuțiți la vîrfuri ca să-i poarte un domn din Sud.

— Atunci taxa este de cincizeci de cenți, cred, spusei neînduplecat.

Expresia sa anterioară, un amestec de lăcomie și de ostilitate îi reveni pe figură doar zece secunde, apoi dispăru.

— Stăpîne, zise el, cincizeci de cenți este just; dar mie îmi trebuie doi dolari, domnule; trebuie neapărat să am doi dolari. Acum, că știu de unde sînteți, nu vi-i mai cer; spun numai că trebuie să am doi dolari în noaptea asta și treburile merg tare prost.

Pe fața sa se așternuse liniște și un sentiment de încredere. Fusesse mai norocos decît își închipuise. În loc de un ageamiu neștiutor, dăduse de un om cu rădăcini prin partea locului.

— Mă, al dracului ticălos bătrîn, spusei, băgînd mîna în buzunar ; ar trebui să te dau pe mîna poliției.

Pentru prima dată îl văzui zîmbind. Știa, știa, ȘTIA.

Îi dădui două hîrtii de cîte un dolar. Pe cînd i le înmînam, văzui că una dintre ele trecuse prin clipe grele. Colțul de sus din partea dreaptă lipsea și era ruptă la mijloc, dar lipită la loc. O fișie de hîrtie albastră era lipită peste ruptură, păstrîndu-i astfel valoarea curentă.

Pentru moment, destul despre banditul african. L-am lăsat fericit ; ridicai frînghia și deschisei poarta, care scîrțîia.

Cum spuneam, casa era toată coșcovită. De douăzeci de ani n-o mai atinsese nici bidineaua.

Nu pricepeam cum de vreun vînt puternic n-o aruncase la pămînt, ca pe un castel de cărți de joc, pînă ce nu mă uitai din nou la pomii care o mîngîiau de aproape, pomi care fuseseră martori ai bătăliei. de la Nashville și încă își mai aplecau crengile lor protectoare în jurul ei, apărînd-o împotriva vijeliei, a dușmanului cît și a frigului.

Azalea Adair, în vîrstă de cincizeci de ani, cu părul alb, o descendentă a vechilor cavaleri, șubredă și plîpîndă ca și casa în care locuia, îmbrăcată în cea mai ieftină și mai curată rochie ce am văzut vreodată, mă primi cu naturalețea unei regine.

Odaia de primire părea mare cît o milă pătrată de-oarece într-însa nu se afla nimic, în afară de cîteva rînduri de cărți pe niște rafturi de lemn de pin nevopsit, o masă cu marmura crăpată, un covor împletit din petice, o sofa tapisată cu păr de cal, dar acum fără păr, și două sau trei scaune. Ei da, mai era un tablou pe perete, un desen în creion colorat ; reprezenta un buchet de pansele. Aruncaî o privire în jurul meu, să văd portretul lui Andrew Jackson și coșul din conuri de pin, atîrnat ; dar acestea lipseau.

Azalea Adair și cu mine stăturăm puțin de vorbă ; din conversația noastră, o parte va fi reprodusă pentru

dumneavoastră. Ea era un produs al vechiului Sud, crescută cu gingășie în huzur. Cunoștințele ei nu erau vaste, dar erau adânci și de o splendidă originalitate. Fusesse educată acasă, iar tot ce știa despre lume venea doar din deducții și din inspirații. Cam din așa ceva e alcătuit grupul mic și prețios al eseistilor. În timp ce-mi vorbea, eu îmi periam degetele, încercînd în mod firesc să le scap de praful ce-l bănuiam pe volumele pe jumătate legate în piele de vițel, ale lui Lamb, Chaucer, Hazlitt, Marcu Aureliu, Montaigne și Hood. Gazda era delicioasă ; era o adevărată revelație ; astăzi, cînd aproape fiecare știe prea multe — o, mult prea multe ! — din viața adevărată !

Putui să observ limpede că Azalea Adair era foarte săracă. O casă și o rochie avea ; nu mai mult decît atît. Așa că, împărțit între datoria mea față de revistă și loialitatea față de poezii și eseistii care luptaseră contra lui Thomas în valea Cumberlandului, ascultam vocea ei care era ca a unei harpe din secole trecute și simțeam că nu pot vorbi de contracte. În prezența a nouă muze și a trei grații, ezitai să dau drumul propunerii de „doi cenți cuvîntul“. Rămînea să mai avem un colocviu după ce-mi voi fi recîștigat spiritul comercial. Pomenii totuși de misiunea mea, iar discuția de afaceri fu fixată pe a doua zi, la trei după-masă.

— Orașul dumneavoastră, declarai eu pe cînd mă pregăteam de plecare (și plecarea este momentul generalizărilor dulcele), pare a fi un oraș liniștit, calm. Un oraș cu căminuri familiale unde-aș spune că puține lucruri se întîmplă, în afară de cele obișnuite.

Face, în realitate, un comerț mare de sobe și de vase de bucătărie cu Vestul și cu Sudul, iar morile sale prospere au o capacitate mai mare de două mii de barile ¹.

Azalea Adair părea că stă pe gînduri.

— Niciodată n-am reflectat la asta, zise ea, cu un fel de adîncă sinceritate, care părea la ea naturală. Oare lucrurile neobișnuite nu se întîmplă tocmai în locurile

¹ Măsură de capacitate (aprox. 160 l.).

tăcute și liniștite ? Îmi închipui că atunci cînd Dumnezeu a început a crea lumea, în prima luni de dimineață, te-ai fi putut apleca pe fereastră și ai fi putut auzi picăturile de nămol stropind din mistria sa, în timp ce construia dealurile eterne. La ce rezultat a ajuns pînă la urmă proiectul cel mai răsunător de pe lume ?... Vreau să spun construcția Turnului Babel. O pagină și jumătate de esperanto în publicația „North American Review“.

— Desigur, răspunsei eu într-un fel oarecum banal, natura omenească este aceeași peste tot ; în unele orașe însă, mai mult decît în altele ; mai multă culoare, mai multă dramă și frămîntare, mai multe episoade romantice.

— La suprafață, replică Azalea Adair. Am călătorit de mai multe ori în jurul lumii într-un aeroplan de aur purtat pe două aripi : tiparul și visul. Am văzut într-una din călătoriile mele imagine pe sultanul Turciei punînd în ștreang cu propriile sale mîini pe una dintre cadinele sale care-și descoperise fața în public. Am văzut un om din Nashville rupîndu-și biletele de teatru, deoarece soția sa ieșea în oraș cu fața acoperită cu pudră de orez. Am văzut în cartierul chinezesc din San Francisco cum tînăra sclavă Sing Yee era scufundată încet, centimetru cu centimetru în ulei de migdale spre a-i smulge jurămîntul că nu-l va mai vedea pe iubitul ei american. Ea cedă atunci cînd uleiul clocotit îi ajunsesese la opt centimetri peste genunchi. La o partidă de joc de cărți în partea de est a Nashville-ului o văzui deunăzi pe Kitty Morgan ciopîrțită și ucisă de șapte dintre colegii săi de școală — care erau și prietenii ei de cînd lumea — pentru că se măritase cu un zugrav. În cazul ăsta, uleiul clocotea la nivelul inimii ; dacă ai fi văzut și dumneata surîsul ei gîngăș, pe care-l purta de la o masă la alta ! O, da, este un oraș monoton : numai cîțiva kilometri de case de cărămidă roșie, noroi, prăvălii și depozite de cherestea.

Cineva bătu timid la ușa din dos. Azalea Adair îngîină domol o scuză și se duse să vadă cine bate. Ea se înapoie în trei minute cu ochii strălucitori, ușor aprinsă la față și parcă întinerită cu zece ani.

— Trebuie să luați o ceașcă de ceai înainte de a pleca, zise ea, și o prăjitură.

Întinse mîna și sună dintr-un clopoțel de aramă. O fetiță neagră, de vreo 12 ani, nu prea îngrijită, cu degetul în gură și holbîndu-se la mine își tîrșii picioarele goale pe pragul camerei.

Azalea Adair deschise o pungă mică, roasă și scoase o bancnotă de un dolar căreia îi lipsea colțul din partea dreaptă, rupt și lipit din nou cu o fișie de hîrtie albastră. Era una dintre bancnotele date piratului negru... Nu era nici o îndoială în privința asta.

— Du-te la prăvălia domnului Baker la colț, Impy, zise ea dînd fetei bancnota de un dolar, și ia un sfert de pound¹ de ceai, din cel de care-mi trimite mie totdeauna și de zece cenți prăjituri. Șterge-o! Provizia noastră de ceai se întîmplă că s-a terminat, explică ea, adresîndu-mi-se.

Impy ieși pe ușa din dos. Înainte ca tîrșuitul picioarelor goale și bătătorite să nu se mai audă dincolo de ușă, un țipăt sălbatic umplu casa goală. Eram sigur că fusese al ei. Apoi tonul adînc și aspru al unei voci înfuriate se împleti cu strigătele ascuțite și cuvintele de neînțeles ale fetei.

Azalea Adair se ridică, fără a părea surprinsă ori emoționată, și dispăru din cameră. Timp de două minute auzii răcnetele răgușite ale omului aceuia. După care, ceva ca o înjurătură și o încăierare ușoară; apoi Azalea se întoarse calmă pe scaunul ei.

— Asta-i o casă cu multe încăperi, zise ea, și o parte dintre ele sînt ocupate de un chiriaș. Îmi pare rău că trebuie să revin asupra invitației la ceai. Este imposibil să obțin sortul de ceai pe care-l iau regulat de la prăvălie. Mîine, poate, domnul Baker va putea să mi-l furnizeze.

Eram sigur că Impy nu avusese timp să plece de-acasă. Întrebai ce tramvai să iau și-mi luai rămas bun. Eram departe, pe drum, cînd mi-adusei aminte că nu aflasem numele adevărat al Azaleei Adair. Îl voi afla, însă, mîine.

¹ Poundul are 453 de grame.

În aceeași zi apucaî pe drumul minciunii, pe care acest oraș fără evenimente mi-l impunea. Venisem acolo numai pentru două zile, dar în răstimp reușii să trag la minciuni fără rușine, prin telegraf, și să fiu și complice — dacă, de fapt, acesta este termenul legal corect — la o crimă.

Pe cînd dădeam colțul pe lîngă hotelul meu, birjarul african, cu haina sa nemaipomenit de bariolată, mă agăță, deschise ușa de temniță a sarcofagului lui peripatetic, agită măturica lui de pene și-și începu ritualul :

— Suiți-vă, stăpîne. Trăsura e curată... Mă întorsei tocmai de la o înmormîntare. Cincizeci de cenți în orice... Apoi mă recunosc și zîmbi larg. Scuzați, stăpîne, dumneavoastră *este* domnul care a călătorit cu mine azi-dimineață. Mulțumesc mult, dōmnule.

— Merg din nou mîine după-masă la trei, la 861, spusei eu, și dacă vei fi aici te voi lua să mă duci. Va să zică o cunoști pe domnișoara Adair, observai eu prin deducție, gîndindu-mă la bancnota aceea de un dolar.

— Am aparținut tatălui ei, judecătorul Adair, domnule, răspunse el.

— Cred că este cam săracă, zisei. N-are cine știe ce avere, nu-i așa ?

Mă uitai din nou o clipă la expresia feroce a feței regelui Cettiwayo, pe care și-o schimbă apoi în aceea de vizitiu rapace.

— Nu va muri de foame, domnule, zise el încet. Are resurse, domnule, are resurse, domnule.

— Am să-ți plătesc cincizeci de cenți pentru cursă, spusei eu.

— În regulă, domnule, răspunse el umil. A trebuit să am acei doi dolari azi-dimineață, stăpîne.

Mă dusei la hotel și minții pe calea electricității. Telegrafiai revistei : „A. Adair nu acceptă mai puțin de opt cenți cuvîntul“.

Răspunsul care veni fu : „Dă-i repede, nătărăule“.

Exact înainte de cină, „maiorul“ Wenworth Caswell mă copleși cu salutări ca pe un prieten pe care nu-l

mai văzuse de mult. Am cunoscut puțini oameni pe care să-i urăsc așa dintr-o dată și de care să fie atât de greu să scapi. Eram la bar când a dat peste mine ; de aceea nu m-am putut descotorosi de el. Aș fi plătit bucuros eu băuturile, sperînd că în felul acesta voi evita un al doilea rînd ; el era însă unul dintre acei demni de disprețuit trăgători la măsea, cărora le place și zgomotul și reclama, obișnuiți să audă orchestre de alămuri și focuri de artificii la fiecare cent ce-l risipesc pe extravagantele lor.

Cu aerul că minuieste milioane, el trase două hîrtii de un dolar dintr-un buzunar și azvîrli pe bar una dintre ele. Din nou îmi atrase privirea dolarul cu un colț lipsă la partea de sus din dreapta, sfîșiat la mijloc și lipit cu o fișie de foiță albastră. Tot dolarul meu era. Era imposibil să fie altul.

Mă retrăsei sus, în camera mea. Burnița și monotoniea unui oraș sudic, trist și lipsit de evenimente, mă obosiseră și mă făcuseră indiferent la orice. Îmi amintesc că, înainte de a mă duce la culcare, am rezolvat mintal problema misterioasei bancnote de un dolar (care ar fi format cheia la o extraordinar de bună poveste polițistă din San Francisco), spunîndu-mi mie însumi, dormitînd : „S-ar părea că o mulțime de oameni de aici posedă acțiuni de-ale trustului birjarilor cu mîrtoage și că plătesc prompt dividendele. Mă-ntreb dacă...” Apoi adormii.

A doua zi, regele Cettiwayo se afla la postul său și mi-a zdruncinat oasele pe hîrtoape pînă la n-rul 861. Urma să mă aștepte, ca să-mi zdruncine oasele și la înapoiere.

Azalea Adair arăta și mai palidă, și mai pură, și mai fragilă decît cu o zi înainte. După ce semnă contractul pentru opt cenți cuvîntul, păli și alunecă de pe scaun. Fără multă greutate reușii s-o întind pe sofaua antediluviană de păr de cal, apoi ieșii afară, pe trotuar și-i strigai piratului de culoarea cafelei să aducă la iuteală un medic. Cu o înțelepciune pe care nu i-o bănuisem,

el își lăsa în plata domnului echipajul și o rupse la fugă, pe jos, dîndu-și seama și el de necesitatea urgenței. Peste mai puțin de zece minute se întoarse cu un medic priceput, un om plin de gravitate în toată înfățișarea sa și eu părul cărunt. În cîteva cuvinte (de valoare mult mai mică decît opt cenți unul) îi explicai prezența mea în acea casă goală a misterelor. El se înclină cu o înțelegere plină de politețe și se întoarse spre bătrînul negru :

— Unchiule Caesar, spuse el calm, dă fuga pînă acasă la mine și cere-i domnișoarei Lucy să-ți dea o cană plină cu lapte proaspăt și o jumătate de pahar de vin de Porto. Și întoarce-te degrabă. Nu te duce cu trăsura. Mai bine aleargă pe jos. Vezi să nu vii peste o săptămînă !

Avui impresia că nici doctorul Merriman nu prea avea încredere în iuteala armăsarilor, sau a birjarului pirat. În timp ce unchiul Caesar o luase pe panta străzii, călcînd ca în străchini, dar destul de iute pentru el, doctorul mă măsura de sus pînă jos, cu mare discreție, pînă ce decise că merită să stea de vorbă cu mine.

— Este numai un caz de inaniție, constată el. Cu alte cuvinte, consecințele sărăciei, ale mîndriei și ale înfometării. Doamna Caswell are mulți prieteni devotați, care ar fi încîntați s-o ajute, dar ea nu acceptă nimic decît de la bătrînul negru, unchiul Caesar, care pe vremuri era proprietatea familiei sale.

— Doamna Caswell ? întrebai eu surprins.

Îmi aruncai ochii la contract, unde văzui că ea l-a semnat Azalea Adair Caswell.

— Eu credeam că este domnișoara Adair, spusei eu.

— E măritată cu un bețiv, un trîntor, domnule, zise medicul. Se pare că el îi fură pînă și micile sume pe care bătrînul ei servitor i le aduce ca s-o întrețină.

Cînd laptele și vinul fură aduse, medicul o trezi din leșin pe Azalea Adair. Ea se ridică în capul oaselor și ne vorbi de frumusețea frunzelor de toamnă și de intensitatea nuanțelor lor. Se referi numai în treacăt la

leșinul ei, ca fiind rezultatul unei vechi boli de inimă, cu palpitații. Impy îi făcea vînt cu evantaiul, în timp ce ea se întinsese din nou pe sofa. Doctorul mai era chemat și în altă parte și-l condusei pînă la ușă. Îi spusei că aveam puțința și intenția să-i dau Azaleei Adair un avans, o sumă oarecare de bani pentru viitoarele ei colaborări la revistă. Medicul păru foarte satisfăcut.

— A propoz, spuse el, te-ar interesa poate să știi că ai fost condus de un vizitiu care aparține unei familii regale? Bunicul bătrînului Caesar a fost rege în Congo. Caesar însuși are apucături regale, după cum poate ai și observat.

Pe cînd medicul pleca, auzii dinăuntru vocea unchiului Caesar:

— A luat amîndoi dolarii de la dumneata, domnișoară Zalea?

— Da, Caesar, o auzii pe Azalea, răspunzînd încet.

Apoi intrai înăuntru ca să închei negocierile de afaceri cu colaboratoarea noastră. Mi-am luat pe propria-mi răspundere dreptul de a-i avansa cincizeci de dolari, introducîndu-i în contract, ca o formalitate necesară pentru întărirea acestuia. În urmă, unchiul Caesar mă conduse înapoi, la hotel.

Aici se oprește povestirea mea, în măsura în care pot s-o confirm ca martor. Restul poate fi numai o simplă enunțare de fapte.

Pe la ora șase, ieșii din casă ca să fac o mică plimbare. Unchiul Caesar se afla în colțul său. Îmi deschise portiera trăsुरii, flutură măturica și începu să-și rostască formula deprimantă.

— Intrați, domnule, cincizeci de cenți în orice parte a orașului... Trăsura e perfect curată, domnule... mă întorsei tocmai de la o înmormîntare.

Deodată mă recunosc. Bănuiesc că avea vederea slabă. Haina parcă i se mai decolorase în și mai multe nuanțe încă, sforile erau și mai încîlcite, și mai zdrențuite, ultimul nasture care mai rămăsese — nasturele

de corn galben — dispăruse. Și asta era un descendent al regilor !... Împetrițatul unchi Caesar !

Cam la două ore după aceea văzui o mulțime agitată luînd cu asalt intrarea farmaciei. Într-un pustiu unde nimic nu se întîmplă, asta picase ca o mană cerească, astfel că îmi făcui și eu loc înăuntru. Pe o canapea improvizată din cutii goale și din scaune se afla întins trupul pieritor al maiorului Wentworth Caswell. Un medic încerca să constate cu ce fusese otrăvit. Concluzia fu că nu era vorba de nici o otrăvă.

Fostul maior fusese găsit mort pe o stradă întunecoasă și adus la farmacie de niște cetățeni curioși, niște pierde-vară. Decedatul fusese angajat într-o luptă teribilă, toate detaliile dovedeau acest lucru. Hoinar și ticălos, era totuși un luptător. Pierduse însă partida. Mîinile îi erau atît de încheștate, încît degetele nu i se mai desfăceau. Toți cetățenii cumsecade care-l cunoscuseră stăteau în jurul lui și scormoneau în vocabularul lor obișnuit, doar-doar or găsi ceva cuvinte bune despre el. Unul dintre ei, care părea om de treabă, șopti după multă gîndire :

— Cînd Cas' avea vreo 14 ani, era unul dintre cei mai buni din clasă la ortografie.

Pe cînd stăteam acolo, degetele mîinii drepte a răposatului, care atîrnau în jos, în dreptul unei cutii din lemn de pin, se desfăcură și lăsară să cadă un obiect la picioarele mele. Îl acoperii liniștit cu piciorul și un pic mai tîrziu îl ridicai și-l băgai în buzunar. Gîndeam că în focul ultimei sale încăierări, mîna maiorului o fi apucat obiectul fără să poată ști că avea să-l păstreze și în încheștarea morții.

La hotel, în noaptea aceea, principalul subiect de conversație — cu excepția, poate, a politicii și a prohibiției — a fost desigur trecerea în altă lume a maiorului Caswell. Ascultai cînd un om spunea unui grup de ascultători :

— Părerea mea, domnilor, este că maiorul Caswell a fost asasinat de vreun cioroi ticălos, ca să-i umfle banii. Avea la el cincizeci de dolari azi după-masă ;

i-a arătat la mai multe persoane din hotel. Cînd a fost găsit, banii nu mai erau la el.

Părăsii oraşul a doua zi dimineată la ora nouă şi, în timp ce trenul trecea peste riul Cumberland, scosei din buzunar un nasture galben de corn, de mărimea unei monede de cincizeci de cenţi, cu sforicele roase de cînepă ordinară care atîrnau de el, şi-l aruncai pe fereastră, jos, în apele molcome şi noroioase.

Mă întreb ce s-o mai fi întîmplat la Buffalo !

CATEDRA DE FILANTROMATEMATICĂ .

— Văd că învățămîntul a primit acum un dar prin-
ciar de mai bine de cincizeci de milioane de dolari,
spusei eu.

Tocmai parcurgeam titlurile din ziarele de seară,
în timp ce Jeff Peters își umplea cu tutun presat pipa
de măceș.

— Ceea ce, spuse Jeff, invită la o nouă pavoazare
și la noi serbări și recitări ale întregii clase de filantro-
matică.

— Asta-i o aluzie ? întrebai.

— Este ! Nu ți-am povestit niciodată despre timpul
cînd eu și cu Andy Tucker eram filantropi, nu-i așa ?
Asta se petrecea acum opt ani, în Arizona. Andy și
cu mine plecasem în munții Gila cu un furgon cu doi
cai, să căutăm argint. Dădurăm de argint și-l vîndu-
răm în întregime unor asociați din Tucson cu 25.000
de dolari. Ne-au plătit cecul la bancă în argint — în
saci de cîte o mie de dolari. Îi încărcărăm în furgonul
nostru și o luarăm spre est cam vreo sută de mile pînă
să ne venim în fire. Douăzeci și cinci de mii de dolari
n-ai zice că e atît de mult dac-ai răsfoi bilanțul căilor
ferate din Pennsylvania sau dac-ai asculta vreun actor
pălăvrăgind despre salariul său ; dar cînd poți să ridici
capota unei căruțe și să izbești cu călcîiul cizmei as-
cultînd cum fiecare dolar se ciocnește de altul, asta te

face să te simți ca și cum ai fi o întreagă bancă în plină activitate de zi și de noapte, la ora douăsprezece — oră de vîrf.

După trei zile de mers, intrară în într-unul dintre acele foarte arătoase și curate orașele pe care le-a creat natura sau firma Rand și McNally. Era așezat la poalele unui deal plantat cu arbori și cu flori și avea vreo 2 000 de capete de locuitori cordiali și greu de urnit. Orașul se pare că se numea Floresville, iar natura nu-l contaminase cu rețele de căi ferate, cu purici sau cu turiști din Est.

Andy și cu mine depozitarăm banii în contul lui Peters și Tucker la Banca de economii „Esperanza” și ne luarăm camere la hotelul „Skyview”¹. După cină, ne ridicară de la masă și ieșirăm pe verandă să fumăm. Atunci fu și clipa cînd încolți în mine ideea de filantropie. Presupun că oricărui afacerist îi vine cîndva o asemenea idee.

Cînd cineva pungășește publicul cu o anumită sumă, începe să simtă un fel de teamă și dorința de a restitui ceva din ea. Și dacă veți privi cu atenție și veți observa calea pe care merge caritatea lui, veți vedea că el încearcă s-o îndrume spre aceiași oameni de la care mai înainte a luat. Ca într-un caz de hidrostatică, să-l luăm, să zicem pe A. A și-a adunat milioanele vînzînd gaz studenților săraci care stau nopți întregi să studieze economia politică și metodele de conducere a trusturilor. Ăsta-i unul dintre cazurile cînd dolarii se întorc la universități și colegii — dolarii care-i apasă conștiința.

B, să zicem, le-a adunat de la oamenii simpli care muncesc cu brațele și cu uneltele. Cum va reuși el să repună ceva din „fondul remușcării” în buzunarele salopetelor lor?

„Ei bine, iată, zice B., o voi face în numele învățămîntului. Am luat pielea de pe muncitor, dar, după vechea zicală, caritatea îmbracă o mulțime de piei.”

¹ Skyview = Cu vederea la cer.

Așa că se apucă să înființeze biblioteci în valoare de optzeci de milioane de dolari; de ele vor beneficia băieții cu mîncarea de la cazan, care le construiesc.

— Unde-s cărțile? întreabă publicul cititor.

— Ce știi eu? zice B. Eu v-am oferit biblioteci; iată-le! Presupun că dacă v-aș fi dat în locul lor acțiuni preferențiale ale trustului oțelului, ați dori apa chioară din acțiunile putrede, pusă în clondire de sticlă șlefuită. Ia să ne mai slăbiți!

Dar, cum spuneam, posedînd atît de mulți bani, începusem să dau și eu în filantropită. Atunci a fost prima dată cînd eu și cu Andy făcusem o grămadă atît de mare de bani, încît ne-am oprit ca să ne gîndim cum am fost în stare s-o obținem.

— Andy, zic eu, sîntem bogați — nu dincolo de visurile unei stări mijlocii, dar, în felul nostru modest, tot atît de bogați ca și familia Greaser. Simt că mi-ar plăcea să realizez ceva asemănător în folosul omenirii.

— Și eu tot așa gîndeam, răspunde el. Noi, multă vreme am scos ochii publicului cu tot felul de pianuri mărunte, începînd cu vînzarea de gulere de celuloid care iau foc singure și terminînd cu inundarea Georgiei cu butoni ai campaniei prezidențiale a lui Hoke Smith. Mie însumi mi-ar plăcea să pun o prinsoare sau două în jocul afaceristic, dacă aș putea izbuti fără a bate de fapt toba în Armata Salvării, sau a preda învățătura Bibliei prin sistemul Bertillon.

— Cum să facem? zice Andy. Să dăm mese gratuite săracilor, sau să-i trimitem două mii de dolari lui George Cortelyou?

— Nici una, nici alta. Banii noștri sînt prea mulți ca să ne mărginim la o caritate de toate zilele, și prea puțini ca să ne putem gîndi să-i restituim. Așa că, să căutăm ceva care să fie la jumătatea drumului, ceva între aceste două idei.

A doua zi, cutreierînd prin Floresville vedem pe un deal o clădire mare de cărămidă roșie, care nu părea a fi locuită. Cetățenii ne lămuriră că a fost începută

cu nu știu câți ani în urmă de către un proprietar de mină, ca reședință proprie. De cum o ridică, acesta constată însă că nu-i mai rămăseseră decît doi dolari și optzeci de cenți pentru a o mobila; atunci el îi investii în whisky, și se azvîrli de pe acoperiș, drept într-un loc, unde acum *requiescat*¹ în bucățele.

Îndată ce Andy și cu mine văzurăm clădirea, aceeași idee ne trăsniase amîndurora. O vom împodobi cu lampioane, cu ștergători de penițe și cu dascăli; vom înfige un cîine de fier și statuile lui Hercule și a lui Ioan Botezătorul pe pajiște și vom inaugura, chiar aici, una dintre cele mai faine instituții de învățămînt gratuit din lume.

Așa că dezbatăturăm chestiunea asta cu cetățenii de vază din Floresville, căroră proiectul le conveni de minune. În cinstea noastră dau ei un banchet într-o hală de motoare, iar noi ne înclinăm pentru întîiași dată de cînd sîntem pe lume, ca luptători pentru cauza progresului și a culturii. Andy ține o cuvîntare de o oră și jumătate pe tema irigației în Egiptul de Jos, iar nouă ni se servește un cîntec cu caracter moral, la fonograf, și un șerbet de ananas.

Nici eu, nici Andy nu pierdurăm nici un minut în realizarea acțiunii noastre filantropice. Pe fiecare om din oraș care putea deosebi un ciocan de o scară, îl pusesem să lucreze la clădire, la împărțirea ei în săli de clasă și în amfiteatre pentru conferințe. Telegrafiem la San Francisco după un transport de pupitre, mingi de fotbal, cărți de aritmetică, tocuri, dicționare, catedre pentru profesori, tăblițe, schelete, bureți de șters tabla și douăzeci și șapte de robe și de toci pentru clasa de seniori, cum și o comandă generală din toate piesele necesare unei universități de prima mînă. Am luat asupra mea să trec pe listă un *campus* și un *curriculum*², însă probabil că telegrafistul a receptat greșit cuvî-

¹ Odihnește (l. latină).

² *Campus* înscamnă teren de sport și de plimbare (l. engleză); iar *curriculum* înseamnă program de studii (l. latină).

tele, ignorant fiind, căci atunci cînd mărfurile ne-au sosit, găsirăm printre ele o cutie de mazăre¹ și o țesală².

În timp ce în publicațiile săptămînale apăreau portretele noastre, al meu și al lui Andy, noi telegrafiam unei agenții de plasare din Chicago să ne expedieze f.o.b.³ franco și expres, șase profesori pe dată — unul de literatură engleză, unul la zi cu limbile moarte, unul de chimie, unul de economie politică — de preferință democrat — unul de logică și unul competent în pictură italiană și în muzică, membru al Uniunii⁴. Banca „Esperanza” garanta salariile ce urmau a varia între opt sute de dolari și opt sute de dolari și cincizeci de cenți.

Ei bine, domnule, în sfîrșit, ne-am organizat. Deasupra ușii principale erau sculptate cuvintele „Universitatea Mondială”; Peters și Tucker, patroni și proprietari. Iar cînd întîia zi a lunii septembrie fu smulsă din calendar, noii-veniți începură să dea năvală. Mai întîi facultatea îi primi pe cei descinși din expresul tri-săptămînal de la Tucson. Cei mai mulți dintre ei erau tineri, cu ochelari și cu părul roșu, cu sentimentele neclar divizate, între satisfacerea unor ambiții și umplerea abdomenului. Andy și cu mine îi cazaram la floresvilieni și apoi așteptaram să vină studenții.

Veniră cu grămada. Publicasem anunțuri despre această universitate în presa întregului stat și mare plăcere ne făcu să constatăm cu ce grabă răspundea țara. Două sute nouăsprezece flăcăi voinici, începînd de la vîrsta de opsprezece ani pînă la din cei cu favoriți, răspunseră la chemarea trîmbițată a învățămîntului gratuit. Ei bătură orașul în lung și în lat, îl descusură din încheieturi, îl întoarseră pe dos, îl căptușiră cu material nou, încît după un semestru nu-l mai puteai deosebi de Harvard sau de Goldfields.

¹ În engleză : *campus* confundat cu *can of peas*.

² *Curriculum* confundat cu *curry-comb*.

³ *F.o.b.* : cu cheltuielile, plătite.

⁴ Adică membru al unei ipotetice uniuni a pictorilor, profesorilor de italiană și de muzică.

Mărșăluiră pe străzi în sus și în jos, fluturînd drăpele cu culorile Universității Mondiale — ultramarin cu albastru — și făcură din Floresville un oraș clocotitor de viață. Andy ținu un nou discurs de la balconul hotelului „Skyview“ și tot orașul ieși la această sărbătoare.

În vreo două săptămîni, profesorii reușiră să-i dezarmeze cu totul pe studenți și astfel să-i poată îngămădi în clase. Nu cred că există plăcere egală cu aceea de a te vedea filantrop. Eu și cu Andy arborarăm niște jobene de mătase, pretinzînd că încercăm să-i evităm pe cei doi reporteri de la „Gazette“ din Floresville. Ziarul trimisese un fotograf care să ne prindă cu aparatul de cum apăream pe stradă ; și ne dădea portretele în fiecare săptămînă la rubrica intitulată „Note despre învățămînt“. Andy conferenția la universitate de două ori pe săptămînă, iar eu, după aceea, mă ridicam și încheiam cursul cu o poveste umoristică. O dată „Gazette“ tipări poza mea cu Abe Lincoln de o parte și cu Marshall P. Wilder de alta.

Andy era tot așa de interesat în filantropie ca și mine. Obişnuiam să ne trezim noaptea și să ne împărtaşim unul altuia ideile care ne năpădeau pentru a da avînt universității.

— Andy, îi spun eu într-o zi, să știi că am uitat ceva. Băieții ar trebui să aibă dromaderi.

— Ce-i aia ? mă întrebă Andy.

— Ei, asta-i, nu știi ? De-alea în care dormi, desigur, spun eu. Toate colegiile au.

— Aa, vrei să zici pijamale, zice Andy.

— Nu, spun eu. Vreau să zic dromaderi¹. Dar niciodată nu l-am putut face pe Andy să priceapă ; așa că n-am mai comandat nimic. Desigur, prin asta înțelegem acele săli mari în colegii, unde școlarii dorm în paturi rînduite pe mai multe rînduri.

¹ Autorul arată incultura unor escroci, care fac confuzie între cuvintele „dormitory“ (dormitor) și „dromedary“ (dromader).

— Ei bine, domnule, Universitatea Mondială constituia un succes. Aveam studenți din cinci state și regiuni iar Floresville luase un avînt strașnic. Se înființară : un nou salon de tras la țintă ¹ și o casă de împrumut pe amanet, plus încă două cîrciumi ; iar băieții ticluiră un cîntec studentesc care suna așa :

*Nouă, crudă, nouă,
Făcută, făcută, făcută,
Peters, Tucker,
Veselie mare.*

*Bau, uau, uau,
Ho, hi, ho,
Universitatea Mondială,
Hip, ura !*

Studenții constituiau un lot fain de tineri, iar Andy și cu mine eram atît de mîndri de ei, ca și cînd ar fi aparținut propriei noastre familii.

Dar într-o zi, pe la sfîrșitul lui octombrie, vine Andy la mine cu întrebarea dacă am idee cîți bani ne-au mai rămas în bancă.

— Bănuiesc, spusei eu, c-om mai avea vreo șaisprezece mii.

— Soldul nostru, zice Andy, este de opt sute douăzeci și unu dolari și șaiszeci și doi cenți.

— Ce ? zic eu, scoțînd un fel de țipăt. Vrei să-mi spui că acești infernali saltă-glod, capete de cocă, fețe de cățel, creiere de gîscă, hoți de porți, fii de hoți de cai cu urechi de iepure ² ne-au băgat la apă în felul ăsta ?

— Nici mai mult, nici mai puțin, zice Andy.

— Atunci, ducă-se pe pustii filantropia ! zic eu.

— N-o lua chiar așa, zice Andy. Filantropia, zice el, cînd e pusă pe o bază solidă de afaceri e unul dintre cele mai bune „afacerisme“. Am să cercetez eu situația, să văd ce se poate combina.

¹ În vestul S.U.A. saloanele de tras la țintă sînt numeroase.

² Expresii specifice americane.

Săptămîna următoare, cercetînd lista de plată a facultății noastre, dau peste un nume nou — profesor James Darnley Mc Corkle, catedra de matematici; salariul o sută de dolari pe săptămîină. Am urlat așa de tare, că Andy se și înființă.

— Ce-i asta? zic eu. Un profesor de matematici cu mai mult de cinci mii de dolari pe an? Cum se face asta? A intrat pe fereastră și s-a numit singur?

— Am telegrafiat la Frisco¹ după el, acum o săptămîină, zice Andy. Organizînd facultatea, se pare că noi am trecut cu vederea catedra de matematici.

— Bun lucru făcurăm, zic. Îi putem plăti salariul pe două săptămîni și apoi filantropia noastră va arăta ca o a noua gaură pe terenul de golf din Skibo.

— Să mai așteptăm puțin, reluă Andy, și să vedem cum se desfășoară lucrurile. Am îmbrățișat o cauză prea nobilă ca să dăm înapoi. Afară de asta, cu cît privesc afacerea filantropică mai în amănunt, cu-atît îmi pare mai bună. Niciodată nu m-am gîndit s-o studiez. Hai acum să reflectăm puțin: toți filantropii pe care i-am cunoscut cîndva posedau o mulțime de bani. De multă vreme ar fi trebuit să cercetez acest domeniu și să determin raportul între cauză și efect.

Aveam încredere în șmecheriile financiare ale lui Andy, așa că lăsaî toată treaba pe mîna lui. Universitatea înflorea grozav, iar eu și Andy ne purtam jobele de mătase strălucitoare, în timp ce Floresville-ul continua să ne încarce cu onoruri ca și cum am fi fost tot milionari, nu filantropi cam pe geantă.

Studentii dădeau orașului viață și prosperitate. Un străin oarecare apăru deodată în oraș și înființă un joc de faro² lîngă intrarea vopsită cu roșu a hambarului și începu să adune bani cu grămada. Plimbîndu-ne și noi pe acolo, într-o noapte, aruncarăm un dolar sau doi pe masa de joc, așa, ca omul. Erau acolo vreo cincizeci dintre studenții noștri, bînd punch cu rom și

¹ San Francisco.

² Joc asemănător cu ruleta sau acela numit *chemin-de-fer*.

mînuind teancuri mari de bilete de bancă, roșii și albastre ¹, în jurul mesei, în timp ce crupierul întorcea cărțile pe față.

— Ei, zic eu, fir-ar să fie acești vînători de școală gratuită, cu capete de gîscani, pui de sugători de sevă, cu șosete de mătase, ăștia au mai mulți bani decît am avut noi amîndoi vreodată. Ia te uită la teancurile de bani pe care le scot din buzunarul din spate.

— Da, zice Andy, mulți dintre ei sînt fii de bogați proprietari de mine și de posesori de acțiuni. E foarte trist să-i vezi că-și bat joc de ocaziile care li se oferă.

De Crăciun toți studenții pleacă acasă să-și petreacă vacanța. Avurăm și noi o petrecere de rămas-bun la Universitate, iar Andy a conferențiat despre „Muzica modernă și literatura preistorică a arhipelagurilor”. Toate facultățile au răspuns la toasturi și m-au comparat pe mine și pe Andy cu Rockefeller și cu împăratul Marcus Autolicus. Eu bătui în masă și strigai după profesorul Mc Corkle, dar se pare că el nu era prezent la această solemnitate. Voiam să-l văd pe acest om, pe care Andy îl credea capabil să cîștige o sută de dolari pe săptămînă la afacerea noastră de filantropie, din care pricină s-a ostenit să-l numească.

Studenții toți pleacă cu trenul de noapte, iar orașul rămase atît de liniștit ca și curtea unei școli prin corespondență în plină noapte. Cînd mă dusei la hotel, văzui lumină în camera lui Andy, deschisei ușa și intrai.

Andy ședea la masă împreună cu crupierul jocului de faro ; ei împărțeau un teanc de bancnote, înalt de două picioare, în pachete de cîte o mie de dolari.

— Totul e-n regulă, zice Andy. Treizeci și una de mii de fiecare. Intră Jeff, zice. Asta-i partea noastră de beneficiu din prima jumătate a trimestrului academic al Universității Mondiale, înregistrată la autorități și filantropizată. Ei, te-ai convins la ora asta, zice Andy, că filantropia, cînd e practică pe linie de afacere, este o artă binecuvîntată și pentru cel ce dă, ca și pentru cel ce primește ?

¹ Culorile dolarilor de diferite valori.

— Strașnic ! spun eu mulțumit, trebuie să admit că de data asta ai fost doctor în materie !

— Plecăm cu trenul de dimineață, zice Andy. Tu ai face mai bine să-ți strângi gulerele și manșetele și articolele decupate din ziare.

— Perfect ! zic. Voi fi gata. Dar, Andy, mai adăugai, aș fi dorit să-l întâlnesc pe acel profesor James Darnley Mc Corkle, înainte de plecarea lui. Eram curios să-l cunosc pe omul acela.

— Va fi ușor, zice Andy întorcându-se spre crupierul jocului de faro. Jim, dă mîna cu domnul Peters.

Publicată postum

CĂSĂTORIA, ȘTIINȚĂ EXACTĂ

— După cum ți-am mai spus, zise Jeff Peters, n-am avut niciodată încredere în talentele șmecherești ale femeii. Ca partenerie sau codiriginte pe linia cea mai nevinovată a șperțului, nu poți avea încredere în ele.

— Merită complimentul, zisei eu. Cred că sînt îndreptățite să fie numite sexul cinstit.

— Și de ce n-ar fi ? zise Jeff. Ele exploatează celălalt sex, care ia șperț sau muncește peste măsură în folosul lor. Bune-ar fi ele în afaceri, atîta timp cît emoțiile nu le depășesc sau nu li se face părul măciucă. Atunci ai prefera în locul lor un om cu picioare plate, cu respirația greoaie, cu favoriți nisipii, cu cinci copii, cu o casă ipotecată pentru un împrumut. Mă gîndesc la văduva aceea pe care Andy Tucker și cu mine o angajasem ca să ne ajute în acel mic proiect de agenție matrimonială pe care-l lansasem la Cairo ¹.

Cînd ai destul capital pentru reclamă — să zicem un teanc de bancnote cît capătul unei oiști de furgon — asta înseamnă bănet într-o agenție matrimonială. Aveam vreo șase mii de dolari și speram să-i dublăm în vreo două luni, timpul necesar ca un plan ca al nostru să fie realizat, fără a mai scoate vreo autorizație de la New Jersey.

¹ Oraș în S.U.A. (statul Illinois).

Căzurăm de acord asupra unui anunț care suna cam în felul următor :

„Văduvă frumoasă, încântătoare, iubitoare de cămin, treizeci și doi de ani, posedînd trei mii de dolari în numerar și o valoroasă proprietate rurală, dorește să se căsătorească. Ar prefera un om sărac cu predispoziții afective, unuia cu mijloace materiale, dîndu-și seama că virtuțile mari se găsesc mai degrabă la cei aflați în condiții umile de viață. Nici o obiecție față de unul mai bătrîn sau neaspetuos, dacă e devotat, sincer și priceput să administreze proprietăți și să investească banii cu discernămint. Adresați-vă cu detalii :

Singularitică

la adresa : Peters & Tucker, agenți, Cairo, Illinois.“

— Pînă aici destul de periculos, constat eu, atunci cînd terminarăm urzeala literară. Și-acum, zic, unde ți-e doamna ?

Andy îmi aruncă una dintre privirile lui de calmă iritare.

— Jeff, zise, credeam că ți-ai pierdut ideile realiste care te caracterizează. Și-adică, de ce ar fi o doamnă ? Cînd se vinde o grămadă de acțiuni putrede în Wall Street, te aștepti să găsești în teancul lor o sirenă ? Ce are a face un anunț matrimonial cu o doamnă ?

— Ascultă ici, Andy, îi spusei. Tu cunoști regula după care mă conduc în toate întreprinderile mele contra literei legale a legii : articolul vîndut trebuie să fie existent, vizibil, înfățișabil. În felul acesta, printr-un studiu atent al ordonanțelor orășenești și al regulamentelor feroviare, m-am ținut departe de rețeaua polițienească, în toate complicațiile în care o bancnotă de cinci dolari și o țigară de foi n-ar fi avut darul să mă scape de blea. Acum, pentru a realiza planul de față trebuie să fii în stare să prezinți lumii o fermecătoare văduvă în carne și oase sau echivalentul ei, cu sau fără frumusețe, moșteniri și accesorii trecute în înșiruirea de calități și în erată ; altfel, judecătorul de pace pune gheara pe tine.

— Bine, zise Andy luîndu-și seama, poate că așa e mai sigură treaba în cazul în care oficiul poștal sau comisia de împăciuire ar fi să cerceteze agenția noastră. Dar unde, spuse el, ai putea găsi o văduvă care și-ar pierde vremea într-o afacere matrimonială care n-ar avea totuși nici o legătură cu căsătoria ?

Îi spusei lui Andy că aveam în minte persoana potrivită. Un vechi prieten al meu, Zeke Trotter, care se ocupa cu servirea sifonului și cu scoaterea dinților într-o panoramă, și-a văduvit nevasta mai acum un an, bînd un medicament contra indigestiei, recomandat de un medic bătrîn, în loc să utilizeze unsoarea cu care se îmbăta de obicei. Obişnuiam să mă opresc deseori la casa lor și acum socotii că am putea convinge femeia să lucreze cu noi.

Erau numai şaizeci de mîle pînă la oraşelul unde locuia văduva, așa că sării în Intercontinental și o găsii în aceeași casuță cu aceleași straturi de floarea-soarelui în curte și cu aceiași cocoși aciuîți pe pălîmar. Doamna Trotter se potrivea foarte bine anunțului nostru, cu excepția, poate, a frumuseții, vîrstei și a evaluării proprietăților ei. Dar femeia părea că putea face față situației și ar fi plăcută la vedere ; unde mai pui că ar fi fost din partea noastră un act de gentilețe față de memoria lui Zeke să-i facem văduvei sale rost de o slujbă.

— Afacerea asta pe care o montezi e cîstită, domnule Peters ? mă întrebă ea cînd îi spusei ceea ce dorim din parte-i.

— Doamnă Trotter, îi replicai, Andy Tucker și cu mine făcurăm socoteala că în urma anunțului nostru trei mii de oameni din această mare și frumoasă țară vor încerca să pună mîna pe dumneata, pe banii dumitale peșin cum și pe proprietate. Din numărul acestora, tot cam treizeci de sute vor spera să-ți ofere în schimb, dacă te-ar cîștiga, scheletul unui golan leneș și merce-nar, o căzătură, un escroc și un vînător de zestre bun de dispreț. Eu și cu Andy, adăugai, ne propuneam să dăm o lecție acestor paraziți ai societății. Cu mare greutate am renunțat să întemeiem o societate sub firma

de „Agenție matrimonială de milenară înaltă morală și dubioase înclinări“. Ești mulțumită cu atât ?

— Da, domnule Peters, spuse ea. Trebuia să mă conving că nu te vei băga în ceva ireproșabil. Dar care vor fi îndatoririle mele ? Trebuie, oare, să resping eu pe fiecare în parte din cele trei mii de lichele de care vorbești, ori trebuie să le dau afară pe grupuri ?

— Ocupația dumitale, doamnă Trotter, va fi în mod practic, aceea de vedetă. O să locuiești la un hotel liniștit și nu vei avea nimic de făcut. Eu și cu Andy ne vom ocupa de toată corespondența și de partea comercială. Desigur, adăugai, unii dintre pretendenți, ahtiați și impetuoși, ar putea să-și facă rost de bani de drum pe calea ferată, s-ar putea deplasa pînă la Cairo ca să-și sprijine personal cererile lor de căsătorie, în totul sau în parte. În acel caz, vei avea probabil inconvenientul de a-i da de-a dreptul afară. Noi îți vom plăti douăzeci și cinci de dolari pe săptămînă și, bineînțeles, cheltuielile cu hotelul.

— Îngăduiți-mi cinci minute, zise doamna Trotter, să-mi iau pămătuful de pudră și să las cheia de la ușa din față unui vecin ; salariul meu poate începe să curgă imediat.

Așa că o transportai pe doamna Trotter la Cairo și o instalai într-un hotel de familie, destul de departe de cartierul nostru, așa încît să nu poată fi nici suspectată, dar să ne fie și la îndemînă ; apoi îl anunțai și pe Andy.

— Strașnic, zise el. Acum, că ai conștiința liniștită în ce privește tangibilitatea și proximitatea momelii, să lăsăm acum departe oile și să ne întoarcem la peștii noștri.

Începurăm așadar să publicăm anunțul nostru, împinzind cu el țara în lung și în lat. Am folosit un singur anunț. N-am fi putut folosi mai multe fără să angajăm atât de mulți conțopiști și fără să minuiim atîta aparataj de birou, încît numai clefăitul gumei mestecate de ei ar fi stingherit pe dirigintele-șef al poștei.

Plasaram două mii de dolari la o bancă, în contul doamnei Trotter și-i dădurăm carnetul ca să-l prezinte, în caz că cineva ar pune la îndoială onestitatea și buna-

credință a agenției. Știam că doamna Trotter era cinstită, te puteai bizui pe ea și puteai avea încredere să lași carnetul pe numele ei.

Cu anunțul ăsta, Andy și cu mine am lucrat cîte douăsprezece ore pe zi ca să răspundem la scrisori.

Primeam cam o sută pe zi. N-am bănuیت niciodată că există pe lume atît de mulți oameni cu inima largă, dar săraci, care să dorească a dobîndi o văduvă drăguță și să-și asume sarcina de a-i investi banii într-o afacere oarecare.

Cei mai mulți admiteau că se zbătuseră în viață pînă le crescuse bărbile ; că își pierduseră slujbele și erau neînțeleși de lumea întreagă ; dar cu toții erau siguri că sînt atît de plini de afecțiune și de calități bărbătești, încît văduva ar face afacerea cea mai strălucită din lume, dacă i-ar lua.

Fiecare solicitant obținu răspuns de la Peters & Tucker cum că văduva a fost profund impresionată de scrisoarea lui sinceră și interesantă ; în același timp, invitația de a scrie din nou, dînd mai multe detalii și anexînd, dacă se poate, și o fotografie. Peters & Tucker îl mai informa pe fiecare solicitant că taxa pentru înmînarea celei de a doua scrisori drăguței cliente este de doi dolari introduși în plic.

Aici puteți vedea pură frumusețe a planului. Cam nouăzeci la sută dintre nobilii domni își făcură rost de bani și-i expediară. Asta fu toată afacerea. Am fost mulțumiți, exceptînd faptul că atît eu cît și Andy ne-am plîns de greaua muncă la care am fost supuși, aceea de a deschide plicurile și a scoate din ele banii.

Numai cîțiva dintre clienți s-au prezentat în persoană. I-am trimis la doamna Trotter și ea a făcut restul, cu excepția a trei sau patru care s-au întors la noi ca să ne ceară bani de drum. După ce începură să sosească scrisori și din raioanele X. Y. Z., Andy și cu mine încasam cam două sute de dolari pe zi.

Într-o după-amiază, cînd eram extrem de ocupați, eu îndeșînd bancnotele de unul sau doi dolari, în cutii de țigări de foi, iar Andy fredonînd melodia „Nici un fel de clopote de nuntă pentru ea“, un omuleț mic și sub-

țire pică înăuntru și-și aruncă ochii pe pereți ca și cum ar fi fost pe urmele unuia sau a două tablouri de Gainsborough, pierdute. Cum îl văzui, îmi crescui inima de bucurie, știind cât de corect condusă e întreprinderea noastră.

— Văd că aveți destul de multă corespondență astăzi, zise omul.

Întinsei mîna și-mi luai pălăria.

— Haide, zic. Te așteptam. Să-ți arăt marfa. Ce făcea Teddy cînd ați plecat din Washington ?

Îl luai la hotelul „Riverview“ și-l pusei să dea mîna cu doamna Trotter. Apoi îi arătai carnetul de bancă cu cei două mii de dolari în creditul ei.

— Pare să fie în regulă, spuse agentul secret.

— Este, spusei. Și dacă nu ești înșurat, te las să vorbești puțin cu doamna. Dumitale nu-ți vom lua doi dolari.

— Mulțumesc, spuse el. Dacă n-aș fi înșurat, aș fi vorbit cu doamna. Bună ziua, domnule Peters.

După trei luni, agonisiserăm cam cinci mii de dolari și observarăm că era timpul s-o ștergem. Primiserăm o mulțime de plîngerii, iar doamna Trotter ai fi zis că se cam plictisise și ea de povestea asta.

O mulțime de solicitanți s-au prezentat s-o vadă, iar ei nu prea părea să-i placă asta. Așa că hotărîrăm s-o luăm din loc, iar eu mă dusei la hotelul doamnei Trotter să-i plătesc salariul pe ultima săptămînă, să-mi iau rămas-bun și să-mi primesc cecul de două mii de dolari.

Cînd ajunsei acolo, o găsi plîngînd ca un copil care nu vrea să meargă la școală.

— Haide, haide, zic, dar ce s-a întîmplat ? Te-a supărat careva sau ți-e dor de casă ?

— Nu, domnule Peters, spuse ea. Uite, îți spun în-dată despre ce-i vorba. Ai fost întotdeauna prieten cu Zek și nu mă feresc de dumneata, domnule Peters. Iubesc. Iubesc atît de mult un om, încît nu pot suporta pierderea lui. E exact idealul pe care l-am visat întotdeauna.

— Atunci n-ai decît să-l iei. Asta, bineînțeles, în caz că dragostea e reciprocă. Răspunde el sentimentului care

te copleșește cu amănuntele și durerea pe care mi-o descrii ?

— Da, făcu ea. Dar el e unul dintre domnii care au venit să mă vadă în urma anunțului și nu mă va lua în căsătorie dacă nu-i dau cei două mii de dolari. Numele lui e William Wilkinson.

Apoi izbucni din nou în suspine și în istericale romantice.

— Doamnă Trotter, zic eu, nici un om nu simpatizează mai mult ca mine cu dragostea unei femei. Pe lângă asta, dumneata ai fost odată tovarășa de viață a unuia dintre cei mai buni prieteni ai mei. Dacă ar fi după mine, aș zice să iei cei două mii de dolari, pe omul ales de dumneata, și să fii fericită. Noi ne-am putea permite asta, pentru că am înhățat mai bine de cinci mii de dolari de la aceste lipitori care voiau să se însoare cu dumneata. Dar, adăugai, trebuie să-l consultăm și pe Andy Tucker. El e un om leneș de felul lui, dar teribil de sprinten în afaceri. E tovarăș egal cu mine din punct de vedere financiar. Voi vorbi eu cu Andy și vom vedea ce se poate face.

Mă înapoiai la hotel și-i spusei lui Andy cazul.

— Tot timpul mă așteptam la una ca asta, zice Andy. Nu poți avea încredere că o femeie va fi una cu tine, într-o treabă unde intervin emoțiile și preferințele ei.

— E totuși un lucru trist, Andy, când te gîndești că noi sîntem cauza sfișietoarei dureri a unei femei.

— Așa-i, fu de acord și Andy. Îți spun eu ce pot să fac, Jeff. Totdeauna ai fost un om blind și generos. Eu am fost poate prea dur, interesat și bănuitor. De data asta vom fi la jumătate de drum. Întoarce-te la doamna Trotter și autorizează-o să scoată de la bancă cei două mii de dolari ca să-i dea omului de care-i îndrăgostită și urează-i noroc.

Sării în sus și-i strînsei mîna timp de cinci minute, apoi mă dusei iar la doamna Trotter să-i aduc răspunsul, iar ea plinse tot atîta de bucurie, cît plînsese înainte din pricina durerii.

După două zile, Andy și cu mine ne făcurăm bagajele, gata de plecare.

— N-ai vrea să treci pe la doamna Trotter înainte de a părăsi orașul ? Teribil i-ar plăcea să te cunoască și să-ți exprime mulțumirile și recunoștința ei.

— Nu, n-aș crede, răspunse Andy. Bănuiesc că-i mai bine să ne grăbim și să prindem trenul.

Îmi strîngeam capitalul într-un chimir ce-l aveam ca amintire și pe care-l purtam cu mine întotdeauna, cînd Andy scoase un teanc de bancnote mari din buzunar și-mi ceru să le pun la un loc cu celelalte.

— Ce-i asta ? întrebai.

— Cei două mii de dolari de la doamna Trotter, spuse el liniștit.

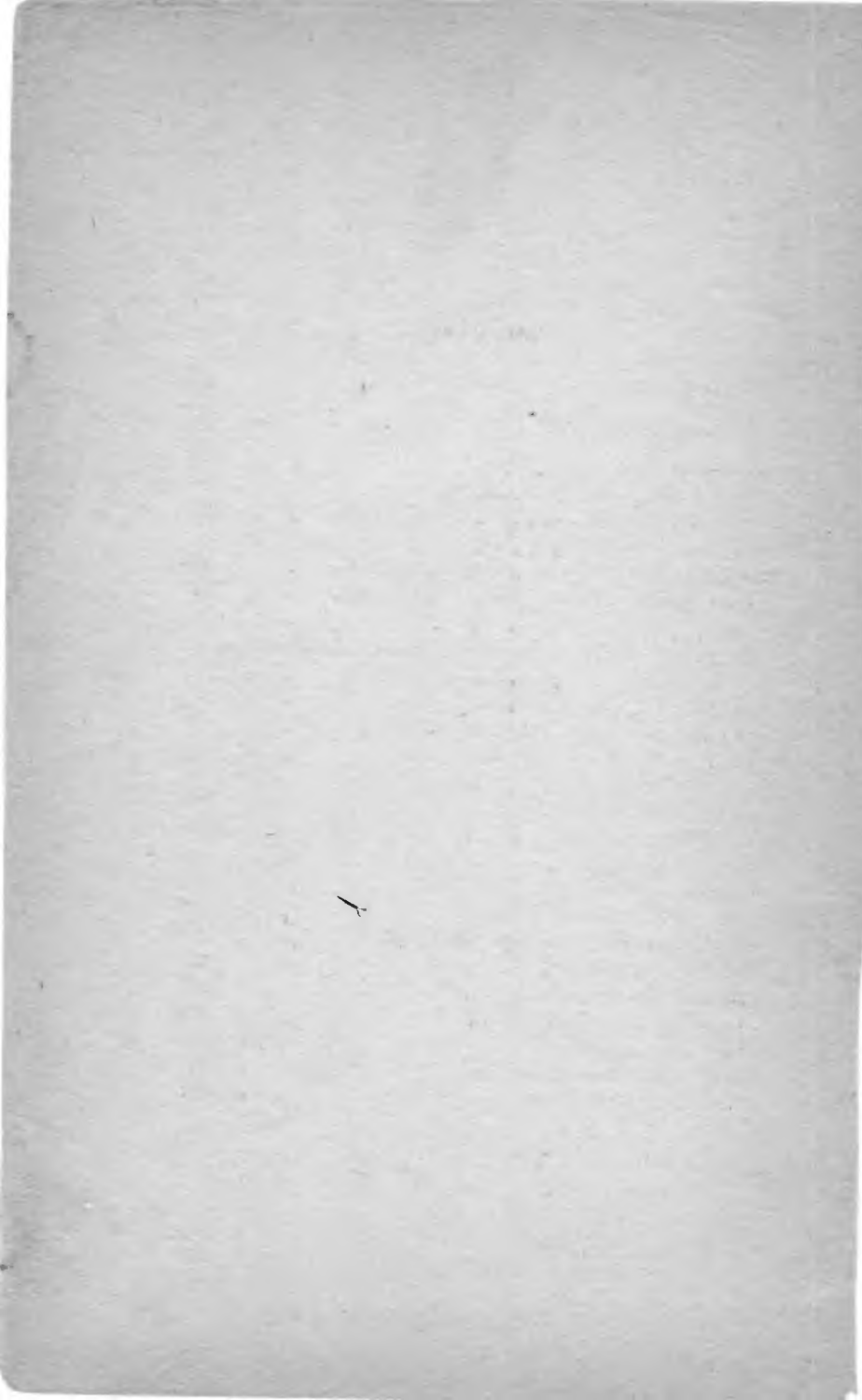
— Cum au ajuns la tine ?

— Păi ea mi i-a dat, zise Andy. Am vizitat-o cîte trei seri pe săptămînă, o lună și mai bine...

— Atunci tu ești William Wilkinson ?

— Eu, spuse Andy.

Publicată postum

CUPRINSUL

	Pag.
<i>O. Henry</i> (1862—1910)	5
Poveste neterminată	13
Darul magilor	22
Unde dai și unde crapă...	29
Mamon și arcașul	37
Primăvară à la carte	45
Romanta unui agent de schimb supraocupat	53
Cameră mobilată	58
În Madison Square, o poveste ca din O mie și una de nopți	67
Pendulul	75
Doi domni în ziua Prinosului de Slavă	82
Visul unui cavaler de vară	89
Ultima frunză	96
O mie de dolari	104
Cvadratura cercului	112
Profilul fermecat	118
Reabilitarea condamnatului	128
„Trandafirul Sudului“	138
Răscumpărarea căpeteniei Picilor Roșii	153
Întorsăturile vieții	167
Drumul pe care apucăm	175
Toameala din Blackjack	181
Un raport municipal	198
Catedra de filantromatematică	218
Căsătoria, știință exactă	228

Redactor responsabil : G. MARCUSON
Tehnoredactor : AURICA IONESCU

Dat la cules 06.07.1965. Bun de tipar 16.09.1965. Apărut: 1965. Tiraaj 50 165. Broșate 45 090. Legate 5075. Hârtie ziar Rotativ de 50 g/m². Format 540×840/16. Coli cd. 11,18. Coli tipar 15. A. nr. 7788. C.Z. pentru bibliotecile mari 8A. C.Z. pentru bibliotecile mici 8A—32=R

Tiparul executat sub comanda nr. 50.549 la Combinatul Poligrafic „Casa Științei”, Piața Științei nr. 1,
Republica Socialistă România

Lei 5

Editura pentru literatură universală